

tromjesečno izvješće

bilten

hrvatska
narodna
banka

godina viii.
prosinac 2003.

broj 88

Hrvatska narodna banka

BILTEN

IZDAVAČ Hrvatska narodna banka
Direkcija za izdavačku djelatnost
Trg hrvatskih velikana 3, 10002 Zagreb
Telefon centrale: 4564-555
Telefon: 4922-070, 4922-077
Telefaks: 4873-623

WEB ADRESA <http://www.hnb.hr>

UREDNIŠTVO BILTENA HNB-a

GLAVNI UREDNIK mr. sc. Ljubinko Jankov
ČLANOVI UREDNIŠTVA mr. sc. Igor Jemrić
Vanja Jelić
Ružica Vuger

UREDNIŠTVO TROMJESEČNOG IZVJEŠĆA HNB-a

GLAVNI UREDNIK dr. sc. Boris Vujčić
ČLANOVI UREDNIŠTVA mr. sc. Ljubinko Jankov
dr. sc. Evan Kraft
Vanja Jelić

UREDNICI mr. sc. Romana Sinković

GRAFIČKI UREDNICI Gordana Bauk
Božidar Bengesz
Slavko Križnjak

LEKTORICE Marija Grigić
Dragica Platužić

SURADNICA Ines Merkl

TISAK Kerschoffset d.o.o., Zagreb

Podaci se objavljuju prema kalendaru objavljivanja podataka. Kalendar se objavljuje na web stranicama Međunarodnog monetarnog fonda (<http://dsbb.imf.org>).

Molimo korisnike ove publikacije da prilikom korištenja podataka obvezno navedu izvor.

Sve eventualno potrebne korekcije bit će unesene u web verziju.

Tiskano u 650 primjeraka

ISSN 1331-6036

Hrvatska narodna banka

BILTEN

Zagreb, 2003.

Osnovne informacije o Hrvatskoj

Ekonomski indikatori

	1994.	1995.	1996.	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.
Površina (u km ²)	56.538	56.538	56.538	56.538	56.538	56.538	56.538	56.538	56.538
BDP ^a (u mil. USD, tekuće cijene)	14.585	18.811	19.872	20.109	21.628	19.906	18.427	19.863*	22.436
BDP – godišnje stope promjene ^a (u %, stalne cijene)	5,9	6,8	5,9	6,8	2,5	-0,9	2,9	4,4*	5,2
BDP po stanovniku ^{a,b} (u USD)	3.137	4.029	4.422	4.398	4.805	4.371	4.153*	4.477*	5.057
Stopa inflacije (u %, na kraju razdoblja)	-3,0	3,7	3,4	3,8	5,4	4,4	7,4	2,6	2,3
Broj stanovnika ^b (u mil.)	4,6	4,7	4,5	4,6	4,5	4,6	4,4	4,4	4,4
Izvoz robe i usluga (u % BDP-a)	49,8	37,1	40,1	39,9	39,5	40,8	47,0	48,5*	47,1*
Uvoz robe i usluga ^c (u % BDP-a)	47,4	48,7	49,7	56,6	48,7	49,2	52,1	54,4*	58,2*
Tekući račun platne bilance ^c (u % BDP-a)	4,9	-7,5	-4,8	-12,5	-6,7	-7,0	-2,5	-3,7	-8,5*
Inozemni dug (u mil. USD, na kraju razdoblja)	3.020	3.809	5.308	7.452	9.683	9.878	11.055	11.317	15.392*
Inozemni dug (u % BDP-a)	20,7	20,2	26,7	37,1	44,8	50,1	60,0	57,0*	68,6
Inozemni dug (u % izvoza robe i usluga)	41,6	54,6	66,6	92,9	113,3	122,9	127,6	117,5	145,7*
Otplaćeni inozemni dug ^d (u % izvoza robe i usluga)	9,0	10,1	9,0	9,9	12,5	20,8	23,3	24,4	26,0
Bruto međunarodne pričuve HNB-a (u mil. USD, na kraju razdoblja)	1.405	1.895	2.314	2.539	2.816	3.025	3.525	4.704	5.886
Bruto međunarodne pričuve HNB-a (u mjesecima uvoza robe i usluga, na kraju razdoblja)	2,4	2,5	2,8	2,7	3,2	3,7	4,4	5,2	5,6
Devizni tečaj za 31. prosinca (HRK : 1 USD)	5,6287	5,3161	5,5396	6,3031	6,2475	7,6477	8,1553	8,3560	7,1457
Prosječni devizni tečaj (HRK : 1 USD)	5,9953	5,2300	5,4338	6,1571	6,3623	7,1124	8,2768	8,3391	7,8637

^a Podatak za 2002. godinu je privremen.

^b Podaci o broju stanovnika za 2000. i 2001. godinu prema konačnim rezultatima Popisa 2001.

^c Uključuje promjenu metodologije za praćenje robnog uvoza, prema paritetu fob, za 2002. godinu.

^d Uključuje otplatu glavnice po dugoročnom dugu, bez otplate glavnice s osnove trgovinskih kredita i izravnih ulaganja, te ukupnu otplatu kamata, bez otplate kamata s osnove izravnih ulaganja.

Izvor: Državni zavod za statistiku i Hrvatska narodna banka

Sadržaj

Uvod / 3

Potražnja / 4

Inozemna potražnja / 5

Domaća potražnja / 5

Okvir 1. Konačni godišnji obračun bruto domaćeg proizvoda za 2001. godinu / 6

Osobna potrošnja / 6

Investicijska potrošnja / 7

Okvir 2. Izvoz usluga u kontekstu nacionalnih računa i platne bilance / 8

Državna potrošnja / 9

Proizvodnja / 9

Industrija / 10

Trgovina / 11

Građevinarstvo / 12

Turizam / 12

Prijevoz i veze / 13

Tržište rada / 13

Nezaposlenost i zapošljavanje / 14

Plaće i troškovi rada / 16

Cijene / 17

Tečaj / 20

Okvir 3. Sustav ranog upozorenja na valutnu krizu / 21

Monetarna politika i instrumenti / 23

Monetarno okruženje / 23

Korištenje instrumenata monetarne politike / 23

Primarni novac i međunarodne pričuve / 25

Monetarna kretanja / 28

Plasmani / 28

Novčana masa / 29

Ukupna likvidna sredstva (M4) / 30

Inozemna aktiva i pasiva / 31

Država / 31

Tržište novca / 32

Kamatne stope na tržištu novca / 32

Kamatne stope na tržištu kratkoročnih vrijednosnih papira / 33

Kamatne stope poslovnih banaka / 34

Tržište kapitala / 35

Tržište vlasničkih vrijednosnih papira / 36

Tržište dužničkih vrijednosnih papira / 37

Međunarodne transakcije / 39

Račun tekućih transakcija / 39

Okvir 4. Primjena novih faktora korekcije i njihovi učinci na platnu bilancu RH / 40

Okvir 5. Novi sustav ponderiranja cestovnih putnika u plaćenom smještaju i njegov učinak na prihode od turizma u 2003. / 42

Robna razmjena / 43

Račun kapitalnih i financijskih transakcija / 46

Inozemni dug / 46

Međunarodna likvidnost / 47

Državne financije / 48

Obilježja proračuna u prvih devet mjeseci 2003. / 48

Ostvarenje proračuna / 48

Proračunski prihodi / 48

Proračunski rashodi / 49

Saldo proračuna i financiranje manjka / 49

Državni dug / 50

Unutarnji dug središnje države / 51

Inozemni dug središnje države / 51

Statistički pregled

A. Monetarni i kreditni agregati

Tablica A1: Monetarni i kreditni agregati / 56

B. Monetarne institucije

Tablica B1: Bilanca monetarnih institucija / 57

Tablica B2: Broj poslovnih banaka i štedionica obuhvaćenih monetarnom statistikom i njihova klasifikacija po veličini bilančne aktive / 58

C. Hrvatska narodna banka

Tablica C1: Bilanca Hrvatske narodne banke / 59

D. Poslovne banke

Tablica D1: Konsolidirana bilanca poslovnih banaka / 61

Tablica D2: Inozemna aktiva poslovnih banaka / 62

Tablica D3: Potraživanja poslovnih banaka od središnje države / 63

Tablica D4: Potraživanja poslovnih banaka od ostalih domaćih sektora / 63

Tablica D5: Distribucija kredita poslovnih banaka po institucionalnim sektorima / 64

Tablica D6: Depozitni novac kod poslovnih banaka / 64

Tablica D7: Štedni i oročeni depoziti kod poslovnih banaka / 65

Tablica D8: Devizni depoziti kod poslovnih banaka / 65

Tablica D9: Obveznice i instrumenti tržišta novca / 66

Tablica D10: Inozemna pasiva poslovnih banaka / 66

Tablica D11: Depoziti središnje države kod poslovnih banaka / 67

Tablica D12: Ograničeni i blokirani depoziti kod poslovnih banaka / 67

Slika D1: Distribucija kredita poslovnih banaka po institucionalnim sektorima / 68

Slika D2: Distribucija depozita kod poslovnih banaka po institucionalnim sektorima / 68

E. Stambene štedionice

Tablica E1: Agregirana bilanca stambenih štedionica / 69

F. Instrumenti monetarne politike i likvidnost

Tablica F1: Aktivne kamatne stope Hrvatske narodne banke / 70

Tablica F2: Pasivne kamatne stope Hrvatske narodne banke / 71

Tablica F3: Obvezne pričuve poslovnih banaka / 72

Tablica F4: Indikatori likvidnosti poslovnih banaka / 73

G. Financijska tržišta

Tablica G1: Kamatne stope poslovnih banaka na kunske kredite bez valutne klauzule / 74

Tablica G2: Kamatne stope poslovnih banaka na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite odobrene u eurima / 75

Tablica G3: Kamatne stope poslovnih banaka na kunske depozite bez valutne klauzule / 76

Tablica G4 a i b: Kamatne stope poslovnih banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i devizne depozite / 77

Tablica G5: Trgovina poslovnih banaka inozemnim sredstvima plaćanja / 79

H. Gospodarski odnosi s inozemstvom

Tablica H1: Platna bilanca – svodna tablica / 80

Tablica H2: Platna bilanca – Roba i usluge / 81

Tablica H3: Platna bilanca – Dohodak i tekući transferi / 82

Tablica H4: Platna bilanca – Ostale investicije / 83

Tablica H5: Platna bilanca – svodna tablica / 84

Tablica H6: Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke i devizne pričuve poslovnih banaka / 85

Tablica H7: Međunarodne pričuve i devizna likvidnost / 86

Tablica H8: Godišnji i mjesečni prosjeci srednjih deviznih tečajeva Hrvatske narodne banke / 88

Tablica H9: Srednji devizni tečajevi Hrvatske narodne banke na kraju razdoblja / 88

Tablica H10: Indeksi efektivnih tečajeva kune / 89

Tablica H11: Inozemni dug prema domaćim sektorima / 90

Tablica H12: Inozemni dug prema inozemnim sektorima / 91

Tablica H13: Inozemni dug prema domaćim sektorima i projekcija otplate / 92

Tablica H14: Stanje međunarodnih ulaganja – svodna tablica / 93

Tablica H15: Stanje međunarodnih ulaganja – izravna ulaganja / 94

Tablica H16: Stanje međunarodnih ulaganja – portfeljna ulaganja / 94

Tablica H17: Stanje međunarodnih ulaganja – ostala ulaganja / 95

I. Državne financije – izabrani podaci

Tablica I1: Ukupni prihodi i rashodi konsolidirane središnje države / 96

Tablica I2: Operacije državnog proračuna / 97

Tablica I3: Dug središnje države / 98

J. Nefinancijske statistike – izabrani podaci

Tablica J1: Indeks cijena na malo, troškova života i cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima / 99

Tablica J2: Temeljni indeksi cijena na malo / 99

Tablica J3: Prosječne mjesečne neto plaće / 100

Popis banaka i štedionica / 101

Članovi Savjeta i rukovodstvo Hrvatske narodne banke / 103

Kratice i znakovi / 104

Tromjesečno izvješće

Uvod

Potaknut jakom investicijskom potrošnjom i pozitivnim doprinosom neto izvoza robe i usluga, realni je hrvatski BDP u prvoj polovici 2003. ostvario godišnji rast od 5,0%. U istom se razdoblju rast osobne potrošnje počeo polako smanjivati, a rashodi središnje države za dobra i usluge gotovo su stagnirali.

Preliminarni pokazatelji za treće tromjesečje 2003. godine upućuju na nastavak brzoga gospodarskog rasta, ali uz nešto umjerenije stope rasta industrijske proizvodnje i prometa u domaćoj trgovini. Godišnja stopa rasta industrijske proizvodnje smanjena je sa 6,9% u drugom tromjesečju ove godine na 3,4% u trećem tromjesečju. Realni promet djelatnosti trgovine u prvih devet mjeseci ove godine ostvario je na godišnjoj razini rast od 5,6%, te je bio znatno niži od stopa rasta zabilježenih u prošloj godini. Rast prodaje automobila u trećem je tromjesečju jako usporen. Godišnji rast indeksa građevinskih radova, iskazan u odrađenim satima rada u građevinarstvu, zabilježio je pad s visoke razine od 28,7% u drugom tromjesečju na još uvijek znatnih 21,8% u srpnju i kolovozu.

Brzi gospodarski rast također je rezultirao povećanjem zaposlenosti i smanjenjem nezaposlenosti. Prema Anketi o radnoj snazi, koja se priprema prema metodologiji Međunarodne organizacije rada i koja je stoga najprimjereniji izvor za međunarodnu usporedbu, nezaposlenost je u prvoj polovici 2003. smanjena na 14,1%, što je smanjenje od 1,1% u odnosu prema istom razdoblju 2002. Anketa također potvrđuje da je zaposlenost porasla tijekom prve polovice 2003. Podaci Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, koji su dostupni uz puno kraći vremenski odmak i imaju određene metodološke nedostatke, pokazuju da je u prvih osam mjeseci 2003. došlo do nastavka rasta zaposlenosti kao i do nastavka pada nezaposlenosti. Međutim, administrativna je stopa nezaposlenosti ponovno porasla početkom rujna 2003., održavajući tako uobičajenu sezonsku dinamiku.

Nakon porasta zabilježenog početkom 2003. zbog smanjenja poreza na dohodak, stopa rasta prosječnih realnih neto plaća ponovno je smanjena u trećem tromjesečju, ostvarivši tako godišnju stopu rasta od samo 2,9%. Građevinarstvo je jedini sektor gospodarstva u kojem je zabilježen brži rast plaća. S obzirom na izuzetno visoke stope rasta aktivnosti u ovom sektoru, veći rast plaća nije neočekivano kretanje. Istodobno, godišnja stopa rasta proizvodnosti rada u industriji u trećem je tromjesečju 2003. iznosila 9,5%, što je naznaka poboljšanja konkurentnosti industrije.

Visok rast proizvodnosti rada i niži ukupan rast plaća upućuju na daljnju povoljnu inflacijsku klimu. U listopadu je godišnja stopa inflacije mjerena kretanjem indeksa cijena na malo iznosila 1,5%, odnosno bila je 0,6 postotnih bodova ispod razine zabilježene prije godinu dana. Temeljna inflacija, koja isključuje volatilne cijene energenata i administrativno regulirane cijene, bila je u istom mjesecu još niža i iznosila je 1,0%. Iako su cijene naftnih derivata na mjesečnoj razini na domaćem tržištu porasle za 1,7% u srpnju i za 4,4% kolovozu, one su u rujnu pale za 1,0%, odnosno u listopadu za 1,4%. Njihov je konačni učinak na inflaciju u Hrvatskoj bio mali.

U listopadu i studenome kuna je deprecirala za 1,11% pre-

ma euru, odnosno, u usporedbi sa studenim prošle godine kuna je na kraju studenoga 2003. bila slabija za 3,01%. Ovakva umjerena deprecijacija nije uzrokovala inflacijske pritiske. Deprecijacijski pritisci uobičajeni su u jesenskim mjesecima, nakon što dođe do prekida u priljevu deviza od turizma. Hrvatska narodna banka intervenirala je na deviznom tržištu 19. studenoga prodavši bankama 60 mil. EUR u cilju ublažavanja deprecijacije. Tijekom prvih devet mjeseci 2003. realni efektivni tečaj kune (uz cijene pri proizvođačima) lagano je aprecirao, za 0,97%, s obzirom da je deprecijacija kune prema euru bila neutralizirana aprecijacijom prema američkom dolaru.

Tijekom 2003. godine HNB je usvojio mjere za ograničavanje rasta plasmana banaka i provodio je restriktivniju monetarnu politiku. Cilj je tih mjera smanjivanje deficita na tekućem računu platne bilance i ograničavanje zaduživanja u inozemstvu. U prvih deset mjeseci ove godine plasmani banaka nedržavnom, nefinancijskom sektoru porasli su za 11,2%, što je značajno ispod 27,3%-tnog rasta tih plasmana ostvarenog u istom razdoblju prošle godine. Takva kretanja pokazuju da plasmani banaka neće premašiti ciljanih 16%, zacrtanih mjerama HNB-a. Krediti stanovništvu porasli su za 23,5% tijekom navedenog razdoblja ove godine, dok su krediti poduzećima porasli za samo 1,5%. Međutim, jasno je da su ukupni plasmani poduzećima ostvarili višu stopu rasta od navedene ako se uzme u obzir rast ostvaren u lizingu, rast izravnog zaduživanja poduzeća u inozemstvu te učinak ubrzanog otpisa kredita od strane banaka.

Restriktivnija monetarna politika ogleda se i u nižim stopama rasta glavnih monetarnih agregata. Na kraju trećeg tromjesečja 2003. godišnji rast najširega monetarnog agregata M4 iznosio je 12,7%, što je značajno ispod 42,5%-tnog rasta toga agregata u istom razdoblju prošle godine. Uži agregat M1 rastao je istodobno istom stopom – 12,7%. Nadalje, središnja je banka povećala postotak dijela obvezne pričuve na devizne izvore sredstava koji se izvršava u kunama sa 35% na 40% u studenome te na 42% u prosincu. Ta povećanja, do kojih je došlo nakon povećanja sa 25% na 35% u rujnu 2003., imala su za cilj neutralizirati učinke kupnje deviza od države pristiglih od privatizacije INE.

Stanje na tekućem računu platne bilance u određenoj se mjeri popravilo u 2003. u usporedbi sa stanjem u 2002. godini. Prema preliminarnim podacima u trećem je tromjesečju ove godine zabilježen višak od otprilike 2 mlrd. USD. Taj je višak uglavnom rezultat povećanja prihoda od turizma za 1,7 mlrd. USD, odnosno za 71,3%. Iznimno visoki prihodi od turizma nadoknadili su trgovinski deficit, koji je u trećem tromjesečju ove godine dosegnuo 2,1 mlrd. USD. Treba uzeti u obzir činjenicu da je na navedene podatke, izražene u dolarima, imao utjecaj gotovo 20%-tni pad vrijednosti dolara prema kuni tijekom 2003.

Također je važno napomenuti, vezano uz podatke o tekućem računu platne bilance, da je HNB, u cilju daljnjeg poboljšanja metodologije sastavljanja platne bilance izvršio dvije važne revizije. Prvo, na temelju nove ankete o uvoznj komponenti troškova prijevoza i osiguranja u međunarodnoj trgovini, izvršena je revizija odnosa između cif i fob pariteta. Posljedica primjene novih faktora, koji su vrlo slični onima koji se upotrebljavaju u susjednim državama, značajno je po-

većanje robnoga uvoza za 2002. i 2003. godinu. Drugo, kako bi se što bolje prikazale komponente turističke potrošnje, HNB je uveo novi sustav ponderiranja turističke potrošnje prema zemlji prebivališta turista. Posljedica primjene toga sustava ponderiranja nešto je konzervativnija i, vjerujemo, točnija procjena ukupne turističke potrošnje. HNB će i nadalje raditi na poboljšanju metodologije za analizu turističke potrošnje te će nastaviti sa svojom politikom revidiranja podataka u skladu s novim metodološkim poboljšanjima koja će biti dostupna u budućnosti.

Unatoč navedenim metodološkim promjenama ipak je moguće analizirati važne trendove. Što se tiče robne razmjene, godišnji rast ukupnoga robnog izvoza, izražen u dolarima prema stalnom tečaju, u prvih je devet mjeseci 2003. iznosio 9,9%. Rastu izvoza znatno je pridonio izvoz brodova, električnih strojeva, aparata i opreme, nafte i naftnih proizvoda, odjeće, šećera i proizvoda od šećera i meda, te zemnoga i industrijskog plina. Iako je rast robnog izvoza u trećem tromjesečju ove godine bio sporiji nego u drugom tromjesečju, bio je brži nego u trećem tromjesečju 2002.

U prvih devet mjeseci 2003. godišnji rast ukupnoga robnog uvoza je, izražen u dolarima prema stalnom tečaju, povećan za 14,6%. Iako je taj rast bio veći od rasta izvoza, on je bio za 4,2 postotna boda manji nego u istom razdoblju 2002. Uvoz automobila i dalje ima ključnu ulogu u rastu robnog uvoza. Njegova je godišnja vrijednost, prema stalnom tečaju, u prvih devet mjeseci 2003. porasla za 20,3%. Međutim, rast tromjesečnih stopa je usporen, tako da je godišnji rast prodaje automobila u trećem tromjesečju iznosio 4,3%. To se odrazilo i na smanjenje stope rasta prometa u trgovini na malo, s obzirom da je udio prodaje automobila u ukupnoj maloprodaji značajan.

Unatoč donekle poboljšanim kretanjima na tekućem računu platne bilance, inozemni dug i dalje raste. Krajem listopada 2003. taj je dug dosegnuo 20,8 milijardi USD, što je 35,4% više nego krajem prosinca 2002. godine. Rast inozemnog duga bankarskog sektora i rast izravnih ulaganja nerezidenata u ostale (nebankarske) sektore s kojima su međusobno vlasnički povezani, bio je brži od rasta ukupnoga inozemnog duga. Međutim, inozemni dug države i poduzeća također je znatno povećan, za 25,1%, odnosno za 34,5%, izraženo u dolarima prema tekućem tečaju. Navedene stope rasta premašuju promjene u tečaju kune prema američkom dolaru, što pokazuje da je inozemni dug tih sektora porastao za 2 mlrd. USD ili za 19,6% na osnovi neto transakcija (isključene međuvalutne promjene) u usporedbi sa stanjem zabilježenim na kraju 2002. godine.

Najdjelotvorniji način ograničavanja rasta inozemnog duga bio bi smanjenje inozemnog zaduživanja države. To bi zahtijevalo veće oslanjanje na domaće izvore financiranja i/ili smanjenje ukupnog deficita. Međutim, država se tijekom 2003. više oslanjala na inozemne izvore financiranja. Stoga se očekuje da će, nakon značajnog smanjenja manjka proračuna konsolidirane opće države na 4,5% BDP-a tijekom 2002., razina manjka u 2003. ostati uglavnom nepromijenjena, tj. na 4,7% BDP-a.

Nakon što je u drugom tromjesečju 2003. godine priljev

proračunskih poreznih prihoda bio slab, u trećem je tromjesečju došlo do njihova oporavka, iako su, i tako oporavljeni, porezni prihodi rasli sporije nego što to pokazuju povoljni podaci o prihodima od turizma. U prvih devet mjeseci ove godine prihodi proračuna konsolidirane opće države porasli su za 3,8% na godišnjoj osnovi. Rashodi konsolidirane opće države ostali su približno na planiranoj razini, ostvarivši u istom razdoblju godišnji rast od oko 9,2%. U četvrtom se tromjesečju 2003. godine očekuje sporiji rast kapitalnih rashoda, s obzirom da će hladniji vremenski uvjeti usporiti izgradnju autocesta.

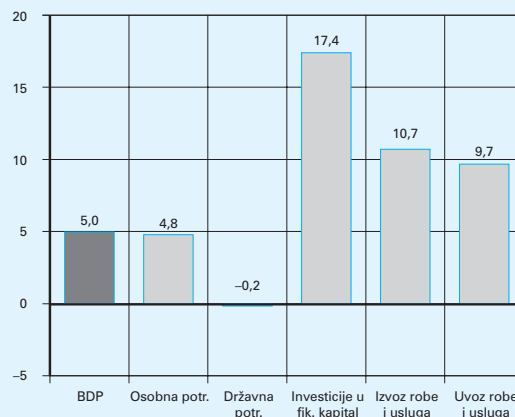
Dug države, uključujući jamstva, iznosi 51,2% i znatno je niži od maksimalne razine od 60% utvrđene Sporazumom iz Maastrichta. Međutim, više od polovine proračunskog manjka financiralo se tijekom 2003. iz inozemnih izvora, uključujući euroobveznice u vrijednosti od 500 mil. EUR izdane u veljači i samurajske obveznice u vrijednosti od 25 mlrd. YEN (oko 210 mil. USD) izdane u lipnju. Devizni priljev od druge tranše kredita Svjetske banke za strukturnu prilagodbu u iznosu od 100 mil. USD ostvaren je u studenome i položen je na devizni račun Ministarstva financija kod HNB-a. Privatizacijom 25% dionica hrvatske naftne kompanije INE ostvareno je 505 milijuna USD.

Potražnja

U prvoj polovici 2003. godine nastavljena su snažna gospodarska kretanja s kraja prethodne godine i zabilježen je realan rast bruto domaćeg proizvoda od 5,0% u odnosu prema istom razdoblju prethodne godine. Najznačajniji generator ovih kretanja bila je pojačana investicijska aktivnost, a istodobno je prisutno jačanje međunarodne razmjene robe i usluga. U trećem tromjesečju ove godine nastavljeno je jačanje inozemne potražnje, dok je kod domaće potražnje prisutno usporavanje rasta pojedinih komponenta.

Slika 1.

BRUTO DOMAĆI PROIZVOD
godišnja stopa promjene BDP-a i komponenta potrošnje u prvoj polovici 2003. godine, originalni, nedesezonirani podaci

Izvor: DZS

Inozemna potražnja

Osnovno obilježje kretanja međunarodne razmjene robe i usluga u 2003. godini, u odnosu prema prethodnoj godini, jest jačanje rasta izvoza uz nastavak rasta uvoza. Pri tome treba naglasiti da su pozitivna kretanja hrvatskog izvoza zabilježena u razdoblju nepovoljnih gospodarskih kretanja u okružju. Tako je u zemljama članicama europske Ekonomske i monetarne unije (EMU) u posljednjem tromjesečju prošle godine gospodarska aktivnost stagnirala, a u prva dva tromjesečja 2003. godine čak je zabilježen vrlo blagi pad BDP-a (na tromjesečnoj razini). Trend je, čini se, preokrenut u trećem tromjesečju kada je prema prvim procjenama Eurostata BDP svih zemalja članica EMU-a povećan za 0,4% u odnosu prema prethodnom tromjesečju.

Visok gospodarski rast u Hrvatskoj u 2002. godini bio je potaknut snažnom domaćom potražnjom uz istodobno jako izražen negativan utjecaj inozemne potražnje. U 2003. godi-

ni takva su kretanja ublažena. Tako je, uz slabljenje domaće potražnje i smanjenje negativnih trendova kod inozemne potražnje, utjecaj neto odnosa s inozemstvom na rast BDP-a u prvoj polovici godine bio samo blago negativan. Pri tome je u prvom tromjesečju 2003. godine inozemna potražnja dala blagi pozitivan doprinos rastu BDP-a, dok procjena BDP-a za drugo tromjesečje pokazuje da je doprinos inozemne potražnje rastu BDP-a u tom razdoblju bio negativan. Ovakvi pokazatelji kretanja u suprotnosti su s očekivanjima zasnovanim na preliminarnim podacima platne bilance koji su upućivali na snažan poticaj inozemne potražnje gospodarskom rastu.

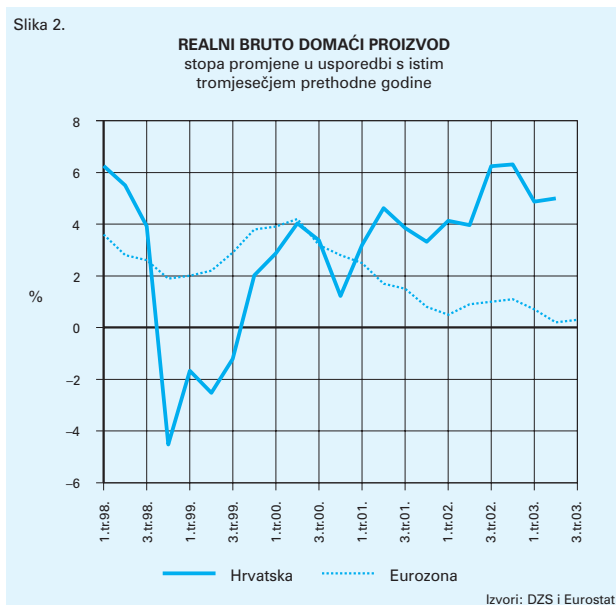
Izvoz robe i usluga u prvom je tromjesečju 2003. godine, sudeći prema tromjesečnoj procjeni BDP-a, realno bio veći za 14,3% nego u istom razdoblju 2002. godine, pri čemu je snažnije rastao izvoz robe nego izvoz usluga. Nakon toga je u drugom tromjesečju 2003. godine realni rast usporen na 8,1%, što se pripisuje stagnaciji izvoza robe, uz istodobno snažan rast izvoza usluga, potaknut rastom prihoda od turizma i transportnih usluga. Ova su kretanja po svom intenzitetu slabija od onih koja su zabilježena u platnoj bilanci, o čemu detaljnije piše u Okviru 2.

U oba tromjesečja prve polovice 2003. godine uvoz se nastavio snažno povećavati, no ipak slabijim intenzitetom nego u drugoj polovici 2002. godine. Iz tih se kretanja vidi da je slabljenje domaće potražnje utjecalo i na lagano usporavanje rasta uvoza. Prema tromjesečnoj procjeni rasta BDP-a realna godišnja stopa rasta uvoza robe i usluga u prvom je tromjesečju 2003. godine iznosila 10,3%, a u drugom tromjesečju 9,1%. Ova su kretanja posljedica izrazito snažnog rasta uvoza robe, dok je uvoz usluga smanjen.

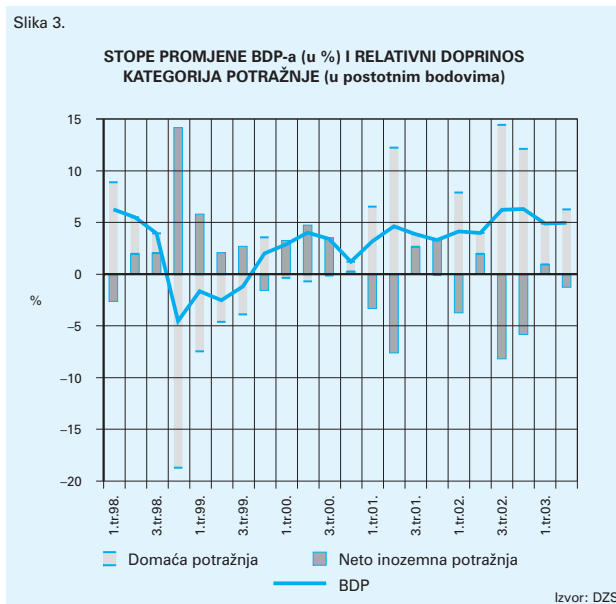
Domaća potražnja

Kao što je već spomenuto, u prvoj polovici 2003. godine rast domaće potražnje je usporen nakon izrazito snažnog rasta u drugoj polovici prošle godine. Kretanja pojedinih kategorija domaće potražnje bila su u prvoj polovici 2003. godine međusobno suprotna. Tako je trend rasta konačne potrošnje

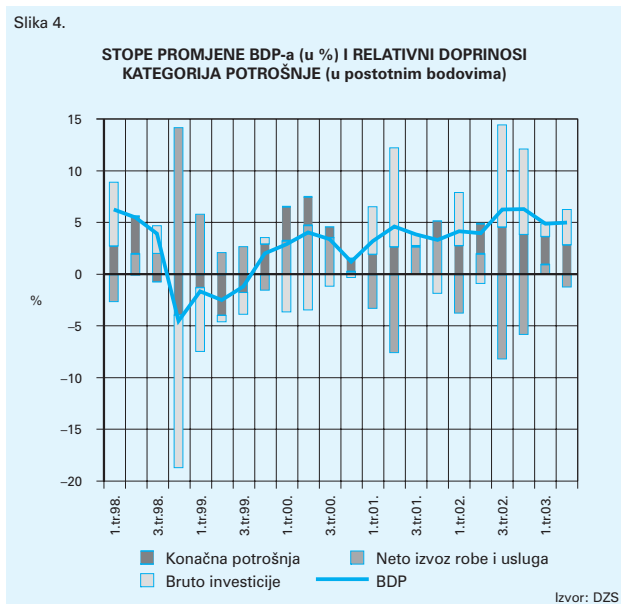
Slika 2.

Slika 3.

Slika 4.

Okvir 1. Konačni godišnji obračun bruto domaćeg proizvoda za 2001. godinu

Državni zavod za statistiku (DZS) izrađuje i objavljuje procjene obračuna bruto domaćeg proizvoda (BDP) prema kategorijama potrošnje i prema područjima djelatnosti. Taj se obračun izrađuje u tekućim i stalnim cijenama. U prvom koraku se objavljuje tromjesečna procjena kretanja BDP-a, a nakon izvjesnoga, dužeg vremenskog razdoblja objavljuje se i konačni godišnji obračun BDP-a. I tromjesečni i godišnji obračun temelje se na istim načelima, ali je tromjesečni obračun manje pouzdan zbog manjeg broja i užeg opsega podataka i stoga samo upućuje na trend kretanja BDP-a. Pri izradi godišnjeg obračuna BDP-a raspolaže se i s dodatnim podacima, dostupnim samo na godišnjoj osnovi (poput završnih godišnjih financijskih računa poduzetnika) koji pridonose kvalitetnijoj procjeni gospodarskih kretanja i utvrđivanju razine BDP-a. Važnost tromjesečnog obračuna je u tome što brže i učestalije obznanijuje procjenu ostvarenog BDP-a, dok godišnji obračun pruža pouzdanije podatke, no s vremenskim odmakom, koji je katkad i duži od godine dana.

U Statističkom ljetopisu DZS-a za 2003. godinu objavljen je konačni godišnji obračun BDP-a za 2001. godinu, koji se razlikuje od procjene ostvarenog BDP-a za 2001. godinu koja je dobivena tromjesečnim obračunom. Utvrđeno je da je bruto domaći proizvod ostvaren u 2001. godini iznosio 165,6 milijardi kuna ili 2,7 milijardi kuna više od vrijednosti dobivene tromjesečnom procjenom bruto domaćeg proizvoda. Viša nominalna razina ostvarenog BDP-a odražava se i u višim stopama rasta. Tako je realna godišnja stopa rasta BDP-a u 2001. godini sa 3,8% iz tromjesečnog obračuna povećana na 4,4%. Uz to je promjena učinjena i na strani implicitnog deflatora, gdje je godišnja stopa promjene povećana sa 2,9%, na 4,0%.

Nova vrijednost godišnjeg BDP-a za 2001. izazvat će promjene i u tromjesečnoj procjeni BDP-a za tromjesečja 2001., 2002. i 2003. godine. Pri tome se razina BDP-a ostvarenog u sva četiri tromjesečja 2001. godine mora uskladiti s konačnim godišnjim obračunom. Što se tiče stope rasta u godinama nakon 2001. godine, može se pretpostaviti da se stope rasta za njihova tromjesečja neće mijenjati s obzirom da tromjesečni obračun BDP-a pokazuje procjenu trenda promjene BDP-a. To će direktno utjecati na linearno povećanje procijenjene razine nominalnog BDP-a ostvarenog u 2002. i 2003. godini.

Bruto dodana vrijednost ostvarena u 2001. godini prema konačnom godišnjem obračunu za 1,9 milijardi kuna je veća nego prema tromjesečnoj procjeni, a kategorija poreza na proizvode umanjena za subvencije povećana je za 0,8 milijardi kuna. Najznačajniji rast bruto dodane vrijednosti u 2001. godini zabilježen je u djelatnosti trgovine, i to za 16,6% realno, što je znatno više nego u dotadašnjoj tromjesečnoj procjeni (10,6%). Druga po intenzitetu rasta je djelatnost prijevoza, skladištenja i veza, čija je bruto dodana vrijednost u 2001. godini porasla za 11,5% u odnosu na prethodnu godinu. Natprosječni realni rast zabilježen je i u području rudarstva i vađenja, ostalih društvenih djelatnosti te kod privatnih kućanstava. S druge strane, u javnoj upravi i obrani, obrazovanju te u zdravstvenoj zaštiti zabilježen je lagani pad, odnosno stagnacija ostvarene bruto dodane vrijednosti u odnosu na prethodnu godinu.

Konačni godišnji obračun BDP-a za 2001. godinu prema kategorijama potrošnje pokazuje da su učinjene prilagodbe bile veće kod kategorija domaće potražnje nego kod inozemne potražnje. Pri tome su negativne prilagodbe učinjene kod kategorija državne potrošnje i investicija, a pozitivne kod stavke promjene zaliha. U 2001. godini tako je prema godišnjem obračunu ostvaren realni pad državne potrošnje od 6,2%, za razliku od pada od 4,3% prema tromjesečnom obračunu. Isto su tako korigirana kretanja investicija u fiksni kapital, te je njihova godišnja stopa realnog rasta smanjena sa 9,7% na 7,1%. Kategorija osobne potrošnje gotovo je nepromijenjena, a kod inozemne potražnje učinjene su manje promjene. Dok je realni rast izvoza robe i usluga smanjen sa 8,7% na 8,1%, uvoz je povećan sa 9,3% na 9,8%. Takve su promjene utjecale i na povećanje negativnog doprinosa neto inozemne potražnje rastu BDP-a, pa u stopi rasta BDP-a od 4,4% u 2001. godini ona sada sudjeluje sa -1,4 postotna boda. Najznačajnija promjena učinjena je kod kategorije promjene zaliha, koja uključuje i statističku diskrepanciju. S obzirom da je konačnim godišnjim obračunom većina kategorija potrošnje umanjena, upravo je povećanje zaliha jedina kategorija kojom je realni rast BDP-a povećan na 4,4%. Kod promjene zaliha negativne su vrijednosti zamijenjene porastom, čime je ostvaren i visok pozitivan doprinos promjene zaliha rastu BDP-a od 3,2 postotna boda. U kategoriji promjene zaliha nije posebno naznačeno koliko se odnosi na stvarnu promjenu zaliha, a koliko na statističku diskrepanciju, koju generira neravnoteža između rezultata proizvodne i potrošne metode obračuna BDP-a.

usporen, potaknut slabljenjem intenziteta rasta osobne potrošnje. S druge strane, kretanja bruto investicija određena su velikim skokovima u kategoriji promjene zaliha, u koju je, osim same promjene zaliha, uključen i učinak statističke diskrepancije¹. Promjena zaliha bila je u prvoj polovici 2003. godine manja nego u istom razdoblju prethodne godine pa je utjecala i na usporavanje rasta bruto investicija. Istodobno, nastavljeni snažan rast investicija u fiksni kapital čak je ojačan u usporedbi s kretanjima zabilježenim u prethodnoj godini. Zbog toga investicije u fiksni kapital sve jače utječu na formiranje bruto domaćeg proizvoda.

Osobna potrošnja

Visok rast osobne potrošnje obilježio je gospodarska kretanja u 2002. godini, kada je osobna potrošnja ostvarila i najveći doprinos rastu bruto domaćeg proizvoda. No početkom 2003. godine započelo je lagano usporavanje njezina rasta, te

je u prvoj polovici godine osobna potrošnja povećana za 4,8% u odnosu prema istom razdoblju prethodne godine. S obzirom da ona čini najznačajniji dio bruto domaćeg proizvoda, s udjelom od približno 60%, njezin doprinos rastu BDP-a još je značajan, no ipak manji nego prošle godine. Tako je u prvoj polovici 2003. godine u realnoj stopi rasta BDP-a od 5,0%, osobna potrošnja sudjelovala sa 3,0 postotna boda.

Dostupni pokazatelji kretanja osobne potrošnje za treće tromjesečje 2003. godine upućuju na sve snažnije usporavanje trenda rasta kako godina odmiče. To se ponajprije ogleda u padu realnog prometa u ukupnoj djelatnosti trgovine (prilagođenog za sezonski učinak) u ljetnim mjesecima. Uz to, i u trgovini na malo uočava se snažno usporavanje rasta realnog prometa. Tako je realni promet u trgovini na malo u trećem tromjesečju 2003. godine bio na približno istoj razini kao u trećem tromjesečju prethodne godine, dok je u prvoj polovici 2003. godine ipak zabilježen rast od 6,5% u odnosu prema istom razdoblju prošle godine. Ovo usporavanje osobne potrošnje jednim se dijelom odnosi na pad prometa u prodaji, održavanju i popravku motornih vozila, koji je prisutan od početka drugog tromjesečja 2003. godine, dok je istodobno

¹ Statistička diskrepancija odražava nesrazmjer između vrijednosti BDP-a dobivenog rashodnom i proizvodnom metodom obračuna.

zabilježeno snažnije povećanje prometa u prodavaonicama živežnih namirnica.

Ublažavanje rasta osobne potrošnje odrazilo se i na usporavanje rasta uvoza robe široke potrošnje, nakon izrazitog buja prisutnog u prošloj godini, i to osobito na njezinu kraju. Tako je u prvih devet mjeseci 2003. godine uvoz trajnih proizvoda za široku potrošnju nominalno povećan za 10,8% (izraženo u kunama), a uvoz netrajnih proizvoda za široku potrošnju za 9,5%. Pri tome je znatno usporavanje rasta uvoza prisutno kod trajnih proizvoda za široku potrošnju. Isto tako je primjetno i usporavanje rasta kupovine osobnih vozila. Tako se rast uvoza cestovnih vozila usporava od sredine ove godine, nakon što je početkom godine zabilježen njegov izrazit rast, koji je bio čak i snažniji nego u prethodnoj godini.

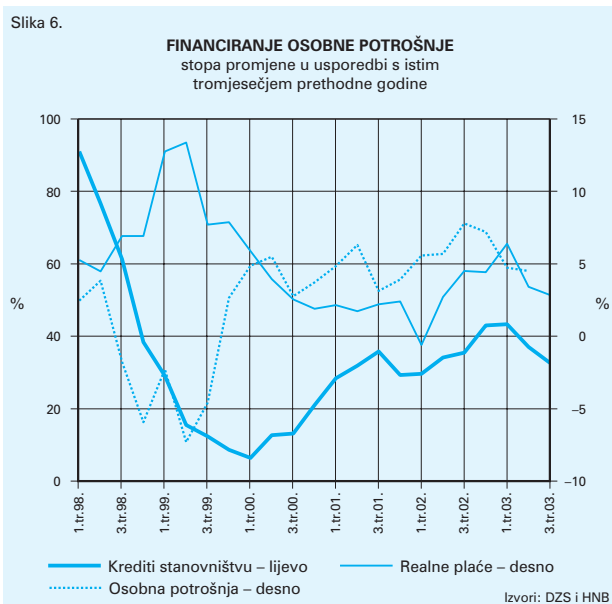
I kretanja izvora financiranja osobne potrošnje upućuju na usporavanje rasta osobne potrošnje, što je osobito postalo izraženo u drugom tromjesečju 2003. godine. Moglo bi se zaključiti da je nakon odluke Hrvatske narodne banke o ogra-

ničavanju rasta plasmana banaka u 2003. godini na 16% u odnosu prema prethodnoj godini (donesene u prvom tromjesečju), u drugom tromjesečju započelo usporavanje rasta bankovnih kredita stanovništvu te je nastavljeno u trećem tromjesečju, što otežava financiranje snažnog rasta osobne potrošnje i vodi njezinom usporavanju. Isti je trend prisutan i kod redovnih izvora sredstava, gdje je zabilježeno usporavanje rasta realnih neto plaća. Godišnja realna stopa rasta isplaćenih neto plaća je sa 6,4% u prvom tromjesečju 2003. godine smanjena na 3,4% u drugom i 2,9% u trećem tromjesečju. Njihova je razina u 2003. godini viša nego u prošloj godini djelomično zbog porezne reforme, ali i uz to se ne uočava značajniji rast plaća koji bi omogućio financiranje snažnijeg rasta osobne potrošnje.

Investicijska potrošnja

Najvažniji generator gospodarskih kretanja u 2003. godini je iznimno jačanje investicijske potrošnje, koja se najvećim dijelom zasniva na pojačanoj aktivnosti u građevinarstvu. Pritom najveći poticaj dolazi iz značajnog ulaganja u izgradnju prometne infrastrukture, a dijelom i od pojačane stanogradnje. Oba su programa djelomice poticana od države, pa stoga imaju karakter državnih investicija.

Dinamika investicijske aktivnosti postupno se pojačavala od početka ove godine, a vrh je dostignut krajem drugog tromjesečja. Investicije u fiksni kapital u prvom su tromjesečju 2003. godine povećane za 16,2% u odnosu prema istom razdoblju prošle godine, što je dodatno pojačano u drugom tromjesečju, uz godišnju stopu rasta od 18,3%. Pri tome je u prvom tromjesečju rast investicija bio djelomično potaknut rastom u građevinarstvu, a što je dijelom bilo povezano s povećanim uvozom opreme. U ožujku su, s nastupanjem povoljnijih vremenskih uvjeta, pojačani radovi na izgradnji prometnica, što se dodatno intenziviralo u sljedećim mjesecima kako bi se pojedine dionice autoceste prema jadranskoj obali pustile u promet prije početka glavne turističke sezone. Stoga je i vrh aktivnosti u građevinarstvu dostignut krajem drugog tromjesečja 2003. go-

Okvir 2. Izvoz usluga u kontekstu nacionalnih računa i platne bilance

Podaci za procjenu kretanja bruto domaćeg proizvoda dolaze iz različitih izvora, prije svega, iz Državnog zavoda za statistiku (DZS), koji izračunava BDP, ali i iz drugih izvora kao što su npr. podaci Ministarstva financija, Hrvatske narodne banke i Financijske agencije (Fina). U ovom okviru ukazat ćemo na probleme koji nastaju zbog neusklađenosti između različitih izvora statističkih podataka.

Podaci koje prikuplja i objavljuje HNB koriste se za obračun bruto domaćeg proizvoda prema potrošnoj metodi. Prema ovoj metodi bruto domaći proizvod je zbroj svih kategorija potrošnje, i to potrošnje kućanstava, potrošnje neprofitnih institucija, potrošnje države, potrošnje za investicije i kategorije neto izvoza i uvoza. Izračun započinje procjenom BDP-a u tekućim cijenama, koja se zasniva na uključivanju podataka o kretanjima spomenutih kategorija potrošnje, izraženih u tržišnim cijenama. Pri tome se kao jedan od inputa koriste podaci HNB-a kojima se procjenjuju pojedine potkategorije izvoza i uvoza robe i usluga. Vrijednost BDP-a prema potrošnoj metodi u stalnim cijenama potom se utvrđuje deflacioniranjem dezagregiranih kategorija potrošnje, korištenjem odgovarajućih indeksa cijena.

Podaci HNB-a koji ulaze u izračun BDP-a prikupljaju se statističkim istraživanjima koja se provode za potrebe sastavljanja platne bilance i, posredno, za obračun BDP-a. Pri tome se za procjenu vrijednosti izvoza i uvoza robe koriste podaci iz statističkih istraživanja DZS-a o robnoj razmjeni s inozemstvom, a za procjenu vrijednosti međunarodne razmjene usluga potrebne podatke prikuplja HNB svojim statističkim istraživanjima. Dakle i u obračun BDP-a prema potrošnoj metodi, pri procjeni međunarodne razmjene robe uključuju se podaci DZS-a o robnoj razmjeni s inozemstvom, dok se za procjenu razmjene usluga koriste podaci HNB-a. Osim toga, u obračun BDP-a se također uključuju i razne prilagodbe podataka kod stavki izvoza i uvoza robe², koje se u HNB-u procjenjuju za potrebe sastavljanja platne bilance.

Osim neposredno kod procjene neto izvoza, podaci koje prikuplja HNB dijelom se koriste i za procjenu drugih kategorija potrošnje. Tako se kod obračuna BDP-a uz pomoć potrošne metode, procjena konačne potrošnje kućanstava dobiva zbrajanjem konačne potrošnje domaćih osoba u zemlji i inozemstvu, te umanjuje za potrošnju stranaca u zemlji. U konkretnom slučaju to znači da se osobna potrošnja u Hrvatskoj procjenjuje na sljedeći način:

- ukupna potrošnja u zemlji procjenjuje se na osnovi podataka o kretanju trgovine na malo, isporučениh usluga u prometu, telekomunikacijama i ugostiteljstvu,
- što se uvećava za potrošnju rezidenata u inozemstvu, koja je procijenjena u HNB-u za potrebe sastavljanja platne bilance,
- te umanjuje za potrošnju stranaca u Hrvatskoj, koja je isto tako procijenjena u HNB-u za potrebe sastavljanja platne bilance.

Sudeći prema svemu navedenom, i kretanje neto izvoza zabilježeno u platnoj bilanci i kretanje neto izvoza zabilježeno u sklopu BDP-a prema kategorijama potrošnje trebalo bi slijediti isti trend. Katkad se ta kretanja ne podudaraju u potpunosti i za to postoji nekoliko objašnjenja. Prvo, frekvencija objave podataka i usklađivanja podataka kod platne bilance razlikuje se od frekvencije obračuna BDP-a. Pri tome se pri svakoj objavi tromjesečne platne bilance povi-

jesni podaci usklađuju prema najnovijim podacima kako bi se postigla što bolja usporedivost i točnost, no to istodobno izaziva velike promjene u objavljenim podacima. S druge strane, u tromjesečnom obračunu BDP-a ne vrši se usklađivanje podataka za prošla razdoblja prema posljednjim dostupnim podacima. Tako se, nasuprot praksi kontinuiranog usklađivanja podataka prisutnoj u sastavljanju platne bilance, kod obračuna BDP-a procjenjuju kretanja samo za posljednje tromjesečje, dok se prethodni podaci ne usklađuju s najnovijima. Usklađivanje prethodno objavljenih podataka o kretanju tromjesečnog BDP-a provodi se tek pri konačnom godišnjem obračunu, koji za procjenom kretanja BDP-a za posljednje tromjesečje određene godine kasni jednu do dvije godine.

No osim ove metodološki objašnjive razlike, do nepodudarnosti u podacima o kretanju jedne ekonomske kategorije u nacionalnim računima i platnoj bilanci katkad dolazi i zbog subjektivnih okolnosti. Tako katkad u određenim situacijama eksperti mogu procijeniti da podaci iz jednog izvora ne mogu biti korišteni za procjenu određene ekonomske veličine. Razlozi za takvu odluku mogu biti različiti, no najčešće se odnose na nekonzistentnost podataka zbog različitih strukturalnih lomova u serijama podataka. Ovi lomovi mogu biti posljedica metodoloških promjena, zbog kojih se više ne može pratiti promjena određene veličine u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, jer te dvije veličine više nisu usporedive. Osim toga, može se pojaviti i sumnja u vjerodostojnost podataka u slučajevima kada jako odudaraju od alternativnih indikatora, koji pomažu u prepoznavanju kretanja određene pojave.

U tromjesečnom obračunu bruto domaćeg proizvoda za drugo tromjesečje 2003. godine jačina promjene izvoza robe i usluga u velikom je nesrazmjeru s kretanjima zabilježenima u platnoj bilanci. Prema preliminarnim podacima platne bilance, izvoz robe i usluga u drugom tromjesečju 2003. godine iznosio je 22,4 milijarde kuna, što je nominalno za 15,4% više nego u istom razdoblju prošle godine. Pri tome je kod izvoza robe zabilježena stagnacija, a kod izvoza usluga izuzetno visok rast, i to posebno snažan rast prihoda od turizma. Istodobno je ostvaren upola slabiji rast uvoza nego izvoza. U procjeni tromjesečnog BDP-a za drugo tromjesečje 2003. godine nisu, međutim, u potpunosti uključeni preliminarni podaci platne bilance. Tako je u procjenu tromjesečnog BDP-a u drugom tromjesečju uključen nominalni rast izvoza robe i usluga od samo 8,9%, dok kretanje uvoza odgovara podacima iz platne bilance. Razlika između podataka o kretanju izvoza u nacionalnim računima i u platnoj bilanci proizlazi iz različite vrijednosti izvoza usluga. U nacionalnim računima provedena je prilagodba podataka HNB-a smanjenjem procijenjenog rasta prihoda od turizma za gotovo polovinu. To je učinjeno zato da bi se smanjio utjecaj iznimno visokog rasta inozemne potražnje na konačni obračun BDP-a i da bi se smanjio njezin posredni negativni utjecaj na kretanje osobne potrošnje. DZS nije dao objašnjenje kako je procijenjen izvoz usluga i kojim faktorom su umanjeni podaci HNB-a, a može se pretpostaviti da je odluka donesena na temelju ostalih pokazatelja o kretanjima u turizmu (broj dolazaka i noćenja turista, promet u ugostiteljstvu, promet u trgovini u turističkim mjestima). Ista situacija može se očekivati i za treće tromjesečje, jer je u platnoj bilanci zabilježen još mnogo snažniji rast prihoda od turizma (od 53,0%, izraženo u kunama), u odnosu prema istom razdoblju prethodne godine, nego u drugom tromjesečju (40,2%).

dine, pa je u srpnju i kolovozu započelo njezino lagano slabljenje u odnosu na ranija, izuzetno snažna, kretanja. Unatoč tome je razina investicijske aktivnosti i u ljetnim mjesecima

2003. bila mnogo viša nego u istom razdoblju prošle godine, što govori o snažnom godišnjem rastu investicija u fiksni kapital, ali nešto slabijem nego u drugom tromjesečju.

² Podaci DZS-a o izvozu robe prilagođuju se za obuhvat (popravci robe i vrijednost robe kupljene u Hrvatskoj od strane nerezidenata), dok se kod vrijednosti uvoza vrše prilagodbe za obuhvat (uvoz u slobodne zone, luke,

popravci robe i vrijednost potrošnje rezidenata u inozemstvu) i klasifikaciju (prilagodbe s cif pariteta na fob paritet). O ovome detaljnije pogledati Okvir 4. u dijelu o Međunarodnim transakcijama.

Snažna građevinska aktivnost utjecala je dijelom i na rast uvoza opreme i strojeva. No zabilježeni rast uvoza električnih strojeva, aparata, uređaja, kao i raznih industrijskih strojeva za opću upotrebu te za pojedine industrijske grane ipak je mnogo umjereniji nego prošle godine. Ni domaća se proizvodnja strojeva i opreme nije povećala značajno, pa je snažan rast investicija u fiksni kapital najveći dijelom određen snažnom građevinskom aktivnošću.

Državna potrošnja

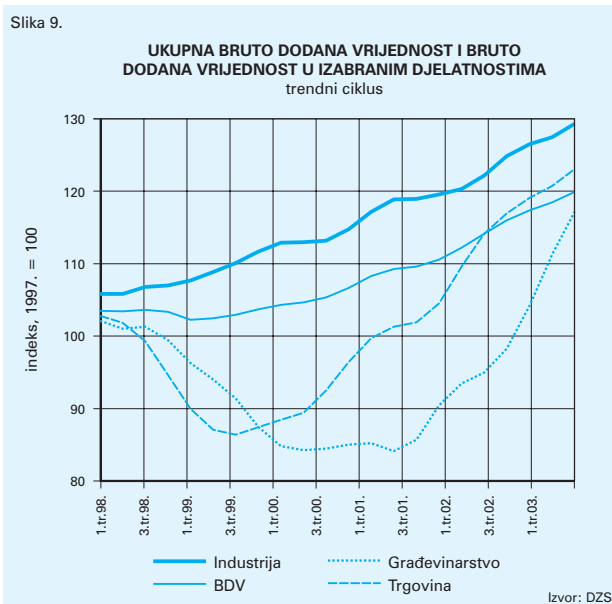
Na početku 2003. godine nastavljen je silazni trend državne potrošnje prisutan u prethodne tri godine, no ipak smanjenim intenzitetom. Tako je državna potrošnja u prvoj polovici 2003. godine, u odnosu prema istom razdoblju 2002. godine, smanjena realno za samo 0,2%, pri čemu je u drugom tromjesečju zabilježen čak i lagani rast potrošnje. Time je oslabljen negativan doprinos državne potrošnje rastu BDP-a, koji je u prvoj polovici 2003. godine bio približno jednak nuli.

Izvorni pokazatelj kretanja konačne potrošnje države su podaci Ministarstva financija o rashodima konsolidirane središnje države. U suprotnosti s podacima koji su uključeni u izračun BDP-a, oni upućuju na rast državne potrošnje. Prema njima su rashodi središnje države za dobra i usluge, a to su rashodi koji imaju karakter konačne državne potrošnje, u prvoj polovici 2003. godine povećani nominalno za 7,3% u odnosu prema istom razdoblju prošle godine. Svođenje na realne vrijednosti, korekcijom za rast cijena i promjenu zaposlenosti, upućuje na realni rast državne potrošnje, a ne na lagani pad, tj. stagnaciju. U trećem tromjesečju 2003. godine donekle je promijenjen smjer kretanja, pa je zabilježen pad državne potrošnje za kupovinu dobara i usluga, uz nastavak povećane potrošnje za plaće, potaknute većim izdacima za otpremnine zaposlenika koji napuštaju Ministarstvo obrane.

Proizvodnja

U prvoj polovici 2003. godine ostvarena je za 5,4% veća bruto dodana vrijednost nego u istom razdoblju prošle godine. Pri tome su snažnija kretanja zabilježena u drugom tromjesečju, kada je godišnja stopa rasta bruto dodane vrijednosti iznosila 5,8%. Ovako snažan rast u drugom tromjesečju zabilježen je samo kod bruto dodane vrijednosti koja je sastavni dio procjene BDP-a prema proizvodnoj metodi³, dok je rast bruto domaćeg proizvoda utvrđen na nižoj razini (5,0%). Odnos između kretanja bruto dodane vrijednosti i BDP-a određuje razina poreza na proizvode umanjena za državne subvencije, pa je zbog procijenjene visoke razine državnih subvencija umanjeno rast bruto domaćeg proizvoda u odnosu na kretanja bruto dodane vrijednosti. U prvom tromjesečju 2003. godine nisu zabilježene velike promjene u kategoriji neto poreza i subvencija pa se bruto domaći proizvod kretao u skladu s promjenama bruto dodane vrijednosti.

Promatrajući rast bruto dodane vrijednosti po pojedinim djelatnostima, u prvoj polovici 2003. godine ističe se izuzetno visok rast u djelatnosti građevinarstva. Pozitivni trendovi nastavljeni su i u ostalim djelatnostima u kojima je u 2002. godini ostvareno povećanje aktivnosti, a posebno se ističe industrija, u kojoj je u prvoj polovici godine zabilježno lagano ubrzanje rasta. No nasuprot tim pozitivnim kretanjima, u javnim i društvenim djelatnostima nastavljena je stagnacija, koja je prisutna već dvije godine. Osim toga, u poljoprivredi je došlo do snažnog pada bruto dodane vrijednosti, koja je bila posebno snažna u drugom tromjesečju 2003., zbog dugotrajne suše. Kako se u djelatnosti poljoprivrede ostvaruje tek nešto manje od 10% procijenjene ukupne bruto dodane vrijednosti, ostvareni je pad u prvoj polovici ove godine u godišnjoj stopi rasta ukupne bruto dodane vrijednosti od 5,4%

³ Bruto domaći proizvod prema proizvodnoj metodi predstavlja zbroj ostvarene bruto dodane vrijednosti svih djelatnosti uvećan za poreze i umanjeno za subvencije.

sudjelovao s negativnim doprinosom od visoka 0,4 postotna boda.

Pokazatelji kretanja bruto dodane vrijednosti u trećem tromjesečju 2003. godine upućuju na njezino usporevanje u odnosu na kretanja u prethodnom tromjesečju. To se posebno ogleda u usporevanju rasta proizvodnje u industriji i usporevanju rasta prometa u djelatnosti trgovine. I u djelatnosti građevinarstva prisutno je lagano usporevanje, no rast aktivnosti u ovoj djelatnosti još je visoko iznad prosjeka ostalih djelatnosti te će nastaviti snažno utjecati na rast ukupne dodane vrijednosti, bez obzira na to što ta djelatnost i njezina bruto dodana vrijednost imaju relativno mali udio u ukupnoj bruto dodanoj vrijednosti svih djelatnosti.

Industrija

U djelatnosti industrije koja objedinjava sva tri područja industrijske proizvodnje (rudarstvo i vađenje, prerađivačku industriju i opskrbu električnom energijom, plinom i vodom) u prvoj polovici 2003. godine zabilježeno je izuzetno veliko povećanje bruto dodane vrijednosti, s godišnjom stopom rasta od 6,3%. S obzirom na veliki udio industrije u ukupnom gospodarstvu (u njoj se ostvaruje samo malo manje od jedne trećine ukupne bruto dodane vrijednosti), ona je dala najveći doprinos rastu ukupne bruto dodane vrijednosti. Ova su kretanja bila posebno izražena u drugom tromjesečju, kada je zabilježen trend snažnog ubrzanja industrijske proizvodnje.

Fizički obujam industrijske proizvodnje kretao se u skladu s promjenama bruto dodane vrijednosti u prvoj polovici 2003. godine. Nakon nešto sporijeg rasta u prvom tromjesečju, u travnju je zabilježen najviši rast indeksa industrijske proizvodnje ove godine, a nakon toga lagano usporevanje u svibnju i lipnju. Ipak, u drugom je tromjesečju ostvareno najveće povećanje proizvodnje u 2003. godini, s godišnjom stopom rasta indeksa industrijske proizvodnje od 6,9%. U svim mjesecima trećeg tromjesečja nastavljeno je usporevanje kretanja u industriji, uz prosječan rast proizvodnje na mjesečnoj razini od 0,2%. Time je u trećem tromjesečju smanjena i go-

dišnja stopa rasta industrijske proizvodnje na 3,4%, što upućuje i na upola nižu godišnju stopu rasta bruto dodane vrijednosti ostvarene u industriji u trećem tromjesečju u odnosu na prethodno tromjesečje. U listopadu je razina industrijske proizvodnje povećana za 1,2% u odnosu na rujnu, no zbog visoke razine proizvodnje u listopadu prošle godine, godišnja stopa rasta iznosila je samo 2,3%. Slična se kretanja mogu očekivati i u posljednja dva mjeseca u godini, a s time i nastavak usporevanja rasta bruto dodane vrijednosti u industriji.

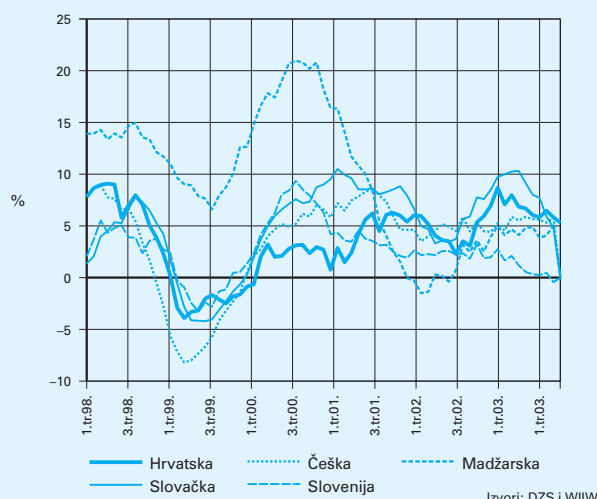
I u nekim se tranzicijskim zemljama usporeva rast industrijske proizvodnje, odražavajući nepovoljna gospodarska kretanja na području Europske unije. Iz Slike 10. vidi se da kretanja industrijske proizvodnje u prikazanim zemljama slijede sličan trend uspona i padova. Dakako, razlike ipak postoje, pa se tako krajem 2002. i početkom 2003. godine Hrvatska i Slovačka izdvajaju kao zemlje u kojima je rast industrijske proizvodnje ubrzan unatoč usporevanju rasta europskoga gospodarstva. No već u drugom tromjesečju 2003. godine i u tim je zemljama započelo lagano usporevanje rasta, čime su se kretanja njihove industrijske proizvodnje približila kretanjima u ostalim zemljama.

Kretanja industrijske proizvodnje po pojedinim dijelovima industrije u Hrvatskoj međusobno se razlikuju. Tako se proizvodnja u prerađivačkoj industriji i opskrbi električnom energijom, plinom i vodom kreće u skladu s promjenama ukupne industrijske proizvodnje, dok su kretanja u području rudarstva i vađenja puno slabija. Rast proizvodnje unutar glavnih industrijskih grupacija najsnažniji je u proizvodnji netrajnih proizvoda za široku potrošnju, dok se proizvodnja kapitalnih proizvoda smanjuje.

Rudarstvo i vađenje jedino je područje industrije u kojem je u 2003. godini zabilježen silazni trend. Ukupna proizvodnja područja rudarstva i vađenja u prvih deset mjeseci samo je 2,9% veća nego u istom razdoblju prošle godine, pri čemu su najlošija kretanja zabilježena u drugom tromjesečju 2003. godine. Dva su uzroka tome: pad proizvodnje u odjeljku vađenja sirove nafte i zemnog plina te usporevanje rasta u od-

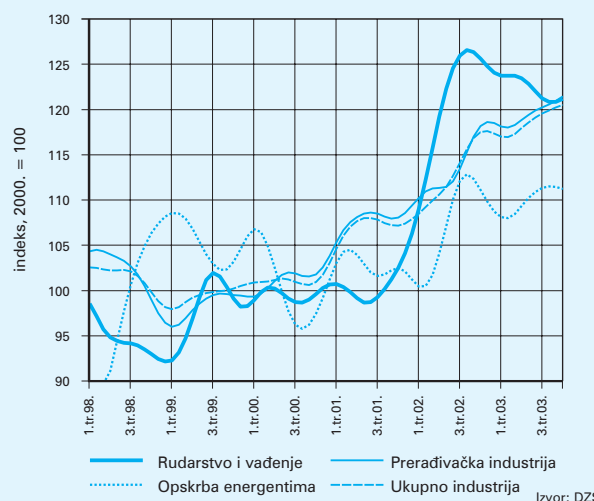
Slika 10.

INDUSTRIJSKA PROIZVODNJA U TRANZICIJSKIM ZEMLJAMA 6-mjesečni pomični prosjek godišnje stope rasta

Slika 11.

FIZIČKI OBUJAM INDUSTRIJSKE PROIZVODNJE trendni ciklus

jeljku vađenja ruda i kamena. U odjeljku vađenja sirove nafte i zemnog plina u prvoj polovici godine zabilježen je znatan pad proizvodnje, uz oporavak u kolovozu i rujnu, koji je završio stagnacijom proizvodnje u listopadu. No zbog pada proizvodnje u prvoj polovici 2003. godine, u prvih deset mjeseci je proizvodnja ovog odjeljka bila manja nego u istom razdoblju 2002. godine. Kretanja u odjeljku vađenja ruda i kamena pod snažnim su utjecajem povećane građevinske aktivnosti u cestogradnji. Tako je početkom godine ostvaren snažan rast proizvodnje u ovom odjeljku, koji se polako usporavao prema kraju godine. S obzirom da je upravo u ljetnim mjesecima prošle godine zabilježeno izrazito povećanje vađenja ruda i kamena, usporavanje rasta proizvodnje u ovoj godini djelomično se može objasniti i učinkom baznog razdoblja.

I u području opskrbe električnom energijom, plinom i vodom nastupilo je sredinom godine, nakon izrazito snažnih kretanja početkom godine, usporavanje proizvodnje, koje se nastavlja prema kraju godine. Tako je u prvih deset mjeseci razina opskrbe energentima bila za 4,5% viša u odnosu prema istom razdoblju prošle godine, a pri tome je snažan rast bio zabilježen u siječnju i veljači, a u rujnu i listopadu čak i pad opskrbe energentima.

U području prerađivačke industrije, u kojem se ostvaruje najveći dio industrijske proizvodnje, najznačajnije povećanje proizvodnje zabilježeno je u drugom tromjesečju. Nakon toga je započelo usporavanje proizvodnje, koje je odredilo i usporavanje proizvodnje u ukupnom području industrije. Nakon usporavanja u ljetnim mjesecima, u rujnu je zabilježena stagnacija, a u listopadu tek blago povećanje proizvodnje. Tako je u prvih deset mjeseci 2003. godine proizvodnja u prerađivačkoj industriji bila za 5,2% veća nego u istom razdoblju prethodne godine. Najveći utjecaj na povećanje proizvodnje imali su pozitivni trendovi u odjeljcima proizvodnje hrane i pića, izdavačkoj i tiskarskoj djelatnosti te u proizvodnji proizvoda od metala. Osim njih, značajan rast proizvodnje ostvaren je i u nekoliko manjih odjeljaka kao što su proizvodnja radio, televizijskih i komunikacijskih aparata te proizvodnja

električnih strojeva i aparata te reciklaža. U istom je razdoblju u devet od 23 odjeljka zabilježen pad proizvodnje, a najznačajniji negativan doprinos rastu proizvodnje prerađivačke industrije dao je pad proizvodnje u odjeljcima proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda te u proizvodnji ostalih prijevoznih sredstava (brodovi). Uz to, smanjenje proizvodnje prisutno je i u svim odjeljcima tekstilne industrije.

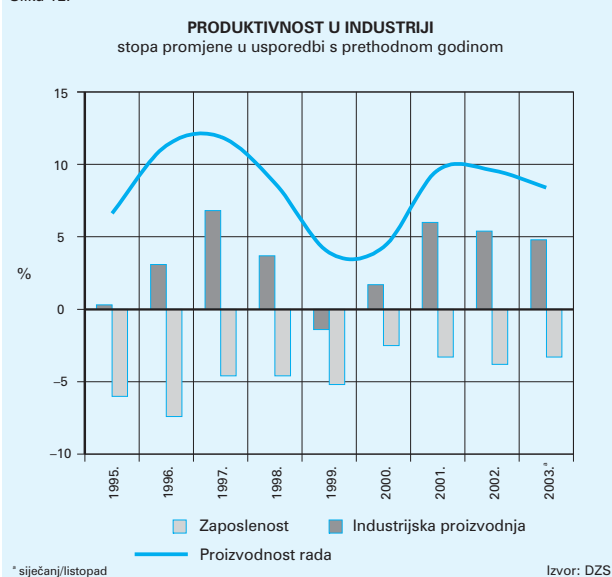
Fizički obujam proizvodnje ukupne djelatnosti industrije u prvih deset mjeseci 2003. godine bio je za 4,8% veći nego u istom razdoblju prethodne godine. Istodobno je nastavljen pad zaposlenosti, što, zajedno s povećanjem proizvodnje, utječe na rast proizvodnosti rada. Tako je u prvih deset mjeseci 2003. godine povećanje proizvodnosti rada u industriji iznosilo 8,4% u odnosu prema istom razdoblju prošle godine.

Trgovina

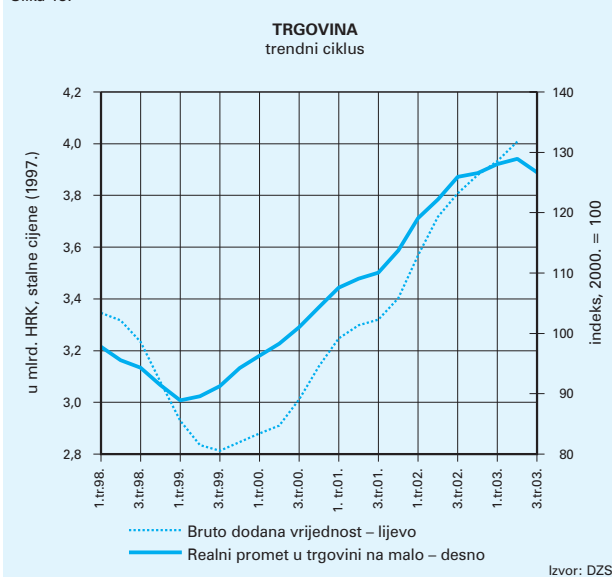
Rast prometa djelatnosti trgovine bio je u prethodne dvije godine izuzetno visok zbog širenja velikog broja trgovačkih lanaca na područje cijele države, što je potaknulo cjenovnu konkurenciju i dovelo do smanjivanja trgovačkih marži, pa time i do smanjenja prodajnih cijena. Učinci ovakvih kretanja postaju sve slabiji jer slabi i intenzitet rasta aktivnosti u trgovini. Bruto dodana vrijednost ostvarena u ukupnoj trgovinskoj djelatnosti u prvoj polovici 2003. godine bila je realno za 8,9% veća nego u istom razdoblju 2002. godine, dok je u prethodnim godinama bruto dodana vrijednost trgovine rasla po godišnjim stopama višim od 10,0%. No, ipak treba naglasiti da je zabilježena stopa rasta bruto dodane vrijednosti i dalje izuzetno visoka i da slijedi odmah iza stope u građevinskoj djelatnosti. U trgovinskoj djelatnosti još je prisutan rast zaposlenosti, iako slabiji nego u prošlim godinama.

Nakon laganog usporavanja rasta prometa u trgovini u prvoj polovici 2003. godine, u ljetnim je mjesecima zabilježen pad, u odnosu na kretanja u prethodnoj godini. Stoga lagani rast zabilježen u rujnu nije bio dostatan za povećanje aktivnosti na godišnjoj razini pa je u trećem tromjesečju ove godine zabilježen blagi pad ukupnog prometa u trgovini u odnosu

Slika 12.

Slika 13.

na treće tromjesečje prethodne godine. Najjači utjecaj na pad prometa u ljetnim mjesecima imao je pad prodaje u trgovini motornim vozilima. Trend smanjenja prometa, u usporedbi s istim mjesecima prošle godine, u tvrtkama koje se bave prodajom, održavanjem i popravkom motornih vozila kontinuirano je prisutan od travnja, a najsnažniji pad zabilježen je u srpnju i rujnu ove godine. Ova kretanja upućuju na smanjenje potrošnje na kupovinu osobnih automobila, nakon iznimnog rasta početkom ove godine, koji se nadovezao na kretanja iz prethodne godine.

Ukupno promatrajući prvih devet mjeseci 2003. godine, realni promet u ukupnoj djelatnosti trgovine bio je za 5,6% veći nego u istom razdoblju 2002. godine. Istodobno je rast realnog prometa u trgovini na malo bio sporiji nego u ukupnoj djelatnosti trgovine, što bi moglo upućivati na daljnje usporavanje rasta osobne potrošnje.

Građevinarstvo

Najsnažniji rast u 2003. godini odvija se kao i protekle godine u djelatnosti građevinarstva. Kretanja u ovoj djelatnosti snažno su sezonski određena, pa je prava ekspanzija započela u ožujku s poboljšanjem vremenskih prilika i dodatno je pojačana u drugom tromjesečju. Najsnažniji intenzitet radova postignut je upravo u drugom tromjesečju, a potaknut je ubrzanjem radova na pojedinim dionicama autoceste da bi one bile puštene u promet prije početka glavne turističke sezone. Na osnovi takvih kretanja bruto dodana vrijednost djelatnosti građevinarstva u prvoj polovici 2003. godine realno je povećana za 20,5% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine.

Ova su kretanja prije svega rezultat izgradnje cestovne infrastrukture, ali i pojačane stambene izgradnje. Pri tome je pojačana aktivnost u izgradnji cestovne infrastrukture jače izražena, čime se povećava relativna važnost radova na izgradnji prometnica u ukupnim građevinskim radovima. Tako je u prvih osam mjeseci 2003. godine udio radova na ostalim građevinama, koje se većinom odnose na prometnice, iznosio 62,7%. Istodobno jača i stambena izgradnja; naime, sredinom 2003. godine bilo je znatno više stanova u izgradnji nego u istom razdoblju prethodne godine.

Povećana aktivnost odražava se i u znatno višoj vrijednosti izvršenih radova nego u prvoj polovici prošle godine. No unatoč tome, vrijednost neto narudžbi čak je smanjena u odnosu prema spomenutom razdoblju i više se ne očekuje ovako snažno povećanje aktivnosti u građevinskoj djelatnosti. Ova su očekivanja potvrđena već u ljetnim mjesecima ove godine, kada je usporen trend rasta u odnosu na kretanja krajem prve polovice godine. Tako je u srpnju i kolovozu indeks građevinskih radova, koji pokazuje broj odrađenih sati radnika na gradilištima, bio za 21,8% veći nego u istom razdoblju prethodne godine, ali je to povećanje bilo manje od 28,7%-tnog rasta zabilježenog u drugom tromjesečju ove godine, što pokazuje slabljenje intenziteta građevinskih radova.

Ostvareni rast aktivnosti utjecao je i na značajno povećanje zaposlenosti i plaća u građevinarstvu. Tako je u prvih osam mjeseci 2003. godine u pravnim osobama koje se bave građevinskom aktivnošću bilo prijavljeno 7,6% više zaposle-

Slika 14.

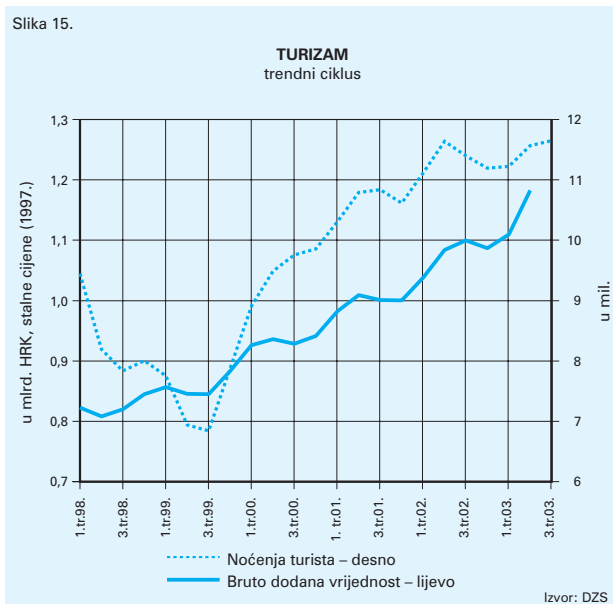

nih nego u istom razdoblju prošle godine. Istodobno je zabilježen i natprosječan rast plaća, pa je godišnja stopa rasta prosječne isplaćene bruto plaće u prvih osam mjeseci u djelatnosti građevinarstva iznosila 7,2% (za razliku od prosječne stope od 3,3% za sve djelatnosti).

Turizam

U prvom tromjesečju, koje ima relativno malo značenje u ovoj još uvijek snažno sezonski određenoj djelatnosti, nije zabilježen veći rast aktivnosti. Lagani rast bruto dodane vrijednosti pratilo je smanjenje broja dolazaka i broja noćenja turista u odnosu prema istom razdoblju prošle godine. No u travnju je, s nastupanjem uskršnjih blagdana, zabilježeno vrlo veliko povećanje broja dolazaka i noćenja turista. Nakon toga su u svibnju zabilježeni nešto lošiji rezultati nego prošle godine, da bi u lipnju vrlo lijepo vrijeme utjecalo na veću turističku aktivnost. Time je, u drugom tromjesečju ove godine, zabilježeno 10,0% više noćenja nego u istom razdoblju prošle godine, uz godišnji rast realne bruto dodane vrijednosti od 10,5%. Ukupno je nakon slabijih rezultata u prvom tromjesečju 2003. godine, rast bruto dodane vrijednosti u prvoj polovici godine iznosio realno 7,9%.

U srpnju, na početku glavne turističke sezone, zabilježena je stagnacija broja noćenja i dolazaka turista, koji su se zadržali na razini prošlogodišnjih. U najvažnijem turističkom mjesecu, kolovozu, zabilježen je rast broj dolazaka i noćenja turista, što je bilo praćeno i laganim rastom broja turista na početku posezone, u rujnu. Time je u cijelom trećem tromjesečju ostvaren rast broja dolazaka turista od 5,5%, a njihovih noćenja je bilo za 3,0% više nego u istom tromjesečju prethodne godine. Ovaj rast fizičkih pokazatelja turizma slabiji je od onoga zabilježenog u drugom tromjesečju, no on je i objektivno ograničen brojem smještajnih kapaciteta i njihovom visokom popunjenošću u ljetnim mjesecima. Upravo stoga predsezona i posezona pružaju mogućnost za razvoj turističke djelatnosti, te se u tom razdoblju bilježe i više godišnje stope rasta noćenja nego u srpnju i kolovozu.

U strukturi smještajnih kapaciteta prisutni su različiti trendovi. Tako su u prvih devet mjeseci 2003. godine značajno povećana noćenja u privatnim sobama, apartmanima i kućama za odmor, rast noćenja u kampovima je bio na razini prosječnog rasta za sve smještajne kapacitete, a u hotelima je zabilježena stagnacija broja turističkih noćenja na razini iz istog razdoblja prethodne godine. Uz to je kod stranih turista zabilježen značajan rast noćenja i u lukama nautičkog turizma, no na njih se odnosilo tek 2% ukupnog broja noćenja stranih turista.

U okviru turističkih aktivnosti u 2003. godini, uz povećanje broja turista, došlo je i do rasta cijena u turističkim objektima. U prvih devet mjeseci cijene noćenja u Hrvatskoj porasle su za 11,4% u odnosu prema istom razdoblju prošle godine, a najsnažniji je porast zabilježen u rujnu i na vrhuncu turističke sezone, u ljetnim mjesecima. Povećanje cijena utjecalo je i na promjenu u strukturi gostiju. Na povećanje ukupnog broja noćenja od 4,1% u prvih devet mjeseci 2003. godi-

ne u odnosu prema istom razdoblju prethodne godine najsnažnije je utjecao značajan rast broja noćenja turista koji dolaze iz Italije (9,2%), Nizozemske (24,5%), Francuske (65,6%) i Njemačke (2,4%). Pri tome je vidljivo da su gosti iz Francuske i Nizozemske, koji čine tek mali dio ukupnog broja gostiju, s izrazito snažnim rastom noćenja vrlo jako utjecali na rast ukupnog broja turističkih noćenja. Istodobno je zabilježen izrazito snažan pad broja noćenja turista iz Poljske u odnosu prema istom razdoblju prethodne godine, blago smanjenje broja noćenja gostiju iz Češke i stagnacija noćenja gostiju iz Slovačke.

Prijevoz i veze

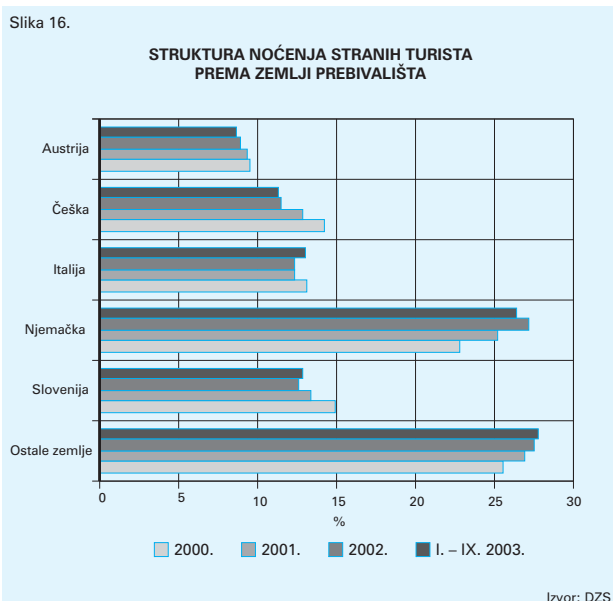
Bruto dodana vrijednost u djelatnosti prijevoza, skladištenja i veza u posljednjih nekoliko godina povećava se snažnije od rasta ukupne bruto dodane vrijednosti i govori o kontinuiranoj propulzivnosti ove djelatnosti. Takva su kretanja još malo ojačana u 2003. godini pa je u prvoj polovici godine bruto dodana vrijednost te djelatnosti porasla za 7,9% u odnosu prema istom razdoblju prošle godine.

Područje telekomunikacija najpropulzivniji je dio ove djelatnosti, koji već nekoliko godina za redom ostvaruje snažan rast utemeljen na jačanju konkurencije, povećanju broja korisnika, a zatim i na uvođenju sve većeg broja novih usluga. To se posebno ogleda na području pokretne telefonske mreže gdje je u prvih devet mjeseci 2003. godine broj utrošenih minuta bio za 23,9% veći nego u istom razdoblju prethodne godine, pri čemu je snažan rast ostvarivan tijekom cijele godine. U nepokretnoj mreži također je prisutan rast broja utrošenih minuta, no upola slabijeg intenziteta nego na području pokretne mreže.

U djelatnosti prijevoza uočavaju se različiti trendovi među vrstama prijevoza. Tako u odnosu na kretanja u prethodnoj godini prijevoz putnika stagnira, a povećava se prijevoz robe. U prvih devet mjeseci 2003. godine prevezeno je nešto manje putnika nego u istom razdoblju 2002. godine, a nešto je povećan broj putničkih kilometara. U sva tri tromjesečja ove godine zabilježen je rast broja putnika samo u pomorskom i zračnom prijevozu. Cestovni prijevoz, koji je najznačajniji po ukupnom broju prevezenih putnika, stagnira na razini ostvarenja iz prethodne godine. Nasuprot tome, u željezničkom prometu, koji je drugi po broju prevezenih putnika, konstanto se bilježi pad putnika. S druge strane, prijevoz robe se povećava, te je u prvih devet mjeseci prevezeno 9,2% više tona robe nego u istom razdoblju prethodne godine, iako se uočava stagnacija u broju tonskih kilometara na razini iz istog razdoblja prošle godine. U svim vrstama prijevoza robe, željezničkom, pomorskom i zračnom, prisutni su slični trendovi.

Tržište rada

I u trećem tromjesečju 2003. godine nastavljen je utjecaj snažne gospodarske aktivnosti na tržište rada. Taj se utjecaj ponajprije vidi iz porasta zaposlenosti, dok su plaće u trećem tromjesečju nastavile stagnirati. Privremeni pokaza-

telji DZS-a upućuju na lagani porast (odnosno stagnaciju) zaposlenosti u trećem tromjesečju, a zbog pristranosti privremenih pokazatelja (proizšle iz načina uzorkovanja), koji obično podcjenjuju razinu zaposlenosti, može se pretpostaviti kako je porast zapravo nastavljen istim tempom kao u 2002. godini. S druge strane, registrirana se nezaposlenost nastavila smanjivati, ali je krajem trećega tromjesečja ta tendencija usporena zbog snažnijih priljeva u evidenciju HZZ-a.

Rezultati ankete o radnoj snazi provedene u prvom polugodištu ove godine također potvrđuju smanjenje stope nezaposlenosti, koja je prema anketnim podacima u tome razdoblju iznosila 14,1%. Anketni pokazatelji također potvrđuju da je u prvome polugodištu ove godine zaposlenost porasla u usporedbi s istim razdobljem 2002. godine.

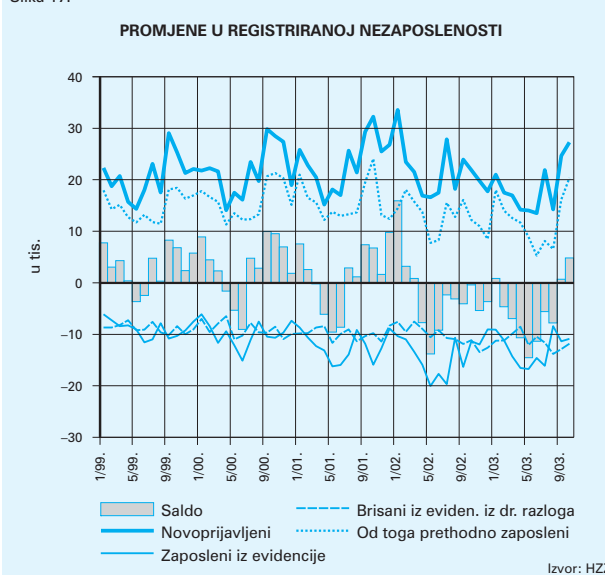
Stagnacija razine prosječne realne bruto plaće nastavljena je i u trećem tromjesečju. Tako je potkraj trećega tromjesečja, nakon godinu dana stagnacije, njezin rast na godišnjoj razini gotovo zaustavljen. Sporiji rast plaća jednako je zamjetan u svim sektorima, u industrijskim djelatnostima kao i u javnoj upravi.

Nezaposlenost i zapošljavanje

Treće je tromjesečje obilježio preokret prijašnje tendencije smanjenja priljeva u evidenciju HZZ-a. Taj se preokret dogodio zato što su priljevi u evidenciju, koji su u proteklih godinu dana stalno opadali te su najjače utjecali na smanjenje registrirane nezaposlenosti, krajem trećega tromjesečja naglo porasli. Tako je u rujnu i pogotovo u listopadu zabilježen pojačan priljev novoprijavljenih u evidenciju HZZ-a, koji je u listopadu ove godine za četvrtinu nadmašio priljev iz lanjskog listopada. Povećan priljev uzrokovan je porastom broja osoba s prethodnim radnim iskustvom koje su se u evidenciju prijavile iz neaktivnosti. Prema pravilima HZZ-a, to znači da je između trenutka u kojemu su te osobe prestale raditi i prijavljivanja u evidenciju prošlo najmanje tri mjeseca, pa se može pretpostaviti kako su skokovi priljeva vjerojatno posljedica manje ažurnog evidentiranja onih osoba koje su ostale bez posla.

Odljevi iz evidencije nastavili su se, pak, tijekom trećega tromjesečja ove godine smanjivati zbog smanjenog zapošljavanja osoba iz evidencije HZZ-a u trećem tromjesečju u odnosu na isto prošlogodišnje razdoblje. Istodobno je porastao broj osoba koje su izbrisane iz evidencije nezaposlenih HZZ-a iz drugih razloga, no utjecaj smanjenog zapošljavanja ipak je prevagnuo, tako da je i ukupni odljev iz evidencije u trećem tromjesečju smanjen. Izuzmu li se sezonski utjecaji većeg zapošljavanja tijekom ljetnih mjeseci, čini se kako je sadašnja niska razina zapošljavanja iz evidencije HZZ-a zapravo dostignuta već u drugome tromjesečju ove godine. U trećem je tromjesečju, ali i početkom četvrtoga tromjesečja, zapošljavanje iz evidencije zadržano na niskoj razini: broj osoba zaposlenih iz evidencije u trećem je tromjesečju ove godine bio za gotovo četvrtinu manji od broja osoba zaposlenih iz evidencije u istom tromjesečju 2002. godine. Time je vjerojatno padajuća tendencija zapošljavanja iz evidencije HZZ-a, koja je započela nakon rujna 2002. godine kada je ukinuta obveza prijavljivanja slobodnih radnih mjesta HZZ-u

Slika 17.

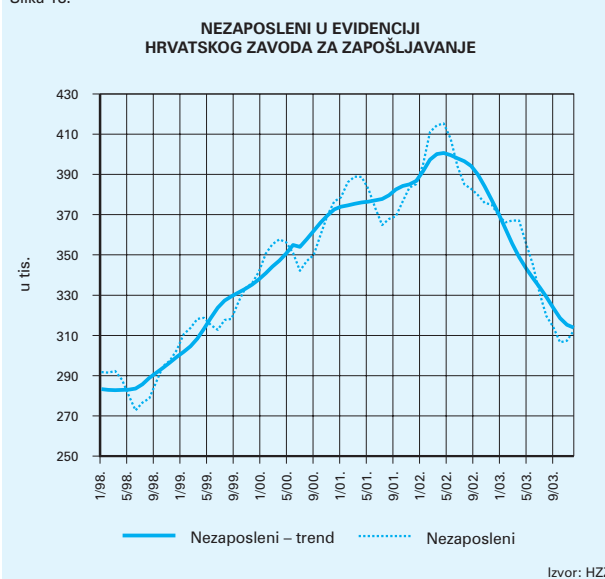

i otvoren prostor za posredovanje privatnim agencijama, zaustavljena.

Porast priljeva osoba u evidenciju HZZ-a značajno je utjecao i na ukupnu dinamiku registrirane nezaposlenosti. Nakon značajnog pada registrirane nezaposlenosti u drugome tromjesečju 2003. godine u odnosu prema prethodnom tromjesečju, u trećem se tromjesečju smanjivanje registrirane nezaposlenosti postupno počelo usporavati, da bi krajem toga tromjesečja započeo i njezin porast. Registrirana je nezaposlenost tijekom drugoga tromjesečja ove godine smanjena za 36 tisuća osoba (11,3%), tijekom trećega tromjesečja smanjena je za 12 tisuća osoba (4%), dok je u listopadu porasla za gotovo 5 tisuća osoba (1,6%). Usporevanje padajuće tendencije registrirane nezaposlenosti krajem trećega tromjesečja vidi se čak i nakon uklanjanja sezonskih utjecaja uobičajenih za treće tromjesečje.

Kretanje broja osoba u evidenciji HZZ-a dominantno je odredilo i dinamiku stope registrirane nezaposlenosti, koja je

Slika 18.

krajem trećega tromjesečja 2003. godine pala na razinu od 18,3%. Ta je stopa bila za 0,6 postotnih bodova niža nego krajem drugoga tromjesečja ove godine te za 3,2 postotna boda niža nego prije godinu dana.

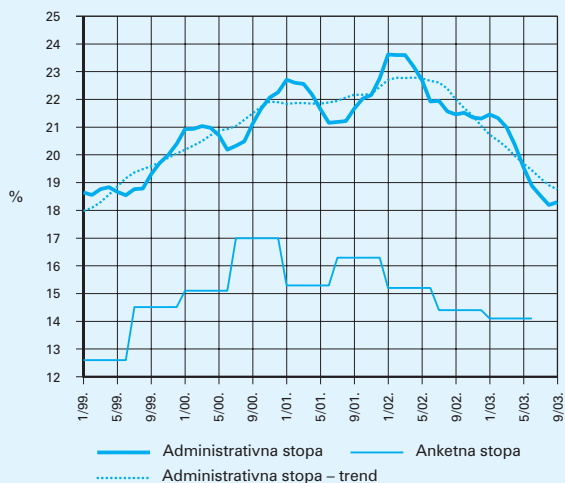
Anketa o radnoj snazi također potvrđuje smanjenje stope nezaposlenosti, koja je u prvom polugodištu ove godine pala na 14,1%, što je smanjenje od 1,1 postotnog boda prema istom razdoblju 2002. godine. Stopa registrirane nezaposlenosti se tijekom proteklih godinu dana smanjivala mnogo brže od anketne stope nezaposlenosti. Budući da je stopa registrirane nezaposlenosti bila viša od anketne stope nezaposlenosti još od početka statističkog praćenja te stope i da se njihova razlika povećavala sve do sredine prošle godine, brže smanjenje registrirane nezaposlenosti dovelo je do ponovnoga međusobnog približavanja tih dviju stopa, samo na nižoj razini. To se približavanje nije odvijalo samo s obzirom na njihove razine, već i na osobe koje se smatraju nezaposlenima prema jednom ili drugom kriteriju. Dok u prvome polugodištu 2002. godine 42% osoba iz evidencije HZZ-a anketa o radnoj snazi nije smatrala nezaposlenima, u prvoj polovici 2003. godine takvih je osoba u evidenciji bilo 36%. Anketa za sada nije zabilježila porast broja nezaposlenih osoba koje se na traženje posla odlučuju mimo HZZ-a, što također pokazuje kako se zaista ispunjava osnovna namjera izmjene propisa o posredovanju u zapošljavanju, odnosno usklađivanje registrirane nezaposlenosti s međunarodnim kriterijima.

Smanjenje nezaposlenosti bilo je djelomično uzrokovano porastom zaposlenosti. Prema privremenim administrativnim podacima DZS-a, godišnja stopa porasta zaposlenosti u trećemu je tromjesečju 2003. godine iznosila 0,1%, što je jednako stopi porasta zaposlenosti u drugome tromjesečju, kao i kumulativnoj stopi njezina rasta u prvih devet mjeseci. Na lagani porast zaposlenosti u prvoj polovici godine upućuje i anketa o radnoj snazi. Stopa zaposlenosti je u prvoj polovici ove godine iznosila 43,2%, što je za 0,1 postotni bod više nego u istom razdoblju 2002. godine.

Kod ocjene dinamike zaposlenosti valja na umu imati kako privremeni podaci DZS-a sustavno podcjenjuju njezinu razi-

Slika 19.

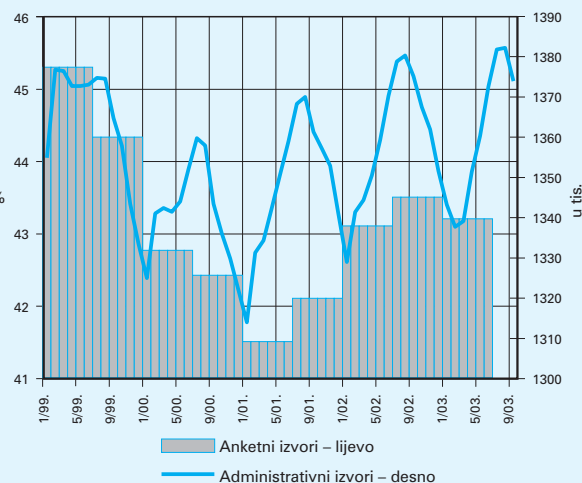
ADMINISTRATIVNA I ANKETNA STOPA NEZAPOSLENOSTI

Izvor: DZS

Slika 20.

UKUPNO ZAPOSLENI PREMA ADMINISTRATIVNIM IZVORIMA I STOPA ZAPOSLENOSTI PREMA ANKETNIM IZVORIMA

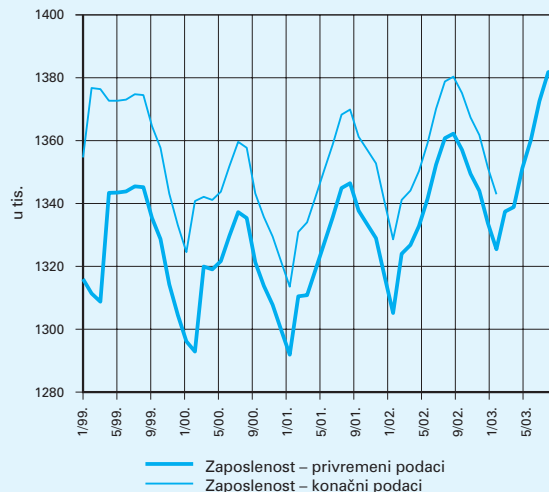
Izvor: DZS

nu, dok su konačni podaci obično dostupni sa značajnim kašnjenjem. Usporede li se posljednji dostupni pokazatelji zaposlenosti (naime, privremeni pokazatelji za treće tromjesečje 2003. godine) s privremenim podacima iz 2002. godine (za isto razdoblje), godišnja stopa rasta zaposlenosti u trećemu tromjesečju ove godine iznosi 1,4%, što je značajno više od skromnoga porasta na koji upućuje usporedba privremenih pokazatelja za ovogodišnje treće tromjesečje s konačnim podacima za treće tromjesečje prošle godine. Zbog toga će se zaključak o dinamici zaposlenosti s većom sigurnosti moći donijeti tek nakon objavljivanja konačnih podataka za treće tromjesečje ove godine.

I u trećemu tromjesečju nastavljeni su trendovi pojedinih komponenata zaposlenosti koji su bili prisutni tijekom posljednjih nekoliko godina. Godišnja stopa rasta zaposlenosti u obrtu i slobodnim djelatnostima, koje jedine bilježe tendenciju rasta, iznosila je 5,8%. Prema privremenim podacima DZS-a zaposlenost je u pravnim osobama u trećemu tromje-

Slika 21.

UKUPNO ZAPOSLENI PREMA ADMINISTRATIVNIM IZVORIMA – PRIVREMENI I KONAČNI PODACI

Izvor: DZS

sečju ove godine nastavila stagnirati, odnosno smanjila se za 0,5% u odnosu prema istom razdoblju prošle godine. Korekcija koju donose konačni podaci odnosi se upravo na zaposlene u pravnim osobama, pa stoga valja očekivati kako će zaposlenost u pravnim osobama ipak iskazati lagani porast na godišnjoj razini nakon te korekcije. Broj individualnih poljoprivrednika koji su aktivni osiguranici HZMO-a i u trećem je tromjesečju ove godine nastavio tendenciju pada. Individualnih je poljoprivrednika tako krajem rujna bilo 57 tisuća, odnosno za 7 tisuća (10,4%) manje nego prije godinu dana. Smanjenje broja individualnih poljoprivrednika zapravo pokazuje smanjenje broja osoba koje su prestale plaćati doprinose za mirovinsko osiguranje, što ne znači da su te osobe zaista prestale obavljati svoju djelatnost. Stoga uz pristranost privremenih pokazatelja zaposlenosti u pravnim osobama, koja proizlazi iz načina uzorkovanja, kod ocjene kretanja ukupne zaposlenosti u obzir valja uzeti i činjenicu da oštar pad zaposlenosti u poljoprivredi, na koji upozoravaju pokazatelji HZMO-a, ne mora nužno odražavati (i vjerojatno ne odražava) smanjenje broja osoba koje su zaista prestale obavljati tu djelatnost. Isključe li se individualni poljoprivrednici koji su aktivni osiguranici HZMO-a iz pokazatelja ukupne administrativno mjerene zaposlenosti, onda takav pokazatelj zaposlenosti u trećem tromjesečju raste po godišnjoj stopi od 0,5%.

Anketni pokazatelji zaposlenosti obično daju pouzdanije rezultate od administrativnih zbog opisane pristranosti koja postoji u ocjeni zaposlenosti prema administrativnim izvorima. Uzme li se ta pristranost u obzir, čini se kako će konačni administrativni pokazatelji zaposlenosti vjerojatno ipak pokazati da je porast zaposlenosti bio nešto brži od anketnih pokazatelja. Uzrok tome može biti činjenica da se anketna stopa zaposlenosti procjenjuje na uzorku kućanstava s određenim intervalom pouzdanosti, koji u prvome polugodištu ove godine iznosi jedan postotni bod oko srednje vrijednosti procjene uz vjerojatnost od 95%, pa porast zaposlenosti izračunat na temelju srednje vrijednosti procjene nije uvijek pouzdan. Moguće je, međutim, da su anketne srednje vrijednosti proc-

jene ispravne te da administrativni pokazatelji bilježe porast zaposlenosti zbog izlaska dijela zaposlenika iz sfere neformalnosti, koju anketa o radnoj snazi puno bolje zahvaća.

Dinamiku radne snage valja promatrati kao rezultat svih čimbenika koji su djelovali na zaposlenost i nezaposlenost, odnosno nešto bržeg smanjenja nezaposlenosti od porasta zaposlenosti. Radna snaga se zbog toga u ovoj godini nešto smanjila, mjereno i prema administrativnim i prema anketnim izvorima. Godišnja stopa smanjenja radne snage u trećem je tromjesečju iznosila 3,9%, što je blago ubrzanje u odnosu na prvu polovicu godine. Anketni pokazatelji za prvo polugodište ove godine upućuju na smanjenje stope aktivnosti na 50,3%, sa 50,9% koliko je ona iznosila i u prvom i u drugom polugodištu prošle godine.

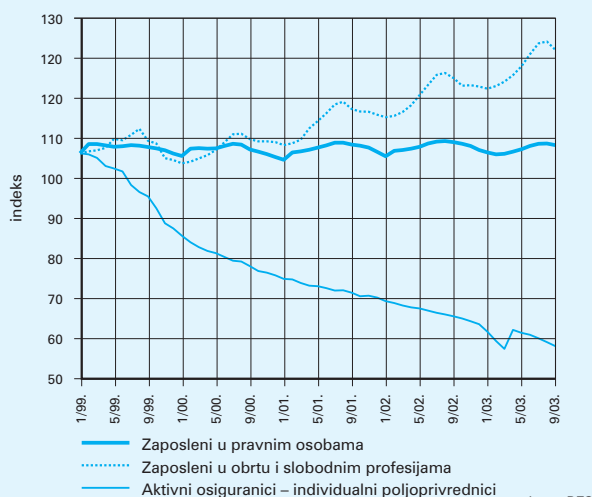
Plaće i troškovi rada

Stagnacija razine realne bruto plaće, započeta prije godinu dana, nastavljena je i u trećem tromjesečju. Time su eliminirani bazni učinci na stopu rasta prosječne realne bruto plaće, koja je rasla do trećega tromjesečja 2002. godine, te je ona u rujnu ove godine pala na 0,4%, uz stopu nominalnog rasta bruto plaće od 1,6%. Godišnja stopa rasta prosječne realne bruto plaće u cijelome je trećem tromjesečju ove godine bila nešto viša te je iznosila 1,8%, dok je godišnja kumulativna stopa njezina rasta iznosila 3,0%. Učinak smanjenja poreznog opterećenja plaća, do kojeg je došlo početkom ove godine, vidi se kod godišnjih stopa rasta prosječnih neto plaća, koje su zbog toga porasle nešto više od bruto plaća. Tako je tijekom trećega tromjesečja 2003. godine prosječna neto plaća rasla po nominalnoj stopi od 5,9% te po realnoj stopi od 2,9%.

Nekoliko je mogućih uzroka stagnacije prosječne realne bruto plaće. Prvo, porezno rasterećenje početkom ove godine omogućilo je zadovoljenje zahtjeva za povećanjem neto plaća bez istodobnog porasta troškova rada, što je vjerojatno dovelo do sporijeg porasta bruto plaća. S druge strane, u trećem je tromjesečju rast troškova života nešto ubrzan, što je dodatno usporilo rast realnih plaća.

Slika 22.

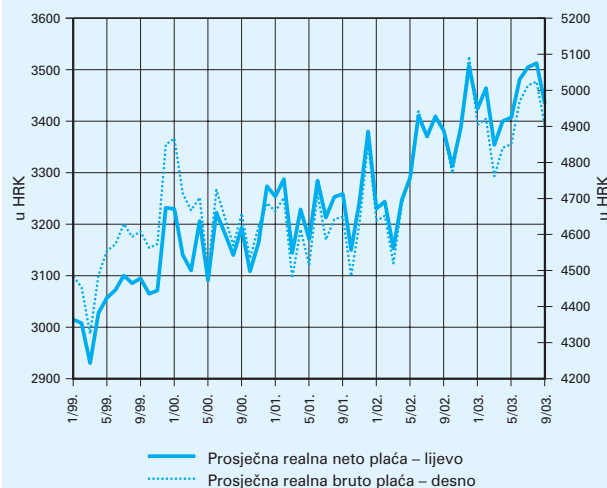
ZAPOSLENOST PREMA ADMINISTRATIVNIM IZVORIMA siječanj 1999. = 100

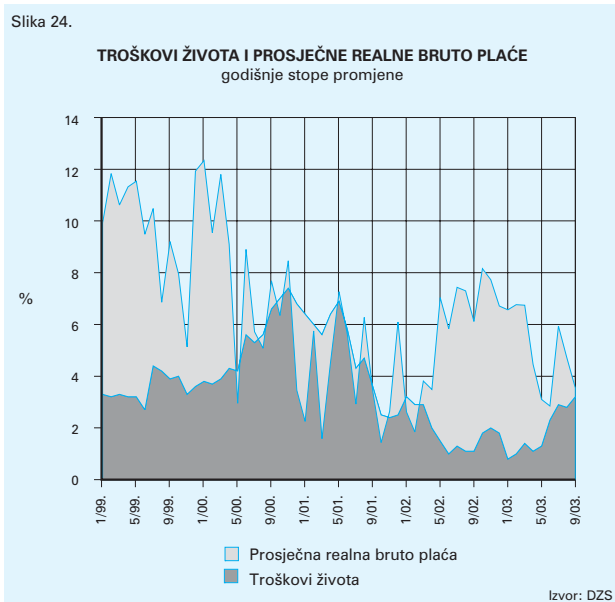
Izvor: DZS

Slika 23.

PROSJEČNE REALNE PLAĆE prema cijenama iz prosinca 1999.

Izvor: DZS

Za razliku od prve polovice godine, kada su postojale značajnije razlike u granskoj dinamici rasta plaća, usporevanje njihova rasta u trećem tromjesečju 2003. godine podjednako se odrazilo na plaće u svim djelatnostima pa više ne postoje značajne razlike u godišnjim stopama između pojedinih djelatnosti. Rast godišnje stope prosječne realne bruto plaće u industriji u trećem tromjesečju ove godine lagano usporen te je ona smanjena sa 3,0% u drugom tromjesečju na 2,4% u trećem tromjesečju. U javnoj je upravi smanjenje stope rasta bilo nešto izraženije pa je njezin rast gotovo prepolovljen i ona se s razine od 3,5% smanjila na 1,8%. Rast plaća u građevinarstvu u rujnu ove godine gotovo je zaustavljen, ali je zbog učinka prethodnih mjeseci kumulativna stopa još uvijek bila najviša među svim djelatnostima te je premašivala 7%.

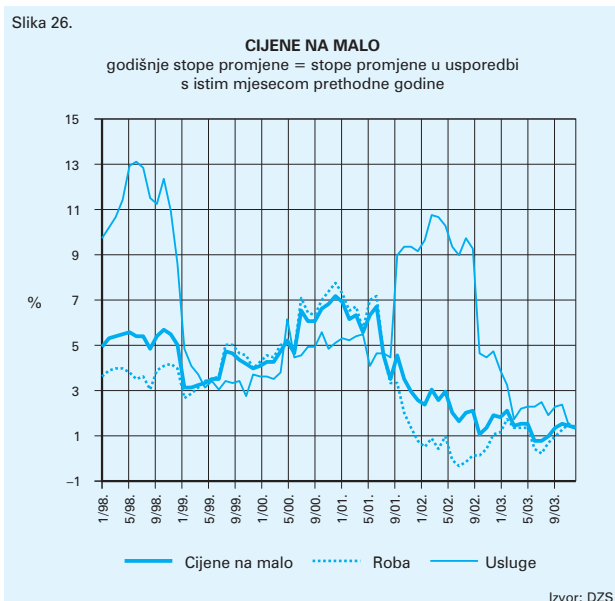
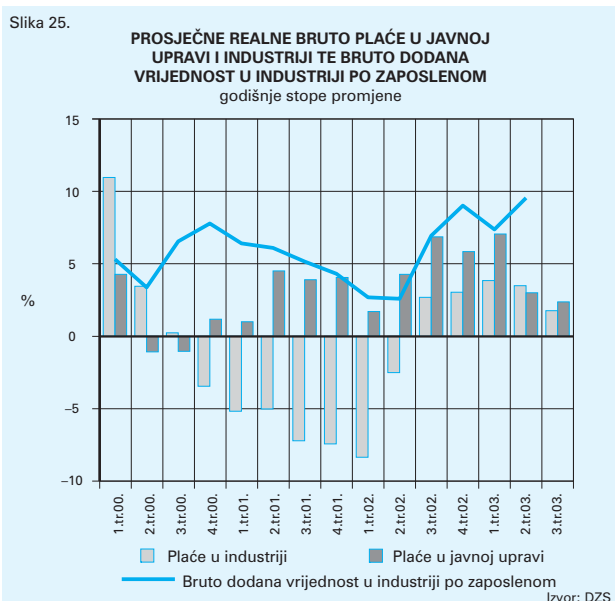
Unatoč sporijem rastu plaća, za sada nema naznaka usporavanja stope rasta proizvodnosti rada u industriji. Dodana vrijednost u industriji po zaposlenome, mjerena u stalnim cijenama, u drugome je tromjesečju ove godine rasla po go-

dišnjoj stopi od 9,5%, što je za više nego trostruko premašilo realni rast bruto plaća u industriji u tome tromjesečju. Sporiji gospodarski rast industrije u trećem tromjesečju ove godine vjerojatno će se odraziti i na usporavanje rasta proizvodnosti rada, ali će zasigurno usporavanje rasta njezine stope biti manje od usporavanja stopa rasta bruto plaća. Na osnovi toga može se zaključiti kako tržište rada u 2003. godini ne stvara inflatorne pritiske jer je politika umjerenog rasta plaća u državnom i poslovnom sektoru dovela do smanjenja jediničnog troška rada.

Cijene

Svi osnovni pokazatelji kretanja cijena u Hrvatskoj upućuju na nastavak ostvarivanja visokog stupnja makroekonomske stabilnosti na tom području tijekom prvih deset mjeseci 2003. godine. Godišnja stopa inflacije mjerena kretanjem indeksa cijena na malo u listopadu 2003. godine iznosila je 1,5% i bila je za 0,8 postotnih bodova niža od inflacije zabilježene na kraju 2002. godine. Nadalje, godišnja stopa temeljne inflacije, koja je drugi ključni pokazatelj kretanja cijena, u listopadu 2003. godine iznosila je samo 1,0%, što je za 0,2 postotna boda niža stopa od stope u prosincu 2002. godine. Kretanje indeksa cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima pokazuje da su se pritisci na rast cijena na malo iz toga izvora, nakon početnoga skoka godišnje stope promjene cijena pri proizvođačima sa 2,3% u prosincu 2002. godine na 4,7% u ožujku 2003. godine, također postupno smanjivali. Tako je u listopadu 2003. godine zabilježena godišnja stopa promjene cijena pri proizvođačima od 0% što pokazuje da su cijene industrijskih proizvoda pri proizvođačima, u prosjeku, bile na istoj razini kao i u listopadu 2002. godine.

Međutim, uspoređuju li se godišnje stope inflacije cijena na malo i temeljne inflacije zabilježene krajem trećega tromjesečja te početkom četvrtoga tromjesečja s onima ostvarenima krajem drugoga tromjesečja, uočljivo je da je u posljednja četiri mjeseca došlo do određenog povećanja godišnje stope

inflacije. Tako je godišnja stopa inflacije mjerena kretanjem indeksa cijena na malo povećana sa 1,1% u lipnju 2003. na 1,5% u listopadu, dok je stopa temeljne inflacije u istom razdoblju povećana sa 0,5% na 1,0%. Nasuprot tome, godišnja stopa promjene cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima, nakon 1,7% zabilježenih u lipnju, nastavila se postupno smanjivati pa je u listopadu pala na 0%.

Analizira li se kretanje godišnje stope promjene cijena na malo po komponentama, vidi se da je do spomenutog povećanja inflacije došlo zbog porasta godišnje stope promjene cijena robe sa 0,8% u lipnju na 1,4% u listopadu. Najveći doprinos povećanju godišnje stope promjene cijena robe u tom je razdoblju dalo povećanje godišnje stope promjene cijena poljoprivrednih proizvoda (sa 16,7% u lipnju na 26,8% u listopadu), industrijskih prehrambenih proizvoda (sa -0,3% u lipnju na 0,2% u listopadu) te tekućih goriva i maziva (sa -5,4% u lipnju na -2,8% u listopadu).

Značajni rast cijena poljoprivrednih proizvoda na godišnjoj razini, pri čemu cijene povrća bilježe najviši godišnji rast (u rujnu 2003. dosegno je 70,2%), djelomice se može pripisati izrazito sušnim vremenskim prilikama. U zemljama eurozone taj je rast bio mnogo manjeg intenziteta, tako da je u rujnu ove godine zabilježena godišnja stopa promjene cijena povrća od približno 10%. Imajući u vidu da su poljoprivredni proizvodi međunarodno razmjenljivo dobro koje se u značajnoj količini u Hrvatsku uvozi, moguće je da je do izraženog porasta cijena poljoprivrednih proizvoda u maloprodaji došlo i zbog povećanja marži trgovaca. Porast cijena poljoprivrednih proizvoda odrazio se i na poskupljenje industrijskih prehrambenih proizvoda (napose proizvoda od žita, prerađenog voća i povrća te mlijeka).

Odražavajući volatilnost cijena sirove nafte na svjetskom tržištu te oscilacije tečaja kune prema američkom dolaru, cijene naftnih derivata na mjesečnoj razini porasle su za 1,7% u srpnju i za 4,4% u kolovozu te su se smanjile u rujnu za 1,0%, odnosno u listopadu za 1,4%. Stoga su cijene naftnih derivata na domaćem tržištu u listopadu bile za 3,7% više nego u lipnju, a godišnja stopa promjene cijena naftnih derivata po-

većala se sa -5,4% u lipnju na -2,8% u listopadu.

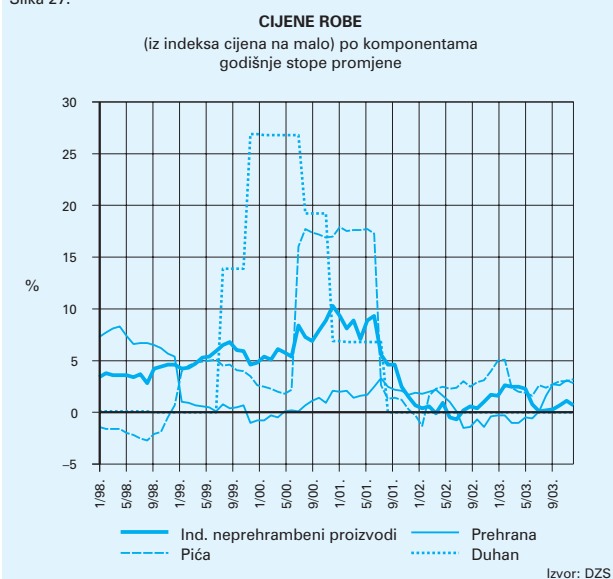
Dok se godišnja stopa promjene cijena robe iz indeksa cijena na malo u posljednja četiri mjeseca povećala, godišnja stopa promjene cijena usluga iz indeksa cijena na malo smanjila se sa 2,1% u lipnju na 1,6% u listopadu. Time su se godišnje stope promjene cijena robe i usluga posve približile, a ostvarena godišnja stopa promjene cijena usluga najniža je od uvođenja stabilizacijskog programa.

Nositelji monetarne politike nastoje se usredotočiti na trajnije uzroke promjena inflacije, s obzirom na to da, u pravilu, ne bi trebali reagirati na promjene razine cijena do kojih dolazi zbog sezonskih fluktuacija cijena i zbog fluktuacija cijena koje su odraz određenoga jednokratnog cjenovnog šoka proiziloga iz izvora koji je izvan kontrole monetarnih vlasti (npr. fiskalni šokovi, energetske šokovi), pa se tako i u HNB-u s posebnom pozornošću prati kretanje temeljnog indeksa cijena na malo. Taj se indeks prema u nas usvojenoj metodologiji izračunava tako da se iz košarice za izračun indeksa cijena na malo isključe poljoprivredni proizvodi i proizvodi čije su cijene administrativno regulirane kako bi se dobio reprezentativan pokazatelj promjena cijena do kojih dolazi zbog prekomjernih pritisaka na strani potražnje i zbog monetarnih kretanja.

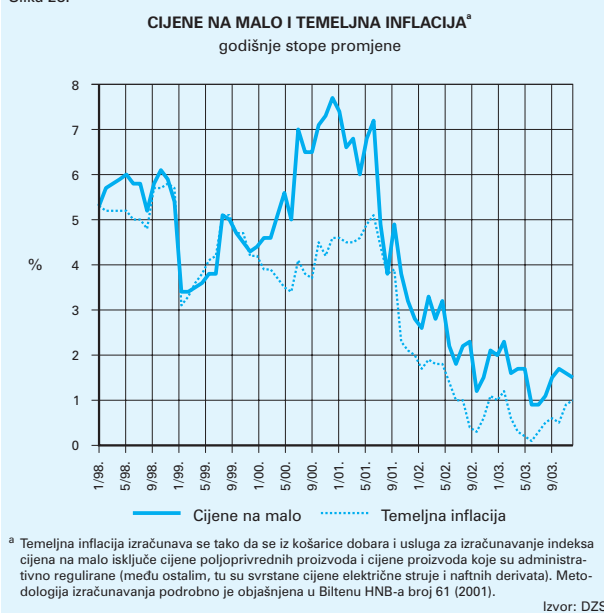
Godišnja stopa temeljne inflacije u Hrvatskoj je niska, u prvih deset mjeseci ove godine fluktuirala je između 0,1% i 1,0%. Porast godišnje stope temeljne inflacije sa 0,5% u lipnju na 1,0% u listopadu ove godine ostvaren je zbog povećanja godišnje stope promjene cijena robe sa 0,5% u lipnju na 0,8% u listopadu, kao i zbog istodobnog povećanja godišnje stope rasta cijena usluga sa 0,2% na 1,5%. Imajući u vidu da su u izračun indeksa temeljne inflacije uključene samo tržišno regulirane cijene usluga, može se zaključiti da je do zabilježenog smanjenja godišnje stope promjene cijena usluga iz indeksa cijena na malo došlo zbog smanjenja godišnje stope rasta onih usluga čije se cijene administrativno reguliraju.

Ukupno gledajući, rast administrativno reguliranih cijena u predizbornu je vrijeme bio prigušen te se doprinos adminis-

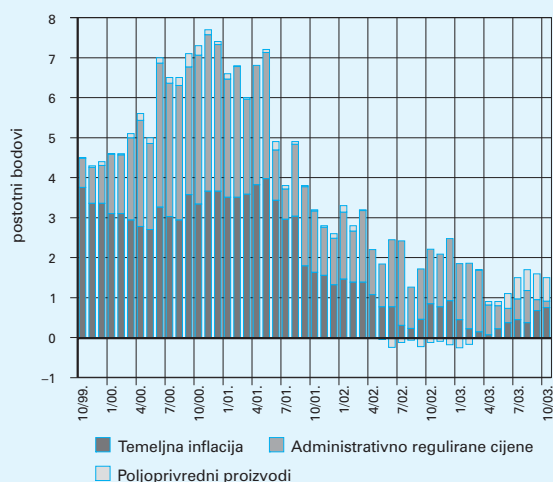
Slika 27.

Slika 28.

Slika 29.

**DOPRINOSI^a KOMPONENTATA INDEKSA CIJENA
NA MALO GODIŠNJOJ STOPI INFLACIJE**

^a Doprinos se definira kao relativna važnost određene komponente indeksa cijena na malo u ukupnoj inflaciji. Zbroj doprinosa svih komponenata izraženih u postotnim bodovima u određenom mjesecu daje iznos godišnje stope inflacije. Osim u postotnim bodovima, doprinosi se mogu iskazati i u postocima.

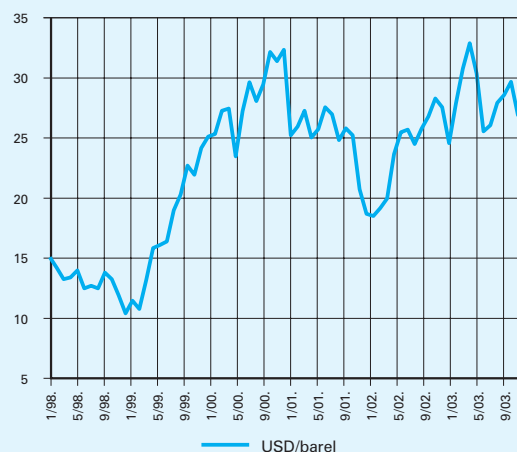
Izvori: DZS i izračuni HNB-a

trativno reguliranih cijena ukupnoj godišnjoj stopi inflacije cijena na malo smanjio sa 1,55 postotnih bodova zabilježenih u prosincu 2002. godine na 0,36 postotnih bodova u lipnju ove godine te na 0,17 postotnih bodova u listopadu. Nasuprot tome, povećao se doprinos poljoprivrednih proizvoda i temeljne inflacije ukupnom indeksu cijena na malo.

U kolovozu 2003. godine zabilježena je prosječna dnevna cijena barela sirove nafte na svjetskom tržištu od 29,7 USD, što je u usporedbi s prosječnom cijenom od 27,91 USD za barel ostvarenom u lipnju povećanje od ukupno 6,3%. Na to su povećanje cijena utjecale vijesti o sporom oporavku proizvodnje sirove nafte u Iraku kao i izvješća o manjim zalihama nafte i naftnih derivata od uobičajenih u zemljama OECD-a (napose u SAD-u), koja su potaknula tržišne sudionike da očekuju rast potražnje zbog potrebe da se te zalihe obnove. Završetak sezonskog povećanja potrošnje naftnih derivata zbog turističkih putovanja, porast iračke proizvodnje sirove nafte te izvještaji o zadovoljavajućoj razini zaliha naftnih derivata u zemljama OECD-a utjecali su na smanjenje prosječne dnevne cijene sirove nafte tijekom rujna na 26,89 USD za barel, što je bila niža cijena od one zabilježene krajem drugoga tromjesečja ove godine.

Nastojeci održati cijene sirove nafte na zadovoljavajućoj razini, zemlje članice OPEC-a na svom su sastanku održanom 24. rujna 2003. donijele odluku o smanjenju svoje ukupne dnevne proizvodnje za 900.000 barela, koja se treba početi primjenjivati od 1. studenoga ove godine. Nakon toga cijene sirove nafte za promptnu isporuku počele su ponovno rasti, tako da se u listopadu prosječna dnevna cijena popela na 29,01 USD za barel, što je povećanje od ukupno 7,9% u usporedbi s prethodnim mjesecom, odnosno od 4,0% u usporedbi s cijenom zabilježenom krajem drugoga tromjesečja. Zbog aprecijacije prosječnoga mjesečnog tečaja kune prema američkom dolaru spomenuti je porast cijene barela sirove nafte izražene u kunama u listopadu ove godine bio blaži te je iznosio 4,5% u usporedbi s prethodnim mjesecom.

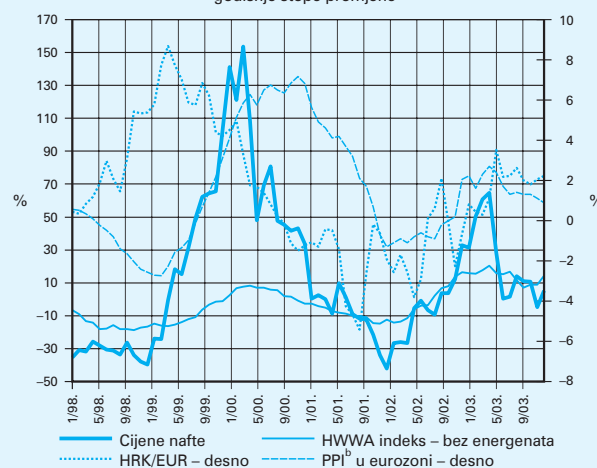
Slika 30.

**PROSJEČNA CIJENA NAFTI^a
NA SVJETSKOM TRŽIŠTU**

^a Računa se kao prosjek sljedećih cijena nafte (promptna isporuka): Dubai Fateh, U.K. Brent i West Texas Intermediate.

Izvor: Bloomberg

Slika 31.

**UVEZENA INFLACIJA: CIJENE NAFTI, HWWA INDEKS
CIJENA SIROVINA^a, PROSJEČNI TEČAJ KUNE PREMA EURU
I CIJENE PRI PROIZVOĐAČIMA U EUROZONI**

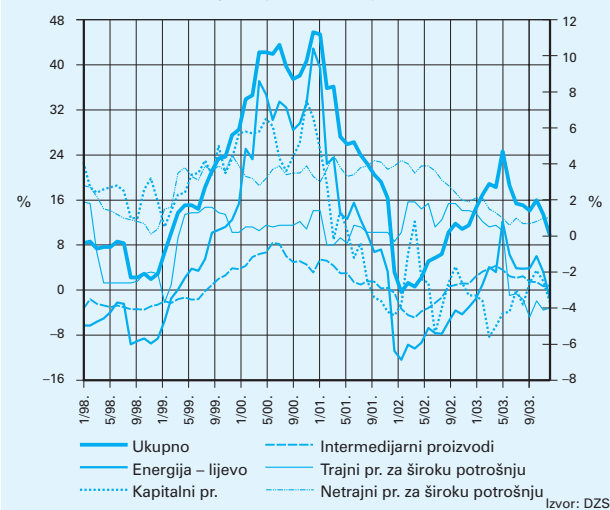
^a U Institutu za međunarodnu ekonomiju u Hamburgu (HWWA) konstruiran je agregatni indeks cijena sirovina na svjetskom tržištu, tzv. HWWA indeks. HWWA indeks je pokazatelj kretanja troškova za uvezene sirovine (obuhvaća ukupno 29 sirovina, a indeks bez cijena energenata 27) te se koristi u analizama utjecaja promjena cijena sirovina na svjetskom tržištu na kretanje cijena u industrijskim zemljama. Indeks se izračunava na temelju cijena sirovina izraženih u američkim dolarima.

^b Engl. PPI, Producer Price Index = indeks cijena pri proizvođačima

Izvori: Bloomberg; HWWA, Wirtschaftsdienst; Eurostat i HNB

Tijekom kolovoza, rujna i listopada porasle su cijene sirovina (bez energenata) na svjetskom tržištu izražene u američkim dolarima, tako da je prosječna cijena tih sirovina mjerenjena agregatnim indeksom cijena sirovina na svjetskom tržištu (HWWA indeksom) u listopadu ove godine bila za 8,8% viša nego u lipnju. Godišnja stopa promjene HWWA indeksa (bez energenata) na dolarskoj osnovi pri tome je povećana sa 11,6% u lipnju na 14,4% u listopadu. Zbog značajne deprecijacije američkog dolara prema euru cijene sirovina (bez energenata) izražene u eurima bile su u listopadu 2003. godine 4% niže nego u istom mjesecu prethodne godine. Cijene poljoprivrednih sirovina u dolarima porasle su zbog smanjenja ponude uzrokovane nepovoljnim vremenskim uvjetima, dok se porast cijena obojenih metala pripisuje povećanju pot-

Slika 32.

**CIJENE INDUSTRIJSKIH PROIZVODA PRI PROIZVOĐAČIMA
PO GLAVNIM INDUSTRIJSKIM GRUPACIJAMA**
 godišnje stope promjene

ražnje do kojeg je došlo u uvjetima oporavka svjetske privrede, pri čemu je napose bilo izraženo povećanje potražnje iz Kine.

Godišnja stopa promjene proizvođačkih cijena u eurozoni vrlo je niska i ima trend opadanja – smanjila se sa 2,4% na kraju prvog tromjesečja 2003. godine na 1,4% na kraju drugog tromjesečja te na 0,9% u listopadu ove godine. Uz takvo kretanje proizvođačkih cijena u eurozoni te relativno stabilan tečaj kune prema euru smanjuju se i pritisci na rast uvoznih cijena iz toga izvora.

Slično kao i u eurozoni, i u nas je prisutno usporavanje rasta godišnje stope promjene cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima. Od kraja prvoga tromjesečja 2003. godine godišnja stopa promjene cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima smanjila se sa 4,7% u ožujku na 1,7% u lipnju te na 1,2% u rujnu i 0% u listopadu. Analizira li se kretanje indeksa proizvođačkih cijena po komponentama u posljednja četiri mjeseca, vidi se da je najizraženiji pad godišnje stope promjene ostvaren kod proizvođačkih cijena energije (sa 3,8% u lipnju na -1,6% u listopadu) te cijena intermedijarnih proizvoda (sa 2,5% u lipnju na 0,8% u listopadu).

Tečaj

Tijekom prva dva mjeseca četvrtoga tromjesečja 2003. godine nominalni tečaj kune oslabio je prema euru ukupno za 1,11%, pri čemu je vrijednost kune smanjena sa 7,57 HRK/EUR koliko je iznosila 30. rujna na 7,66 HRK/EUR 30. studenoga. Tečaj kune prema euru zabilježen krajem studenoga bio je ukupno za 3,35% slabiji u usporedbi s prosječnim tečajem od 7,40 HRK/EUR u 2002. godini. Blaga deprecijacija tečaja kune prema euru uobičajena je za posljednje tromjesečje u godini, a njezin je intenzitet u ovoj godini bio približno jednak prošlogodišnjem, kada je tečaj kune krajem studenoga u usporedbi s tečajem kune zabilježenim krajem rujna bio slabiji ukupno 1,22%. Međutim, ove je godine zabilježena nešto izraženija deprecijacija tečaja kune prema euru

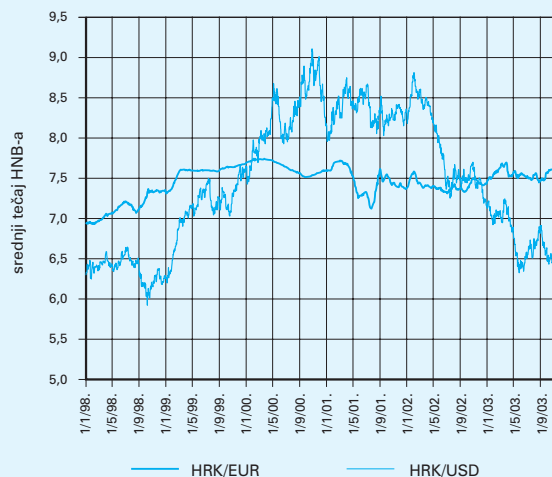
u rujnu od ukupno 1,25% (30. rujna 2003. u usporedbi sa 31. kolovoza 2003.) dok je tijekom rujna 2002. godine ostvarena aprecijacija tečaja kune prema euru od 0,48%, tako da je ove godine tečaj kune prema euru nakon svršetka turističke sezone nominalno deprecirao ukupno 2,64% (30. studenoga u usporedbi sa 31. kolovoza), dok je u istom razdoblju prošle godine tečaj kune deprecirao samo 0,74%.

Do deprecijacije tečaja kune prema euru u prva dva mjeseca četvrtoga tromjesečja ove godine došlo je u uvjetima kada je, u usporedbi s ljetnim mjesecima, priljev deviza smanjen, potražnja poduzeća kojima su devize potrebne za plaćanje uvoza osnažena, dok banke raspolažu dovoljnom količinom kunske likvidnosti, koju mogu koristiti za kupnju deviza potrebnih, između ostaloga, kako bi se u potpunosti uskladile s Odlukom o minimalno potrebnim deviznim potraživanjima banaka. Pritisak na deprecijaciju tečaja kune prema euru bio je izraženiji u drugoj polovici studenoga, tako da je središnja banka nakon osam mjeseci stanke, u nastojanju da takve pritiske oslabi, ponovno intervenirala prodavši bankama na deviznoj aukciji održanoj 19. studenoga 2003. ukupno 60 mil. EUR. Održavanjem te aukcije nastojao se, osim toga, tržišnim sudionicima poslati signal da će središnja banka braniti tečaj kune i da taj svoj cilj neće podrediti drugim ciljevima, primjerice, zadovoljavanju kriterija o iznosu minimalnog povećanja neto raspoloživih deviznih pričuva utvrđenom s MMF-om.

U skladu s dogovorenom dinamikom otkupa deviza od Ministarstva financija središnja je banka tijekom četvrtoga tromjesečja 2003. otkupila od države dio priljeva deviza od privatizacije INE u ukupnom iznosu od 300,0 mil. USD (11. studenoga otkupljeno je 200,0 mil. USD i 1. prosinca još 100,0 mil. USD).

Tijekom listopada i studenoga nastavljen je trend izražene aprecijacije nominalnog tečaja kune prema američkom dolaru zbog znatne deprecijacije dolara prema euru na svjetskom deviznom tržištu. Tečaj kune prema američkom dolaru od 6,38 HRK/USD krajem studenoga bio je za 3,73% nominalno jači od tečaja od 6,63 HRK/USD zabilježenog krajem rujna, odnosno za 18,83% jači u usporedbi s prosječnim tečajem

Slika 33.

**NOMINALNI DNEVNI TEČAJ KUNE
PREMA EURU^a I AMERIČKOM DOLARU**

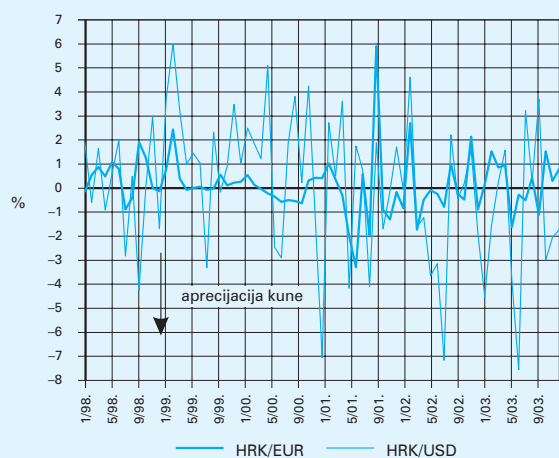
^a ECU prije siječnja 1999.

Izvor: HNB

Slika 34.

STOPE PROMJENE NOMINALNOG TEČAJA KUNE PREMA EURU I AMERIČKOM DOLARU

kraj mjeseca u usporedbi s krajem prethodnog mjeseca, srednji tečaj HNB-a

Izvor: HNB

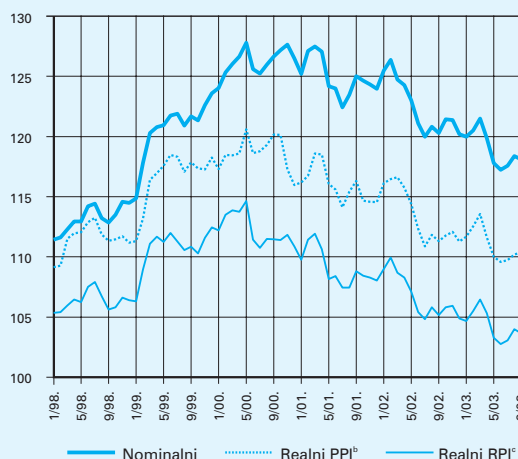
kune prema američkom dolaru od 7,86 HRK/USD ostvarenim u 2002. godini.

Tijekom 2002. godine tečaj dolara prema euru oslabio je ukupno 18,10% te je krajem 2002. godine dosegao vrijednost od 1,04 USD/EUR, što je još uvijek bila niža vrijednost eura od one koju tržišni sudionici ocjenjuju ravnotežnom, a procjenjuje se da se ona nalazi u rasponu između 1,15 USD/EUR i 1,20 USD/EUR. Tijekom 2003. godine američki dolar nastavio je deprecirati prema euru dosegnuvši koncem

Slika 35.

INDEKS* NOMINALNOGA I REALNOGA EFEKTIVNOG TEČAJA KUNE UZ CIJENE NA MALO I CIJENE PRI PROIZVOĐAČIMA

1995. = 100

a Pad indeksa upućuje na aprecijaciju kune.

b Engl. PPI, Producer Price Index = indeks cijena pri proizvođačima

c Engl. RPI, Retail Price Index = indeks cijena na malo

Izvor: HNB

Okvir 3. Sustav ranog upozorenja na valutnu krizu

U mnogim zemljama koje obilježava fiksni tečajni režim, ali i u ekonomijama poput Hrvatske gdje je stabilnost tečaja indirektni cilj monetarne politike, valutne krize ili veća odstupanja tečaja domaće valute prema, u pravilu, valuti najznačajnijega vanjskotrgovinskog partnera mogu imati značajne i brojne negativne posljedice na ekonomski sustav zemlje. Empirijska su istraživanja pokazala da izražena odstupanja tečaja rezultiraju višom stopom inflacije, padom gospodarske aktivnosti, većom neravnomjernošću u distribuciji dohotka, problemima u bankarskom sektoru i nižom vjerodostojnošću središnje monetarne institucije. Upravo zbog ozbiljnosti problema i pogubnih posljedica valutnih kriza u posljednjih petnaest godina se, paralelno s razvojem različitih teoretskih modela koji nastoje objasniti poremećaje u financijskim sustavima ili kolapse valutnog režima, razvijaju i empirijske analize koje pokušavaju izgraditi modele kojima bi se valutne krize mogle predvidjeti.

Svjesna ozbiljnosti spomenute problematike, ali i činjenice kako je važno ulagati u razvoj sustava kontrole i preventive, Hrvatska narodna banka naručila je od Ekonomskog instituta u Zagrebu projekt u sklopu kojega je izgrađen sustav ranog upozorenja na valutnu krizu u Hrvatskoj, koji se temeljio na signalnoj metodi kao jednoj od tehnika predviđanja valutne krize. Kako bi se poboljšala pouzdanost rezultata spomenutog projekta, u HNB-u je potom usavršena preuzeta signalna metoda i primijenjen je još jedan alternativni sustav predviđanja valutne krize koji se temelji na probit modelu. Rezultat cjelokupne analize obuhvaćen je u radu koji će uskoro biti objavljen u jednoj od povremenih publikacija HNB-a, a u kojem će detaljno biti objašnjena cjelokupna metodologija empirijske analize valutnih poremećaja u Hrvatskoj.

Glavni je cilj razvijanja sustava ranog upozorenja bio izdvojiti, na

osnovi postojećih iskustva s krizom i obilježja pretkriznog razdoblja (tj. razdoblja koje je prethodilo valutnoj krizi), indikatore koji će ubuduće signalizirati valutnu krizu uz određenu razinu pouzdanosti. Da bi se to uopće moglo postići, bilo je najprije potrebno definirati što je to valutna kriza, dužinu trajanja pretkriznog razdoblja i potom izdvojiti pouzdane signalne indikatore.

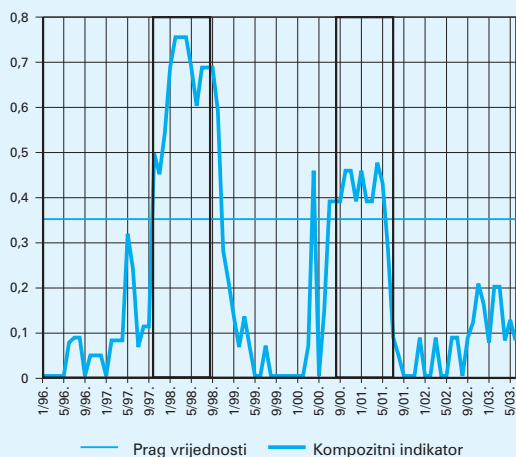
U ovoj je empirijskoj analizi (kao i u većini empirijskih radova) valutna kriza definirana kvantitativno, odnosno uz pomoć indeksa pritiska na devizno tržište (u nastavku teksta: IPDT) koji odražava promjene nominalnog tečaja kune prema euru i promjene bruto međunarodnih pričuva. Upravo zbog spomenutih obilježja IPDT-a, u ovom se projektu pod valutnom krizom podrazumijevala situacija u kojoj dolazi do značajne nominalne deprecijacije tečaja kune prema euru (na mjesečnoj razini) i/ili značajnog smanjenja bruto međunarodnih pričuva (izraženih u eurima). IPDT je prepoznao dvije krizne epizode u Hrvatskoj: jednu u rujnu 1998., a drugu u kolovozu 2001. godine.

Zbog kratkoće vremenskih serija (od siječnja 1996. do ožujka 2003.) određeno je da pretkrizno razdoblje obuhvaća dvanaest mjeseci prije izbijanja krize, unutar kojeg se promatralo kretanje niza varijabli koje su odabrane na osnovi teoretskih spoznaja, ali i okolnosti specifičnih za hrvatski ekonomski sustav. Istraživanjem su tako kao najpouzdaniji signalni indikatori valutne krize izdvojeni: udio salda javnih financija u BDP-u, udio salda tekućeg računa platne bilance u BDP-u, inflacija, udio slobodno raspoloživih pričuva banaka u ukupnoj aktivi poslovnih banaka, inozemni dug, multiplikator m2, odstupanje realnog tečaja od trenda, udio inozemne aktive u M4 i rast domaćih kredita.

Osim pojedinačnih varijabli koje je signalna metoda izdvojila prema snazi predviđanja valutne krize, u istraživanju je konstruiran i kompozitni indikator valutne krize kao ponderirani prosjek najboljih individualnih indikatora valutne krize. Vrijednost praga iza kojeg

Slika 36.

KOMPOZITNI INDIKATOR VALUTNE KRIZE

Izvor: HNB

kompozitni indikator signalizira krizu (tzv. kritična vrijednost) određena je kao vrijednost koja najbolje drži ravnotežu između predviđanja krize kad krize nema i predviđanja krize kad kriza zaista nastupi. Slika 36. pokazuje kretanje kompozitnog indikatora s ažuriranim podacima za drugo tromjesečje 2003. godine. Dvanaest mjeseci prije izbijanja prve valutne krize vrijednost kompozitnog indikatora prešla je kritičnu vrijednost i signalizirala krizu sve do trenutka njezina izbijanja u rujnu 1998. Slična se situacija ponovila kod druge valutne krize, s tom razlikom što je indikator signalizirao krizu i mnogo prije dvanaest mjeseci do izbijanja krize. Može se primijetiti kako kompozitni indikator pokazuje jasnu razliku između kretanja u pretkriznim razdobljima (obuhvaćena crnim pravokutnicima) i mirnim razdobljima.

Alternativa signalnoj metodi u predviđanju valutne krize jest probit model, ekonometrijski model vjerojatnosti koji skupu nezavisnih varijabli pridružuje vjerojatnost izbijanja valutne krize. Iako su varijable koje su signalnom metodom izdvojene kao najbolji indikatori ranjivosti sustava upotrijebljene kao nezavisne varijable i u ocjeni probit modela, stroži statistički pristup probit modela izdvojio je pet varijabli koje na najbolji način empirijski opisuju obilježja razdoblja prije izbijanja dvije spomenute valutne krize u Hrvatskoj. Poredani prema graničnom doprinosu pojedine varijable vjerojatnosti izbijanja valutne krize, to su: deficit javnih financija/BDP, manjak na tekućem računu platne bilance/BDP, stopa rasta inozemnog duga, aprecijacija realnog tečaja ispod trenda i inflacija.

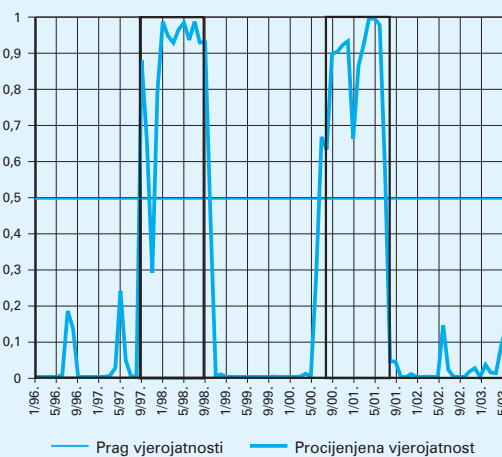
Kod ocjene snage predviđanja valutne krize izabran je prag vjerojatnosti od 0,50, koji se koristio kao kriterij prilikom odlučivanja signalizira li probit model krizu ili ne. Vremenska serija procijenjene vjerojatnosti valutne krize probit modelom prikazana je Slikom 37. gdje su također označeni pretkrizni vremenski horizonti te dvije valutne krize i prag vjerojatnosti (plava linija) iza kojega probit model signalizira krizu. Prikaz vremenske serije procijenjenih vjerojatnosti upućuje na vrlo veliku snagu predviđanja valutne krize probit modelom.

Novorazvijeni modeli pokazuju da su spomenute dvije krizne situacije u Hrvatskoj, promatrano *ex post*, sadržavale komponente na osnovi kojih se moglo predvidjeti izbijanje tih kriza. Uzimajući u obzir sva ograničenja empirijske analize te uz pretpostavku da će isti indikatori s velikom vjerojatnosti najaviti eventualnu buduću kriznu situaciju, razvijeni sustav ranog upozorenja vrijedan je doprinos (dodatna informacija) u procesu donošenja odluka vezanih za ekonomsku politiku u smislu promjene instrumenata i/ili primjene određenih mjera s ciljem da se izbjegne valutni poremećaj i njegove posljedice.

Zadnji podaci kojima raspoložemo i koji su uneseni u oba spome-

Slika 37.

PROCIJENJENA VJEROJATNOST VALUTNE KRIZE PROBIT MODELOM

Izvor: HNB

nuta modela odnose se na drugo tromjesečje 2003. U navedenom razdoblju važno je izdvojiti neke od karakteristika kretanja pojedinih signalnih indikatora (koje je signalna metoda izdvojila kao najbolje indikatore valutne krize). Te se karakteristike odnose na različitost ponašanja u odnosu na kretanje istih varijabli u prošlim razdobljima kao i na aspekt signaliziranja valutne krize. Tako je negativan trend salda na tekućem računu platne bilance/BDP u lipnju 2003. doveo postotak istog omjera vrlo blizu kritične granice (-8,9%) nakon koje indikator signalizira krizu. Međutim, kretanje ostalih varijabli uključanih u izračun kompozitnog indikatora pridonijelo je njegovom povoljnom kretanju u promatranom razdoblju. Naime, saldo javnih financija/BDP već duže vrijeme pokazuje trend pada deficita, inflacija se iz mjeseca u mjesec kreće po rekordno niskim stopama rasta, inozemni dug pokazuje pad stope rasta prvi put nakon rujna 2002. (iako je stopa rasta i u drugom tromjesečju 2003. iznad kritične vrijednosti), a stopa rasta kredita (nakon prelaska kritične vrijednosti u prvom tromjesečju ove godine) više ne upozorava na krizu.

Dok se vrijednosti kompozitnog indikatora smanjuju u drugom u odnosu na prvo tromjesečje ove godine, serija procijenjene vjerojatnosti probit modelom u promatranom razdoblju pokazuje suprotno kretanje. Međutim, radi se o procijenjenoj vjerojatnosti koja je još uvijek daleko od kritične vrijednosti nakon koje bi model signalizirao krizu. Različitost koja postoji između rezultata probit modela i kompozitnog indikatora odražava razliku između mehanizama predviđanja valutne krize dvjema navedenim tehnikama.

U zaključku ističemo da najveći izazov ovim unaprijeđenim modelima HNB-a za rano upozorenje na opasnost od valutne krize tek predstoji, a to je pouzdano predviđanje sljedećega valutnog poremećaja ili valutne krize. Naime, već je pokazano na primjeru drugih zemalja da signalni i probit modeli u većini slučajeva daju vrlo slabe rezultate u predviđanju valutnih kriza izvan uzorka koji je korišten za ocjenu njihovih parametara, pa tako i u slučaju modela HNB-a izvan razdoblja zaključenog s ožujkom 2003. Taj nedostatak u pravilu ne uzrokuje fundamentalne slabosti modela, već je najčešće izražen u nestabilnosti ocijenjenih parametara ovih modela tijekom vremena, što je dovoljno ozbiljno da se može postaviti pitanje svrhe oslanjanja na modele ranog upozorenja pri planiranju monetarne politike.

Odgovor je jednostavan. Ako se razvijeni modeli i pokažu nepouzdanima u predviđanju budućih valutnih kriza, oni uvijek služe *ex-post* analizi valutnih poremećaja i kriza s ciljem da se utvrde njihovi uzroci i posljedice kako bi se u budućnosti eventualno otklonili ili ublažili i zato je potencijalna korist razvijenih modela u analizi monetarne odnosno devizne politike HNB-a potpuno neupitna.

pokazatelje o cikličkim kretanjima u američkoj privredi (snažan rast BDP-a). Tržišni sudionici usredotočili su se na kretanje strukturnih pokazatelja u američkom gospodarstvu, između ostaloga, zbog znatno smanjenih ulaganja inozemnoga kapitala u dionice na američkom tržištu, što je dovelo u pitanje mogućnost financiranja značajnog deficita na tekućem računu.

Uz nominalnu deprecijaciju tečaja kune prema euru od 1,11%, prema švicarskom franku od 0,71%, prema funti sterlinga od 0,64% te prema slovenskom tolaru od 0,71% i 3,73%-tnu nominalnu aprecijaciju kune prema američkom dolaru, koji su ostvareni tijekom prva dva mjeseca četvrtoga tromjesečja 2003., indeks dnevnoga nominalnoga efektivnog tečaja kune zabilježen krajem studenoga ojačao je za 0,42% u usporedbi s indeksom zabilježenim krajem trećega tromjesečja ove godine. U prvih je devet mjeseci 2003. godine (rujan 2003. u usporedbi s prosincem 2002.) indeks realnoga efektivnog tečaja kune, ukupno gledajući, blago ojačao – aprecirao je 0,97% uz cijene pri proizvođačima te 1,43% uz cijene na malo.

Monetarna politika i instrumenti

Monetarno okružje

Stabilnost cijena, koja je glavni cilj djelovanja Hrvatske narodne banke, održana je i u prva dva mjeseca četvrtog tromjesečja 2003. godine. Godišnja stopa rasta temeljne inflacije u listopadu je iznosila 1,0%, cijena na malo 1,5%, a troškova života 3,0%. Na kretanje cijena utječe stabilnost cijena u Europskoj uniji, koja bilježi inflaciju od 2,1%, i stabilan tečaj kune prema euru. Blaga deprecijacija tečaja kune na kraju trećeg tromjesečja i u prva dva mjeseca četvrtog tromjesečja ove godine posljedica je sezonskog smanjenja priljeva deviza i povećanja kunske likvidnosti, te odražava normalne oscilacije tečaja zabilježene u proteklom godinama. Tako je na kraju studenoga tečaj kune prema euru bio 3,0% slabiji nego u studenome prošle godine, dok je prosječni tečaj u prvih jedanaest mjeseci ove godine bio, u prosjeku, za 2,0% slabiji nego u istom razdoblju 2002. godine.

Mjere monetarne politike s početka godine dovele su do usporavanja kreditne aktivnosti banaka, no nastavljeno je produbljivanje vanjskotrgovinskog deficita i rast inozemnog duga. Za zaustavljanje tih negativnih kretanja nužna je bolja koordinacija između monetarne i fiskalne politike, uz smanjenje financiranja države iz inozemnih izvora i destimuliranje potrošnje uvoznih proizvoda. Za usporavanje snažnog priljeva inozemnoga kapitala, izazvanog višim kamatnim stopama u Hrvatskoj nego u inozemstvu, potrebne su možda i dodatne mjere ekonomske politike.

Kako bi usporila negativne trendove, Hrvatska narodna banka je u rujnu ove godine zaoštrila monetarnu politiku povećanjem postotka dijela obračunate devizne obvezne pričuve koji se izvršava u kunama sa 25% na 35%, čime je iz optjecaja povučena 2,1 mlrd. kuna. U studenome je dodatno povećan taj postotak sa 35% na 40% i u prosincu na 42%. Ovim je mjerama HNB sterilizirao višak likvidnost kreiran

većim otkupom deviza od države u četvrtom tromjesečju 2003. godine nego što je ranije bilo planirano. Povećanje postotka obračunatoga deviznog dijela obvezne pričuve koji se izvršava u kunama dugoročno utječe na kretanje likvidnosti i, za razliku od izdavanja blagajničkih zapisa u kunama, pridonosi smanjenju strukturnog viška likvidnosti koji otežava aktivnije vođenje monetarne politike. Uz to, banke ukupni iznos obračunate obvezne pričuve u kunama drže kod HNB-a, bilo na računu izdvojene obvezne pričuve, bilo na računima za održavanje obvezne pričuve, a od obračunate devizne obvezne pričuve one drže minimalno 40% kod HNB-a, dok s preostalim iznosom mogu raspolagati i poslovati u inozemstvu. Tako je stopa obvezne pričuve na kunske izvore efektivno veća od stope obvezne pričuve na devizne izvore. S povećanjem postotka dijela obvezne pričuve na devizne izvore koji se izvršava u kunama na 42%, stopa prema kojoj se sredstva obvezne pričuve na devizne izvore izdvajaju na račune kod HNB-a iznosi najmanje 12,4%. Usporedno s time, banke kod HNB-a drže ukupni obračunati iznos obvezne pričuve na kunske izvore, odnosno 19% od kunske osnovice.

Očekuje se da će se proces restriktivne monetarne politike nastaviti i u idućem razdoblju kada će se mjere ograničavanja rasta plasmana iz 2003. godine zamijeniti indirektnim mjerama monetarne politike.

Korištenje instrumenata monetarne politike

Uporaba instrumenata monetarne politike u 2003. godini bila je u funkciji smanjenja viškova likvidnosti i ponude novca na tržištu kako bi se osigurali učinci mjera za ograničenje rasta plasmana. Viškovi likvidnosti počeli su se formirati 2000. godine kada je stopa obvezne pričuve smanjena na 19% i kada je započeo proces unificiranja instrumenta obvezne pričuve te nakon što je prekinuto razdoblje opće nelikvidnosti u gospodarstvu podmirenjem dospjelih obveza države u vrijednosti od visokih 9,5 mlrd. kuna. Tijekom 2001. i 2002. godine dodatno je pojačan priljev deviza, a njihovim otkupom od strane HNB-a povećani su viškovi kunske likvidnosti, koja je bila djelomično sterilizirana izdavanjem blagajničkih zapisa HNB-a u kunama. Međutim, vođenje monetarne politike izdavanjem blagajničkih zapisa, koji bankama, uz stabilan tečaj, nose znatno veći prinos zbog kamatnih stopa koje su više nego na međunarodnom tržištu, vrlo je skupo i dugoročno neodrživo. Stoga je HNB u 2003. godini smanjio otkup deviza, a potrebnu likvidnost osiguravao smanjenjem ukupnog iznosa izdanih blagajničkih zapisa u kunama. Dodatno povlačenje likvidnosti provedeno je u rujnu kada je povećan postotak dijela obračunate obvezne pričuve na devizne izvore koji se izvršava u kunama zbog sterilizacije viškova likvidnosti stvorenih povlačenjem gotovog novca iz optjecaja završetkom turističke sezone.

Nakon što je najavljeno povećanje postotka dijela devizne obvezne pričuve koji se izvršava u kunama, došlo je, već sredinom kolovoza, do potražnje za kunama, porasta kamatnih stopa na tržištu novca i pojačanoga korištenja lombardnih kredita. U listopadu se likvidnost oporavila sezonskim smanjenjem gotovog novca, nižom razinom kunskih depozita na računu države kod HNB-a te ispisom svih blagajničkih zapisa

u kunama. Povećanje kuskog dijela obračunate obvezne pričuve na devizne izvore, do kojeg je došlo u studenome, nije utjecalo na kretanje likvidnosti jer je HNB istodobno kreirao likvidnost otkupom 200 mil. USD od države.

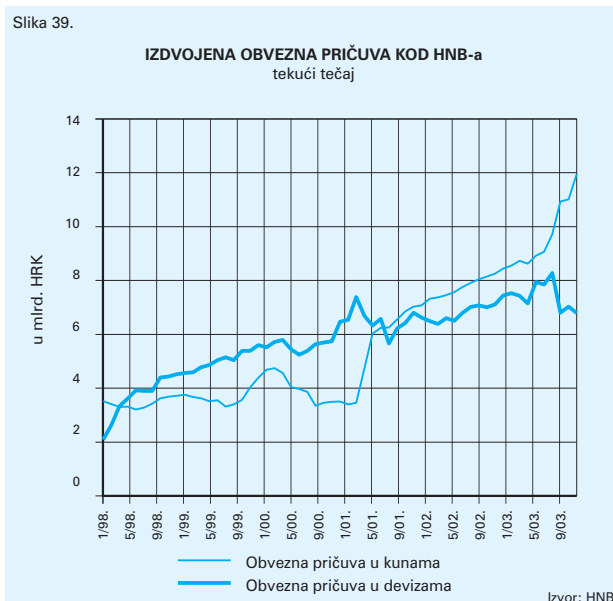
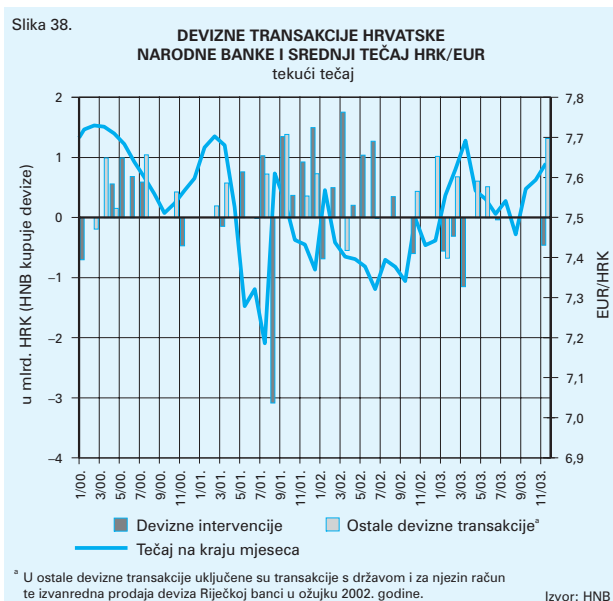
Smanjenje viška likvidnosti u ovoj godini velikim je dijelom postignuto time što je HNB u prvih jedanaest mjeseci *neto prodao devize*, dok je u prošlim godinama u istom razdoblju *neto otkupio devize*. Tako je u prvom tromjesečju 2003. godine prodajom deviza iz optjecaja povučeno ukupno 2.401 mil. kuna, dok je u drugom tromjesečju kupnjom deviza u vrijednosti od 1.090 mil. kuna bila kreirana kunska likvidnost. U trećem tromjesečju HNB nije djelovao na deviznom tržištu jer država nije imala potrebu za prodajom deviza, a tečaj je bio stabilan. Do otkupa deviza došlo je u četvrtom tromjesečju, početkom studenoga, kada je Hrvatska narodna banka od države otkupila 200 mil. USD proisteklih iz privatizacije INE kreirajući 1.317 mil. kuna. Ta sredstva ušla su u bankovni sustav nekoliko dana nakon njihove konverzije, što je, uz predizbornu neizvjesnost, dovelo do blage deprecijacije kune, na koju je HNB reagirao deviznom intervencijom 19. studenoga, a poslovnim je bankama prodano ukupno 60 mil. EUR po jedinstvenom tečaju od 7,64 kuna za euro, čime je povučeno ukupno 458 mil. kuna. Ukupni neto učinak deviznih transakcija u studenome bio je pozitivan i iznosio je 859 mil. kuna. U prvih jedanaest mjeseci ove godine HNB je više prodao nego kupio deviza i ukupno je neto povukao 452 mil. kuna. U prvih jedanaest mjeseci 2002. godine HNB je deviznim transakcijama neto kupio devize kreirajući 3.716 mil. kuna, a u prvih jedanaest mjeseci 2001. godine 4.424 mil. kuna. Do kraja ove godine očekuje se dodatni otkup deviza od države.

Osim što je Hrvatska narodna banka povukla viškove likvidnosti neto prodajom deviza, likvidnost se smanjivala i zbog kretanja autonomnih čimbenika kreiranja primarnog novca: rasta gotovog novca u optjecaju i rasta obvezne pričuve zbog rasta osnovice za njezin obračun. Tako je gotov novac u optjecaju tijekom prvih jedanaest mjeseci ove godine povećan za 774 mil. kuna ili za 8,0%. To je nešto sporiji rast nego tije-

kom istog razdoblja 2002. godine kada je gotov novac bio povećan za 841 mil. kuna ili za 9,9%. No, kretanje gotovine u prošloj godini bilo je promijenjeno zbog reforme sustava platnog prometa i novog načina opskrbljivanja banaka gotovinom.

Obvezna pričuva najvažniji je instrument sterilizacije viškova likvidnosti jer on automatski sterilizira kreiranu likvidnost. Relativno visoka stopa obvezne pričuve od 19% odražava otvorenost hrvatskoga gospodarstva i snažne kapitalne priljeve iz inozemstva. Od jeseni 2001. godine dio devizne obvezne pričuve, tj. obvezne pričuve koja se obračunava na devizne izvore, izvršava se u kunama. U rujnu 2003. godine kada je postotak dijela obračunate devizne obvezne pričuve koji se izvršava u kunama povećan sa 25% na 35%, bilo je povučeno 2.119 mil. kunske likvidnosti, a dodatno povećanje toga postotka na 40% u studenome i 42% u prosincu rezultiralo je negativnim neto učinkom u vrijednosti od 1,5 mlrd. kuna. Samo je u studenome bila povučena 1,1 mlrd. kuna. Povećanje udjela devizne obvezne pričuve koji se izvršava u kunama pokazuje, dakle, zaoštavanje monetarne politike jer dugoročno *de facto* povećava stopu obvezne pričuve na devizne izvore.

Tijekom prvih jedanaest mjeseci 2003. godine obvezna pričuva rasla je na osnovi povećanja osnovice za obračun. Pritom je veći porast zabilježen kod kunske osnovice nego kod devizne osnovice, što se odražava na brži rast obvezne pričuve u kunama. Tako je u prvih deset mjeseci kunska osnovica za obračun obvezne pričuve porasla za 10,7 mlrd. kuna ili za 30,6%, dok je devizna povećana za 13,3 mlrd. kuna ili za 13,0%. Na osnovi porasta kunske osnovice obračunata obvezna pričuva u kunama tijekom prvih jedanaest mjeseci ove godine povećana je za 2.028 mil. kuna (ili za 30,6%), a zbog porasta devizne osnovice i povećanja postotka dijela obračunate devizne obvezne pričuve koji se izvršava u kunama (sa 25% na 40%) obvezna je pričuva povećana za dodatnih 3.931 mil. kuna (ili 80,8% porasta toga dijela kunske obvezne pričuve). Tako je ukupna obvezna pričuva u kunama u prvih jedanaest mjeseci ove godine porasla za 5.959 mil. kuna ili za

51,9%. Od toga je obvezna pričuva u kunama u prvom tromjesečju povećana za 694 mil. kuna, u drugom tromjesečju za 886 mil. kuna, a u trećem, ponajviše zbog povećanja postotka dijela devizne obvezne pričuve koji se izvršava u kunama, za 3.251 mil. kuna. Povećanje udjela devizne obvezne pričuve koji se izvršava u kunama utjecalo je na nastavak rasta obvezne pričuve u kunama i u prva dva mjeseca četvrtog tromjesečja kada je ona povećana za 1.129 mil. kuna. U studenome je obvezna pričuva u kunama iznosila 17.450 mil. kuna, od čega 8.651 mil. kuna potječe od obvezne pričuve na kunske izvore, a 8.799 mil. kuna je kunski dio obvezne pričuve obračunate na devizne izvore.

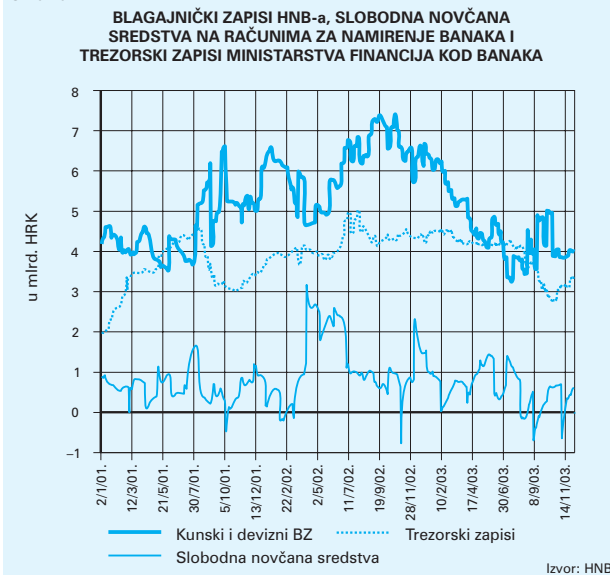
U skladu s povećanjem udjela obračunate devizne obvezne pričuve koja se izvršava u kunama, udio obračunate devizne obvezne pričuve koji se izvršava u devizama smanjio se sa 75% na 65% u rujnu, na 60% u studenome i na 58% u prosincu. Tako oslobođena devizna sredstva bankama su, međutim, i dalje potrebna zbog održavanja minimalne devizne likvidnosti. To objašnjava i relativno slab pritisak na aprecijaciju kune u rujnu. Obračunata obvezna pričuva u devizama u prvom je tromjesečju ove godine povećana za 752 mil. kuna, u drugom tromjesečju povećana je za 18 mil. kuna, a u trećem tromjesečju smanjena je za 1.599 mil. kuna zbog smanjenja dijela obračunate devizne obvezne pričuve koji se izvršava u devizama. Smanjenje dijela devizne obvezne pričuve u devizama nastavljeno je i u prva dva mjeseca četvrtog tromjesečja (za 574 mil. kuna), no nije došlo do odljeva sredstava s računa devizne obvezne pričuve banaka kod HNB-a jer su banke odlučile tako oslobođena sredstva zadržati na tim računima i ne preseliti ih na račune ostalih likvidnih deviznih potraživanja, na kojima mogu održavati do 60% obračunate obvezne pričuve.

Potrebe za osiguranjem likvidnosti poslovne su banke uglavnom namirile oslobađanjem sredstava plasiranih u *blagajničke zapise HNB-a u kunama*. Takva politika likvidnosti poslovnih banaka izravno je utjecala na smanjenje upisa blagajničkih zapisa HNB-a tijekom prva tri tromjesečja ove godine. U prvom tromjesečju upis blagajničkih zapisa u kunama smanjen je za 1.115 mil. kuna, u drugom tromjesečju za 1.212 mil. kuna, a u trećem tromjesečju za 2.555 mil. kuna. U listopadu je ispisano preostalih 105 mil. kuna blagajničkih zapisa.

HNB je poticao takva kretanja. Blagajnički zapisi u kunama posljednji put su upisani na aukciji 10. rujna, a kamatna je stopa bila niža nego na tržištu novca. Naime, HNB je tijekom trećeg tromjesečja ove godine destimulirao upis blagajničkih zapisa prihvaćajući samo vrlo niske kamatne stope na aukcijama. Ovakva politika izdavanja blagajničkih zapisa smanjila je atraktivnost ovih vrijednosnih papira i utjecala je na smanjenje interesa banaka do potpunog ispisa blagajničkih zapisa.

Za razliku od kunskih, upis *deviznih blagajničkih zapisa* HNB-a značajno je povećan na kraju trećeg tromjesečja. Stanje deviznih blagajničkih zapisa raslo je tijekom cijele godine, a njihovo snažno povećanje zabilježeno je pred kraj trećeg tromjesečja. Tako je u prvom tromjesečju upis deviznih blagajničkih zapisa povećan za 181 mil. kuna, a u drugom za 162 mil. kuna. Nakon blagog povećanja u srpnju, potražnja za deviznim blagajničkim zapisima znatno je povećana u kolovozu i rujnu, pa je njihov upis u trećem tromjesečju povećan za čak

Slika 40.

2.556 mil. kuna. U listopadu i studenome došlo je do neznatnog smanjenja blagajničkih zapisa u stranoj valuti (za 113 mil. kuna). Iz toga proizlazi da je sadašnja razina tih zapisa, uz postojeće trezorske zapise, poslovnim bankama dostatan kolateral za moguće korištenje lombardnog kredita. Krajem studenoga devizni blagajnički zapisi iznosili su 4.012 mil. kuna, što je 2.786 mil. kuna više nego na početku ove godine.

Ispis blagajničkih zapisa u kunama potaknut mjerama središnje banke nekim bankama ipak nije bio dovoljan za osiguranje potrebne likvidnosti. U kolovozu su se banke počele koristiti lombardnim kreditom za održavanje obvezne pričuve, što se intenziviralo u rujnu nakon povećanja postotka dijela devizne obvezne pričuve koji se izvršava u kunama. S poboljšanjem likvidnosti u listopadu smanjeno je i korištenje lombardnim kreditima, kada su na početku mjeseca zabilježena ukupno tri dana korištenja u prosječnom iznosu od 315 mil. kuna. Lombardnim kreditima banke su se nešto više koristile u studenome, unatoč dovoljnoj likvidnosti na razini sustava. Ukupno je zabilježeno sedam dana korištenja lombardnih kredita u prosječnom iznosu od 501 mil. kuna. Zanimljivo je da je u kolovozu i rujnu bila prisutna mala razlika između kamatnih stopa na tržištu novca i kamatne stope na lombardni kredit od 9,5%, a u studenome je lombard korišten unatoč povećanju kamatnog raspona. Na takvu su se politiku upravljanja likvidnošću odlučile pojedine banke čiju potražnju za likvidnim sredstvima nije bilo moguće namiriti na tržištu novca.

Primarni novac i međunarodne pričuve

U 2003. godini *primarni novac (M0)* raste nešto brže nego u prošloj godini zbog snažnijeg rasta sredstava obvezne pričuve u kunama. Tako je u prvih jedanaest mjeseci 2003. godine M0 povećan za 22,0%, dok je u prvih jedanaest mjeseci 2002. godine povećan za 16,8%. Opisano smanjenje likvidnosti nije dakle usporilo rast primarnog novca jer se smanjenje viška likvidnosti odvijalo upravo kroz povećanje dviju kategorija primarnog novca: gotovog novca u optjecaju i ob-

vezne pričuve u kunama. Tako je smanjenje upisa kunskih blagajničkih zapisa bio tok koji je zamijenio kreiranje primarnog novca otkupom deviza, što je izostalo u ovoj godini. Primarni novac se uobičajeno sezonski smanjio u prvom tromjesečju ove godine (za 1.144 mil. kuna), da bi se oporavio u drugom tromjesečju (za 2.381 mil. kuna) te nastavio rasti u trećem tromjesečju (za 3.024 mil. kuna) i prva dva mjeseca četvrtog tromjesečja (za 797 mil. kuna). Ako se isključi utjecaj sezone, u prvom tromjesečju M0 je porastao za 3,4%, u drugom tromjesečju za 7,3%, a u trećem tromjesečju za 10,5%, dok je u prva dva mjeseca četvrtog tromjesečja rastao po tromjesečnoj stopi od 7,7%. Na kraju studenoga primarni novac iznosio je 28,1 mlrd. kuna, što je za 35,0% više nego u istom mjesecu prošle godine.

U strukturi primarnog novca najveći porast ostvaren je kod njegove najveće kategorije – depozita banaka kod HNB-a, koji su tijekom prvih jedanaest mjeseci povećani za 4.295 mil. kuna ili za 32,2%. Pritom je došlo do znatnog prelijevanja sredstava među vrstama depozita banaka. Tako je ukupno stanje u blagajnama banaka povećano za 162 mil. kuna ili za 13,3%, izdvojena obvezna pričuva u kunama povećana je za 3.794 mil. kuna ili za čak 46,3%, dok je ukupni iznos na računima za namirenje povećan za 231 mil. kuna ili za 5,9%. Istodobno je gotov novac u optjecaju povećan za 774 mil. kuna ili za 8,0%.

Nakon što su sredstva u *blagajnama banaka* više nego udvostručena u 2002. godini u usporedbi s prethodnom godinom (porast od 125,5%) zbog reforme u sustavu platnog prometa i opskrbe banaka gotovinom, njihov rast nastavljen je i u 2003. godini. U prvom tromjesečju prosječno stanje u blagajnama banaka iznosilo je 1.294 mil. kuna, u drugom tromjesečju 1.540 mil. kuna, a u trećem tromjesečju 1.566 mil. kuna. U prva dva mjeseca četvrtog tromjesečja prosječno stanje u blagajnama banaka nešto je smanjeno zbog sezonskog smanjenja potražnje za gotovinom te je iznosilo 1.443 mil. kuna. Na kraju studenoga gotovina u blagajnama banaka iznosila je 1.377 mil. kuna, što je 44,2% više nego u studenome prošle godine.

Stanje na računima za namirenje kategorija je depozita banaka, pa i ukupnoga primarnog novca, koja najviše oscilira. Banke upotrebljavaju depozite za namirenje za obavljanje platnog prometa, ali i za održavanje obvezne pričuve u kunama. U prvom tromjesečju iznosi na računima za namirenje smanjeni su zbog povlačenja likvidnosti i prodaje deviza te su prosječno iznosili 2.974 mil. kuna. U drugom je tromjesečju došlo do oporavka i prosječni je iznos na računima za namirenje bio 3.305 mil. kuna, a u trećem tromjesečju 3.446 mil. kuna. U prva dva mjeseca četvrtog tromjesečja računi za namirenje dodatno su povećani zbog rasta obvezne pričuve u kunama i iznosili su 4.405 mil. kuna. Na kraju studenoga računi za namirenje iznosili su 4.154 mil. kuna, što je 72,6% više nego u studenome prošle godine.

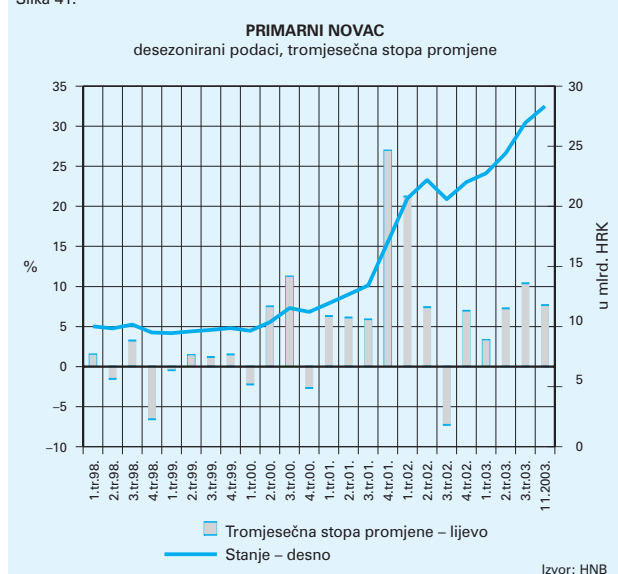
Kretanje računa za namirenje samo djelomično opisuje kretanje likvidnosti. U Tablici 1. prikazano je stanje primarnog novca, pokazatelji likvidnosti te čimbenici koji su utjecali na kretanje likvidnosti. Kao pokazatelji likvidnosti prikazani su slobodna novčana sredstva i višak kunske likvidnosti. Slobodna novčana sredstva su definirana kao višak depozita banaka kod HNB-a iznad propisanog iznosa održavanja obvezne pričuve. Višak kunske likvidnosti definiran je kao suma kunskih potraživanja poslovnih banaka prema HNB-u umanjena za kunske obveze prema HNB-u, uključujući obveznu pričuvu u kunama. Iz Tablice 1. vidi se da su banke znatno povećale stanje slobodnih novčanih sredstava u drugom tromjesečju 2002. godine zbog preuzimanja platnog prometa. Visoka stanja slobodnih novčanih sredstava koja od tada prevladavaju, znatno su smanjena u kolovozu ove godine.

Tablica 1. pokazuje i da je višak kunske likvidnosti banaka kreiran 2000. godine, kada je podmiranjem dugova države (*arrears*) prekinuto razdoblje opće nelikvidnosti, postupno rastao i maksimum ostvario u posljednjem tromjesečju 2002. godine. Operacije monetarne politike u ovoj godini dovele su do postupnog topljenja viška likvidnosti u 2003. godini, što je nastavljeno i u rujnu, kada je on u potpunosti nestao. Ostvareno sezonsko smanjenje gotovog novca, ispis preostalih blagajničkih zapisa u kunama te smanjenje prosječnih kunskih depozita države doveli su do blagog oporavka likvidnosti krajem rujna i u listopadu. Dobra likvidnost nastavljena je i u studenome kada je HNB operacijama monetarne politike zadržao likvidnost na podjednakoj razini kao u listopadu. Unatoč dobroj likvidnosti neke su se banke nastavile koristiti lombardnim kreditom za ispunjenje obveze održavanja obvezne pričuve.

Slobodna novčana sredstva definirana su kao višak depozita banaka kod HNB-a iznad propisanog iznosa održavanja obvezne pričuve. Višak kunske likvidnosti definiran je kao suma kunskih potraživanja poslovnih banaka od HNB-a umanjena za kunske obveze prema HNB-u, uključujući obveznu pričuvu.

Trend smanjenja razine kunskih depozita države kod HNB-a koji traje od 2001. godine nastavljen je i u 2003. godini. Smanjenje kunskih depozita države važno je jer se novac s računa države, preko računa poslovnih banaka, prelijeva na račune ostalih sektora i obratno. To utječe na likvidnost ukupnoga bankovnog sustava. U prvom tromjesečju prosječno stanje kunskih depozita države iznosilo je 636 mil. kuna, u dru-

Slika 41.

Tablica 1. Kretanje likvidnosti i čimbenici kreiranja primarnog novca, tromjesečni prosjeci, stanje u milijunima kuna

Razdoblje	Primarni novac	Slobodna novčana sredstva	Višak kunske likvidnosti	Glavni čimbenici kreiranja/povlačenja (stanja)							
				Gotov novac	Kunska obvezna pričuva	Blagajnički zapisi HNB-a u kunama	Kunski depoziti države	Kreditni bankama	Repo poslovi	Devizne transakcije HNB-a	
1999.	1. tr.	9.440	191	-234	5.244	3.356	663	518	1.312	305	-1.835
	2. tr.	9.130	123	-801	5.237	3.197	590	508	1.569	171	924
	3. tr.	10.055	101	-497	5.883	3.462	890	530	1.387	67	150
	4. tr.	10.119	186	239	5.632	3.648	1.435	636	1.201	22	2.161
2000.	1. tr.	9.453	107	349	5.196	3.552	1.407	476	959	47	98
	2. tr.	9.614	212	1.436	5.410	3.405	1.807	592	363	2	2.393
	3. tr.	11.519	297	2.341	6.417	4.133	2.475	862	261	-	1.639
	4. tr.	11.573	425	2.714	6.037	4.509	2.573	1.081	167	26	-44
2001.	1. tr.	11.389	619	2.962	6.106	3.809	2.450	1.163	38	18	621
	2. tr.	12.420	586	3.034	6.816	3.506	2.641	1.513	109	98	749
	3. tr.	13.795	747	3.587	7.648	3.798	3.397	1.436	505	68	1.400
	4. tr.	16.560	573	2.800	7.500	6.099	2.288	1.492	27	17	3.889
2002.	1. tr.	18.348	508	3.616	8.428	6.788	3.400	1.363	265	-	1.022
	2. tr.	21.530	2.234	5.492	9.262	7.301	3.458	678	561	-	2.505
	3. tr.	21.834	889	5.892	10.327	7.596	5.080	666	180	-	347
	4. tr.	21.800	860	6.065	9.691	8.035	5.233	992	188	-	859
2003.	1. tr.	22.348	739	5.300	9.641	8.416	4.568	636	-	-	-2.020
	2. tr.	23.696	957	4.057	10.056	8.753	3.118	513	-	-	1.085
	Srpanj	25.350	1.023	3.030	11.133	9.035	2.006	408	-	-	-
	Kolovoz	25.652	334	2.045	11.565	9.581	1.762	465	80	-	-
	Rujan	27.236	449	413	10.945	10.680	390	619	425	-	-
	Listopad	27.419	638	605	10.469	11.023	10	474	43	-	-
	Studeni*	28.195			10.437	11.757	-	667	167	-	859

Slobodna novčana sredstva definirana su kao višak depozita banaka kod HNB-a iznad propisanog iznosa održavanja obvezne pričuve. Višak kunske likvidnosti definiran je kao suma kunskih potraživanja poslovnih banaka od HNB-a umanjena za kunske obveze prema HNB-u, uključujući obveznu pričuvu.

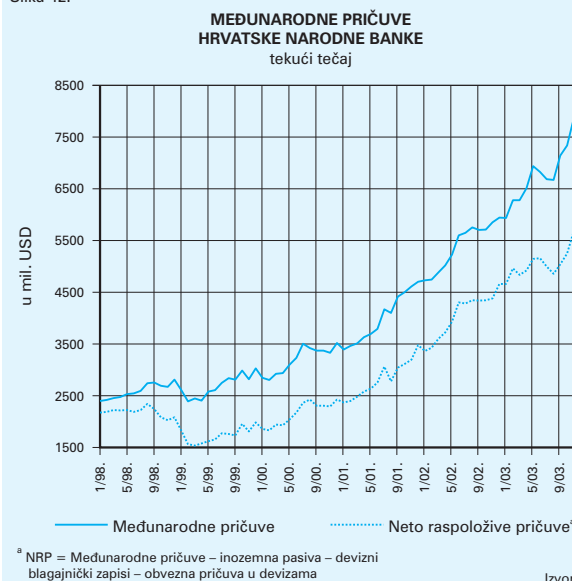
gom tromjesečju je smanjeno na 513 mil. kuna, da bi u trećem tromjesečju iznos na računu države bio dodatno smanjen, prosječno na 497 mil. kuna. Tijekom prva dva mjeseca četvrtog tromjesečja prosječni iznos depozita države u kunama nešto je povećan i iznosio je 569 mil. kuna. To povećanje je posljedica prodaje 200 mil. USD HNB-u, pa je kunska protuvrijednost doznačena na kunski račun države. Na kraju studenoga kunski su depoziti države iznosili 689 mil. kuna, što je za 79 mil. kuna manje nego na početku ove godine.

U ovoj je godini porastao utjecaj deviznih depozita države. Država je počela svoje devizne priljeve deponirati kod HNB-a, čime se izbjegavaju šokovi koje kapitalni priljevi izazivaju na deviznom tržištu. Tijekom prvih šest mjeseci priljevi su ostvareni izdavanjem euroobveznica (ukupno 500 mil. EUR) u ožujku i samurajskih obveznica (ukupno 24,9 mlrd. YEN) u lipnju. Većina tih priljeva bila je utrošena na plaćanje inozemnih obveza, a u drugom tromjesečju HNB je od države neto otkupio 157 mil. EUR. Priljev od sukcesije (54,7 mil. USD), pristigao u svibnju, do daljnjega je zadržan na deviznom računu države (kod HNB-a). U četvrtom tromjesečju zabilježen je priljev od 505 mil. USD po osnovi privatizacije INE. Od toga iznosa dio će biti utrošen za plaćanje inozemnih obveza u inozemstvu, a dio će biti zamijenjen u kune i utrošen u Hrvatskoj. U studenome je HNB otkupio 200 mil. USD, a prvog dana prosinca dodatnih 100 mil. USD. Na kraju studenoga devizni depoziti države u kunskoj protuvrijednosti iznosili su 2.718 mil. kuna.

Na kretanje međunarodnih pričuva Hrvatske narodne banke utječu devizne transakcije Hrvatske narodne banke s bankama, kretanje deviznih depozita države, sredstva devizne

obvezne pričuve banaka i blagajničkih zapisa u stranoj valuti, te kretanje inozemne pasive formirane instrumentima ulaganja međunarodnih pričuva. Od početka godine kada su međunarodne pričuve iznosile 5,9 mlrd. USD pa do svibnja one su porasle na gotovo 7 mlrd. USD, a od lipnja do kolovoza međunarodne pričuve, izražene u američkim dolarima, smanjivale su se zbog smanjenja deviznog depozita države i zbog aprecijacije dolara. Spomenuti veliki upis blagajničkih zapisa HNB-a u stranoj valuti krajem kolovoza i početkom rujna te deprecijacija dolara prema euru nadoknadili su sma-

Slika 42.

njenje izvršavanja dijela devizne obvezne pričuve u devizama u rujnu. Dodatno povećanje međunarodnih pričuva ostvareno je u studenome, kada je na račun države pristiglo 505 mil. USD od privatizacije INE. Deprecijacija dolara prema euru u studenome pridonijela je nastavku rasta dolarske protuvrijednosti međunarodnih pričuva u studenome, unatoč tome što je HNB prodao 60 mil. EUR poslovnim bankama. Na kraju studenoga ukupne međunarodne pričuve iznosile su 7.788 mil. USD, što je za 1.842 mil. USD više nego na početku godine. Promatrano u kunama, ukupne međunarodne pričuve na kraju studenoga iznosile su 50,2 mlrd. kuna, što je za 5,3 mlrd. kuna više nego na početku godine. Kretanje devizne obvezne pričuve i deviznih blagajničkih zapisa HNB-a ne utječe na kretanje neto raspoloživih međunarodnih pričuva, koje su na kraju studenoga iznosile 5.634 mil. USD, što je 970 mil. USD više nego na početku godine.

Monetarna kretanja

Glavno obilježje monetarnih kretanja u trećem i početkom četvrtog tromjesečja 2003. godine jest daljnje usporavanje plasmana banaka nebankarskom sektoru. Na temelju podataka o kreditnoj aktivnosti banaka u prvih deset mjeseci ove godine razvidno je da se usporavanje kreditne aktivnosti većinom ostvaruje uz značajno smanjeni obujam kreditiranja poduzeća te uz umjerenije usporavanje rasta kredita stanovništvu.

Usporavanje kreditne aktivnosti nije značajnije djelovalo na poboljšanje stanja na tekućem računu platne bilance ni na smanjenje inozemne zaduženosti zemlje. Na ostvarene promjene utjecao je i razvoj ostalih financijskih institucija, koje su promovirale alternativne načine financiranja poduzeća, ali i omogućile nastavak rasta osobne potrošnje, u kojoj veliki udio imaju proizvodi iz uvoza. Međutim, najveći utjecaj na inozemni dug u ovoj godini imaju autonomne odluke države, koja izravno ili neizravno preko državnih i mješovitih poduzeća nastavlja s financiranjem iz inozemnih izvora, na koje središnja banka nema odlučujući utjecaj.

U prvih deset mjeseci ove godine primjetan je i značajan porast kunskih nemonetarnih depozita, koji su uglavnom generirali sektori stanovništva i poduzeća, a rezultat je makroekonomske stabilnosti i povjerenja u domaću valutu.

Plasmani

Plasmani banaka nebankarskom sektoru u prethodne dvije godine bili su izrazito visoki i postojani (25,5% u 2001.; 30,4% u 2002. godini). U 2001. i početkom 2002. godine banke su rast plasmana financirale iz domaćih izvora, da bi nakon njihova iscrpljivanja daljnje plasmane počele financirati zaduživanjem u inozemstvu kod svojih matrica. Takva kreditna politika banaka, potaknuta nižim prinosima u EU i borbom banaka za tržišni udio na hrvatskom bankarskom tržištu, dovela je do visokog porasta inozemnog duga te pogoršanja stanja na tekućem računu platne bilance. Zbog takvih kretanja HNB početkom 2003. godine uvodi mjere kojima je cilj usporavanje rasta kredita i zaduženosti privatnog sektora te smanjenje deficita na tekućem računu platne bilance uz zaustavljanje rasta inozemnog duga.

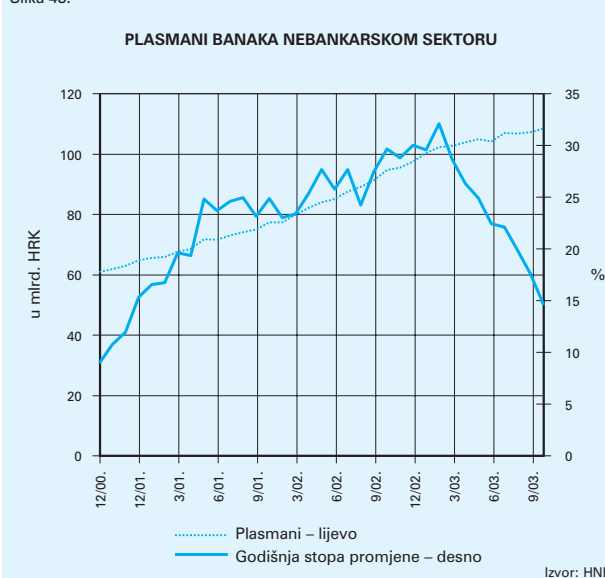
tavljanje rasta inozemnog duga.

Ostvarena kretanja plasmana banaka nebankarskom sektoru za prvih deset mjeseci 2003. godine pokazuju da su mjere HNB-a utjecale na smanjenje kreditne aktivnosti poslovnih banaka. U prvih deset mjeseci ove godine plasmani banaka nebankarskom sektoru porasli su za 11,2%, a u istom razdoblju prošle godine plasmani su rasli po znatno višim stopama (27,3%). Ako se ovaj trend zadrži i u posljednja dva mjeseca 2003. godine, porast plasmana neće premašiti očekivanja središnje banke s početka godine o 16%-tnom rastu plasmana banaka.

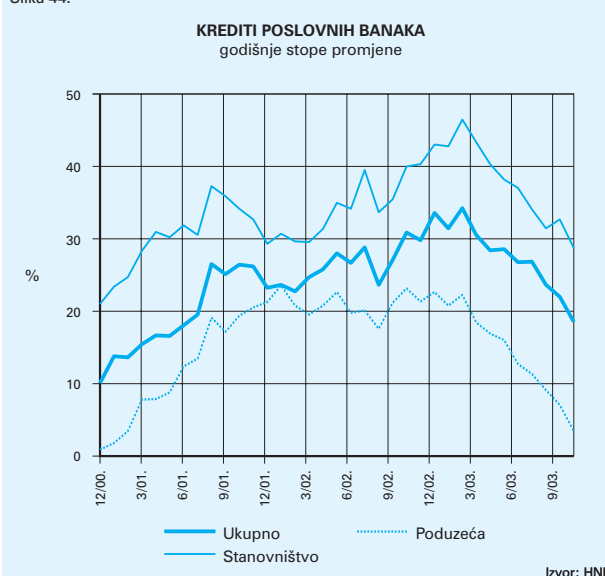
Ukupni krediti su u prvih deset mjeseci ove godine porasli za 13,3 mlrd. kuna (13,6%), što je manje od polovine ostvarenog porasta u istom razdoblju prošle godine (28,1%).

Podaci o distribuciji kredita u prvih deset mjeseci ove godine pokazuju usporavanje rasta kredita i stanovništvu i poduzećima. Pritom je usporavanje rasta odobrenih kredita sektoru stanovništva bilo znatno manje od onoga evidentiranog

Slika 43.

Slika 44.

kod sektora poduzeća. Naime, krediti stanovništvu su smanjeni sa 37,1%, koliko su rasli u prvih deset mjeseci 2002. godine, na 23,5% u prvih deset mjeseci ove godine. Ovo smanjenje je uglavnom posljedica mjera HNB-a, ali i, vjerojatno, postupnoga umjerenog pada potražnje stanovništva za kreditima, a što je usko povezano s razinom zaduženosti na osnovi prijašnjih kredita. Za razliku od sektora stanovništva, krediti poduzećima su u prvih deset mjeseci ove godine porasli samo 1,5%, dok su u istom razdoblju prošle godine porasli 20,3%, što je značajno smanjenje kreditiranja sektora poduzeća. Trend u kojem su stope rasta kredita stanovništvu značajno iznad stopa rasta kredita sektoru poduzeća prisutan je u posljednje dvije godine, te su krediti stanovništvu premašili razinu kredita poduzećima (u svibnju 2003. godine).

Orijentacija na kreditiranje sektora stanovništva uz istodobno smanjenje kreditiranja poduzeća rezultat je prilagodbe banaka mjerama središnje banke.

U procesu prilagodbe okvirima koje je odredio HNB Odlukom o obveznom upisu blagajničkih zapisa (16%-tni godišnji rast plasmana) banke su smanjile kredite poduzećima, čime su oslobodile dovoljno prostora za rast kredita stanovništvu, koji nose najviše prinose. Banke su u prvoj polovici godine smanjile portfelj vrijednosnih papira i izvanbilančne stavke (garancije, okvirni krediti te potencijalne kreditne obveze) koje ulaze u izračun plasmana u skladu s Odlukom o upisu obveznih blagajničkih zapisa središnje banke. Prema podacima s kraja prvog polugodišta 2003. banke su smanjile iznos spomenutih izvanbilančnih stavki za 1,4 mlrd. kuna, dok je ulaganje u vrijednosne papire (bez trezorskih i blagajničkih zapisa) smanjeno za 3,2 mlrd. kuna (investicijski i trgovački portfelj). Ovim zahvatima unutar bilance banke su ostvarile dodatni prostor (oko 4,6 mlrd. kuna) za rast kredita sektoru stanovništva uz istodobno smanjenje obujma kreditiranja sektora poduzeća.

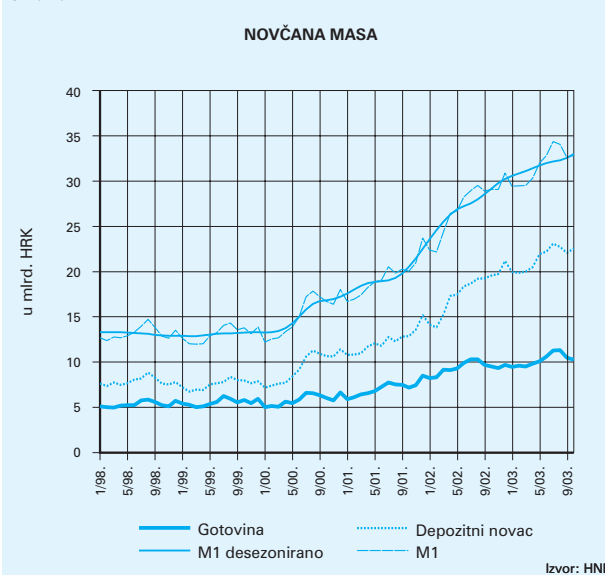
Međutim, kako bi i nadalje svojim klijentima omogućile dostatno financiranje, banke su preko svojih banaka matica osiguravale plasmane poduzećima kroz izravne kreditne linije iz inozemstva. Ovakvo kreditiranje utjecalo je na porast inozemnog zaduživanja privatnog sektora. Isto tako, banke su dio svojih klijenata preusmjerile prema alternativnim oblicima financiranja, i to prije svega preko leasing tvrtki koje su u vrlo bliskim vlasničkim odnosima s hrvatskim bankama kćerima i maticama u inozemstvu. Dodatno, banke su posredovale pri odobravanju inozemnih sindiciranih kredita poduzećima.

Iz ovoga proizlazi da su kanali financiranja poduzeća preko banaka preusmjereni na nove alternativne oblike financiranja. Naime, alternativno financiranje poduzeća putem lizinga te izravno financiranje iz inozemstva osigurava matičnim bankama zadovoljavajuće prinose bez angažiranja sredstava njihovih banaka kćeri u Hrvatskoj.

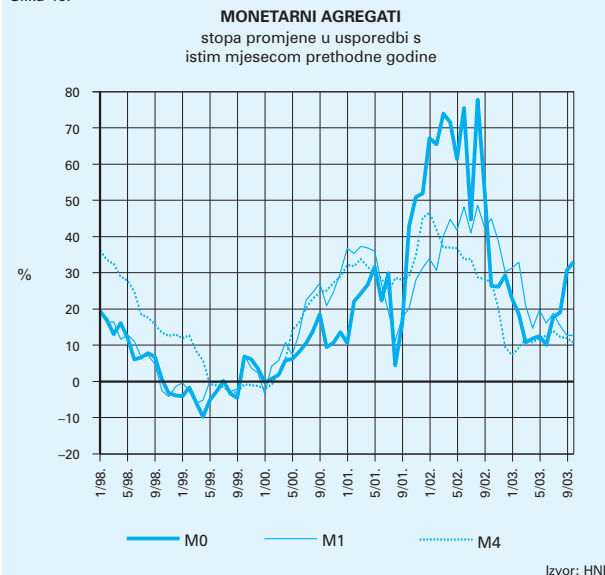
Novčana masa

Usporavanje kreditne aktivnosti banaka tijekom prvih deset mjeseci 2003. godine utjecalo je na usporavanje rasta novčane mase. Godišnja stopa rasta novčane mase (M1) na kraju trećeg tromjesečja iznosila je 12,7%, što je tri puta manje nego u istom razdoblju prošle godine (42,5%). Na kraju

Slika 45.

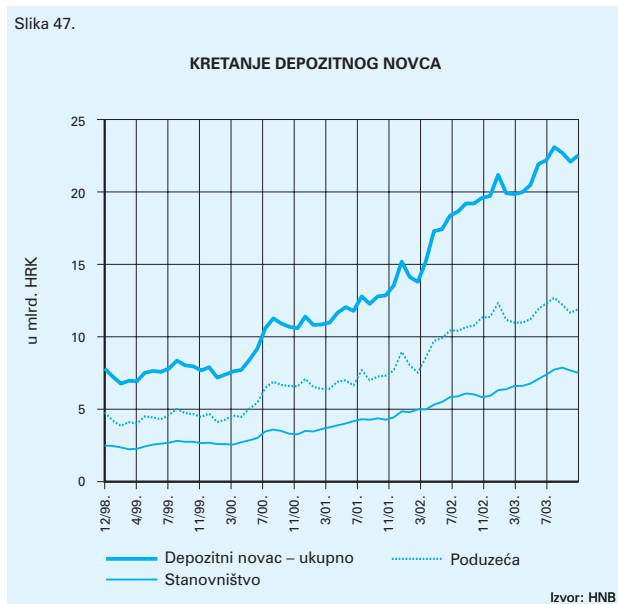
Slika 46.

listopada novčana masa iznosila je 32,8 mlrd. kuna i u odnosu na kraj 2002. godine porasla je za 12,8%. Kretanje ovoga monetarnog agregata podložno je sezonskim utjecajima, a ljetni mjeseci obično su razdoblje rasta M1 i njezinih komponenta. Tijekom ove godine na kretanje M1 podjednako su utjecali gotov i depozitni novac.

Kretanje *depozitnog novca* usko je povezano s gospodarskom aktivnošću te s kretanjem kredita poslovnih banaka. Smanjena kreditna aktivnost poslovnih banaka u prvih deset mjeseci ove godine utjecala je na kretanje ove komponente novčane mase. Posljedica toga je usporavanje rasta depozitnog novca, čija je godišnja stopa rasta s kraja 2002. godine od 39,4% smanjena na 14,8% krajem trećeg tromjesečja ove godine. Na razinu depozitnog novca ponajviše utječu depoziti sektora poduzeća, koji čine 52,9% ukupnog depozitnog novca, te depoziti sektora stanovništva sa 33,4% udjela u ukupnom depozitnom novcu. U prvih deset mjeseci 2003. depo-

Slika 47.

zitni novac poduzeća smanjen je za 3,5%, dok je depozitni novac stanovništva povećan za 19,2%.

Rast *gotovog novca* također se usporio u prvih deset mjeseci ove godine u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Na kraju listopada gotov je novac iznosio 10,3 mlrd. kuna i pritom je ostvario porast od 6,0%, što je dva puta sporije od ostvarenog rasta u istom razdoblju prošle godine. Promjena kretanja gotovog novca potaknuta je stabiliziranjem politike upravljanja gotovinom u sustavu platnog prometa, usporevanjem rasta trgovine na malo, te sve većim udjelom kartičnoga i elektronskog poslovanja i plaćanja.

Ukupna likvidna sredstva (M4)

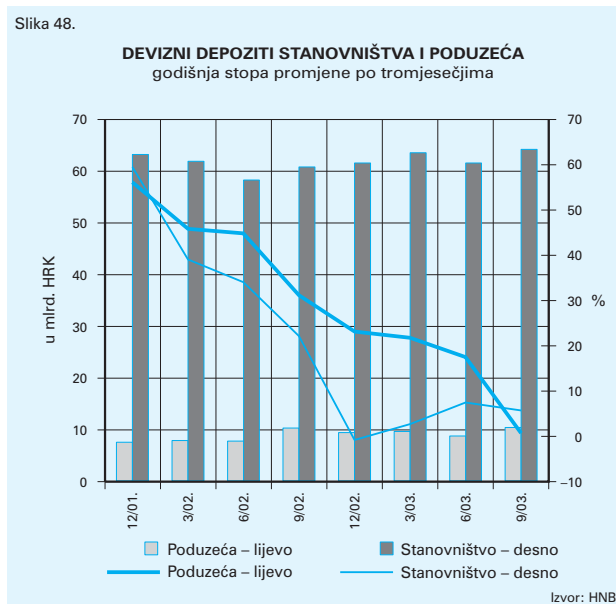
Stanje *kunskih nemonetarnih depozita (štednih i oročenih)* na kraju listopada ove godine povećano je u usporedbi s listopadom prošle godine za 42,6%, u okviru čega su depoziti stanovništva rasli najbrže i pri tome ostvarili rast od 50,9%, dok su depoziti poduzeća rasli s neznatno manjim intenzitetom (45,3%).

Važno je ukazati na to da, osim ove dvije komponente, sve važniji utjecaj na kretanje kunskih depozita imaju ostale financijske institucije, poglavito investicijski fondovi i dobrovoljna mirovinska društava u drugom stupu obveznoga mirovinskog osiguranja. Priroda politika upravljanja ukupnom imovinom i likvidnošću ovih institucionalnih investitora podložna je promjenama koje su usko povezane s kretanjem tečaja, što često dovodi do volatilnosti razine kunskih depozita ovih institucija. Uz očekivani rast ovih institucija, u budućnosti se može očekivati i njihov sve veći utjecaj na kretanje ovoga monetarnog agregata.

Stalni porast kunskih nemonetarnih depozita rezultirao je povećanjem udjela kunskih štednih i oročenih depozita u kvazinovcu. Na kraju trećeg tromjesečja ove godine udio kunskih depozita u kvazinovcu iznosio je 19,2% i povećan je u odnosu na kraj prošle godine, kada je iznosio 15,5%, što je porast za više od 20%.

Snažni porast kunske komponente kvazinovca odraz je

Slika 48.

stabilnoga makroekonomskog okruženja, koje obilježava niska inflacija i stabilnost domaće valute, te viših kamatnih stopa koje banke nude na kunske oročene depozite. Tome treba dodati i korištenje kunskih depozita kao osiguranja prilikom realizacije kredita.

Devizni depoziti su u prvoj polovici ove godine stagnirali, a u trećem tromjesečju došlo je do rasta, koji je nastavljen i početkom četvrtog tromjesečja. Porast deviznih depozita rezultat je uspješne turističke sezone i dobrog deviznog priljeva.

Na kraju listopada devizni depoziti nominalno su iznosili 76,2 mlrd. kuna i u odnosu na kraj prošle godine veći su za 4,1 mlrd. kuna, što pokazuje oporavak nakon njihove stagnacije u prošloj godini zbog posteuro efekta i problema u Riječkoj banci.

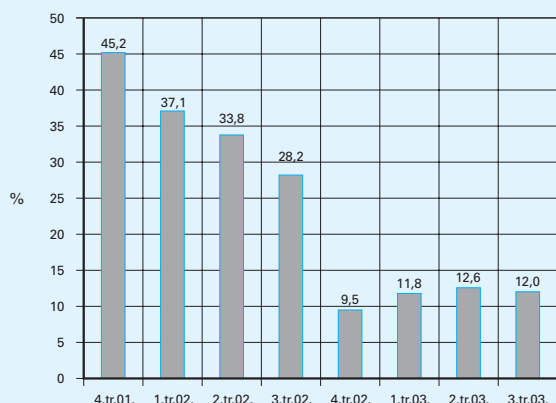
Najveći apsolutni rast zabilježen je kod deviznih depozita stanovništva, koji su u prvih deset mjeseci ove godine porasli za 2,5 mlrd. kuna (4,0%). Na kraju istoga desetomjesečnog razdoblja prošle godine devizni depoziti stanovništva bili su za 1,9% manji. Devizni depoziti stanovništva na kraju listopada 2003. činili su 84,3% ukupnih deviznih depozita.

Za razliku od sektora stanovništva, devizni depoziti poduzeća u prvih deset mjeseci ove godine porasli su u apsolutnom iznosu za 1,8 mlrd. kuna i pritom su ostvarili visoku stopu rasta (18,6%) u odnosu na kraj prošle godine. Rast deviznih depozita poduzeća tijekom ljetnih mjeseci je uobičajen, a ovakvo stanje deviznih depozita može se povezati i s investicijskom aktivnošću poduzeća potaknutom velikim infrastrukturnim projektima koji su se osobito intenzivirali u 2003. godini.

Prisutnost poduzeća na deviznom tržištu djeluje stabilizirajuće na tržište jer poduzeća, koristeći se razdobljima povoljnijeg tečaja, kupuju devize potrebne za plaćanja u razdobljima nepovoljnog tečaja i time smanjuju aprecijacijske i depreciacijske pritiske na domaću valutu.

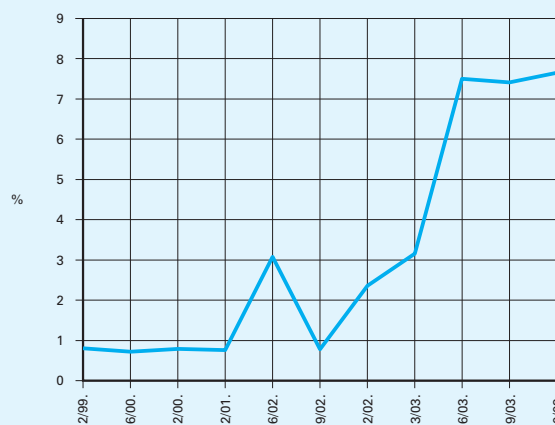
Na kraju rujna u strukturi ukupnih depozita (*na tekućim računima i žiroračunima, te štedni i oročeni depoziti*) dominiraju oročeni depoziti koji čine 63,9% ukupnih depozita, dok

Slika 49.

KRETANJE M4 PO TROMJESEČJIMA
 godišnja stopa promjene

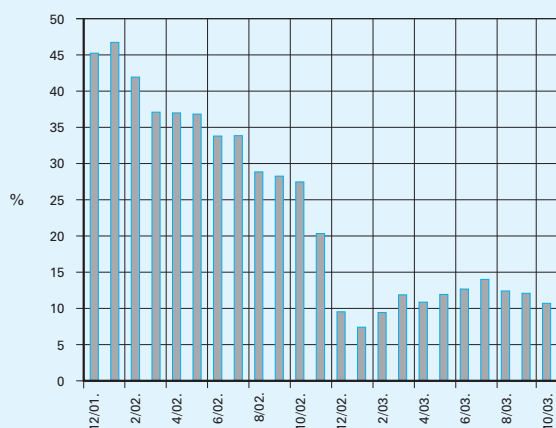
Izvor: HNB

Slika 51.

UDIO KUNSKE INOZEMNE PASIVE
U UKUPNOJ INOZEMNOJ PASIVI

Izvor: HNB

Slika 50.

UKUPNA LIKVIDNA SREDSTVA (M4)
 godišnja stopa promjene

Izvor: HNB

značajno manji dio čine štedni depoziti (18,7%) te sredstva na tekućim računima i žiroračunima (17,4%).

Opisana kretanja utjecala su na porast razine *ukupnih likvidnih sredstava (M4)* u trećem tromjesečju. U prvoj polovici ove godine M4 je stagnirao (u prvom tromjesečju je ostvario rast od 2,3% u odnosu na kraj prošle godine, a u drugom tromjesečju od 1,0% u odnosu na ožujak), da bi tijekom trećeg tromjesečja došlo do oporavka najširega monetarnog agregata, koji je porastao za 5,7% u odnosu na kraj prvog polugodišta. Na kraju listopada M4 se zadržao na rujanskoj razini (127,1 mlrd. kuna), što je za 10,3% više nego u istom mjesecu prošle godine kada je ovaj monetarni agregat rastao po godišnjoj stopi od 27,4%.

Inozemna aktiva i pasiva

Nakon smanjenja *neto inozemne aktive poslovnih banaka (NIA)* u prvoj polovici godine (za 4,3 mlrd. kuna) zbog restruk-

turiranja portfelja banaka, u trećem tromjesečju zabilježen je porast NIA poslovnih banaka. Tijekom ljetnih mjeseci uobičajeno veći priljev i konverzija deviza turista utjecala je na povećanje inozemne aktive poslovnih banaka za 4,4 mlrd. kuna, a istodobno je zabilježen blagi rast inozemne pasive (za 1,0 mlrd. kuna). Takvo kretanje rezultiralo je porastom NIA poslovnih banaka u trećem tromjesečju (za 3,4 mlrd. kuna). U listopadu je NIA sezonski smanjena za 1,1 mlrd. kuna.

U prvih deset mjeseci zabilježen je veliki porast kunske inozemne pasive u ukupnoj inozemnoj pasivi. To je posljedica prilagodbe poslovnih banaka mjeri HNB-a o održavanju minimalne devizne likvidnosti. Pojedine banke matice kod banaka kćeri pohranjivale su kunske depozite i odobravale kunske kredite, što je izravno utjecalo na smanjenje inozemne pasive, a time, dakako, i na porast kunske inozemne pasive. Najveći porast kunske inozemne pasive zabilježen je u kategoriji kredita, koji su porasli za 1,6 mlrd. kuna u prvih deset mjeseci, te oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom (za 0,5 mlrd. kuna). Na kraju listopada kunska inozemna pasiva činila je 7,7% ukupne inozemne pasive, dok je na kraju 2002. godine ovaj udio iznosio samo 2,4%.

Država

Kretanje *neto potraživanja poslovnih banaka od središnje države* najviše je određivalo financiranje države na međunarodnom tržištu izdanjima obveznica. Ostvareni priljevi od obveznica povećavali su stanje deviznih depozita države kod HNB-a, a što je utjecalo na blagi porast potraživanja banaka od države, jer je država iz deviznih priljeva izvršavala plaćanje obveza domaćim vjerovnicima. U prvih deset mjeseci 2003. potraživanja banaka od države porasla su samo 2%.

Na kraju trećeg tromjesečja ove godine *neto potraživanje poslovnih banaka od središnje države* bilo je za 0,6 mlrd. kuna veće nego na kraju polugodišta. Središnja država je povukla depozite iz HNB-a (1,3 mlrd. kuna) i poslovnih banaka (40,0 mil. kuna). Istodobno, povećano je potraživanje banaka po kreditima (za 0,4 mlrd. kuna). Iznos povučenih depozita

odgovara iznosu za koji je država smanjila svoje obveze po izdanim obveznicama (za 0,9 mlrd. kuna) i instrumentima tržišta novca (za 0,4 mlrd. kuna). U listopadu ove godine neto potraživanja banaka od središnje države smanjena su za 0,8 mlrd. kuna. Na kraju listopada banke su neto potraživale od središnje države 15,3 mlrd. kuna što je za 1,3% više od potraživanja zabilježenog na kraju prošle godine.

Tržište novca

Pooštrenje restriktivne monetarne politike Hrvatske narodne banke značajno je utjecalo na kretanja na novčanom tržištu u trećem tromjesečju 2003. godine. Uobičajena sezonska, povećana potražnja za kunama u srpnju i kolovozu nastavila se i u rujnu zbog promjene Odluke o obveznoj pričuvu, kojom je iz sustava povučeno oko 2,1 mlrd. kuna.

Posljedično smanjenje kunske likvidnosti bankovnog sustava rezultiralo je naglim porastom kamatnih stopa na Tržištu novca Zagreb krajem kolovoza i početkom rujna 2003. Međutim, sezonski priljev gotovog novca u banke tijekom rujna i listopada, kao i ispisivanje kunkskih blagajničkih zapisa, poboljšali su likvidnost banaka, pa su se kamatne stope tijekom listopada postupno vratile na razinu iz drugog tromjesečja.

Na primarnom tržištu kratkoročnih vrijednosnih papira Hrvatska narodna banka nije pristajala na povećanje kamatne stope na blagajničke zapise iznad rujanskih 2,55%. S druge strane, ponude banaka nisu se spuštale ispod 4% što je u konačnici svelo stanje blagajničkih zapisa na nulu. Sredstva oslobođena ispisom blagajničkih zapisa pozitivno su utjecala na likvidnost bankovnog sustava i pridonijela smirivanju situacije na Tržištu novca Zagreb. Suprotno tome, zbog stvarne potrebe države za kratkoročnim financiranjem, kamatne stope na trezorske zapise Ministarstva financija pratile su kretanje tržišnih kamatnih stopa. U rujnu su naglo porasle, dok su u listopadu nastavile rasti samo kamatne stope na trezorske zapise s kraćim rokovima dospijeca.

Kretanja na novčanom tržištu djelomično su se prenijela i na kamatne stope poslovnih banaka. Dugotrajni trend smanjenja i aktivnih i pasivnih stopa u srpnju je zaustavljen, a u rujnu je došlo i do povećanja nekih kamatnih stopa, prije svega u poslovanju s poduzećima.

Kamatne stope na tržištu novca

Zbog najavljene izmjene Odluke o obveznoj pričuvu prema kojoj se od rujna 2003. udio obvezne pričuve na deviznu pasivu banaka koji se izdvaja u kunama povećava sa 25% na 35%, prijavljena potražnja za kreditima na Tržištu novca Zagreb gotovo je udvostručena. Pošto su kamatne stope u drugoj polovici kolovoza počele ubrzano rasti, likvidnije su banke, potaknute mogućnošću dobre zarade, povećale i prijavljenu ponudu slobodnih novčanih sredstava. Ipak, došlo je do daljnijeg proširenja jaza između prijavljene ponude i potražnje, što je potaknulo još veći rast kamatnih stopa u rujnu. Istodobno se povećao i promet kreditima na sve rokove dospijeca.

U kolovozu je vagana mjesečna kamatna stopa ostvarena

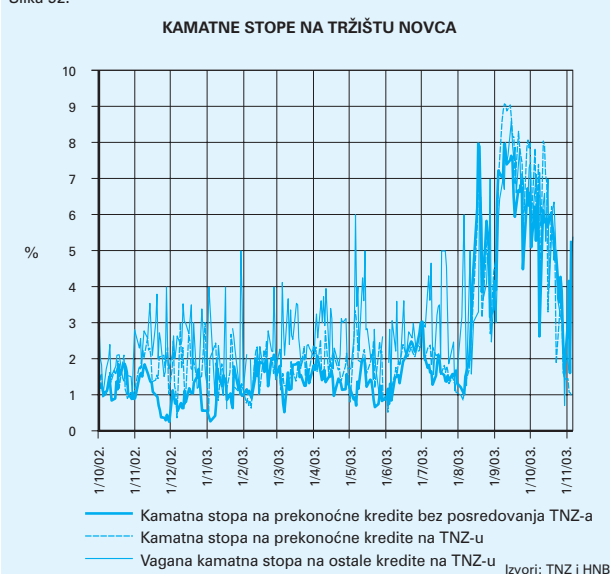
na Tržištu novca Zagreb iznosila 3,96% (porast od 1,8 postotnih bodova u odnosu na srpanj), a u rujnu je skočila na 6,50% koliko nije iznosila još od kraja 2000. godine. Smanjenje potražnje i kamatnih stopa uslijedilo je već u listopadu, kada je prijavljena potražnja za kreditima pala za 2 mlrd. kuna u usporedbi s rujnom, a vagana se mjesečna kamatna stopa snizila na 5,45%.

Vagana mjesečna stopa na prekonocne kredite, čiji je udio u ukupnom prometu na Tržištu novca Zagreb oko 60%, u kolovozu je porasla na 3,98%, a u rujnu je skočila na 6,29%. U listopadu je nešto smanjena te je iznosila 5,45%. Vagana mjesečna kamatna stopa na ostale kredite počela je rasti već u drugom tromjesečju, što se nastavilo i u kolovozu (3,94%) i rujnu (6,79%), no u listopadu se smanjila na 5,37%. Najviše su porasle kamatne stope na kredite uz mogućnost opoziva i na ročne depozite (depoziti s rokom dospijeca kraćim od tjedan dana). Kamatne stope na kredite s kraćim rokovima dospijeca u rujnu su nadvisile kamatne stope na kredite s dužim rokovima dospijeca, iz čega se može zaključiti da je tržište već tada očekivalo kako je porast kamatnih stopa samo privremen.

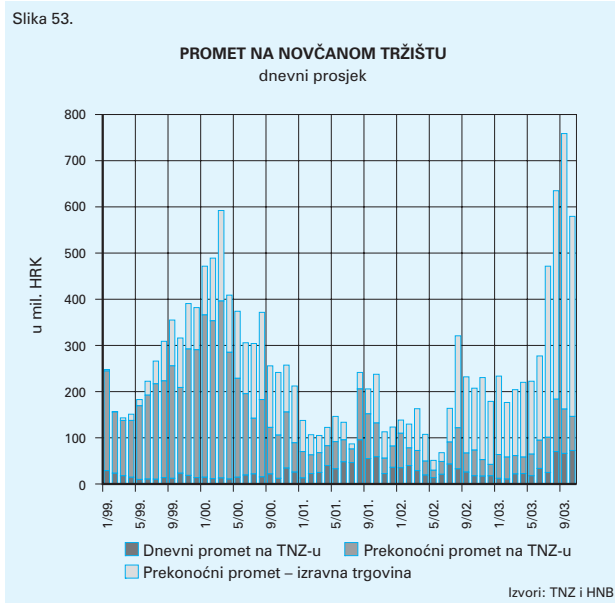
Potreba banaka za kunkskom likvidnosti potaknula je intenzivno trgovanje i na Tržištu novca Zagreb i na izravnom međubankovnom tržištu u trećem tromjesečju 2003.

Prema podacima Tržišta novca Zagreb ukupni promet u prvih deset mjeseci 2003. godine dosegnuo je 21 mlrd. kuna. Promet u trećem tromjesečju 2003. iznosio je 9,4 mlrd. kuna, odnosno trostruko više nego u istom razdoblju prethodne godine, a intenzivno trgovanje nastavilo se i u listopadu. Kako je i uobičajeno, najveći dio prometa, oko dvije trećine, ostvaren je u trgovanju prekonocnim kreditima. Prosječni dnevni promet prekonocnim kreditima u trećem tromjesečju iznosio je 95,1 mil. kuna, a u listopadu je pao na 74,1 mil. kuna. Prosječni dnevni promet ostalim kreditima u istom razdoblju iznosio je 54,2 mil. kuna, a u listopadu je porastao na 72,6 mil. kuna. Među ostalim kreditima već se u kolovozu povećao udio kredita uz mogućnost opoziva (sa 60% na 76%), što je karakteristično za razdoblja smanjene likvidnosti.

Slika 52.

Slika 53.

Na izravnom međubankovnom tržištu od početka 2003. do kraja listopada ostvaren je promet od 58,1 mlrd. kuna, od čega 29,8 mlrd. kuna u trećem tromjesečju, a 9,5 mlrd. kuna u listopadu. Prosječni dnevni promet izravnim međubankovnim kreditima iznosio je 472,5 mil. kuna u trećem tromjesečju i 432,5 mil. kuna u listopadu 2003. Prosječna stopa na izravne međubankovne kredite bila je viša od stope na prekonoćne kredite uz posredovanje Tržišta novca Zagreb: u rujnu je dosegla vrhunac od 7,27%, a u listopadu je smanjena na 5,39%.

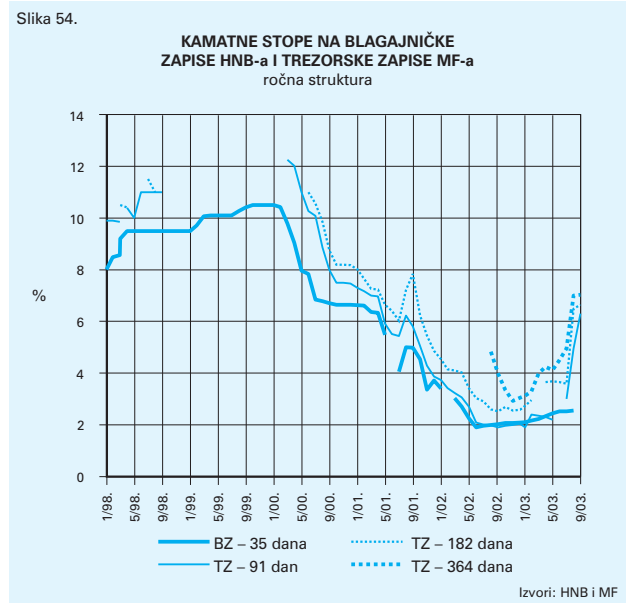
Kamatne stope na tržištu kratkoročnih vrijednosnih papira

Visoka potražnja za kunama na tržištu kratkoročnih vrijednosnih papira uzrokovala je snažni porast kamatnih stopa na trezorske zapise Ministarstva financija, dok Hrvatska narodna banka nije pristajala na povećanje kamatnih stopa na kunske blagajničke zapise. Posljednji upis blagajničkih zapisa ostvaren je na aukciji 10. rujna uz kamatnu stopu od 2,55%. Stanje upisanih blagajničkih zapisa do kraja trećeg tromjesečja 2003. godine smanjilo se na 104,9 tis. kuna, te je u listopadu, pošto su dospjeli i posljednji upisani zapisi, palo na nulu.

Kamatne stope na aukcijama trezorskih zapisa Ministarstva financija imaju uzlazni trend još od početka 2003. godine. Krajem trećeg tromjesečja ubrzan je njihov rast, osobito što se tiče zapisa s rokom dospelja od 91 i 182 dana čije su se kamatne stope u rujnu i listopadu približile kamatnoj stopi na jednogodišnje trezorske zapise. Vagana mjesečna kamatna stopa na 91-dnevne trezorske zapise porasla je od kolovoza do listopada 2003. sa 3% na 6,31%, a na 182-dnevne zapise sa 3,60% na 6,65%. U istom razdoblju vagana mjesečna kamatna stopa na trezorske zapise s najdužim rokom dospelja porasla je sa 4,95% na 7,03%.

Stanje upisanih trezorskih zapisa u srpnju i kolovozu zadržalo se na razini od 5,2 mlrd. kuna. Krajem rujna, kada su dospjeli prvi jednogodišnji trezorski zapisi, palo je na 4,9 mlrd. kuna, no već je u listopadu ponovno poraslo na 5,2 mlrd. kuna. U strukturi trezorskih zapisa i dalje prevladavaju

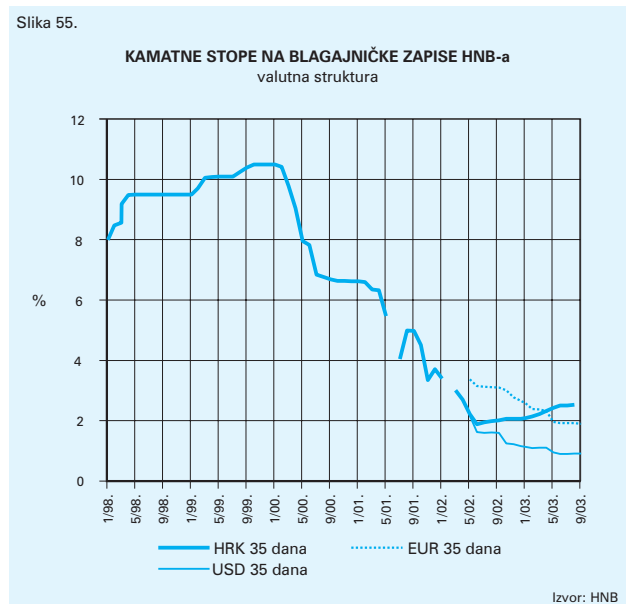
Slika 54.

jednogodišnji zapisi, ali je njihov udio smanjen. Nakon više-mjesečnog trenda smanjenja stanje 91-dnevnih i 182-dnevnih trezorskih zapisa na svojoj je najnižoj razini bilo u kolovozu. Kako su porasle kamatne stope na te zapise, postali su ponovno zanimljivi investitorima, pa je njihovo stanje do kraja listopada višestruko poraslo.

Trend smanjenja kamatnih stopa na devizne blagajničke zapise Hrvatske narodne banke zaustavljen je u trećem tromjesečju 2003. godine. Kako se kamatne stope na blagajničke zapise u stranim valutama izračunavaju tako da se od stope LIBID za odgovarajuću valutu i rok dospelja oduzme 1/16 postotnog boda, njihovo je kretanje izravna posljedica kretanja kamatnih stopa na inozemnim tržištima. U posljednjih dvanaest mjeseci kamatne stope na devizne blagajničke zapise s rokom dospelja od 35 dana bile su uglavnom više od kamatnih stopa na zapise s rokom dospelja od 63 dana, a u trećem su se tromjesečju 2003. izjednačile. U rujnu i listopadu taj se odnos preokrenuo, što pokazuje da svjetska tržišta

Slika 55.

ne očekuju daljnje smanjivanje kamatnih stopa ESB-a i Fed-a. Vagana mjesečna kamatna stopa na blagajničke zapise u eurima u listopadu je iznosila 1,91% i 1,93% za rokove dospijeća od 35 i 63 dana. Vagana mjesečna kamatna stopa na zapise u američkim dolarima ostala je ispod razine od 1 postotnog boda i u listopadu je iznosila 0,93% i 0,94% za rokove dospijeća od 35 i 63 dana.

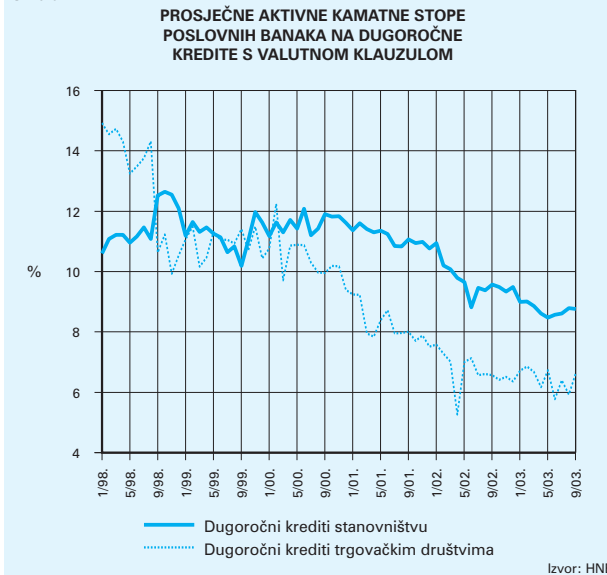
Stanje upisanih deviznih blagajničkih zapisa polako je raslo tijekom cijele 2003. godine, no u trećem se tromjesečju znatno povećalo. Na kraju rujna doseglo je 545,9 mil. EUR, a potom se u listopadu smanjilo na 505,5 mil. EUR. U strukturi deviznih blagajničkih zapisa prevladavaju zapisi nominirani u eurima, čiji udio iznosi oko 70%. Takvo je kretanje najvjerojatnije odraz potrebe banaka za deviznom likvidnosti radi zadovoljavanja Odluke Hrvatske narodne banke o minimalno potrebnim deviznim potraživanjima, jer stabilno niske kamatne stope na devizne blagajničke zapise uz relativno stabilan tečaj kune ne mogu objasniti povećanu potražnju za ovim zapisima u 2003. godini. Također, devizni blagajnički zapisi služe kao kolateral za lombardni kredit Hrvatske narodne banke, za kojim je zbog smanjene likvidnosti banaka i povećanih kamatnih stopa na tržištu novca porasla potražnja u trećem tromjesečju 2003.

Kamatne stope poslovnih banaka

Mjere Hrvatske narodne banke za usporavanje rasta plasmana gotovo su u potpunosti zaustavile trend pada aktivnih i pasivnih kamatnih stopa poslovnih banaka u 2003. godini. U skladu s porastom kamatnih stopa na novčanom tržištu u kolovozu i rujnu porasle su neke kamatne stope poslovnih banaka.

Kamatne stope na kratkoročne kredite trgovačkim društvima u trećem tromjesečju 2003. povećane su u odnosu na prethodno tromjesečje, čime je nastavljen njihov blagi trend povećanja koji traje još od kraja 2002. godine. Prosječna kamatna stopa na kratkoročne kunske kredite trgovačkim društvima bez valutne klauzule u rujnu je iznosila 8,04%, naj-

Slika 57.

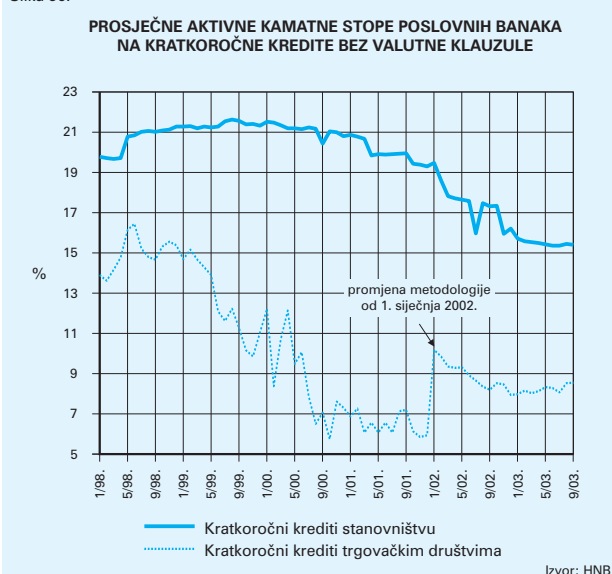

više u posljednjih 12 mjeseci. Kamatne stope na kratkoročne kredite stanovništvu, čiji se trend pada zadržao i kada su druge aktivne kamatne stope stagnirale, u trećem su tromjesečju 2003. također blago porasle. U rujnu je prosječna kamatna stopa na kratkoročne kredite stanovništvu bez valutne klauzule iznosila 14,90%, što je za 5 baznih bodova više nego na kraju drugog tromjesečja 2003.

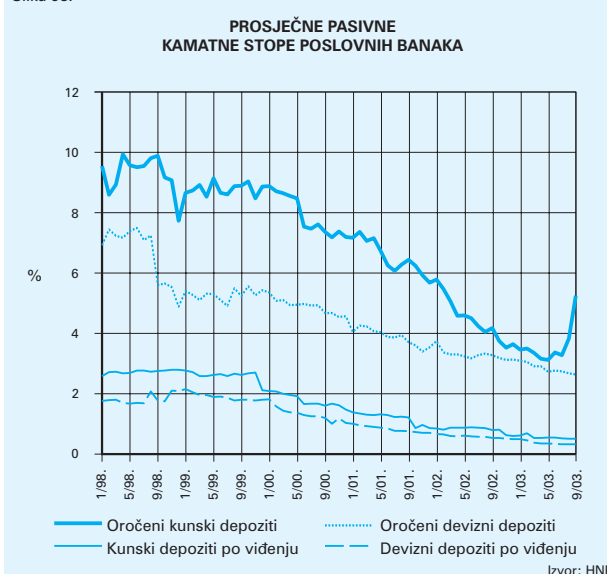
Kamatne stope na dugoročne kredite poduzećima bilježe najveće oscilacije među promatranim kamatnim stopama poslovnih banaka. Prosječna mjesečna kamatna stopa na dugoročne kredite trgovačkim društvima s valutnom klauzulom u rujnu je iznosila 6,64%. Kamatne stope na dugoročne kredite stanovništvu prvi su put porasle već na kraju prve polovice godine, a blagi se porast nastavio i u trećem tromjesečju. U rujnu je prosječna kamatna stopa na dugoročne kredite stanovništvu s valutnom klauzulom iznosila 8,77%.

Porast cijene kredita na novčanom tržištu utjecao je i na kamatne stope na oročene kunske depozite kod poslovnih

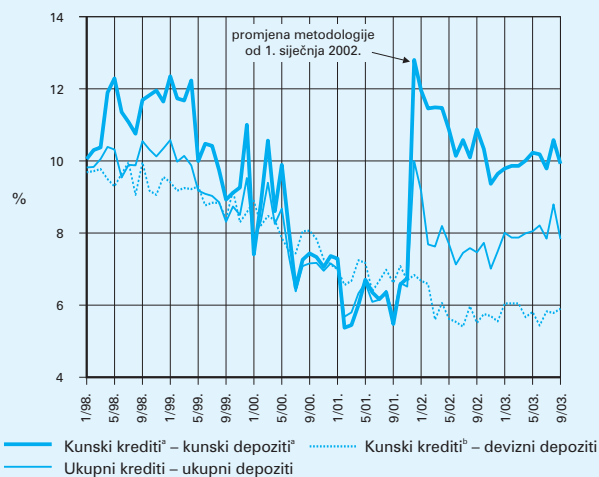
Slika 56.

Slika 58.

Slika 59.

RAZLIKE IZMEĐU PROSJEČNIH KAMATNIH STOPA POSLOVNIH BANAKA NA KREDITE I NA DEPOZITE

* Bez valutne klauzule; ** S valutnom klauzulom

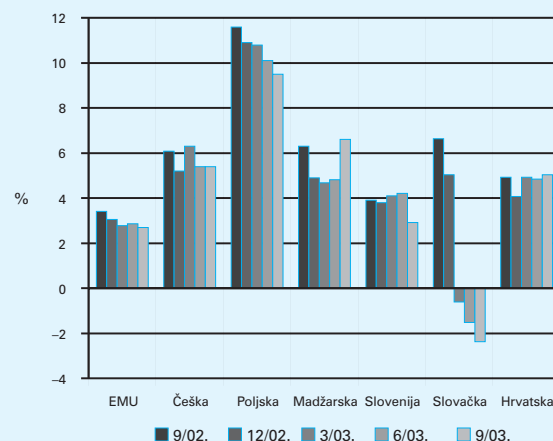
Izvor: HNB

banaka. Trend pada prosječne mjesečne kamatne stope na oročene kunske depozite zaustavljen je još u lipnju 2003. U rujnu je ta kamatna stopa porasla na 5,25%, što je za 188 baznih bodova više nego na kraju drugog tromjesečja. Iza porasta ove kamatne stope stoji snažan porast kamatne stope na oročene depozite poduzeća (sa 2,95% u lipnju na 5,65% u rujnu), dok je kamatna stopa na oročene depozite stanovništva porasla samo za 10 baznih bodova (sa 3,86% u lipnju na 3,96% u rujnu). Prosječna mjesečna kamatna stopa na kunske depozite po viđenju tijekom drugog tromjesečja zadržala se na razini od 0,55%, a u kolovozu je pala na 0,51% i ostala na toj razini i u rujnu. Trend smanjenja kamatnih stopa na oročene devizne depozite nastavio se i tijekom trećeg tromjesečja 2003. Prosječna mjesečna kamatna stopa na oročene devizne depozite u rujnu je iznosila 2,64%, a na devizne depozite po viđenju ostala je na razini od 0,32%.

Razlika između aktivnih i pasivnih kamatnih stopa banaka u trećem se tromjesečju nije bitno promijenila. Zbog porasta prosječne kamatne stope na kunske kredite s valutnom klauzulom i istodobnog smanjenja kamatne stope na devizne depozite razlika između tih kamatnih stopa u rujnu je povećana na 5,9 postotnih bodova. Razlika između kamatnih stopa na ukupne kredite i na ukupne depozite u rujnu je iznosila 7,84 postotna boda.

Iz analize kamatnih stopa u odabranim tranzicijskim zemljama i EMU može se zaključiti da se trendovi u kretanju nominalnih i realnih kamatnih stopa ponešto razlikuju. Nominalne kamatne stope poslovnih banaka snizile su se u trećem tromjesečju 2003. u većini promatranih zemalja. Zbog istodobnog smanjenja inflacije, mjerene indeksom potrošačkih cijena, pad realnih kamatnih stopa bio je nešto manji. Iznimka je od opisanih kretanja Slovačka, u kojoj je tijekom 2003. godine stopa inflacije rasla te je unatoč porastu nominalnih kamatnih stopa dovela do negativnih realnih kamatnih stopa na kredite i na depozite. Nominalne kamatne stope porasle su i u Mađarskoj, gdje se stopa inflacije nije mijenjala, pa je došlo i do porasta realnih kamatnih stopa. U EMU je nominalna kamatna stopa na kratkoročne depozite ispod razine stope

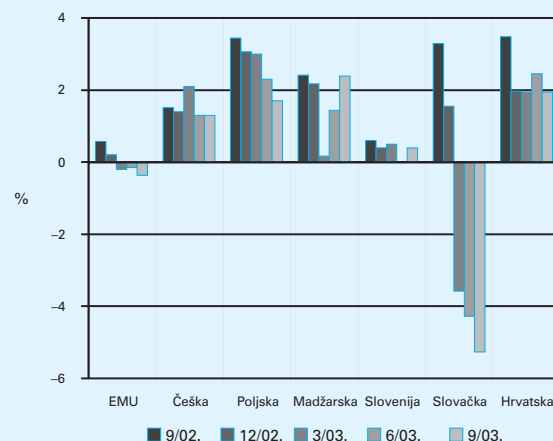
Slika 60.

REALNE KAMATNE STOPE NA DUGOROČNE KREDITE PODUZEĆIMA U ODABRANIM ZEMLJAMA

Napomena: Zbog različitog statističkog obuhvata u pojedinim zemljama kamatne stope nisu izravno usporedive, ali može se analizirati njihov razvoj u vremenu.

Izvori: bilteni središnjih banaka i HNB

Slika 61.

REALNE KAMATNE STOPE NA KRATKOROČNE DEPOZITE STANOVNIŠTVA U ODABRANIM ZEMLJAMA

Napomena: Zbog različitog statističkog obuhvata u pojedinim zemljama kamatne stope nisu izravno usporedive, ali može se analizirati njihov razvoj u vremenu.

Izvori: bilteni središnjih banaka i HNB

inflacije, pa je već treće tromjesečje zaredom realna kamatna stopa na depozite negativna. U Hrvatskoj je nominalna kamatna stopa na dugoročne kredite poduzećima porasla u odnosu na kraj prethodnog tromjesečja, što je djelomično kompenzirano blagim porastom stope inflacije. Dok je nominalna kamatna stopa na kratkoročne depozite stanovništva ostala na istoj razini, realna je kamatna stopa niža za iznos povećane stope inflacije.

Tržište kapitala

U trećem tromjesečju 2003. godine većina američkih ekonomskih pokazatelja potvrdila je nastavak snažnog oporavka privrede, što je pozitivno utjecalo na svjetska tržišta kapitala. U takvim su okolnostima financijska tržišta prestala očekivati daljnje smanjivanje kamatnih stopa američke i europske sre-

dišnje banke, pa su prinosi na obveznice, koji su u drugom tromjesečju bili vrlo niski, u trećem tromjesečju porasli. Zbog istih je razloga na tržištima dionica prevladao optimizam koji je rezultirao porastom burzovnih indeksa svjetskih tržišta kapitala u trećem tromjesečju preko razina na kojima su bili krajem 2002. godine. Prinosi na hrvatske euroobveznice pratili su svjetska kretanja uz manja odstupanja, dok je kretanje indeksa CROBEX bilo relativno neosjetljivo na kretanja glavnih dioničkih indeksa.

Tržište vlasničkih vrijednosnih papira

Tržišna kapitalizacija dionica na Zagrebačkoj burzi u trećem tromjesečju 2003. godine znatno je povećana u usporedbi s krajem drugog tromjesečja. Uzrok je tome porast broja poduzeća čije dionice kotiraju na Zagrebačkoj burzi, nakon dodatnog uvrštenja javnih dioničkih društava. Do kraja listopada 2003. broj uvrštenih javnih dioničkih društava porastao je na 112. Tržišna kapitalizacija dionica poduzeća na Zagrebačkoj burzi tako je na kraju listopada 2003. godine iznosila 35,1 mlrd. kuna, odnosno 18,5% procijenjenog BDP-a za 2003., što je znatno više od 14,6% BDP-a na kraju drugog tromjesečja.

U rujnu je izvršena redovita revizija indeksa Zagrebačke burze, CROBEX-a, nakon koje u sastav indeksa ulaze dionice Croatia osiguranja, Istraturista, Kraša, Končar Elektroindustrije, Plave lagune, Plive, Podravke i Riviera Holdinga, dok su dionice Rapca, Karlovačke pivovare i Erste & Steiermärkische banke isključene iz sastava indeksa.

Porast cijena dionica koji je obilježio drugo tromjesečje, nije se prenio u treće tromjesečje, što se ogledalo i u vrijednosti CROBEX-a. Nakon uzlaznog trenda koji je započeo u travnju 2003., vrijednost indeksa CROBEX dosegla je do kraja kolovoza razinu s kraja 2002. godine (1170 bodova), ali tijekom rujna pala je za 80 bodova. Na pad CROBEX-a najviše su utjecale cijene dionica iz prve kotacije – dionice Plive i Podravke, koje su krajem rujna pale na relativno niske razine. U listopadu se povisila cijena većine dionica koje ulaze u sas-

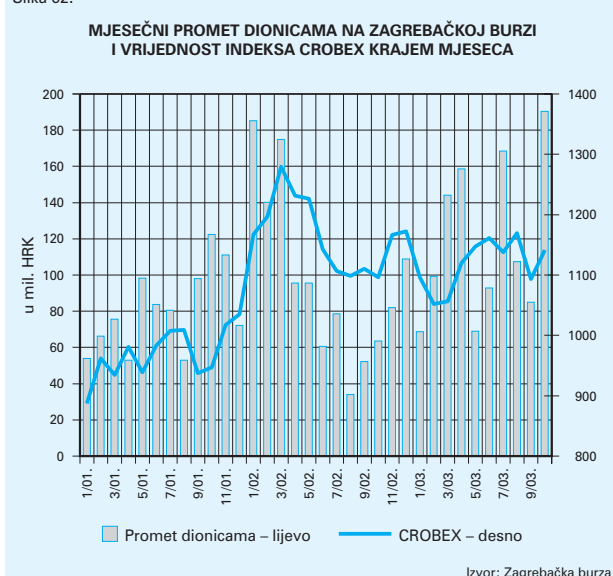
tav indeksa CROBEX, pa je njegova vrijednost do kraja tog mjeseca porasla na 1141 bod.

Promet dionicama na Zagrebačkoj burzi raste već nekoliko tromjesečja zaredom. U trećem tromjesečju 2003. u trgovanju dionicama ostvaren je promet od 360,7 mil. kuna (za usporedbu, u prvom i drugom tromjesečju 2003. ostvareno je 312,0 i 320,4 mil. kuna.). Smanjenje cijena dionica u rujnu pozitivno se odrazilo na razinu trgovanja u listopadu, kada je zabilježen promet od 190 mil. kuna. Od ukupno ostvarenog prometa u trećem tromjesečju oko polovice se odnosi na dvije dionice iz prve kotacije, dionice Plive i Podravke. Pošto je u srpnju uvrštena u kotaciju javnih dioničkih društava Zagrebačke burze, počelo se intenzivno trgovati i dionicom Tvornice duhana Rovinj, čiji je udio u ukupnom prometu dionicama u trećem tromjesečju iznosio 13%, a u listopadu gotovo 60%.

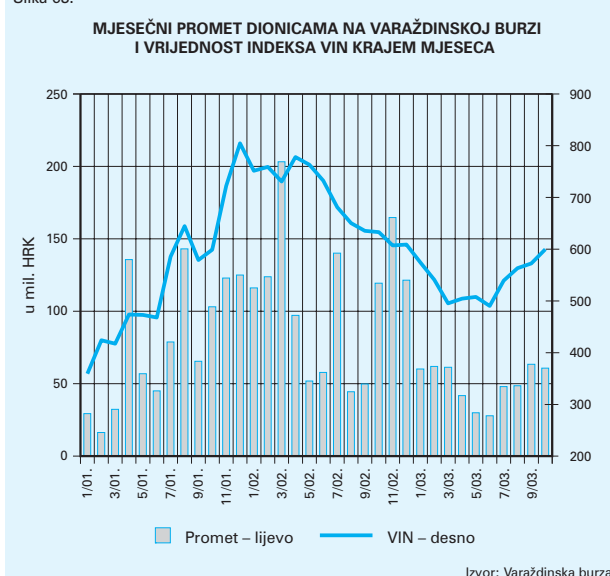
Na Varaždinskoj burzi promet dionicama smanjivao se od početka 2003., pa je na kraju prve polovice godine bio na vrlo niskim razinama. Nakon uvođenja kotacije javnih dioničkih društava (JDD) i uvrštenja prvih dionica u tu kotaciju, promet na Varaždinskoj burzi počeo se oporavljati. Na kraju listopada u kotaciji javnih dioničkih društava nalazile su se dionice 123 javna dionička društva, a promet u tom segmentu burze pokazuje trend rasta. Ukupan promet u trećem tromjesečju 2003. iznosio je 160 mil. kuna, od čega se približno polovica odnosila na kotaciju JDD. U listopadu je ukupni promet dionicama na Varaždinskoj burzi iznosio relativno visokih 60 mil. kuna. Od ostalih segmenata trgovanja na toj burzi najznačajnija je kotacija slobodnog tržišta, dok je promet u drugim kotacijama (prva, druga i PIF kotacija) gotovo zanemariv. U prvu kotaciju Varaždinske burze, pošto tri mjeseca u njoj nije kotirala ni jedna dionica, u rujnu je uvrštena dionica Varteksa, koja u prva dva mjeseca nije ostvarila značajan promet.

Indeks Varaždinske burze, VIN, u razdoblju od srpnja do listopada 2003. bio je tri puta izvanredno revidiran, nakon čega su iz njegova sastava izuzete dionice zatvorenih investicijskih fondova Expandia, Sunce i Velebit. Na kraju listopada u izračun indeksa VIN bilo je uključeno 14 dionica, od kojih najveću težinu imaju dionice poduzeća Ericsson Nikola Tesla,

Slika 62.

Slika 63.

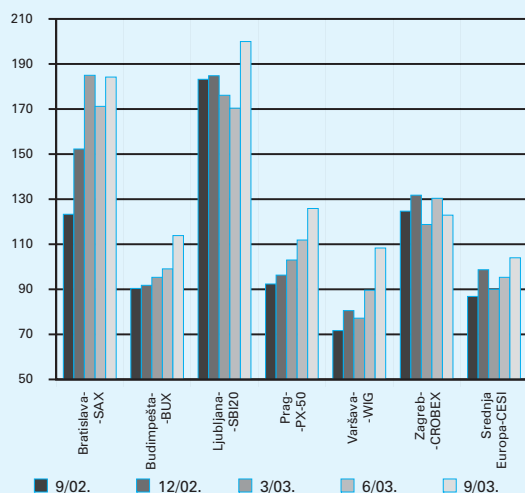
Tablica 2. Usporedba pokazatelja tržišta kapitala

Rujan 2003.	Bratislava	Budimpešta	Ljubljana	Prag	Varšava	Zagreb
Prosječni dnevni promet, dionice (u mil. USD)	2,8	25,5	2,9	50,5	100,6	0,6
Prosječni dnevni promet, obveznice (u mil. USD)	123,2	3,1	2,1	123,7	6,8	6,1
Promet ^a /BDP ^c , godišnja razina (%)	2,9	9,8	3,5	19,2	14,1	0,7
Promet ^b /BDP ^c , godišnja razina (%)	124,9	1,2	2,6	47,0	1,0	7,1
Brzina prometa ^d	22,2	36,0	13,4	61,2	80,8	2,9
Tržišna kapitalizacija ^a (u mil. USD), na kraju mjeseca	3043	15.279	5.694	21.775	32.871	5.319
Tržišna kapitalizacija ^b (u mil. USD), na kraju mjeseca	9246	24.827	3.974	17.675	...	2.009
Tržišna kapitalizacija ^a /BDP ^c , na kraju mjeseca (%)	12,8	23,2	25,9	31,3	17,4	23,7
Tržišna kapitalizacija ^b /BDP ^c , na kraju mjeseca (%)	39,0	37,7	18,1	25,4	...	9,0
Kretanje indeksa dionica od početka godine (%)	20,9	14,5	8,2	30,7	31,8	-6,8
Kretanje indeksa dionica od početka mjeseca (%)	-3,0	-1,4	7,5	-2,7	-9,4	-6,5

^a Dionice; ^b Obveznice; ^c 2002.; ^d Anualizirani mjesečni promet dionicama x 100/tržišna kapitalizacija dionica.
Izvori: Izvješća sa BSSE, BSE, PSE, LJSE, WSE, Zagrebačke burze i FIBV Statistics (www.fibv.org)

Slika 64.

KRETANJE INDEKSA ODABRANIH BURZA na kraju razdoblja (prosinac 2000. = 100)

Izvori: Izvješća sa BSSE, BSE, PSE, LJSE, WSE, Zagrebačke burze i FIBV Statistics (www.fibv.org)

Riviera Holding, Kraš i Dom holding. Vrijednost indeksa VIN u trećem tromjesečju 2003. godine porasla je s razine od 500 bodova, na kojoj se ustalila u ožujku (nakon jednogodišnjeg trenda smanjenja) na 572 boda. U listopadu je taj indeks zabilježio daljnji porast na 599 bodova, ponajviše zbog rasta cijene dionice poduzeća Ericsson Nikola Tesla.

Burzovni indeksi na tržištima tranzicijskih zemalja u trećem su tromjesečju značajno porasli, prateći kretanja na svjetskim tržištima. Kombinirani indeks srednjoeuropskih burza, CESI, nakon gotovo tri godine u rujnu je ponovno prešao razinu od 1300 bodova, a u odnosu na kraj drugog tromjesečja njegova je vrijednost porasla za 9%. Osim indeksa Zagrebačke burze, CROBEX-a, svi promatrani indeksi svjedoče o porastu cijena dionica na burzama zemalja u tranziciji. Indeksi Budimpeštanske, Praške i Varšavske burze uzastopno rastu već nekoliko tromjesečja, a na kraju rujna 2003. dosegli su svoje najviše vrijednosti u posljednje tri godine. S druge strane, indeksi Bratislavske i Ljubljanske burze vrlo su brzo rasli tijekom 2002. godine, zatim su se sredinom 2003. nešto smanjili, a u trećem su tromjesečju ponovno skočili.

U svim promatranim zemljama tijekom trećeg tromjesečja porasla je tržišna kapitalizacija i dionica i obveznica. Pozitivni trendovi na tržištima kapitala potaknuli su i trgovanje, pa se

na većini promatranih burza povećao promet u odnosu na prethodno tromjesečje.

Tržište dužničkih vrijednosnih papira

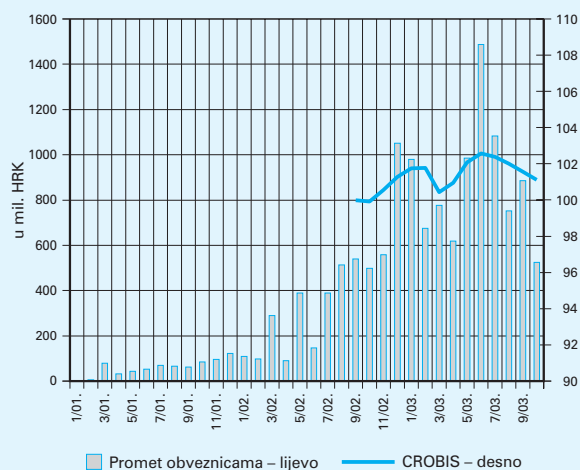
U trećem tromjesečju i u listopadu 2003. nije bilo novih izdanja obveznica na domaćem tržištu. Ukupan je broj obveznica uvrštenih na Zagrebačku burzu 11, od čega 7 državnih i 4 korporativne obveznice.

U prvoj kotaciji Zagrebačke burze trguje se sa sedam izdanja državnih obveznica, te s dvije korporativne obveznice (kunske obveznice Hypo Alpe-Adria banke te obveznice Bina-Istre koje su uz državnu garanciju izdane na Luksemburškoj burzi). S preostale dvije korporativne obveznice trguje se u kotaciji Tržište novca.

Trgovanje obveznicama na Zagrebačkoj burzi, koje je u posljednjih 12 mjeseci bilo vrlo intenzivno, krajem trećeg tromjesečja 2003. godine pomalo je posustalo. Najvažniji je uzrok toga porast kamatnih stopa na novčanom tržištu, što je barem privremeno smanjilo privlačnost ulaganja u obveznice. Ukupan promet obveznicama na Zagrebačkoj burzi u trećem tromjesečju iznosio je 2,7 mlrd. kuna (za usporedbu, u drugom je tromjesečju iznosio 3,1 mlrd. kuna), a u listopadu

Slika 65.

MJESEČNI PROMET OBVEZNICAMA NA ZAGREBAČKOJ BURZI I VRIJEDNOST INDEKSA CROBIS KRAJEM MJESECA

Izvor: Zagrebačka burza

Tablica 3. Izdavanja obveznica na domaćem tržištu

Simbol	Izdavatelj	Datum izdavanja	Dospijee	Valuta	Nominalna vrijednost izdanja	Nominalna kamatna stopa	Posljednja cijena	Tekući prinos 31.10.2003.
DAB-O-03CA	Državna agencija za osiguranje štednih uloga	19.12.2000.	19.12.2003.	EUR	105.000.000	8,000%	103,00	7,767%
DAB-O-05CA	Državna agencija za osiguranje štednih uloga	19.12.2000.	19.12.2005.	EUR	225.000.000	8,375%	110,30	7,593%
HZZO-O-047A	Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje	19.07.2000.	19.07.2004.	EUR	222.000.000	8,500%	104,20	8,157%
RHMF-O-049A	Republika Hrvatska	20.09.2001.	20.09.2004.	EUR	200.000.000	6,500%	104,00	6,250%
RHMF-O-08CA	Republika Hrvatska	14.12.2001.	14.12.2008.	EUR	200.000.000	6,875%	111,20	6,183%
RHMF-O-125A	Republika Hrvatska	23.05.2002.	23.05.2012.	EUR	500.000.000	6,875%	111,50	6,166%
RHMF-O-085A	Republika Hrvatska	28.05.2003	28.05.2008.	HRK	1.000.000.000	6,125%	100,70	6,082%
BLSC-O-051A	Belišće d.d.	17.01.2002.	17.01.2005.	EUR	17.000.000	7,375%	102,50	7,195%
PLAG-O-048A	Plava laguna d.d.	25.02.2002.	25.08.2004.	EUR	12.000.000	6,750%	101,50	6,650%
HYBA-O-086A	Hypo-Alpe-Adria Bank	06.06.2003.	06.06.2008.	HRK	150.000.000	6,500%	96,85	6,711%

Izvor: Zagrebačka burza

Tablica 4. Izdavanja međunarodnih obveznica Republike Hrvatske

Obveznica	Valuta	Iznos	Nominalna kamatna stopa	Prinos pri izdavanju	Razlika prinosa ^a 31.3.2003.	Razlika prinosa ^a 30.6.2003.	Razlika prinosa ^a 30.9.2003.	Razlika prinosa ^a 31.10.2003.
Londonski klub, serija A	USD	857.796.000	6-mjesečni LIBOR + 81,25 b.b.		133	129	121	122
Londonski klub, serija B	USD	604.426.000	6-mjesečni LIBOR + 81,25 b.b.		128	126	107	111
Euromarkine obveznice, 2004.	DEM	300.000.000	6,125%	6,20%	93	74	62	50
Euroobveznice, 2006.	EUR	300.000.000	7,375%	7,45%	113	87	91	81
Samurajske obveznice, 2004.	JPY	25.000.000.000	4,00%	4,00%	79	67	69	62
Euroobveznice, 2005.	EUR	500.000.000	7,00%	7,06%	88	76	78	71
Samurajske obveznice, 2007.	JPY	40.000.000.000	3,00%	3,00%	137	89	92	87
Samurajske obveznice, 2006.	JPY	25.000.000.000	2,50%	2,50%	121	83	83	80
Euroobveznice, 2011.	EUR	750.000.000	6,75%	6,90%	135	101	118	104
Euroobveznice, 2009.	EUR	500.000.000	6,25%	6,45%	129	100	114	101
Samurajske obveznice, 2008.	JPY	25.000.000.000	2,15%	2,15%	150	109	107	101
Euroobveznice, 2010.	EUR	500.000.000	4,625%	4,65%	124	99	107	93
Samurajske obveznice, 2009. ^b	JPY	25.000.000.000	1,230%	1,23%

^a Prema usporedivoj obveznici; ^b Nema usporedive obveznice. Izvor: Bloomberg

524,3 mil. kuna. Najviše se trgovalo obveznicom Republike Hrvatske s dospijecom 2012. godine, čiji je udio u ukupnom trgovanju iznosio, kao što je uobičajeno, između 30% i 40%. Trgovanje kunskom obveznicom Republike Hrvatske u kolovozu i rujnu značajno je smanjeno zbog porasta kamatnih stopa na novčanom tržištu, koje su u rujnu bile više od prinosa na ovu obveznicu. Tek je sa smanjenjem kamatnih stopa na novčanom tržištu u listopadu ponovno oživjelo trgovanje ovom obveznicom.

Tržišna kapitalizacija obveznica na kraju listopada iznosila je 13,3 mlrd. kuna (1,76 mlrd. EUR), odnosno 7% procijenjenog BDP-a za 2003. godinu. Tržišna kapitalizacija državnih obveznica iznosila je 13 mlrd. kuna (1,7 mlrd. EUR), odnosno 6,8% BDP-a.

U usporedbi s drugim tromjesečjem cijena obveznica izdanih na domaćem tržištu smanjena je tijekom trećeg tromjesečja, a njihovi su prinosi porasli. U skladu s time obveznički se indeks Zagrebačke burze CROBIS u razdoblju od srpnja do listopada smanjivao, te je na kraju listopada iznosio 101,1 bod.

Na inozemnim burzama kotira ukupno 13 izdanja hrvatskih euroobveznica: dva izdanja nominirana su u američkim dolarima (riječ je o obveznicama koje su zamijenile dug prema Londonskom klubu), šest ih je nominirano u eurima i pet u japanskim jenima.

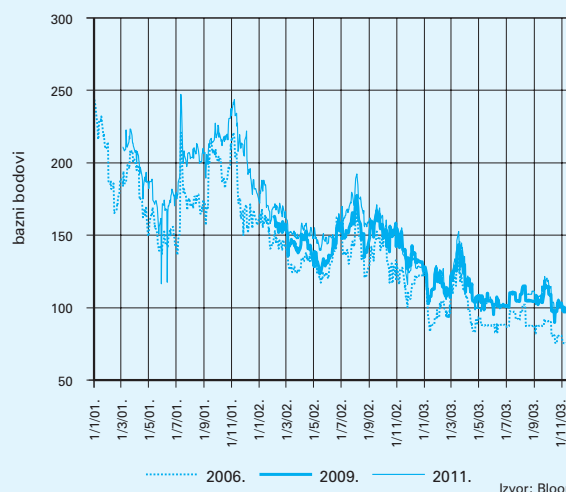
Ukupna nominalna vrijednost svih 13 izdanja hrvatskih euroobveznica na kraju listopada 2003. iznosila je 36,5 mlrd.

kuna, odnosno 4,8 mlrd. EUR.

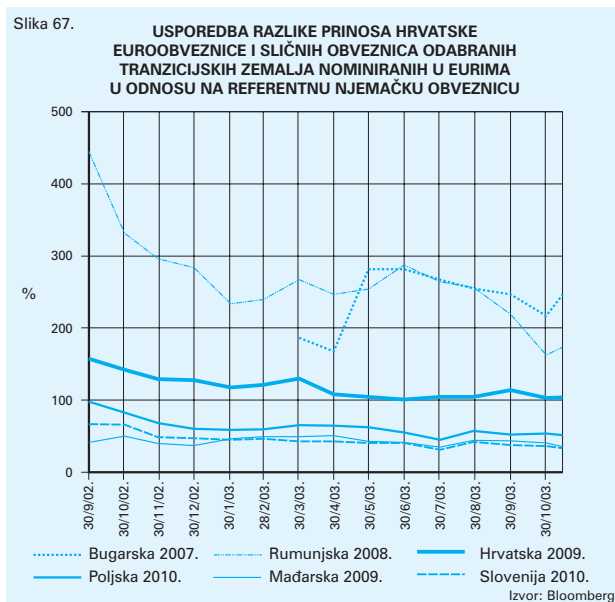
Prinosi na hrvatske euroobveznice pratili su svjetska kretanja, pa su u trećem tromjesečju 2003. rasli sve do rujna, kada su blago smanjeni, no u listopadu su ponovno počeli rasti. Pad prinosa na europske obveznice krajem rujna bio je intenzivniji od pada prinosa na hrvatske euroobveznice, što je rezultiralo proširivanjem razlike prinosa. Međutim, brzi opora-

Slika 66.

RAZLIKA PRINOSA IZMEĐU HRVATSKIH EUROOBVEZNICA S DOSPIJEĆEM 2006., 2009. I 2011. I REFERENTNIH NJEMAČKIH OBVEZNICA

Izvor: Bloomberg

vak europskih obveznica i povećana potražnja za obveznicama zemalja u tranziciji prouzročili su u listopadu ponovno smanjenje razlike prinosa između hrvatskih euroobveznica i usporedive njemačke obveznice.

U usporedbi sa zemljama iz prvog kruga proširenja Europske unije razlika prinosa hrvatskih euroobveznica još je uvijek relativno visoka. Razlika prinosa mađarskih i slovenskih euroobveznica nominiranih u eurima i s rokom dospijeca 2009. i 2010. godine u odnosu na usporedivu njemačku obveznicu u posljednjih se 6 mjeseci kreće oko 40 baznih bodova. Prinos hrvatske euroobveznice s rokom dospijeca 2009. godine u istom je razdoblju bio za oko 100 baznih bodova viši od prinosa usporedive njemačke obveznice. S druge strane, zahvaljujući boljem kreditnom rejtingu i boljim makroekonomskim pokazateljima, razlika prinosa hrvatske euroobveznice u odnosu na usporedivu njemačku obveznicu dvostruko je niža od razlike prinosa rumunjskih i bugarskih euroobveznica, također nominiranih u eurima i s rokovima dospijeca 2008. i 2007. godine.

Međunarodne transakcije

Preliminarni podaci o ostvarenju platne bilance pokazuju da je suficit na tekućem računu u trećem tromjesečju 2003. dosegnuo rekordne 2 mlrd. USD, što je za 1,1 mlrd. USD ili 117,2% više nego u istom razdoblju lani. Snažan godišnji porast suficita uglavnom se može povezati s natprosječnim porastom prihoda od pružanja usluga u turizmu.

Hrvatska narodna banka pristupila je provjeri metodoloških uputa na kojima je utemeljena anketa o potrošnji turista jer nedostaje argumenata koji bi mogli u potpunosti potvrditi godišnju stopu porasta prihoda od turizma dobivenu na osnovi ankete o potrošnji turista u drugome i poglavito trećem tromjesečju 2003. godine. Pošto su analizirane metodološke smjernice, HNB je odlučio poboljšati sustav ponderiranja cestovnih putnika u plaćenom smještaju u 2003. Iako je novi sustav ponderiranja umanjio prihode od turizma u prvih devet

mjeseci 2003. za ukupno 416 mil. USD, još uvijek se bilježi iznimno visoka godišnja stopa rasta tih prihoda od 1,7 mlrd. USD ili 71,3%. HNB će stoga, u sklopu kontinuiranog unapređivanja metodologije prema kojoj se sastavlja platna bilanca, nastaviti analizu ankete o potrošnji turista.

Inozemni je dug nastavio rasti te je koncem listopada 2003. iznosio 20,8 mlrd. USD, što odgovara porastu od 5,4 mlrd. USD ili 35,4% u odnosu na stanje krajem 2002. godine. Neočekivano snažan porast inozemnog duga zabilježen u listopadu 2003., ali i kretanje tečaja američkoga dolara prema euru, pokazuju da bi vrijednost inozemnog duga na kraju 2003. mogla dosegnuti 22 mlrd. USD.

Račun tekućih transakcija

U razdoblju od srpnja do rujna 2003. deficit na računu robe iznosio je 2,1 mlrd. USD, što je za 0,6 mlrd. USD ili 38,8% više u usporedbi s istim razdobljem 2002. Godišnji nominalni porast znatnim je dijelom rezultat kolebanja tečajeva, činjenice da se samo manje od jedne trećine robne razmjene RH s inozemstvom obavlja u izvještajnome američkom dolaru, ali i činjenice da se na podatke o robnome uvozu za 2002. i 2003. prvi put, što i objavljujemo u ovome broju Biltena, primjenjuje novi faktor korekcije, kojim se iz ukupne vrijednosti robnoga uvoza na paritetu cif isključuju troškovi prijevoza i osiguranja. Zbog tog se faktora korekcije povećala vrijednost robnog uvoza fob i tako proširila neravnoteža u robnoj razmjeni.

Tijekom trećeg tromjesečja 2003. prosječan mjesečni tečaj američkoga dolara prema euru zabilježio je godišnju stopu deprecijacije od 14,2%, a tečaj kune prema američkom dolaru godišnju stopu aprecijacije od 10,7%. Istodobno, prema podacima iz devizne bilance platnog prometa s inozemstvom, svedenima samo na američki dolar i euro, u valutnoj strukturi ukupnoga robnog izvoza RH u srpnju i kolovozu 2003. transakcije izvršene u euru sudjeluju sa 75,1%, dok kod robnog uvoza taj udio iznosi 79,6%. Upravo zbog navedenih činjenica kretanja u robnoj razmjeni možemo ispravno analizirati i ocijeniti samo ako ih iskažemo po stalnom tečaju.

Nominalni godišnji rast ukupnoga robnog izvoza fob od 13% u trećem tromjesečju 2003. (podaci DZS-a) tako odgovara 2,9%-tnom godišnjem rastu izraženome po stalnom tečaju iz 2002. godine. Valja naglasiti da je stopa rasta od 2,9%, iako je osjetno niža od rezultata za prvo polugodište 2003. (kada je godišnja stopa rasta ukupnoga robnoga izvoza iznosila 13,7%, izraženo po stalnome tečaju), za 1,9 postotnih bodova viša od godišnje stope rasta u trećem tromjesečju 2002. To potvrđuje i sezonski prilagođen ukupan robni izvoz koji, izražen po stalnome tečaju, bilježi godišnju stopu rasta od 5,4% (za 3,2 postotna boda viša je od godišnje stope rasta ostvarene u trećem tromjesečju 2002.). Analiza sezonskih učinaka na ostvarenja u robnome izvozu pokazuje da je utjecaj sezone najizraženiji u kolovozu – uobičajenom razdoblju godišnjih odmora. Tako u kolovozu 2003., osim izvoza nafte i naftnih derivata i brodova, mjesečni pad vrijednosti robnoga izvoza bilježi većina odsjeka SMTK, pri čemu se najviše izdvaja pad izvoza odjeće, pluta i drva te električnih strojeva, aparata i uređaja.

Nominalni godišnji rast ukupnoga robnog uvoza cif (poda-

ci DZS-a) od 25,8% u trećem tromjesečju 2003. zrcali se u godišnjem rastu od 13,7% po stalnome tečaju iz 2002., što je za 1,3 postotna boda niže od godišnje stope rasta ostvarene u istome razdoblju lani (doprinosi pojedinih sektora i odsjeka SMTK ukupnome robnom izvozu i uvozu analiziraju se u odjeljku Robna razmjena).

Napominjemo da su dosad objavljeni podaci HNB-a o ostvarenjima robnoga uvoza fob za 2002. i prva dva tromjesečja 2003. povećani zbog primjene novog faktora korekcije kojim se iz ukupne vrijednosti robnoga uvoza cif isključuju troškovi prijevoza i osiguranja pri uvozu robe. Novi faktor korekcije dio je prilagodbi kojima se vrijednost robnoga uvoza

Okvir 4. Primjena novih faktora korekcije i njihovi učinci na platnu bilancu RH

Podaci o ostvarenju u robnom uvozu u platnoj bilanci RH, čiji je izvor Hrvatska narodna banka, u skladu s metodologijom međunarodnih financijskih institucija objavljuju se na paritetu fob, a ne na paritetu cif, na kojem podatke o robnom uvozu objavljuje Državni zavod za statistiku⁴. Vrijednost robnoga uvoza cif svodi se na vrijednost robnoga uvoza fob dvjema korekcijama: prilagodbom za obuhvat robnoga uvoza (kojom se vrijednost robnoga uvoza cif uvećava za procijenjenu potrošnju hrvatskih rezidenata u inozemstvu i za rashode hrvatskih brodova u stranim lukama) i prilagodbom za klasifikaciju (kojom se vrijednost robnoga uvoza cif umanjuje za procijenjene troškove prijevoza i osiguranja pri uvozu robe).

Postupak isključivanja troškova prijevoza i osiguranja iz ukupne vrijednosti robnoga uvoza na paritetu cif, koji se primjenjivao do sada, utemeljen je na izračunu iz 1997., koji se zasnivao na anketi 100 najvećih uvoznika, odnosno na njihovim troškovima prijevoza i osiguranja pri uvozu robe u 1996. godini. Prema rezultatu te ankete isključivanje vrijednosti troškova prijevoza i osiguranja umanjuje vrijednost robnoga uvoza cif za 4,3%, dok je za ostatak populacije procijenjeno umanjeno nešto veće i iznosi 9%. Zato je procijenjeno da vrijednost robnoga uvoza cif treba u konačnici umanjiti za 7,1% kako bi se isključili troškovi vezani uz prijevoz i osiguranje, pa se od 1997. spomenuti faktor korekcije primjenjivao u procjeni vrijednosti prilagodbe za klasifikaciju.

Od ukupnog iznosa troškova prijevoza i osiguranja vezanih uz uvoz robe određuje se dio koji otpada na domaće prijevoznike (izračunom iz 1997. utvrđeno je da on iznosi 75,3% ukupnih troškova prijevoza pri uvozu robe) i dio koji se odnosi na inozemne prijevoznike (24,7%). Prvi iznos nije platnobilančna transakcija (jer je riječ o transakciji između dvaju rezidenata) i u potpunosti se isključuje iz platnobilančne evidencije, dok se 24,7% ukupnih troškova prijevoza i osiguranja u vezi s prijevozom robe prenosi na rashode računa usluga.

Recentno istraživanje HNB-a, utemeljeno na godišnjoj anketi 124 poduzeća izabrana u stratificirani uzorak (od čega je odgovorilo 111 poduzeća), na podacima iz mjesečne evidencije platnoga prometa s inozemstvom i na tromjesečnoj anketi o strukturi transportnih troškova pri uvozu robe, pokazalo je da udio transportnih troškova i osiguranja pri uvozu robe iznosi 3,73%, dok se udio stranih prijevoznika u ukupnim troškovima prijevoza vezanim uz uvoz robe prosječno kreće oko 41,4%. Valja napomenuti da je novi faktor korekcije za procjenu vrijednosti prilagodbe za klasifikaciju sličan faktoru korekcije koji primjenjuje Slovenija (procijenjeni troškovi prijevoza i osiguranja kod uvoza robe iznose 4% ukupne vrijednosti slovenskoga robnoga uvoza cif), Makedonija (4% do 5%) i zemlje Europske unije (2% do 3%). Faktori korekcije dobiveni novim istraživanjem (3,73% i 41,4%) zamjenjuju faktore izračunate 1997. godine (7,1% i 24,7%), koji su se do sada primjenjivali za 2002. i prvo polugodište 2003.

Tablica 5. Faktori korekcije za procjenu vrijednosti prilagodbe za klasifikaciju i procjenu udjela inozemnih prijevoznika u ukupnim troškovima prijevoza, u postocima

	1997. – 2001.	2002. – 2003.
Udio troškova prijevoza i osiguranja u ukupnoj vrijednosti robnoga uvoza cif	7,10	3,73
Udio inozemnih prijevoznika u ukupnim troškovima prijevoza kod uvoza robe	24,70	41,40

Izvor: HNB

Primjena novih faktora korekcije ima sljedeće učinke na ostvarenja u platnoj bilanci RH u 2002. i 2003.:

- smanjenje apsolutne vrijednosti umanjenja uvoza cif (odnosno povećanje vrijednosti uvoza fob)
- smanjenje rashoda za usluge prijevoza i osiguranja vezanih uz uvoz robe
- povećanje vrijednosti deficita na tekućem računu za neto učinak a) i b)
- smanjenje neto pogrešaka i propusta.

Primjena novog faktora korekcije za isključivanje troškova prijevoza i osiguranja i novog faktora korekcije za procjenu udjela stranih prijevoznika u ukupnim troškovima prijevoza vezanim uz uvoz robe rezultira povećanjem deficita na tekućem računu od 338 mil. USD za cijelu 2002. godinu u usporedbi s objavljenim podacima HNB-a. Izražen u postotku BDP-a, deficit na tekućem računu za 2002. stoga raste sa -7% na -8,5%. Kad se na podatke za prva tri tromjesečja 2003. primijene novi faktori korekcije, deficit na tekućem računu povećava se za 321 mil. USD ili -1,1% ocijenjenog BDP-a za 2003. u usporedbi s ostvarenjima koja bismo dobili pomoću faktora korekcije iz 1997. Učinci na ostvarenja iz 2002. i prvih triju tromjesečja 2003. prikazani su u Tablici 6.

Tablica 6. Ostvarenja platne bilance u 2002. i prva tri tromjesečja 2003., prije i nakon promjene faktora korekcije, u milijunima USD

	2002.	1. – 3. tr. 2003.
Dosadašnje umanjenje uvoza robe cif za vrijednost troškova prijevoza i osiguranja (faktor korekcije 7,10%)	760	721
Novo umanjenje uvoza robe cif za vrijednost troškova prijevoza i osiguranja (faktor korekcije 3,43%)	399	379
Razlika	361	342
Dosadašnje povećanje rashoda računa usluga za prijevoz uvezene robe koji su obavili inozemni prijevoznici (faktor korekcije 24,70%)	-188	-178
Novo povećanje rashoda računa usluga za prijevoz uvezene robe koji su obavili inozemni prijevoznici (faktor korekcije 41,40%)	-165	-157
Razlika	-22	-21

Dodatak: Zajednički učinak promjene obaju faktora korekcije

	2002.	1. – 3. tr. 2003.
Apsolutna razlika (u mil. USD)	-338	-321
Razlika (u postocima tekućeg BDP-a)	-1,5	-1,1

Izvor: HNB

4 Skraćenica fob izvedena je iz početnih slova klauzule na engleskom jeziku *free on board*, a odnosi se na ukupne troškove robe do trenutka ukrcaja na prijevozno sredstvo (obično krug tvornice ili mjesta postrojenja proizvođa-

ča robe). Skraćenica cif, izvedena iz klauzule *cost, insurance and freight*, obuhvaća troškove robe, uključujući prijevozninu i osiguranje do ugovornog odredišta (obično je riječ o mjestu skladišta kupca robe).

cif koju objavljuje Državni zavod za statistiku, svodi na vrijednost robnoga uvoza fob koju, u sklopu statistike platne bilance, objavljuje HNB (više o tome vidi u Okviru 4.).

Primjena novog faktora korekcije povećala je vrijednost robnoga uvoza fob u cijeloj 2002. godini za 361 mil. USD ili 1,6% BDP-a. Vrijednost robnoga uvoza fob za prvo polugodište 2003. povećana je za 223 mil. USD u usporedbi s podacima objavljenima prije, odnosno za 342 mil. USD u prvih tri tromjesečja 2003. u usporedbi s ostvarenjima na koja bi se primijenio prijašnji faktor korekcije. Primjena novog faktora korekcije rezultirala je nešto višim nominalnim godišnjim rastom robnoga uvoza fob u trećem tromjesečju 2003. godine (26,4%) u usporedbi s istim pokazateljem za robni uvoz na paritetu cif (već spomenutih 25,8%), pa se ukupna kretanja u robnoj razmjeni RH s inozemstvom u trećem tromjesečju 2003. odražavaju u godišnjem porastu vanjskotrgovinskog deficita od 22,8%, izraženo po stalnome tečaju.

Na računu usluga u trećem tromjesečju 2003. bilježe se izvanredni rezultati, pri čemu kudikamo najveći doprinos rastu neto prihoda od usluga daje turizam. Visok godišnji porast prihoda od turizma u spomenutom razdoblju (prema rezultatima ankete na kojima se temelji izvođenje prihoda od turizma on iznosi 84,6%) posljedica je porasta fizičkih pokazatelja, izraženoga godišnjeg rasta cijena noćenja i nešto blažeg rasta cijena drugih ugostiteljskih usluga, kretanja tečaja izvještajnoga američkog dolara prema euru te, znatnim dijelom, godišnjeg porasta broja stranih putnika s osobnom potrošnjom većom od 5.000 kuna koji je dobiven anketom.

Iz fizičkih pokazatelja proizlazi godišnji rast ukupnog broja dolazaka turista od 5,5% (pri čemu je godišnji rast dolazaka inozemnih gostiju iznosio 5,4%, a domaćih 6,7%). Promatrano po mjesecima, najbolji je rezultat iz kolovoza 2003. (ukupni godišnji porast dolazaka iznosio je 8,6%), slijedi rujna (godišnji rast dolazaka od 5,6%), a u srpnju su ostvareni osjetno slabiji rezultati (1,9%).

Zbog većeg broja dolazaka turista povećan je ukupan broj ostvarenih noćenja. Podaci DZS-a pokazuju da je tijekom trećeg tromjesečja 2003. u komercijalnim smještajnim objek-

Tablica 7. Godišnje stope promjene ostvarenog broja noćenja inozemnih gostiju iz odabranih zemalja u trećem tromjesečju 2003., u postocima

	Njemačka	Italija	Slovenija	Češka	Austrija
Srpanj	-22,4	6,5	1,9	0,0	-1,3
Kolovoz	20,6	6,8	6,3	3,0	-2,0
Rujan	-0,5	18,5	0,0	-4,3	-3,5

tima ostvareno ukupno 33,4 milijuna noćenja (godišnji porast od 3%), od čega se na inozemne turiste odnosi 30,4 milijuna ili 91,1%. Što se tiče podataka po pojedinim zemljama, najveći broj noćenja tijekom trećeg tromjesečja 2003. ostvarili su njemački državljani, a slijede ih državljani: Italije, Slovenije, Češke i Austrije.

Najveći godišnji porast broja noćenja odnosi se na turiste iz Njemačke tijekom kolovoza 2003. Značajan godišnji porast noćenja tijekom cijeloga trećeg tromjesečja bilježe gosti iz Italije. S druge strane, izrazito je smanjen broj noćenja njemačkih turista u srpnju 2003., promatrano na godišnjoj razini, a tijekom rujna čeških i njemačkih turista. Tijekom srpnja, kolovoza i rujna bilježe se godišnje stope pada broja noćenja turista iz Austrije.

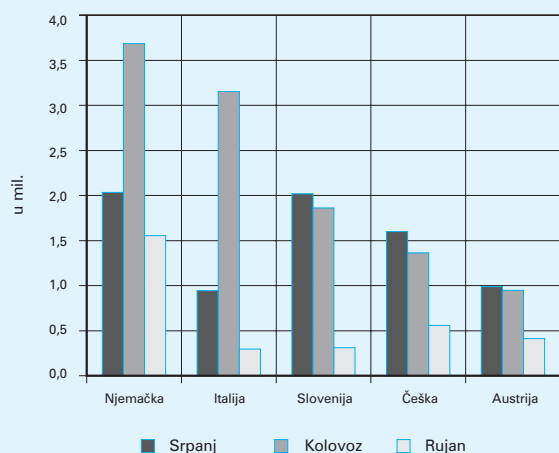
Povećanje prihoda od turizma uzrokovala su osim rasta fizičkih pokazatelja i više cijene noćenja, odnosno više cijene ukupnih ugostiteljskih usluga (koje obuhvaćaju, uz noćenja, cijene hrane te alkoholnih i bezalkoholnih pića). Prosječna cijena noćenja u srpnju 2003. bilježi godišnji rast od 11,2%, u kolovozu 12,1% i u rujnu visokih 18,9%. Porast cijene noćenja u trećem tromjesečju – vrhuncu turističke sezone – rezultat je snažne inozemne potražnje i, s druge strane, ograničenih smještajnih kapaciteta kojima trenutačno raspolaže Hrvatska, ali i intenzivnog investiranja u hotele i druge vrste smještajnih objekata u protekle dvije godine, pri čemu je značajan broj njih u 2003. vrijednosno promaknut u usporedbi sa stanjem u 2002. godini.⁵

Iz podataka dobivenih anketom o potrošnji turista u trećem tromjesečju 2003. vidljiv godišnji porast broja inozemnih turista s osobnom potrošnjom većom od 5.000 kuna od iznimno visokih 196,2%. Anketa primjerice pokazuje da je tijekom spomenutog razdoblja broj inozemnih gostiju iz Njemačke čija je pojedinačna potrošnja premašivala 5.000 kuna, dosegnuo oko 970.000, što odgovara porastu od 663.000 ili 216,6% u usporedbi s brojem iz istog razdoblja lani. Turisti iz Italije čija osobna potrošnja nadilazi 5.000 kuna, u razdoblju od srpnja do rujna 2003. bilježe godišnji rast od 221,4%, a turisti iz Slovenije godišnji porast od 230,3%.

Iako HNB ne sumnja da je u 2003. porast prihoda od turizma, izraženih u američkim dolarima, bio značajan, nedostaje argumenata koji bi mogli u potpunosti potvrditi natprosječnu godišnju stopu porasta dobivenu na osnovi ankete o potrošnji turista u drugome i, osobito, trećem tromjesečju 2003. godine. Tako visoku stopu rasta trebali bi, barem djelomično, potvrditi pokazatelji povezani s njom, primjerice porezni prihodi države i promet u trgovini na malo. Prema podacima DZS-a pak kretanja u trgovini na malo nisu izrazitije sezonski odstu-

Slika 68.

OSTVAREN BROJ NOĆENJA INOZEMNIH TURISTA U TREĆEM TROMJESEČJU 2003.

Izvor: HNB

5 Više o tome vidi u Biltenu HNB-a broj 86, str. 37.

6 Više o tome u odjeljku Proračunski prihodi u poglavlju pod naslovom Državne financije.

Okvir 5. Novi sustav ponderiranja cestovnih putnika u plaćenom smještaju i njegov učinak na prihode od turizma u 2003.

Potrošnju nerezidenata u Republici Hrvatskoj i rashode hrvatskih rezidenata za putovanja u inozemstvo procjenjuje Hrvatska narodna banka. Kao što je već opisano, u tom postupku primjenjuje se stratificirani uzorak čiji se rezultati upotrebljavaju za procjenu ukupnih prihoda i rashoda dviju populacija (vidi Bilten br. 86, stranice 39. i 40.). U ovom se tekstu opisuje novi način ponderiranja za procjenu prihoda od stranih turista koji su putovali cestovnim vozilima i ostvarili barem jedno noćenje u plaćenom smještaju.

Prema podacima Ministarstva unutarnjih poslova najveći broj inozemnih turista (više od 95%) ulazi u Hrvatsku preko cestovnih graničnih prijelaza (Tablica 8.).

Tablica 8. Struktura stranih posjetitelja po vrstama prijevoza, u postocima

	1999.	2000.	2001.	2002.
Cestovni prijevoz	96,7	96,2	95,8	95,8
Zračni prijevoz	1,4	1,7	1,8	1,6
Željeznički prijevoz	1,4	1,2	1,2	1,5
Pomorski prijevoz	0,5	0,9	1,3	1,1

Izvor: MUP

Cestovni granični prijelazi podijeljeni su u 9 grupa prema geografskom principu jer se očekuje da većina putnika iz određene zemlje ulazi u Hrvatsku na određenoj (najčešće njihovim zemljama najbližoj) skupini prijelaza. Svaka grupa predstavljena je posebnim reprezentativnim prijelazom (obično najfrekventnijim prijelazom u grupi) na kojem se provodi anketiranje stranih putnika.

Rezultati iz uzorka rabe se za procjenu prihoda po stratumima (podsjetimo, osim prema grupi prijelaza stratumi se kreiraju i po drugim kriterijima kao što je vrsta dana u tjednu). Primjerice, u svakom mjesecu (m) svaki anketni odgovor j o ukupnoj ostvarenoj potrošnji ($c_{m,i,j}$) razvrstan je u pripadajući stratum (postoji L_m stratuma), a za izračunavanje pondera uzimaju se ukupni ($N_{m,i}$) i anketirani ($n_{m,i}$) broj posjetitelja u stratumu i . Prosječna potrošnja po stranom putniku u mjesecu (\bar{C}_m) izračunava se kao:

$$\bar{C}_m = \frac{\sum_{i=1}^{L_m} \sum_{j=1}^{n_i} N_{m,i} \cdot c_{m,i,j}}{\sum_{i=1}^{L_m} N_{m,i}} \quad (1)$$

Gornji izraz možemo pisati

$$\bar{C}_m = \frac{\sum_{i=1}^{L_m} N_{m,i} \cdot \frac{1}{n_{m,i}} \sum_{j=1}^{n_i} c_{m,i,j}}{\sum_{i=1}^{L_m} N_{m,i}} = \frac{\sum_{i=1}^{L_m} N_{m,i} \cdot \bar{c}_{m,i}}{N} = \sum_{i=1}^{L_m} w_{m,i} \cdot \bar{c}_{m,i} \quad (2)$$

gdje je $w_{m,i}$ omjer broja putnika u promatranom stratumu i ukupnog broja putnika (podaci MUP-a) i zapravo iskazuje težinu prosječne potrošnje svakog stratuma i u mjesecu m .

Pokazatelji redovnog statističkog istraživanja daju zanimljivu distribuciju udjela putnika u plaćenom smještaju i prihoda od putnika u plaćenom smještaju. Sve upućuje na to da postoji problem u vezi s

Tablica 9. Udjel putnika u plaćenom smještaju u ukupnom broju putnika i udjel prihoda od potrošnje tih putnika u ukupnim prihodima, u postocima

	1999.	2000.	2001.	2002.
Udjel putnika u plaćenom smještaju	23,5	22,2	24,6	27,6
Udjel prihoda od putnika u plaćenom smještaju	52,4	63,1	65,4	67,5

Izvori: DZS i HNB

obuhvatom cijele populacije stranih turista u službenim statističkim podacima koje objavljuje DZS (Tablica 9.).

Vidimo da se udio putnika u plaćenom smještaju u promatranom razdoblju kreće između 22,2% i 27,6%, ovisno o godini. S druge strane, udio prihoda od ovih putnika redovno prelazi udio od 50% ukupnih prihoda. Stoga je Hrvatska narodna banka odlučila posvetiti posebnu pozornost ovom segmentu putnika.

Mjesečna priopćenja o turizmu koje objavljuje Državni zavod za statistiku sadrže tablicu *Dolasci i noćenja stranih turista po zemlji prebivališta* (tablica 2. u spomenutom priopćenju DZS-a). Budući da je jedno od pitanja koje se postavlja anketiranim putnicima i zemlja stalnog boravka, odlučeno je da se ponderi za procjenu ukupnih prihoda (a time i prosječnog prihoda, broja noćenja i slično) kreiraju upotrebom tih podataka i usporedivih podataka iz ankete.

Kako podaci DZS-a imaju uži obuhvat, izdvojeni su upitnici anketiranih cestovnih putnika s plaćenim smještajem i promijenjen sustav ponderiranja: prosječna potrošnja za promatrani segment putnika iz jedne države ponderira se udjelom noćenja tih putnika prema priopćenju DZS-a. Zbrajanjem ovako procijenjenih vrijednosti po stratumima dobiva se ponderirani prosjek za sve cestovne putnike u plaćenom smještaju. Osim prosječne potrošnje po putniku na ovaj se način izračunava i prosječan broj noćenja i prosječna dnevna potrošnja.

Drugim riječima, procjena prosječne potrošnje po putniku računa se istim pristupom kao u prethodnom primjeru (izrazi 1 i 2), jedino što se ovaj put koristimo novim stratumima kreiranim samo na osnovi podatka o državi stranog putnika (više ne razlikujemo radne i neradne dane jer nam to podaci DZS-a ne omogućuju). U svakom mjesecu (m) prosječna potrošnja po stranom putniku (\bar{C}_{2m}) u mjesecu izračunava se kao ponderirana aritmetička sredina:

$$\bar{C}_{2m} = \sum_{i=1}^{L_m} w_{2m,i} \cdot \bar{c}_{2m,i} \quad (3)$$

gdje je prosječna potrošnja populacije ponderirani prosjek aritmetičkih sredina po državama čiji su ponderi $w_{2m,i}$ zapravo omjer broja noćenja promatrane države i u mjesecu m i ukupnog broja noćenja u istom mjesecu (podaci DZS-a).

Postojeći (metoda 1) i korigirani (metoda 2) način ponderiranja za procjenu prosječne potrošnje promatranog segmenta populacije cestovnih putnika s plaćenim smještajem sažeto je prikazan u Tablici 10.

Konačno, platnobilančni podatak o ukupnim prihodima od turizma po korigiranoj metodi izračunat je na sljedeći način:

1. izračunati su mjesečni prihodi od turizma pomoću metode 1;
2. izračunati su mjesečni prihodi za segment cestovnih putnika s plaćenim smještajem pomoću metode 1;
3. izračunati su mjesečni prihodi za segment cestovnih putnika s plaćenim smještajem pomoću metode 2;
4. korigirani prihodi od turizma u promatranom mjesecu jednaki su (1) – (2) + (3).

Tablica 10. Izvori podataka za kreiranje pondera primijenjenih u procjeni prosječne potrošnje promatranog segmenta populacije

	Metoda 1	Metoda 2
Ponderi	broj putnika po graničnim prijelazima (izvor: MUP)	broj noćenja po državama (izvor: DZS)
	dodatno se vodi računa o radnim/neradnim danima	

Izvor: HNB

Tablica 11. Prihodi od turizma u 2003. utvrđeni prema dosadašnjoj metodi i prema korigiranoj metodi, u milijunima USD

	1. tr. 2003.	2. tr. 2003.	3. tr. 2003.
Metoda 1	390	1.357	4.338
Metoda 2	398	1.246	4.026
Razlika (1-2)	-8	112	312

Izvor: HNB

Korigirana metoda ponderiranja povećava prihode u prvom, ali ih smanjuje u drugom i trećem tromjesečju 2003. godine. Učinak na cijelu 2003. iznosi -415,5 mil. USD (Tablica 11.).

Novim načinom ponderiranja dobivene su niže procjene ukupnih prihoda od stranih putnika i turista u prvih devet mjeseci ove godine. Razlike nisu velike jer je glavni razlog za porast prihoda od tu-

rizma snažan rast prosječne potrošnje koja se utvrđuje na osnovi anketnih rezultata.

Hrvatska narodna banka nastavit će unapređivati metodologiju procjene platnobilančnih priljeva i odljeva na poziciji putovanja, posebno za segmente putnika koji su ostvarili neplaćena noćenja (također turisti) i onih koji nisu ostvarili ni jedno noćenje (posjetitelji).

pala u razdoblju od travnja do rujna 2003., a u trećem tromjesečju 2003. bio je vrlo blag i godišnji rast trošarina (2,5%) te poreza na dodanu vrijednost (6,1%)⁶. U razdoblju od srpnja do rujna 2003. snažno rastu neto pogreške i propusti u platnoj bilanci RH (prema preliminarnim podacima oni iznose oko 1,7 mlrd. USD, a u istom razdoblju lani iznosili su 1,1 mlrd. USD). Spomenute godišnje stope rasta poreznih prihoda, odnosno njihov raskorak u odnosu na godišnju stopu rasta prihoda od turizma, naveli su HNB da provjeri ispravnost metodoloških uputa na kojima se temelji anketa o potrošnji turista.

Pošto su analizirane metodološke smjernice, HNB je odlučio poboljšati sustav ponderiranja cestovnih putnika u plaćenom smještaju u 2003. godini (više o tome vidi u Okviru 5.). Učinak je novog sustava ponderiranja umanjeno prihoda od turizma za ukupno 416 mil. USD u prvih devet mjeseci 2003., sa 6,1 mlrd. USD na 5,7 mlrd. USD. Iako je taj sustav umanjio prihode od turizma u trećem tromjesečju 2003. za 312 mil. USD (vrijednost nakon umanjenja iznosi 4.026 mil. USD), njihova je godišnja stopa rasta još uvijek iznimno visoka i iznosi 1,7 mlrd. USD ili 71,3%. HNB će stoga, u sklopu kontinuiranog unapređivanja metodologije za sastavljanje platne bilance, nastaviti preispitivati postavke ankete o potrošnji turista.

Godišnje promjene salda na računu dohodaka i salda na računu tekućih transfera u trećem tromjesečju 2003. vrlo su blage u usporedbi s ostvarenjima iz istog razdoblja lani.

Kretanja na tekućem računu tijekom prva tri tromjesečja 2003. godine pokazuju da bi ocijenjeni deficit na tekućem računu za cijelu 2003., prema ugrađenim pretpostavkama HNB-a i dostupnim informacijama u trenutku pisanja ovoga

broja Biltena, mogao dosegnuti oko 6,8% ocijenjenog BDP-a za 2003. godinu. Kako je na deficit u 2003. znatno utjecao transfer tržišne vrijednosti patenata poduzeća Pliva d.d. na povezano poduzeće u inozemstvu⁷, kad se isključi vrijednost spomenutoga transfera, ocijenjeni deficit na tekućem računu za 2003. mogao bi iznositi oko 5,6% BDP-a, što je značajno smanjenje vanjske neravnoteže u usporedbi s 2002. godinom (kada je deficit iznosio 8,5% BDP-a).

Robna razmjena

Privremeni podaci Državnog zavoda za statistiku pokazuju kako je u prvih devet mjeseci 2003. ukupan robni izvoz iznosio 4,4 mlrd. USD (godišnji porast od 24,8%), a ukupan robni uvoz 10,2 mlrd. USD (31,8%). Kretanja u robnoj razmjeni rezultirala su vanjskotrgovinskim deficitom od 5,7 mlrd. USD, što je za 37,7% više nego u prvih devet mjeseci 2002. godine.

Nominalni godišnji porast glavnih vanjskotrgovinskih varijabli izraženih u izvještajnome američkom dolaru uvjetovan je, ugrubo iskazano, porastom (statističkim) koji je pod utjecajem kretanja tečaja američkog dolara prema euru i realnim kretanjima u robnoj razmjeni. Čak više od polovice vrijednosti godišnjih stopa rasta može se, u razdoblju od siječnja do rujna 2003., protumačiti kretanjem prosječnoga mjesečnog tečaja američkog dolara prema euru, čija je godišnja stopa deprecijacije u spomenutom razdoblju iznosila visokih 19,9%.

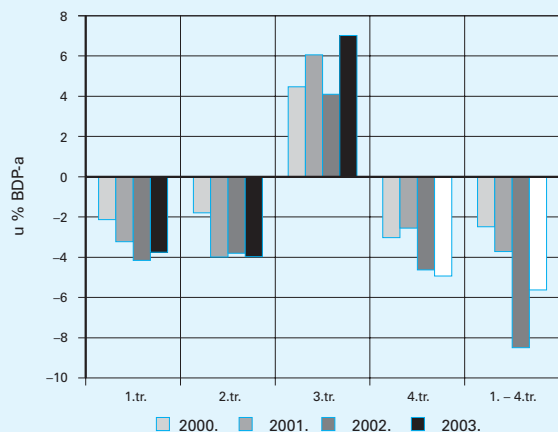
Isključivanjem učinaka koje kolebanje tečaja USD/EUR ima na vrijednosti robnoga izvoza i uvoza izražene u izvještajnome američkom dolaru, dobivaju se vrijednosti vanjskotrgovinskih varijabli po stalnome tečaju. Tako ukupan robni izvoz u razdoblju od siječnja do rujna 2003., izražen u američkim dolarima po stalnom tečaju iz 2002., bilježi godišnju stopu rasta od 9,9%, a robni uvoz 14,6%. Posljedica je takvih kretanja godišnji porast vanjskotrgovinskog deficita od 18,6%, što odgovara polovini zabilježenoga nominalnog rasta od 37,7%.

Godišnjem rastu ukupnoga robnoga izvoza u razdoblju od siječnja do rujna 2003., uz izvoz brodova, najviše je pridonio rast izvoza: električnih strojeva, aparata i uređaja (prema podacima DZS-a u prvih devet mjeseci 2003. ostvaren je nominalni godišnji porast od 36,1%), nafte i naftnih derivata (35,5%), odjeće (17,6%), šećera, proizvoda od šećera i meda (133,6%) te zemnog i industrijskog plina (38%).

Godišnja stopa rasta ukupnoga robnoga izvoza u trećem tromjesečju 2003. iznosila je 2,9%, izraženo po stalnome tečaju, što je osjetno niže od godišnje stope rasta ostvarene u prvome polugodištu (13,7%). Rezultat je to uobičajenoga se-

Slika 69.

SALDO NA TEKUĆEM RAČUNU PLATNE BILANCE

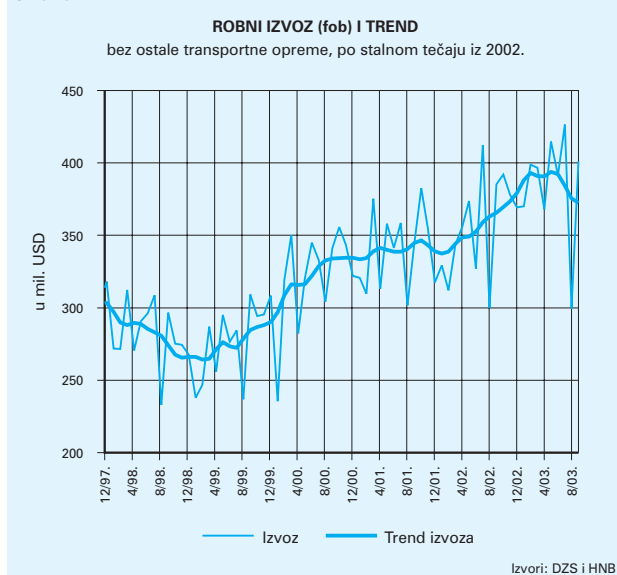

Napomene: Crnom bojom ispunjene su površine stupaca koji se odnose na ostvarenja u prva tri tromjesečja 2003., a bijelom bojom projicirana vrijednost za četvrto tromjesečje 2003. i ocjena za cijelu 2003. Ostvarenje za drugo tromjesečje 2003. isključuje reinvestirano dobit poduzeća Pliva d.d. na osnovi prijenosa tržišne vrijednosti patenata na povezano poduzeće u inozemstvu.

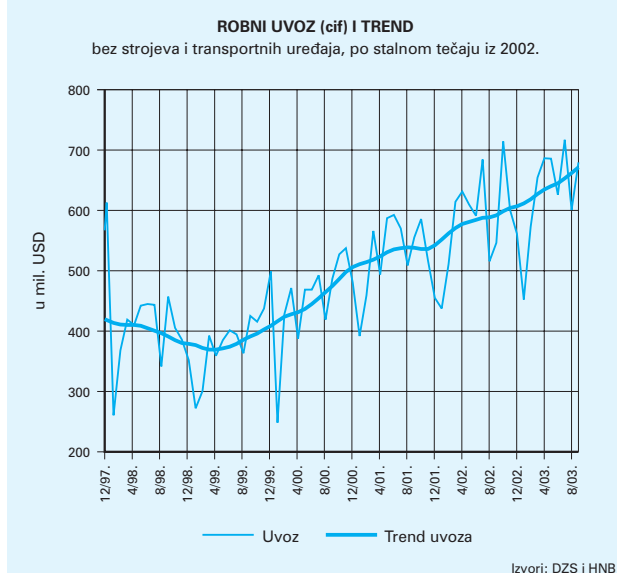
Izvor: HNB

⁷ Više o tome vidi u okviru pod naslovom: "Što stoji iza velikoga godišnjeg porasta reinvestirane dobiti poduzeća Pliva d.d. u drugome tromjesečju 2003.?", objavljenom u Biltenu HNB-a broj 86, str. 38.

Slika 70.

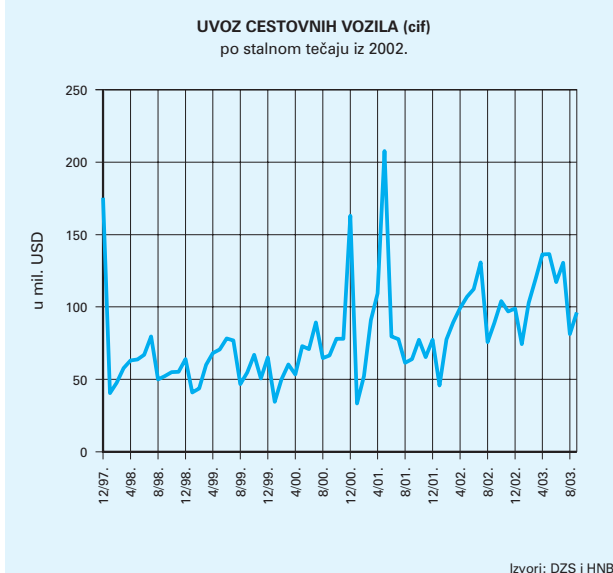
Slika 71.

Slika 72.

Slika 73.

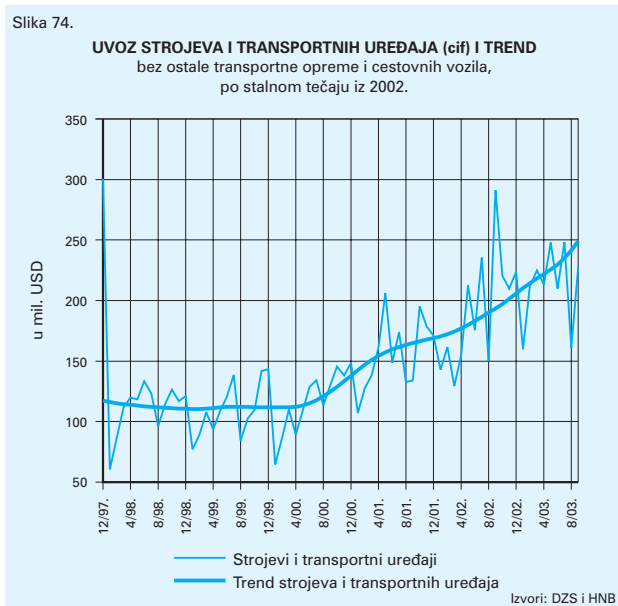
zonskog učinka, odnosno utjecaja godišnjih odmora na izvozu aktivnost. Sezonski je učinak bio najizraženiji u kolovozu 2003. kada, izuzevši izvoz nafte i naftnih derivata te izvoz brodova, mjesečni pad ostvarene vrijednosti robnoga izvoza bilježi većina odsjeka SMTK. Mjesečnim se padom posebno izdvajaju izvoz: odjeće, drva te električnih strojeva, aparata i uređaja.

Kad se iz vremenske serije podataka o ukupnome robnom izvozu isključe sezonski učinci, vidljivo je da je i u trećem tromjesečju 2003. ostvaren relativan napredak. Naime, sezonski prilagođena godišnja stopa rasta ukupnoga robnoga izvoza iznosila je 5,4%, što je za 3,2 postotna boda više od pokazatelja za isto razdoblje lani. Na osnovi podataka za nekoliko proteklih godina možemo zaključiti kako se u četvrtom tromjesečju izvozna aktivnost ubrzava, odnosno tada se obično ostvaruje najviša (u kalendarskoj godini) tromjesečna vrijednost robnoga izvoza koji isključuje izvoz brodova. Vjerojatno će se takva kretanja ponoviti i u 2003. godini, pa se do

kraja godine može očekivati zaokret trenda laganog pada robnog izvoza iz trećeg tromjesečja i vraćanje godišnjim stopama rasta iz prvog polugodišta.

U prvih devet mjeseci 2003. zabilježena je godišnja stopa rasta vrijednosti ukupnoga robnoga uvoza, izražene po stalnome tečaju, od 14,6%, što je za 4,2 postotna boda niže od pokazatelja za isto razdoblje 2002. Od odsjeka SMTK kudikamo najvećim doprinosom rastu ukupnoga robnoga uvoza i nadalje se izdvajaju uvoz cestovnih vozila i uvoz brodova.

Uvoz cestovnih vozila, izražen po stalnom tečaju, u razdoblju od siječnja do rujna 2003. bilježi godišnju stopu rasta od 20,3%. Treba istaknuti da najveći doprinos visokoj godišnjoj stopi rasta uvoza cestovnih vozila u spomenutom razdoblju daje godišnja stopa rasta uvoza cestovnih vozila iz prvoga tromjesečja 2003. godine (39,6%). U drugome tromjesečju ona iznosi znatno nižih 22,4%, a u trećem tromjesečju 4,3%. Promatrano po mjesecima 2003., najveći pad zabilježen je u srpnju, kada godišnja stopa rasta iznosi -0,2%. Ka-

ko je stupanj povezanosti vremenske serije koja iskazuje godišnje stope rasta uvoza cestovnih vozila i indeksa prometa u trgovini na malo cestovnim vozilima na domaćem tržištu vrlo visok (s malim vremenskim pomakom), padajući trend godišnjih stopa rasta uvoza cestovnih vozila po tromjesečjima 2003. prouzročio je usporavanje ukupnog prometa u trgovini na malo.

Izražen pad prosječne ostvarene vrijednosti uvoza cestovnih vozila u srpnju i kolovozu 2003. godine od 32% u usporedbi s ostvarenjem za lipanj prolazne je naravi. Naime, podaci iz proteklih godina (vidi Sliku 73.) pokazuju kako je izraženiji

mjesečni pad ostvarenog uvoza cestovnih vozila uobičajen u siječnju i tijekom kolovoza i rujna. Ukoliko u četvrtom tromjesečju 2003. godišnja stopa rasta bude niža od one ostvarene u drugome tromjesečju, mogao bi se izvesti zaključak kako trend uvoza cestovnih vozila konačno počinje padati.

Uz cestovna vozila snažnim doprinosom rastu ukupnoga robnoga uvoza u prvih devet mjeseci 2003. godine još se izdvajaju: ostala transportna oprema (godišnja stopa rasta prema podacima DZS-a iznosi 105,1%), električni strojevi, aparati i uređaji (40,2%) te industrijski strojevi za opću uporabu (35,7%). Izražen godišnji rast u spomenutom razdoblju prati i uvoz nafte i naftnih derivata (20,7%) te željeza i čelika (40,2%).

Struktura robne razmjene prema ekonomskim grupacijama zemalja pokazuje kako je u prvih devet mjeseci 2003. povećan udjel izvoza u razvijene zemlje, a smanjen udjel izvoza u zemlje u razvoju u odnosu na udjele iz istog razdoblja lani. Povećanje udjela robnog izvoza u razvijene zemlje od 2,3 postotna boda poglavito je posljedica povećanja udjela robnog izvoza u Italiju, ali i u ostale razvijene zemlje.

U apsolutnom porastu izvoza u zemlje Europske unije ističe se porast izvoza u tri najvažnija vanjskotrgovinska partnera Republike Hrvatske. Tako je izvoz u Italiju u prvih devet mjeseci 2003. bio za 350 mil. USD ili 40,2% viši u odnosu na isto razdoblje prošle godine, i to poglavito kao rezultat izvoza brodova. Valja naglasiti da je stvarni apsolutni porast ukupnoga izvoza u Italiju značajno niži jer upravo statistika izvoza i uvoza brodova precjenjuje ostvarenja u robnoj razmjeni, odnosno ponavlja izvoz i uvoz istog broda kod poslova oplemenjivanja. Osim u Italiju bitno je porastao i izvoz u Njemačku (godišnja stopa rasta od 7,8%) te u Austriju (25,1%).

Tablica 12. Izvoz i uvoz prema ekonomskim grupacijama zemalja, udjeli u postocima

	2000.	2001.	2002.	I. – IX. 2002.	I. – IX. 2003. ^a
Izvoz					
Razvijene zemlje	60,1	61,7	58,1	60,6	62,9
EU-15	54,5	54,1	52,7	55,3	56,2
Austrija	6,6	5,7	7,5	7,8	7,9
Italija	22,3	23,7	22,7	24,5	27,5
Njemačka	14,3	14,8	12,5	12,5	12,3
Efta	1,0	1,1	0,8	0,8	0,8
Ostale razvijene zemlje	4,6	6,5	4,6	4,5	5,9
Zemlje u razvoju	39,9	38,3	41,9	39,4	37,1
Cefta	13,8	12,1	12,4	11,8	11,9
Slovenija	10,8	9,1	8,7	8,4	8,2
Bosna i Hercegovina	11,2	12,0	14,4	14,3	14,6
Srbija i Crna Gora	2,4	3,2	3,5	3,5	3,1
Uvoz					
Razvijene zemlje	64,7	66,0	64,5	64,8	65,3
EU-15	55,4	57,1	55,8	56,2	56,7
Austrija	6,7	6,9	6,6	6,7	6,4
Italija	16,6	18,1	17,3	17,8	18,3
Njemačka	16,5	17,3	16,3	16,1	15,5
Efta	2,4	2,1	2,0	2,0	1,8
Ostale razvijene zemlje	7,0	6,8	6,8	6,6	6,8
Zemlje u razvoju	35,3	34,0	35,5	35,2	34,7
Cefta	14,8	14,8	16,0	16,1	16,6
Slovenija	7,9	7,8	7,7	8,0	7,6
Bosna i Hercegovina	1,0	1,4	1,6	1,5	1,6
Srbija i Crna Gora	0,4	0,4	0,5	0,5	0,5

^a Privremeni podaci; Izvor: DZS

Udjel izvoza Hrvatske u zemlje u razvoju u ukupnome izvozu iznosio je u razdoblju od siječnja do rujna 2003. godine 37,1%, što odgovara godišnjem smanjenju od 2,3 postotna boda. Istodobno je apsolutnom godišnjem rastu izvoza RH u zemlje u razvoju pridonio uglavnom izvoz u susjednu Bosnu i Hercegovinu (godišnji porast vrijednosti izvoza u prvih devet mjeseci 2003., izražene u američkim dolarima, iznosi 27,5%) i u Sloveniju (22,3%).

U razdoblju od siječnja do rujna 2003. udio uvoza iz zemalja Europske unije u ukupnome robnom uvozu RH iznosio je 56,7%, što je za 0,5 postotnih bodova više u usporedbi s istim razdobljem lani. U spomenutom razdoblju najveći doprinos porastu ostvarene vrijednosti ukupnoga robnog uvoza, izraženog u američkim dolarima, odnosi se na uvoz iz Italije (godišnji rast od 34,8%), Njemačke (30,1%) i Francuske (38,6%). Od zemalja u razvoju koje su najviše pridonijele porastu ukupne vrijednosti robnog uvoza, mogu se izdvojiti: Slovenija (u razdoblju od siječnja do rujna 2003. zabilježen je godišnji rast od 26%), Sirija (98%, i to uglavnom zbog uvoza nafte) i Kina (56%).

Račun kapitalnih i financijskih transakcija

Preliminarni podaci o ostvarenju platne bilance pokazuju da neto inozemna izravna ulaganja u RH u trećem tromjesečju 2003. iznose oko 80 mil. USD, što odgovara godišnjem padu od 10 mil. USD ili 11%. Inozemna izravna ulaganja Hrvatske u inozemstvo iznose 11 mil. USD i smanjena su za 41 mil. USD ili 79,1%, dok ulaganja u Hrvatsku iznose 90 mil. USD, a to je za 51 mil. USD ili 36,2% manje nego u istom razdoblju lani. Gotovo cjelokupan apsolutni godišnji pad inozemnih izravnih ulaganja u Hrvatsku može se pripisati smanjenju ulaganja u dionice.

Priljev inozemnih izravnih ulaganja u Hrvatsku u trećem tromjesečju 2003. još se izrazitije promijenio ako ga usporedimo s priljevima u razdoblju od travnja do lipnja 2003., kada su izravna inozemna ulaganja u Hrvatsku dosegla 0,8 mlrd. USD. Iznimno visoka apsolutna vrijednost inozemnih izravnih ulaganja u drugome tromjesečju odražava činjenicu da većina hrvatskih poduzeća prijavljuje rezultate protekle poslovne godine upravo u spomenutom razdoblju. Dobri poslovni rezultati utjecali su na porast reinvestirane dobiti osobito sektora telekomunikacija i financijskog posredovanja, a značajnu reinvestiranu dobit prijavilo je i poduzeće Pliva d.d. (uglavnom je ostvarena na osnovi prijenosa tržišne vrijednosti patenata na povezano poduzeće u inozemstvu).

Vrijednost transakcija na računu sredstva od portfeljnih ulaganja iznosi 153 mil. USD, što je značajan porast (od 74 mil. USD ili 94,2%) u usporedbi s vrijednošću transakcija zabilježenom u istome razdoblju lani, a razlika najvećim dijelom odražava promjene u portfelju banaka. Obveze na osnovi portfeljnih ulaganja u trećem tromjesečju 2003. iznose 55 mil. USD, a pretežno su rezultat otplate duga države prema Londonskome klubu (81 mil. USD) i priljeva od 19 mil. USD od izdanih instrumenata tržišta novca ostalih sektora (poduzeća). Usporedba s obvezama po portfeljnim ulaganjima u drugome tromjesečju 2003. upućuje na značajne promjene,

što je uglavnom posljedica činjenice da je razdoblje od travnja do lipnja 2003. bilo obilježeno izdavanjem obveznica u jennima (212 mil. USD), dok u trećem tromjesečju 2003. nije bilo izdanja inozemnih državnih obveznica.

Financijska sredstva na osnovi ostalih ulaganja u trećem su tromjesečju 2003. dosegla iznimno visokih 0,9 mlrd. USD, a određena su kretanjem stavke valuta i depoziti hrvatskih banaka u inozemstvu (bilježe povećanje od 0,9 mlrd. USD) i sektora država (zbog otplate obveza bilježe smanjenje od 69 mil. USD). Na rast inozemne aktive banaka odrazio se učinak odluke HNB-a o obveznoj minimalnoj deviznoj likvidnosti i odluke o rastu udjela obvezne pričuve koji se izdvaja u kunama, pojačan priljev deviza tijekom ljetnih mjeseci i, s druge strane, blaža kreditna aktivnost.

Vrijednost transakcija koje se odnose na obveze po ostalim ulaganjima u razdoblju od srpnja do rujna 2003. godine (oko 1 mlrd. USD) značajno raste i u odnosu na prethodno tromjesečje, ali i prema istom razdoblju prošle godine. Najveći relativni porast u trećem tromjesečju 2003. u usporedbi s oba spomenuta razdoblja bilježe dugoročni krediti sektora banaka i, u nešto manjoj mjeri, poduzeća, dok najveće relativno smanjenje bilježe obveze na osnovi valute i depozita inozemnih banaka matice kod domaćih banaka kćeri.

Uspriko činjenici da Hrvatska narodna banka nije intervenirala na deviznom tržištu, u trećem tromjesečju 2003. vrijednost transakcija međunarodnim pričuvama HNB-a raste za 277 mil. USD. Krajem rujna 2003. stanje međunarodnih pričuva HNB-a iznosilo je 7,1 mlrd. USD, što odgovara apsolutnom porastu od 1,2 mlrd. USD ili 19,9% u usporedbi sa stanjem na kraju 2002. Kretanje transakcija međunarodnim pričuvama u trećem tromjesečju 2003. obilježili su povećanje valute i depozita banaka (188 mil. USD) i priljevi od izdanih obveznica (vrijednost transakcija po toj osnovi iznosi 90 mil. USD).

Preliminarni podaci pokazuju da neto pogreške i propusti na računu tekućih transakcija i računu kapitalnih i financijskih transakcija u trećem tromjesečju 2003. iznose oko 1,7 mlrd. USD – znatno više nego u istom razdoblju lani (1,1 mlrd. USD).

Inozemni dug

Kretanja inozemnoga duga i dalje su vrlo negativna. Krajem listopada 2003. vrijednost inozemnog duga Republike Hrvatske iznosila je 20,8 mlrd. USD, a to odgovara porastu od 5,4 mlrd. USD ili 35,4% u odnosu na stanje krajem 2002., odnosno porastu od visokih 0,9 mlrd. USD ili 4,3% u usporedbi sa stanjem ukupnoga inozemnog duga krajem rujna 2003.

Što se tiče strukture inozemnog duga prema sektoru dužnika, udio inozemnog duga države u ukupnome inozemnom dugu RH na kraju listopada 2003. iznosio je 38,5% – za 2,8 postotnih bodova manje u usporedbi sa stanjem krajem 2002. Neznatno je smanjen i udjel inozemnog duga poduzeća (sa 25,7% na 25,5%). Povećanje udjela u ukupnome inozemnom dugu u spomenutom razdoblju bilježe banke (sa 26,1% na 28%) i izravna ulaganja (sa 6,8% na 8%).

U ukupnome porastu inozemnog duga od 5,4 mlrd. USD u prvih deset mjeseci 2003. prema podacima o njegovu prometu udio neto transakcija iznosi 3,8 mlrd. USD ili 70%, dok se

Tablica 13. Inozemni dug prema sektoru dužnika, na kraju razdoblja, u milijunima USD i postocima

	2000.	2001.	2002.	X. 2003.	Struktura				Indeksi		
					2000.	2001.	2002.	X. 2003.	2001./00.	2002./01.	X. 2003./02.
1. Monetarni sektor	159	122	0	0	1,4	1,1	0,0	0,0	76,9	0,0	0,0
2. Država	4.828	5.133	6.361	8.020	43,7	45,4	41,3	38,5	106,3	123,9	126,1
3. Banke	2.086	2.299	4.019	5.830	18,9	20,3	26,1	28,0	110,2	174,8	145,0
4. Ostali sektori (poduzeća)	3.355	3.128	3.959	5.325	30,3	27,6	25,7	25,5	93,2	126,6	134,5
5. Izravna ulaganja	627	635	1.052	1.666	5,7	5,6	6,8	8,0	101,3	165,7	158,3
Ukupno (1+2+3+4+5)	11.055	11.317	15.392	20.841	100,0	100,0	100,0	100,0	102,4	136,0	135,4

Izvor: HNB

Tablica 14. Promet inozemnog duga prema sektoru dužnika, u milijunima USD

	Stanje duga 31.12.2002.	Promet			Međ valutne promjene	Stanje duga 31.10.2003.
		Korištenja	Otplate			
			Glavnice	Kamate		
1. Izravna ulaganja	1.052	658	187	30	143	1.666
2. Država	6.361	1.415	349	272	593	8.020
3. Središnja banka (HNB)	0	0	0	0	0	0
4. Banke	4.019	2.093	767	70	484	5.830
5. Ostali sektori (poduzeća)	3.959	1.947	995	121	413	5.325
Ukupno (1+2+3+4+5)	15.392	6.114	2.298	493	1.634	20.841

Izvor: HNB

Tablica 15. Procjena budućih otplata glavnice i plaćanja kamata prema sektoru dužnika, u milijunima USD

	Stanje duga 30.9.2003.	Otplaćene glavnice do 31.10.2003.	Procjena otplata za razdoblje XI. – XII. 2003.	Ukupno 2003.	Procjena budućih otplata glavnice			
					2004.	2005.	2006.	Ostalo
1. Središnja banka (HNB)	0	0	0	0	0	0	0	0
2. Država	8.020	349	36	385	955	993	1.008	5.023
3. Banke	5.830	767	70	837	286	771	900	3.727
4. Ostali sektori (poduzeća)	5.325	995	206	1.201	1.105	741	661	2.050
5. Izravna ulaganja	1.666	187	271	459	191	143	357	585
Ukupno (1+2+3+4+5)	20.841	2.298	584	2.882	2.537	2.649	2.926	11.386
Dodatak:								
Procjena plaćanja kamata	–	493	127	620	778	658	521	1.561
Ukupno glavnica i kamate	–	2.790	712	3.502	3.315	3.306	3.447	12.947

Izvor: HNB

ostatak razlike između dvaju stanja inozemnoga duga odnosi na međ valutne promjene.

Promatramo li sektor dužnika, najveći doprinos porastu ukupnoga inozemnog duga po neto transakcijama u razdoblju od siječnja do listopada 2003. odnosi se na sektor banke. Inozemni dug banaka u spomenutome se razdoblju povećao za 1,3 mlrd. USD, od čega se 0,7 mlrd. USD odnosi na neto transakcije kreditima, a ostatak gotovo u potpunosti na valutu i depozite. Slijedi sektor država čiji je inozemni dug po neto transakcijama u spomenutome razdoblju povećan za 1,1 mlrd. USD, i to pretežno kao rezultat neto transakcija po inozemnim obveznicama (portfeljna ulaganja) i kretanja neto dugoročnih kredita (primjerice, samo tijekom listopada registriran je i povučen kredit HBOR-a u iznosu od 200 mil. USD, dok protuvrijednost registriranih dugoročnih kredita poduzeća Hrvatske autoceste koji će se sukcesivno koristiti u 2003. i 2004. godini, iznosi 292 mil. USD). Povećanje inozemnog duga ostalih sektora na osnovi neto transakcija iznosi 1 mlrd. USD, od čega najveći dio čini porast neto dugoročnih kredita (0,6 mlrd. USD), a porast neto portfeljnih ulaganja uglavnom se odnosi na inozemno izdanje obveznica poduzeća Bina-Is tra iz prvoga tromjesečja 2003. godine (202 mil. USD).

Procjene budućih otplata glavnice pokazuju da tijekom 2004. na otplatu ukupno dopijeva 2,5 mlrd. USD glavnica.

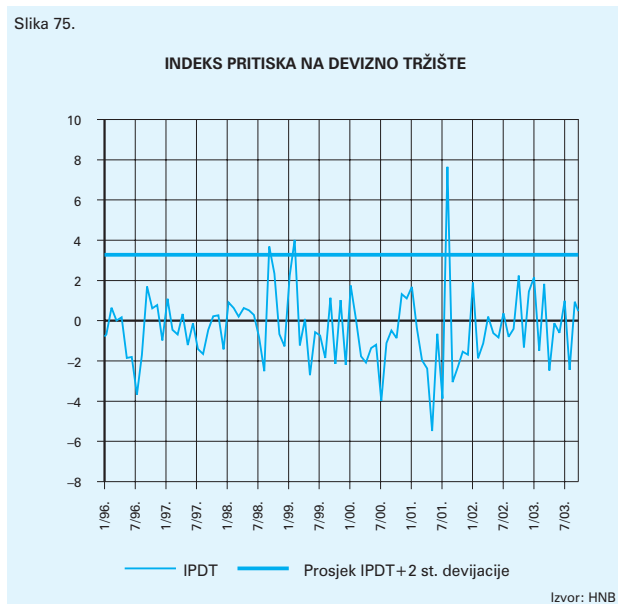
Procijenjeno je i plaćanje 0,8 mlrd. USD kamata. U 2004. godini bit će značajno veće inozemne obveze države u usporedbi sa 2003. Prema stanju inozemnoga duga 31. listopada 2003. procijenjena vrijednost glavnica koje je država dužna otplatiti u 2004. godini, iznosi 1 mlrd. USD, što je za 0,6 mlrd. USD više u usporedbi s glavicama otplaćenim do kraja rujna ove godine i procijenjenim otplatama glavnice u četvrtom tromjesečju 2003.

Neočekivano snažan porast inozemnog duga u listopadu 2003., ali i kretanja tečaja američkoga dolara prema euru, upozoravaju na to da bi vrijednost inozemnog duga na kraju 2003. mogla dosegnuti 22 mlrd. USD.

Međunarodna likvidnost

U drugom i trećem tromjesečju 2003. indeks pritiska na devizno tržište (ponderirani prosjek stope rasta tečaja kune prema euru i stope rasta bruto međunarodnih pričuva, uz standardne devijacije kao pondere) ne upućuje na potencijalne teškoće u neusklađenosti međunarodnih plaćanja. Povoljnom kretanju indeksa pritiska na devizno tržište u drugom tromjesečju 2003. uglavnom je pridonijela aprecijacija domaće valute prema euru. Izraženo na mjesečnoj razini, kuna je prema euru u travnju aprecirala 0,14%, u svibnju 0,15%, a

Slika 75.

u lipnju 0,08%. S druge strane, rast međunarodnih pričuva pozitivno je utjecao na indeks pritiska na devizno tržište najviše tijekom trećeg tromjesečja 2003. Vrijednost međunarodnih pričuva, izražena u eurima, u trećem je tromjesečju zabilježila prosječan mjesečni rast od 2,9%.

Državne financije

Obilježja proračuna u prvih devet mjeseci 2003.

Primjetan je blagi oporavak proračunskih prihoda u ljetnoj sezoni, nakon podbačaja u drugom tromjesečju. No, očekivanja glede boljeg ostvarenja prihoda tijekom ljeta nisu ispunjena jer se odlični rezultati turističke sezone nisu odrazili na prihode od poreza na dodanu vrijednost i trošarina u ljetnim mjesecima. Plan prihoda na godišnjoj razini još je ostvariv. Proračunski izdaci bilježe vrlo stabilan i relativno snažan rast po tromjesečjima u ovoj godini, tako da samo blagi oporavak prihoda nije bio dovoljan za sprečavanje dodatnog (značajnog) produbljenja proračunskog manjka u ljetnoj sezoni. Manjak proračuna konsolidirane opće države u prvih je devet mjeseci dosegno 6,1 mlrd. kuna (izuzmu li se kapitalni prihodi iz proračunskih prihoda). Pritom je bitno naglasiti da se struktura financiranja manjka promijenila u korist inozemnog financiranja jer se država u trećem tromjesečju gotovo posve oslonila na inozemne izvore financiranja.

Dug opće države povećan je za 7,5 mlrd. kuna u prva tri tromjesečja ove godine, čemu je inozemna komponenta duga pridonijela sa 4,3 mlrd. kuna. Time je dug opće države koncem rujna dosegno 82,8 mlrd. kuna (od toga se 81,6 mlrd. kuna odnosi na dug središnje države), odnosno 97,2 mlrd. kuna ili 51,2% BDP-a ukoliko se iznosu duga opće države pribroje ukupno izdana jamstva (potencijalni dug).

Ostvarenje proračuna

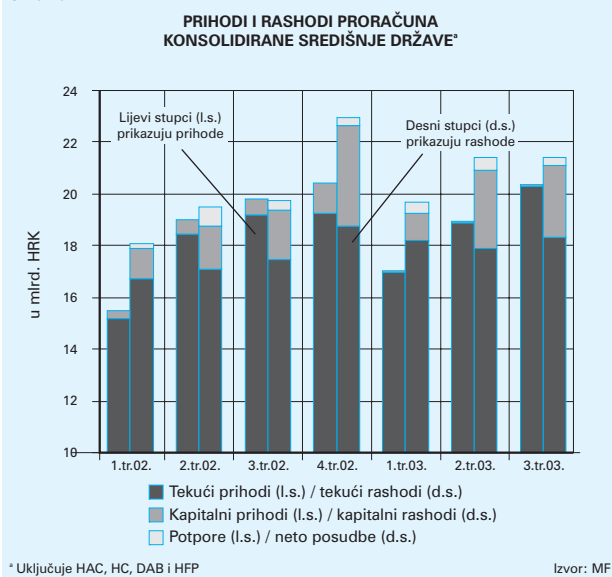
Proračunski prihodi

U prvih devet mjeseci ukupno je prikupljeno 62,7 mlrd. kuna prihoda ili 70,0% godišnjeg plana za konsolidiranu opću državu. U nastavku se komentiraju prihodi (i rashodi) konsolidirane središnje države u koju su uključeni prihodi i rashodi svih državnih agencija (HAC, HC, DAB i HFP) jer je ta razina konsolidacije najviša razina za koju posjedujemo proračun po ekonomskoj klasifikaciji.

Na razini konsolidirane središnje države u prvih devet mjeseci prikupljeno je 56,4 mlrd. kuna ili za 3,8% više nego u istom razdoblju prošle godine. Isključe li se iz razmatranja kapitalni prihodi, tada prirast (tekućih) prihoda iznosi nešto više, tj. 6,2%. Bitno je, međutim, upozoriti na tromjesečnu dinamiku prirasta tekućih prihoda: 11,5%, 2,4% i 5,5% slijedom od prvog do trećeg tromjesečja, iz čega se jasno vidi blagi oporavak tekućih prihoda u trećem tromjesečju. Budući da je ovdje riječ o nominalnim veličinama, 5,5%-tni prirast u trećem tromjesečju ipak još nije dovoljan da bi značio i realni rast tekućih prihoda u odnosu na isto razdoblje lani (ima li se na umu ovogodišnji očekivani rast nominalnog BDP-a). Osim toga pomalo zabrinjava i silazni trend prirasta poreznih prihoda u sklopu tekućih prihoda. Naime, dok je u drugom tromjesečju podbačaj tekućih prihoda bio uzrokovan gotovo isključivo slabijom realizacijom neporeznih prihoda (tada je zabilježen prirast poreznih prihoda od 6,5%), u trećem su tromjesečju porezni prihodi s prirastom od samo 5,4% bili glavni uzrok "slabijih" tekućih prihoda. Posljedica je to u prvom redu slabije realizacije prihoda od PDV-a i trošarina. Trošarine su zabilježile prirast samo od 2,5% nominalno⁸ ukoliko se iz njih izuzmu trošarine na uvoz automobila (koje i u trećem tromjesečju bilježe solidan rast od 12,9%), dok je PDV zabilježio prirast od 6,1% (najniži tromjesečni prirast ove godine). Obje kategorije poreznih prihoda pomalo iznenađuju svojim relativno "niskim" ostvarenjima, posebno s obzirom na odlične rezultate turističke sezone. Objektivno gledajući, na osnovi poreznih prihoda ne može se objasniti znatno veća potrošnja turista u ovoj godini koja proizlazi iz rezultata ankete o turističkoj potrošnji. Možemo zaključiti jedino sljedeće: ili će se rezultati odlične turističke sezone pokazati s podacima za listopad (kao zaostale uplate) ili ova turistička sezona, promatrano kroz prosječnu potrošnju po turistu, nimalo ne odskakće od prethodnih (što implicira upitnost rezultata ovogodišnje i/ili prošlogodišnje i prethodnih anketa) ili se možda povećala porezna evazija pod utjecajem parlamentarnih izbora u studenome. Moguća je svaka od spomenutih solucija ili njihova kombinacija, pa do kraja godine s relativnim optimizmom treba očekivati daljnji oporavak poreznih proračunskih prihoda.

⁸ Dominantan utjecaj na ovako nizak rast prihoda od trošarina imao je samo 2,6%-tni rast prihoda od trošarina na naftne derivate u trećem tromjesečju u odnosu na isto lanjsko razdoblje.

Slika 76.

Proračunski rashodi

Na razini konsolidirane opće države ukupno je utrošeno 68,2 mlrd. kuna u prvih devet mjeseci ili 72,3% od ukupnih planiranih sredstava za cijelu godinu. Od toga je 62,5 mlrd. kuna utrošeno na razini konsolidirane središnje države, a to je nominalno za 9,2% više nego u istom razdoblju lani. Imajući na umu realizaciju rashoda po tromjesečjima u ovoj godini, a u odnosu na ista prošlogodišnja razdoblja, i nadalje se može primijetiti da ne postoje značajne devijacije u porastu potrošnje. U usporedbi s trećim tromjesečjem prošle godine ukupni su rashodi porasli za 8,6% u trećem tromjesečju ove godine, što je nešto niži prirast od onih u prva dva tromjesečja ove godine (9,0% i 9,9%).

Održavanju relativno visokog rasta rashoda u trećem tro-

mjesečju ponajviše pridonose još uvijek vrlo visoki rashodi za kapitalne izdatke. Naime, nakon "vrhunca" postignutog u drugom tromjesečju, intenzitet izvođenja radova blago je pao, barem prema onome što se može iščitati iz podataka. No, još uvijek je zabilježen vrlo visoki rast od 41,5% na stavci kapitalnih rashoda, a u odnosu na ljetne mjesec prošle godine⁹. Nominalno je na kapitalne rashode ukupno utrošeno 2,8 mlrd. kuna u razdoblju od početka srpnja do konca rujna, što je samo za 0,2 mlrd. kuna manje od iznosa utrošenog u prethodnom tromjesečju. Najveći se dio tog iznosa odnosi na kapitalne rashode HAC-a i HC-a (otprilike 1,8 mlrd. kuna), što samo potvrđuje činjenicu da se izgradnja (auto)cesta nastavila velikim intenzitetom i nakon otvaranja dijelova autocesta pred turističku sezonu. Svi podaci i dalje upućuju na to da će radovi planirani za ovu godinu biti obavljeni u potpunosti, za razliku od prošle godine kada je ostvarenje radova HAC-a i HC-a bilo za 20% manje od plana, a time i planirani rashodi.

Saldo proračuna i financiranje manjka

Rezultat je ostvarenih prihoda i rashoda u prvih devet mjeseci ove godine manjak od 5,5 mlrd. kuna na razini konsolidirane opće države, odnosno 6,1 mlrd. kuna izuzmu li se kapitalni prihodi. Manjak (zajedno s otplatama) nešto je većim dijelom financiran iz inozemnih izvora. U veljači je emitirano 500 mil. EUR euroobveznica, a u lipnju 25 mlrd. JPY (otprilike 210 mil. USD) samurajskih obveznica na japanskom tržištu. Upravo je ta emisija upotrijebljena za financiranje u trećem tromjesečju, što zapravo nije bilo u skladu s početnim planom, prema kojem se novac od emisije samurajskih obveznica trebao sačuvati za financiranje u prvom tromjesečju iduće godine. Opravdanje za tu promjenu djelomice se nalazi u kašnjenju novca od druge tranše SAL-a (pristigao je u posljednjem tromjesečju ove godine). Valja ponoviti da je to tek djelomično opravdanje, jer je tranša SAL-a bila vrijedna 100 mil.

Tablica 16. Saldo proračuna konsolidirane opće države po razinama, u milijunima kuna i postocima

	2002.		2003.		2003./2002.
	od 1. do 3. tr.	od 1. do 4. tr. ^a	od 1. do 3. tr.	od 1. do 4. tr. ^b	od 1. do 3. tr.
Državni proračun	...	-2.771	-3.327	-909	...
Prihodi	...	70.680	53.229	77.010	...
Rashodi	...	73.451	56.556	77.919	...
Državne agencije	...	-1.907	-2.272	-3.288	...
HAC	...	-2.030	-2.448	-3.599	...
HC	...	62	-135	-145	...
DAB	...	12	267	360	...
HFP	...	49	44	97	...
Lokalni proračuni	...	-45	63	-656	...
Saldo konsolidirane opće države	...	-4.723	-5.536	-4.854	...
udio u BDP-u (%)	...	-2,7	-2,5	-2,5	...
Saldo konsolidirane opće države, bez kapitalnih prihoda	...	-7.873	-6.124	-8.937	...
udio u BDP-u (%)	...	-4,5	-4,7	-4,7	...
Bilješka:					
Dospjele nepodmirene obveze opće države, promjena	-479

^a Revidirani podaci; ^b Revidirani plan; Izvor: MF

9 Ovdje valja imati na umu da su vjerojatno kapitalni rashodi bili relativno podcijenjeni u prva tri tromjesečja prošle godine, jer je HAC glavninu svojih kapitalnih rashoda iskazao tek u posljednjem tromjesečju 2002. Zato je

nominalni porast rashoda, pa u okviru toga i kapitalnih rashoda, vjerojatno u drugom, odnosno u trećem tromjesečju ove godine stvarno sporiji negoli to pokazuju podaci.

USD, a samurajske obveznice vrijede više od 210 mil. USD. Domaći izvori nisu znatnije korišteni u trećem tromjesečju, tako da se struktura financiranja manjka promijenila u korist inozemnog financiranja. Razlog zbog kojeg se domaći izvori nisu značajnije aktivirali jest i činjenica da je Ministarstvo financija uspjelo refinancirati većinu trezorskih zapisa koji su dospjevali tijekom rujna (570 mil. kuna od ukupno 920 mil. kuna). To je, dakako realizirano uz znatno povećanje kamatne stope na trezorske zapise, koja se u jednom trenutku približila stopi od 7%.

Što se financiranja na osnovi privatizacije tiče, značajni prihodi u ovoj godini odnose se jedino na privatizaciju 25% dionica Ine, koja je okončana u posljednjem tromjesečju kada je i sam novac stigao u državnu blagajnu (505 mil. USD). Konačno, bitno je spomenuti da su tijekom ljetnih mjeseci nepodmirene dospelje obveze države dodatno smanjene za 135 mil. kuna, a u prvih devet mjeseci kumulativno smanjene su gotovo za 480 mil. kuna. Tako državi preostaje podmiriti još samo 300 mil. kuna nepodmirenih dospjelih obveza i u cijelosti će steći status urednog platiše.

Državni dug

Dug opće države (bez izdanih državnih jamstava) na kraju trećeg tromjesečja 2003. godine, prema podacima HNB-a, iznosio je 82,8 mlrd. kuna ili 43,6% očekivanog BDP-a za ovu godinu. Pritom valja spomenuti da su zbog korekcije podataka o potraživanjima i obvezama lokalne uprave i fondova podaci o dugu za ovu godinu revidirani po mjesecima počevši od prosinca 2002. Revizijom se dug opće države jednokratno

povećao za otprilike 0,6 mlrd. kuna ukoliko, primjerice, usporedimo prijašnji i revidirani podatak o dugu opće države na kraju lipnja.

Izdana jamstva Republike Hrvatske iznosila su 14,4 mlrd. kuna potkraj rujna, odnosno 7,6% očekivanog BDP-a. Ukupni državni dug zajedno s potencijalnim dugom u obliku jamstava iznosio je 97,2 mlrd. kuna ili 51,2% očekivanog BDP-a. Promotri li se dinamika kretanja duga opće države po tromjesečjima, primjećuje se snažan rast duga (na neto razini) u prvom tromjesečju (sa 75,2 na 81,1 mlrd. kuna) te potom umjeren rast duga u drugom i trećem tromjesečju (na 81,9 mlrd. kuna, odnosno na 82,8 mlrd. kuna). Razlike postoje i u strukturi porasta duga. Dominantna komponenta rasta iz prvog tromjesečja – inozemno zaduženje – smanjuje se i ustupa mjesto domaćoj komponenti tijekom drugog tromjesečja. Međutim, u trećem tromjesečju dolazi ponovno do obrata, tj. inozemna komponenta postaje ponovno dominantna. Agregatno, na razini prvih devet mjeseci, inozemna komponenta duga povećala se za 4,3 mlrd. kuna, dok se domaća povećala za 3,2 mlrd. kuna. To odgovara i spomenutoj slici financiranja proračunskog manjka, prema kojoj su pretežno korišteni inozemni izvori financiranja. Izdana jamstva agregatno su smanjena za 657 mil. kuna u prvih devet mjeseci ove godine. No, važno je spomenuti da su se izdana jamstva nešto povećala tijekom trećeg tromjesečja (za 94 mil. kuna), nakon velikog smanjenja u drugom tromjesečju.

Od ukupnog duga opće države (82,8 mlrd. kuna na koncu rujna) na središnju se državu odnosilo 81,6 mlrd. kuna duga. Pritom je korisno podsjetiti da podaci o ukupnom dugu za obje razine uključuju dug HBOR-a te da se dug središnje

Tablica 17. Unutarnji dug središnje države, na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	Stanje				Promjena	
	XII. 2001.	XII. 2002.	VI. 2003.	IX. 2003.	I. – IX. 2002.	I. – IX. 2003.
1. Unutarnji dug središnje države	24.907	28.747	32.555	32.187	2.246	3.440
1.1. Unutarnji dug Republike Hrvatske	21.468	24.735	28.760	28.263	2.084	3.528
Trezorski zapisi	4.892	5.633	5.984	5.646	652	13
Instrumenti tržišta novca	7	0	0	0	-7	0
Obveznice	15.416	16.022	17.981	17.508	681	1.486
Krediti Hrvatske narodne banke	-	0	1	3	0	3
Krediti banaka	1.152	3.080	4.793	5.106	758	2.026
1.2. Unutarnji dug republičkih fondova	3.439	4.012	3.795	3.924	162	-88
Instrumenti tržišta novca	-	-	-	-	-	-
Obveznice	1.636	1.652	1.667	1.681	-6	29
Krediti banaka	1.803	2.360	2.128	2.243	168	-116
Napomena: izdana jamstva	6.026	7.528	6.808	6.535	1.371	-993

Izvor: HNB

Tablica 18. Inozemni dug središnje države, na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	Stanje				Promjena	
	XII. 2001.	XII. 2002.	VI. 2003.	IX. 2003.	I. – IX. 2002.	I. – IX. 2003.
1. Inozemni dug središnje države	42.413	45.252	48.100	49.452	1.420	4.396
1.1. Inozemni dug Republike Hrvatske	39.657	41.473	44.433	45.603	1.187	4.306
Obveznice	30.029	30.261	33.747	34.057	373	3.941
Krediti	9.628	11.212	10.685	11.546	814	364
1.2. Inozemni dug republičkih fondova	2.757	3.779	3.667	3.849	233	90
Obveznice	697	1.024	1.004	1.012	-408	-7
Krediti	2.060	2.755	2.663	2.837	640	97
Napomena: izdana jamstva	8.549	7.787	7.742	8.105	-768	319

Izvor: Bilten HNB-a

države razlikuje od duga opće države samo za iznos duga lokalne države.

Unutarnji dug središnje države

U trećem tromjesečju unutarnji dug središnje države smanjen je za 0,4 mlrd. kuna, što implicira porast unutarnjeg duga za 3,4 mlrd. kuna tijekom prvih devet mjeseci. Cjelokupan porast unutarnjeg duga u prva tri tromjesečja može se pripisati razini Republike Hrvatske, jer su republički fondovi u istom razdoblju čak smanjili (svoj) dug za gotovo 0,1 mlrd. kuna. Pritom je korisno naglasiti da se najveći dio unutarnjeg duga generirao kreditima banaka (otprilike 60%), dok je izdavanjem obveznica generirano preostalih 40% "novog" duga. Trezorski zapisi ustvari nisu pridonijeli porastu unutarnjeg du-

ga, što je promjena s obzirom na prethodno tromjesečje kada su trezorski zapisi sudjelovali gotovo sa 10% u porastu unutarnjeg duga.

Inozemni dug središnje države

Za razliku od unutrašnjeg duga, inozemni dug središnje države povećao se neto za 1,4 mlrd. kuna u trećem tromjesečju, čime se kumulativni inozemni dug u prvih devet mjeseci povećao za 4,4 mlrd. kuna. U sklopu inozemnog duga cjelokupni se porast također može pripisati razini Republike Hrvatske jer republički fondovi pridonose povećanju s nepunih 0,1 mlrd. kuna. Na kraju valja spomenuti da su glavni instrument rasta inozemnog duga bile obveznice, kojima se zapravo generiralo 90% njegova rasta (na neto osnovi).

Statistički pregled

Klasifikacija i iskazivanje podataka o potraživanjima i obvezama

Podaci o potraživanjima i obvezama financijskih institucija klasificiraju se prema institucionalnim sektorima i financijskim instrumentima. Institucionalni sektori su sljedeći: financijske institucije, središnja država, ostali domaći sektori i inozemstvo.

Sektor financijske institucije obuhvaća sljedeće podsektore: središnju banku, poslovne banke, ostale bankarske institucije i ostale financijske institucije. Središnja banka je Hrvatska narodna banka. Poslovne banke su institucije kojima je Hrvatska narodna banka izdala dozvolu za obavljanje bankarskih poslova u skladu sa Zakonom o bankama, uključujući i štedionice u prijelaznom razdoblju. U poslovne banke ne uključuju se banke u stečaju i bivše filijale banaka sa sjedištem u bivšoj SFRJ. Ostale bankarske institucije su stambene štedionice, štedno-kreditne zadruge i investicijski fondovi. Ostale financijske institucije su financijske institucije koje nisu klasificirane kao banke ili kao ostale bankarske institucije (npr. osiguravateljska društva,

mirovinski fondovi).

Središnja država obuhvaća organe državne uprave, uključujući Hrvatske ceste, Hrvatske autoceste, Državnu agenciju za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka, te sljedeće republičke fondove: Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Hrvatski fond za privatizaciju, kao i javno poduzeće Hrvatske vode i Hrvatsku banku za obnovu i razvitak. Ostali domaći sektori su organi lokalne uprave i lokalni fondovi, javna i privatna poduzeća te stanovništvo, uključujući obrtnike i neprofitne organizacije koje pružaju usluge stanovništvu. U pojedinim tablicama ostali domaći sektori dijele se na sljedeće pod-sektore: lokalnu državu, koja obuhvaća jedinice lokalne uprave i lokalne fondove, poduzeća, koja obuhvaćaju javna i privatna poduzeća, te stanovništvo, koje uključuje i obrtnike i neprofitne organizacije.

Sektor inozemstvo obuhvaća strane fizičke i pravne osobe.

Svi podaci o potraživanjima i obvezama odnose se na stanje na kraju razdoblja, pri čemu se devizne pozicije iskazuju u kunskoj protuvrijednosti po srednjem tečaju Hrvatske narodne banke na kraju razdoblja.

Tablica A1: Monetarni i kreditni agregati

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

Godina	Mjesec	Primarni novac	Novčana masa M1	Novčana masa M1a	Ukupna likvidna sredstva M4	Neto domaća aktiva	Plasmani	Mjesečne stope rasta					
								Primarni novac	Novčana masa M1	Novčana masa M1a	Ukupna likvidna sredstva M4	Neto domaća aktiva	Plasmani
1993.	prosinac	2.248,9	3.134,4	3.759,2	10.061,1	12.005,7	20.287,9	-	-	-	-	-	-
1994.	prosinac	4.714,2	6.642,6	6.996,7	17.679,9	16.540,1	27.661,5	11,73	2,20	3,83	2,26	11,84	3,45
1995.	prosinac	6.744,1	8.234,9	8.503,2	24.623,0	21.576,3	32.819,5	2,97	0,89	1,54	3,41	1,00	1,88
1996.	prosinac	8.770,4	11.368,9	11.494,9	36.701,1	24.960,4	33.831,2	11,35	7,83	7,67	4,88	-5,41	-11,61
1997.	prosinac	10.346,1	13.731,4	13.848,8	50.742,0	33.829,0	48.863,4	7,86	3,93	3,85	2,16	4,98	4,96
1998.	prosinac	9.954,2	13.531,4	13.615,2	57.340,3	44.626,8	59.792,0	7,24	6,92	6,59	2,51	3,73	0,25
1999.	prosinac ^a	10.310,0	13.858,9	13.965,7	56.659,3	40.003,8	55.875,8	4,53	5,46	5,48	2,28	0,35	-4,58
2000.	prosinac	11.717,3	18.030,3	18.256,4	73.061,1	44.043,9	60.883,8	7,32	10,04	9,89	3,66	10,46	2,66
2001.	prosinac	17.803,2	23.703,5	23.936,5	106.071,4	57.410,0	74.964,5	8,01	13,00	11,96	11,65	3,40	1,16
2002.	kolovoz	21.706,3	29.502,1	30.155,7	113.036,5	72.714,9	89.091,9	1,86	1,92	2,29	3,01	1,79	1,85
	rujan	20.871,2	28.913,6	30.043,0	113.275,2	73.340,9	91.165,6	-3,85	-1,99	-0,37	0,21	0,86	2,33
	listopad	20.319,8	29.090,4	29.899,1	114.826,3	76.709,3	94.581,1	-2,64	0,61	-0,48	1,37	4,59	3,75
	studenj	20.798,0	29.092,3	29.850,9	114.260,6	77.210,7	95.408,8	2,35	0,01	-0,16	-0,49	0,65	0,88
	prosinac	23.027,9	30.869,8	31.876,7	116.141,8	83.324,4	97.463,7	10,72	6,11	6,79	1,65	7,92	2,15
2003.	siječanj	21.678,2	29.412,1	30.260,9	116.614,9	86.344,4	100.155,5	-5,86	-4,72	-5,07	0,41	3,62	2,76
	veljača	22.483,3	29.456,0	30.071,0	117.208,5	84.687,7	102.161,0	3,71	0,15	-0,63	0,51	-1,92	2,00
	ožujak	21.883,5	29.512,2	30.147,9	118.791,2	85.953,3	102.706,0	-2,67	0,19	0,26	1,35	1,49	0,53
	travanj	23.216,0	30.294,4	30.888,6	117.854,4	88.256,7	103.713,6	6,09	2,65	2,46	-0,79	2,68	0,98
	svibanj	23.618,8	32.002,0	32.660,8	119.105,0	90.424,9	104.887,7	1,74	5,64	5,74	1,06	2,46	1,13
	lipanj	24.264,7	32.828,3	33.494,6	120.021,6	89.724,0	104.065,6	2,73	2,58	2,55	0,77	-0,78	-0,78
	srpanj	25.064,8	34.381,5	35.031,8	125.023,3	93.926,6	106.822,9	3,30	4,73	4,59	4,17	4,68	2,65
	kolovoz	25.854,2	34.044,3	34.586,9	126.979,7	92.451,1	106.761,8	3,15	-0,98	-1,27	1,56	-1,57	-0,06
	rujan	27.289,1	32.589,4	33.247,6	126.910,9	92.696,3	107.180,1	5,55	-4,27	-3,87	-0,05	-0,27	-0,39
	listopad	27.037,8	32.805,7	33.482,9	127.072,4	93.345,6	108.516,8	-0,92	0,66	0,71	0,13	0,70	1,25

^a Plasmani su jednokratno smanjeni u iznosu od 2.759,4 milijuna kuna.

Tablica A1: Monetarni i kreditni agregati

U tablici se iskazuju podaci o nekim osnovnim monetarnim i kreditnim agregatima te njihove mjesečne stope rasta. U rujnu 1999. godine izvršena je revizija svih monetarnih agregata. U starijim publikacijama HNB-a podaci o potraživanjima i obvezama štedionica nisu obuhvaćeni u izračunu monetarnih agregata.

Primarni novac u cijelosti je preuzet iz Bilance Hrvatske narodne banke (Tablica C1).

Novčana masa (M1) definirana je jednako kao i istoimena pozicija u Bilanci monetarnih institucija (Tablica B1) te obuhvaća gotov novac izvan banaka, depozite ostalih bankarskih institucija i ostalih domaćih sektora kod Hrvatske narodne banke te depozitni novac kod poslovnih banaka. Novčana masa (M1a) obuhvaća gotov novac izvan banaka i depozitni novac kod poslovnih banaka uvećan za depozitni novac središnje države kod poslovnih banaka.

Ukupna likvidna sredstva (M4) obuhvaćaju novčanu masu (M1), štedne i oročene depozite, devizne depozite te obveznice i instrumente tržišta novca (navedene komponente preuzete su iz Bilance monetarnih institucija (Tablica B1)).

Neto domaća aktiva definirana je kao razlika između ukupnih likvidnih sredstava i inozemne aktive (neto).

Plasmani su potraživanja poslovnih banaka od ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i ostalih financijskih institucija.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. udio tih banaka u monetarnom agregatu M1 iznosio je 259,3 milijuna kuna, a u monetarnom agregatu M4 iznosio je 4.035,8 milijuna kuna. Podaci za lipanj 1999. godine bit će usporedivi s podacima za srpanj 1999. godine ako se stavka Plasmani banaka poveća za iznos od 3.513,5 mil. kuna.

Tablica B1: Bilanca monetarnih institucija

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.			
	XII.	XII.	XII. ^b	XII.	III.	VI.	IX.	X.
AKTIVA								
1. Inozemna aktiva (neto)	16.655,5	29.017,2	48.661,3	32.817,4	32.838,0	30.297,6	34.214,6	33.726,8
2. Plasmani	65.938,6	72.051,4	87.637,6	112.518,9	117.269,0	119.500,8	123.208,2	123.767,8
2.1. Potraživanja od središnje države (neto)	10.062,8	11.167,6	12.673,1	15.055,2	14.563,0	15.435,2	16.028,1	15.251,0
2.2. Potraživanja od ostalih domaćih sektora	55.676,4	60.653,4	74.513,0	96.329,0	101.128,3	102.711,2	105.783,3	107.048,7
2.3. Potraživanja od ostalih bankarskih institucija	45,4	68,7	170,2	219,5	214,0	209,2	455,9	515,1
2.4. Potraživanja od ostalih financijskih institucija	154,0	161,7	281,4	915,3	1.363,7	1.145,2	940,9	952,9
Ukupno (1+2)	82.594,1	101.068,7	136.298,9	145.336,3	150.107,0	149.798,4	157.422,9	157.494,5
PASIVA								
1. Novčana masa	13.858,9	18.030,3	23.703,5	30.869,8	29.512,2	32.828,3	32.589,4	32.805,7
2. Štedni i oročeni depoziti	5.397,5	7.651,1	10.213,1	13.001,1	15.056,8	15.825,9	18.262,9	17.341,7
3. Devizni depoziti	36.966,0	46.901,6	71.836,9	72.054,6	74.068,6	71.104,3	75.416,0	76.329,8
4. Obveznice i instrumenti tržišta novca	436,8	478,2	317,8	216,3	153,7	263,0	642,6	595,2
5. Ograničeni i blokirani depoziti	3.814,7	2.864,5	1.926,2	1.729,5	1.812,6	1.873,8	1.958,0	1.768,7
U tome: Blokirani devizni depoziti stanovništva	2.742,7	1.695,1	770,2	319,3	257,5	242,3	177,2	174,6
6. Ostalo (neto)	22.120,0	25.143,1	28.301,4	27.465,1	29.503,2	27.903,1	28.553,9	28.653,4
Ukupno (1+2+3+4+5+6)	82.594,1	101.068,7	136.298,9	145.336,3	150.107,0	149.798,4	157.422,9	157.494,5

^a Privatizacijom Privredne banke Zagreb došlo je do jednokratnog smanjenja njezine bilančne svote u iznosu od 2.759,4 milijuna kuna: na strani aktive smanjili su se devizni krediti odobreni javnim poduzećima, a na strani pasive smanjile su se obveze iz deviznih kredita prema Republici Hrvatskoj. Devizni krediti odobreni javnim poduzećima uključeni su u stavku aktive "2.2. Potraživanja od ostalih domaćih sektora". Obveze iz deviznih kredita prema Republici Hrvatskoj uključene su u stavku aktive "2.1. Potraživanja od središnje države (neto)".

^b U međunarodne pričuve HNB-a sa stanjem na dan 31. prosinca 2001. uključen je učinak prve revalorizacije vrijednosnica u iznosu od 165,5 milijuna kuna. U međunarodne pričuve uključene su i obračunate kamate na depozite, a čiji je učinak iznosio 63,8 milijuna kuna. Analogno, na osnovi pripisa obračunatih kamata obveze HNB-a prema inozemstvu povećane su za 6,4 milijuna kuna, a obveze na osnovi izdvajanja devizne obvezne pričuve za 8,6 milijuna kuna.

Tablica B1: Bilanca monetarnih institucija

Bilanca monetarnih institucija prikazuje konsolidirane podatke iz Bilance Hrvatske narodne banke (Tablica C1) i Konsolidirane bilance poslovnih banaka (Tablica D1).

Inozemna aktiva (neto) razlika je između zbroja inozemnih aktiva Hrvatske narodne banke i poslovnih banaka i zbroja inozemnih pasiva Hrvatske narodne banke i poslovnih banaka.

Plasmani su zbroj odgovarajućih stavki iz Bilance Hrvatske narodne banke i Konsolidirane bilance poslovnih banaka, s tim da su potraživanja od središnje države iskazana neto, tj. umanjena za depozite središnje države kod Hrvatske narodne banke i kod poslovnih banaka.

Novčana masa zbroj je gotovog novca izvan banaka, depozita ostalih bankarskih institucija kod Hrvatske narodne banke, depozita ostalih domaćih sektora kod Hrvatske narodne banke i depozitnog novca kod

poslovnih banaka (pozicija Depozitni novac iz Konsolidirane bilance poslovnih banaka, Tablica D1).

Stavke Štedni i oročeni depoziti, Devizni depoziti te Obveznice i instrumenti tržišta novca u cijelosti su preuzete iz Konsolidirane bilance poslovnih banaka, dok je stavka Ograničeni i blokirani depoziti zbroj pripadnih stavki iz Bilance Hrvatske narodne banke (isključujući blokirane depozite poslovnih banaka kod Hrvatske narodne banke) i Konsolidirane bilance poslovnih banaka. Ostalo (neto) su neraspoređene stavke pasive umanjene za neraspoređene pozicije aktive.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj njihov je udio u ukupnoj bilančnoj sumi iznosio 4.296,3 mil. kuna. Podaci za lipanj 1999. godine bit će usporedivi s podacima za srpanj 1999. godine ako se bilančne stavke Potraživanja od ostalih domaćih sektora i Ostalo (neto) povećaju za 3.513,5 mil. kuna.

Tablica B2: Broj poslovnih banaka i štedionica obuhvaćenih monetarnom statistikom i njihova klasifikacija po veličini bilančne aktive

Godina	Mjesec	Ukupan broj poslovnih banaka	Poslovne banke klasificirane po veličini bilančne aktive						Ukupan broj štedionica	Štedionice klasificirane po veličini bilančne aktive		
			Manje od 100 mil. kn	Od 100 do manje od 500 mil. kn	Od 500 mil. do manje od 1 mlrd. kn	Od 1 do manje od 2 mlrd. kn	Od 2 do manje od 10 mlrd. kn	10 i više mlrd. kn		Manje od 10 mil. kn	Od 10 do manje od 100 mil. kn	100 i više mil. kn
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1993.	prosinac	43	16	12	7	4	2	2	0	0	0	0
1994.	prosinac	50	13	21	6	6	2	2	33	22	9	2
1995.	prosinac	53	15	20	7	7	2	2	21	7	13	1
1996.	prosinac	57	10	26	6	9	4	2	22	10	11	1
1997.	prosinac	60	4	28	9	8	9	2	33	12	18	3
1998.	prosinac	60	3	26	8	11	10	2	33	4	25	4
1999.	prosinac	53	4	23	7	7	10	2	30	5	21	4
2000.	prosinac	45	3	15	9	6	10	2	29	5	19	5
2001.	prosinac	44	3	13	7	7	10	4	21	4	12	5
2002.	kolovoz	47	7	13	7	7	10	3	11	3	6	2
	rujan	47	7	12	6	9	10	3	11	3	6	2
	listopad	47	7	12	6	9	10	3	11	3	6	2
	studenj	46	6	12	6	9	8	5	11	3	6	2
	prosinac	46	4	13	7	9	8	5	10	3	5	2
2003.	siječanj	46	4	13	7	8	9	5	10	3	5	2
	veljača	46	4	13	8	7	9	5	10	4	4	2
	ožujak	46	4	12	8	9	8	5	10	4	4	2
	travanj	46	4	12	8	9	8	5	9	4	3	2
	svibanj	46	4	13	8	7	9	5	9	5	2	2
	lipanj	45	4	12	8	7	9	5	9	5	2	2
	srpanj	44	4	12	8	7	8	5	9	5	2	2
	kolovoz	43	4	13	7	6	7	6	9	5	2	2
	rujan	43	3	14	7	6	7	6	9	5	2	2
	listopad	43	3	13	8	6	7	6	9	5	2	2

Tablica B2: Broj poslovnih banaka i štedionica obuhvaćenih monetarnom statistikom i njihova klasifikacija prema veličini bilančne aktive

U tablici se iskazuje ukupan broj poslovnih banaka i štedionica koje mjesečno izvješćuju Hrvatsku narodnu banku i čije je poslovanje prikazano u Konsolidiranoj bilanci poslovnih banaka.

Posebna pravila izvješćivanja vrijedila su za štedionice do lipnja 1995. godine. Štedionice nisu bile obvezne izvješćivati središnju ban-

ku o svom poslovanju, tako da su podacima do lipnja 1995. obuhvaćene samo štedionice koje su o svom poslovanju dragovoljno izvješćivale Hrvatsku narodnu banku. Od srpnja 1995. godine podacima su obuhvaćene sve registrirane štedionice. Štedionice koje su dobile odobrenje za rad kao banke, dužne su do 31. prosinca 2006. uskladiti svoje poslovanje s odredbama Zakona o bankama.

U tablici se također iskazuje i klasifikacija poslovnih banaka i štedionica prema veličini bilančne aktive.

Tablica C1: Bilanca Hrvatske narodne banke

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.			
	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	X.
AKTIVA								
1. Inozemna aktiva	23.135,7	28.747,4	39.308,9	42.058,8	44.479,0	44.520,5	46.801,6	47.000,7
1.1. Zlato	–	–	–	–	–	–	–	–
1.2. Specijalna prava vučenja	1.449,2	1.204,2	905,8	17,4	10,2	8,3	6,9	6,7
1.3. Pričuvna pozicija kod MMF-a	1,6	1,8	1,8	1,6	1,7	1,6	1,6	1,6
1.4. Efektivna i depoziti po viđenju u inozemnim bankama	1.109,6	7,4	6,1	6,4	5,9	1.370,7	10,0	5,3
1.5. Oročeni depoziti u inozemnim bankama	17.702,4	20.986,9	25.565,9	28.183,2	25.243,7	18.423,8	21.389,5	21.636,7
1.6. Plasmani u vrijednosne papire u devizama	2.871,6	6.545,7	12.829,3	13.850,0	19.217,5	24.716,2	25.393,6	25.350,4
1.7. Nekonvertibilna devizna aktiva	1,3	1,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Potraživanja od središnje države	24,1	0,0	–	0,5	2,0	1,5	3,0	2,5
2.1. Potraživanja u kunama	24,1	0,0	–	0,5	2,0	1,5	3,0	2,5
2.2. Potraživanja u devizama	–	–	–	–	–	–	–	–
3. Potraživanja od ostalih domaćih sektora	276,8	289,5	229,2	110,6	110,5	102,4	94,5	93,8
4. Potraživanja od banaka	1.138,7	329,9	18,5	17,9	14,1	13,7	343,4	14,9
4.1. Krediti poslovnim bankama	1.125,3	313,6	–	–	–	–	329,4	–
Lombardni krediti	176,7	–	–	–	–	–	329,4	–
Kratkoročni kredit za likvidnost	929,0	–	–	–	–	–	–	–
Ostali krediti	19,7	14,0	–	–	–	–	–	–
Reotkup blagajničkih zapisa	–	299,6	–	–	–	–	–	–
4.2. Depoziti središnje banke kod banaka	13,4	15,2	16,6	17,6	13,8	13,7	14,0	14,1
4.3. Dospjela nenaplaćena potraživanja	0,0	1,1	1,9	0,3	0,3	–	–	0,8
5. Potraživanja od ostalih bankarskih institucija	–	–	–	–	–	–	–	–
Ukupno (1+2+3+4+5)	24.575,3	29.366,8	39.556,6	42.187,7	44.605,6	44.638,0	47.242,4	47.111,9
PASIVA								
1. Primarni novac	10.310,0	11.717,3	17.803,2	23.027,9	21.883,5	24.264,7	27.289,1	27.037,8
1.1. Gotov novac izvan banaka	5.958,9	6.636,7	8.507,4	9.680,9	9.526,1	10.637,2	10.506,0	10.261,7
1.2. Blagajna banaka	382,1	532,3	538,8	1.214,8	1.624,7	1.548,5	1.385,7	1.430,4
1.3. Depoziti banaka	3.960,4	4.540,7	8.741,5	12.109,4	10.719,2	12.075,5	15.385,2	15.338,6
Računi za namirenje banaka	247,9	459,5	2.450,1	3.923,4	2.132,0	3.097,3	4.340,7	4.182,8
Izdvojena obvezna pričuvna	3.712,5	4.081,2	6.291,4	8.186,0	8.587,2	8.951,5	10.958,8	11.046,6
Obvezno upisani blagajnički zapisi HNB-a	–	–	–	–	–	26,7	85,8	109,2
1.4. Depoziti ostalih bankarskih institucija	8,5	7,5	15,5	19,1	4,2	1,5	1,2	–
1.5. Depoziti ostalih domaćih sektora ^b	–	0,0	0,1	3,5	9,2	1,8	11,0	7,1
2. Ograničeni i blokirani depoziti	5.016,8	5.805,5	6.030,5	7.091,2	7.589,1	7.998,5	6.858,4	7.086,9
2.1. Izdvojena devizna obvezna pričuvna	4.636,2	5.490,5	5.705,1	7.042,3	7.562,5	7.983,0	6.839,7	7.060,1
2.2. Ograničeni depoziti	380,6	315,0	325,4	49,0	26,6	15,5	18,7	26,9
2.3. Blokirani devizni depoziti	–	–	–	–	–	–	–	–
3. Inozemna pasiva	1.671,2	1.630,8	1.597,5	195,7	1.134,2	868,0	2.610,6	2.233,7
3.1. Krediti MMF-a	1.501,7	1.290,3	1.025,5	2,8	–	–	–	–
3.2. Obveze prema međunarodnim organizacijama	6,8	9,5	12,2	12,6	13,2	16,3	16,3	16,1
3.3. Obveze prema inozemnim bankama ^a	162,7	331,0	559,8	180,2	1.121,0	851,7	2.594,3	2.217,5
4. Depoziti središnje države	397,2	1.157,4	1.752,1	768,1	2.858,9	2.555,9	1.214,8	1.842,4
4.1. Depozitni novac	394,2	1.008,5	1.752,1	608,3	649,9	750,1	762,2	836,1
Depozitni novac Republike Hrvatske	388,0	980,8	1.564,8	569,5	648,1	742,1	762,1	830,6
Depozitni novac republičkih fondova	6,2	27,7	187,3	38,7	1,8	7,9	0,1	5,5
4.2. Devizni depoziti Republike Hrvatske	0,0	–	–	–	2.094,3	1.741,0	452,6	1.006,3
4.3. Blagajnički zapisi HNB-a	2,9	148,8	–	159,9	114,8	64,9	–	–
5. Blagajnički zapisi HNB-a	2.887,2	4.207,3	6.372,3	6.212,4	5.279,0	4.229,4	4.230,2	4.042,5
5.1. Blagajnički zapisi HNB-a u kunama	1.252,5	2.394,6	3.458,9	4.986,2	3.871,4	2.659,9	104,9	–
5.2. Blagajnički zapisi HNB-a u stranoj valuti	1.634,7	1.812,7	2.913,4	1.226,3	1.407,6	1.569,5	4.125,3	4.042,5
6. Kapitalski računi	4.535,5	5.216,6	6.425,2	5.353,5	6.328,8	5.194,0	5.482,8	5.312,3
7. Ostalo (neto)	–242,4	–368,1	–424,2	–461,1	–467,9	–472,4	–443,5	–443,8
Ukupno (1+2+3+4+5+6+7)	24.575,3	29.366,8	39.556,6	42.187,7	44.605,6	44.638,0	47.242,4	47.111,9

^a Od listopada 2001. godine Obveze prema inozemnim bankama obuhvaćaju i obveze po osnovi blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke kod nerezidenata;^b Od prosinca 2002. računi SDA kod HNB za bruto i neto namire kupovine vrijednosnih papira reklasificirani su iz sektora "središnja država" u sektor "ostale financijske organizacije".

Tablica C1: Bilanca Hrvatske narodne banke

U tablici se iskazuju podaci o potraživanjima i obvezama monetarnih vlasti. U rujnu 1999. izvršena je revizija podataka reklasificiranjem štedionica iz podsektora ostale bankarske institucije u podsektor banke. U skladu s tim revidirana je cijela serija podataka.

Inozemna aktiva obuhvaća sljedeće oblike deviznih i kunskih potraživanja od stranih fizičkih i pravnih osoba: zlato, specijalna prava vučenja, pričuvnu poziciju kod Međunarodnoga monetarnog fonda, efektivni strani novac u trezoru, sredstva na tekućim računima kod inozemnih banaka, oročene depozite kod inozemnih banaka i pripadajuće obračunate kamate, plasmane u vrijednosne papire u devizama i ostala potraživanja.

Potraživanja od središnje države su krediti i dospjela potraživanja od državnog proračuna Republike Hrvatske. Kunski krediti državnom proračunu bili su kratkoročni krediti odobreni za premošćivanje neusklađenosti između pritjecanja prihoda i izvršavanja rashoda državnog proračuna, dugoročni krediti odobreni na temelju posebnih uredbi Vlade Republike Hrvatske i dospjela potraživanja od državnog proračuna po obvezama izvršenim prema Međunarodnom monetarnom fondu i inozemnim bankama. Devizni krediti državnom proračunu bio je protustavka obvezi prema Međunarodnom monetarnom fondu nastaloj po osnovi sukcesije članstva u toj instituciji. Prema novom Zakonu o Hrvatskoj narodnoj banci, koji se primjenjuje od travnja 2001. godine, Hrvatska narodna banka ne može odobravati kredite Republici Hrvatskoj.

Potraživanja od ostalih domaćih sektora su krediti i dospjela nenaplaćena potraživanja od ostalih domaćih sektora, uključujući i banke u stečaju.

Potraživanja od poslovnih banaka su krediti poslovnim bankama, depoziti Hrvatske narodne banke kod poslovnih banaka i dospjela nenaplaćena potraživanja od poslovnih banaka. Krediti poslovnim bankama klasificirani su prema vrstama financijskih instrumenata. U stavku Lombardni krediti uključeni su i krediti poslovnim bankama za premošćivanje nelikvidnosti, koji su u prosincu 1994. godine zamijenjeni lombardnim kreditima. Kratkoročni krediti za likvidnost, koji se odobravaju od početka 1999. godine, također služe za premošćivanje nelikvidnosti. Ostali krediti jesu: interventni krediti, specijalni krediti za premošćivanje nelikvidnosti banaka odobravani u ranijim godinama (inicijalni krediti, predsanacijski krediti) i dospjeli a nenaplaćeni krediti. Dospjela nenaplaćena potraživanja od poslovnih banaka uključuju prekoračenja raspoloživih sredstava na njihovim računima za namirenje (do polovice 1994.) te neurednosti banaka pri izdvajanju i održavanju obvezne pričuve.

Od svibnja 1999. potraživanja od ostalih domaćih sektora uključuju

ju i potraživanja HNB-a po kreditima iz primarne emisije nenaplaćenih od banaka nad kojima je pokrenut stečajni postupak. Radi reklasifikacije štedionica iz podsektora ostale bankarske institucije u podsektor banke revidirani su podaci u stavkama Potraživanja od banaka i Potraživanja od ostalih bankarskih institucija.

Primarni novac čine gotov novac izvan banaka, novčana sredstva u blagajni banaka, depoziti banaka kod Hrvatske narodne banke, depoziti ostalih bankarskih institucija kod Hrvatske narodne banke i depoziti ostalih domaćih sektora kod Hrvatske narodne banke. Depozite banaka čine novčana sredstva na računima za namirenje banaka, sredstva obvezne pričuve izdvojena na posebne račune kod Hrvatske narodne banke te obvezno upisani blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke. Depoziti ostalih bankarskih institucija su novčana sredstva na računima za namirenje stambenih štedionica. Depoziti ostalih domaćih sektora su novčana sredstva na žiroračunima ostalih domaćih sektora, koji se na temelju zakona i drugih pravnih propisa uključuju u depozit kod Hrvatske narodne banke.

Ograničeni i blokirani depoziti obuhvaćaju izdvojenu deviznu obveznu pričuvu i pripadajuću obračunatu kamatu, ograničene depozite i blokirane devizne depozite. Banke i štedionice na određene devizne depozite izdvajaju deviznu obveznu pričuvu na račune HNB-a. Ograničeni depoziti su kunska sredstva izdvojena po nalogu suda ili na temelju propisa te u razdoblju od svibnja 1999. do travnja 2002. i depoziti banaka u stečaju. Blokirani devizni depoziti su sredstva koja su bila izdvajana na posebne račune kod Hrvatske narodne banke za podmirenje dospjelih neplaćenih obveza prema inozemnim vjerovnicima.

Inozemna pasiva obuhvaća kredite primljene od Međunarodnog monetarnog fonda, obveze prema međunarodnim financijskim institucijama i inozemnim bankama s pripisanim obračunatim kamatama.

Depoziti središnje države su depozitni novac i devizni računi Republike Hrvatske i republičkih fondova kod Hrvatske narodne banke, te blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke koje su dragovoljno upisale institucije iz sektora središnja država.

Blagajnički zapisi su dragovoljno upisani blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke u kunama i stranoj valuti, osim blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke koje su dragovoljno upisale institucije iz sektora središnja država.

Kapitalski računi uključuju pričuve, rezervacije i račune prihoda i troškova.

Ostalo (neto) su neraspoređeni računi pasive umanjeni za neraspoređene račune aktive Bilance Hrvatske narodne banke.

Radi reklasifikacije štedionica iz podsektora ostale bankarske institucije u podsektor banke revidirani su podaci u stavkama Gotov novac izvan banaka, Blagajna banaka, Depoziti banaka i Depoziti ostalih bankarskih institucija.

Tablica D1: Konsolidirana bilanca poslovnih banaka

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.			
	XII. ^a	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	X.
AKTIVA								
1. Pričuve banaka kod središnje banke	8.987,9	10.588,9	15.002,7	20.373,5	19.993,5	21.492,5	23.678,7	23.846,4
1.1. Kunske pričuve kod središnje banke	4.352,6	5.098,4	9.306,2	13.340,0	12.438,6	13.516,3	16.844,9	16.791,7
1.2. Devizne pričuve kod središnje banke	4.635,3	5.490,5	5.696,5	7.033,5	7.554,8	7.976,2	6.833,8	7.054,6
2. Inozemna aktiva	12.400,1	19.710,4	32.807,6	25.977,8	26.950,7	27.100,6	31.465,9	30.959,0
3. Potraživanja od središnje države	16.264,4	19.055,5	20.059,9	21.917,7	22.935,5	23.243,1	22.508,6	22.345,9
3.1. Obveznice za blokiranu deviznu štednju građana	5.419,9	4.484,4	3.420,1	2.473,5	2.047,2	1.999,5	1.517,6	1.523,0
3.2. Velike obveznice	1.321,8	1.475,7	1.659,4	1.699,1	1.725,0	1.702,1	1.707,2	1.710,3
3.3. Ostala potraživanja	9.522,8	13.095,3	14.980,4	17.745,2	19.163,3	19.541,6	19.283,8	19.112,6
4. Potraživanja od ostalih domaćih sektora	55.399,7	60.363,9	74.283,8	96.218,4	101.017,8	102.608,8	105.688,9	106.954,9
4.1. Potraživanja od lokalne države	905,6	1.174,9	1.280,0	1.422,4	1.307,4	1.278,7	1.274,0	1.327,7
4.2. Potraživanja od poduzeća	35.244,3	35.890,7	42.882,0	51.723,4	53.023,3	52.020,7	52.172,0	52.416,8
4.3. Potraživanja od stanovništva	19.249,8	23.298,3	30.121,9	43.072,6	46.687,1	49.309,4	52.242,9	53.210,4
5. Potraživanja od ostalih bankarskih institucija	45,4	68,7	170,2	219,5	214,0	209,2	455,9	515,1
6. Potraživanja od ostalih financijskih institucija	154,0	161,7	281,4	915,3	1.363,7	1.145,2	940,9	952,9
Ukupno (1+2+3+4+5+6)	93.251,5	109.949,1	142.605,6	165.622,2	172.475,1	175.799,5	184.738,9	185.574,2
PASIVA								
1. Depozitni novac	7.891,5	11.386,0	15.180,6	21.166,2	19.972,7	22.187,7	22.071,2	22.536,9
2. Štedni i oročeni depoziti	5.397,5	7.651,1	10.213,1	13.001,1	15.056,8	15.825,9	18.262,9	17.341,7
3. Devizni depoziti	36.966,0	46.901,6	71.836,9	72.054,6	74.068,6	71.104,3	75.416,0	76.329,8
4. Obveznice i instrumenti tržišta novca	436,8	478,2	317,8	216,3	153,7	263,0	642,6	595,2
5. Inozemna pasiva	17.209,1	17.809,7	21.857,8	35.023,5	37.457,5	40.455,6	41.442,3	41.999,3
6. Depoziti središnje države	5.828,6	6.730,5	5.634,7	6.094,9	5.515,5	5.253,5	5.268,7	5.254,9
7. Krediti primljeni od središnje banke	1.138,7	328,8	16,6	17,6	13,8	13,7	343,4	14,1
8. Ograničeni i blokirani depoziti	3.434,2	2.549,6	1.600,8	1.680,5	1.785,9	1.858,3	1.939,3	1.741,9
u tome: Blokirani devizni depoziti stanovništva	2.742,7	1.695,1	770,2	319,3	257,5	242,3	177,2	174,6
9. Kapitalni računi	21.975,4	24.953,1	25.455,1	26.323,2	26.526,4	26.120,3	26.808,6	27.184,8
10. Ostalo (neto)	-7.026,4	-8.839,4	-9.507,8	-9.955,6	-8.075,7	-7.282,8	-7.456,0	-7.424,3
Ukupno (1+2+3+4+5+6+7+8+9+10)	93.251,5	109.949,1	142.605,6	165.622,2	172.475,1	175.799,5	184.738,9	185.574,2

^a Privatizacijom Privredne banke Zagreb došlo je do jednokratnog smanjenja njezine bilančne svote u iznosu od 2.759,4 milijuna kuna: na strani aktive smanjili su se devizni krediti odobreni javnim poduzećima, a na strani pasive smanjile su se obveze iz deviznih kredita prema Republici Hrvatskoj. Devizni krediti odobreni javnim poduzećima uključeni su u stavku aktive "4.2. Potraživanja od poduzeća". Obveze iz deviznih kredita prema Republici Hrvatskoj uključene su u stavku pasive "6. Depoziti središnje države".

Tablica D1: Konsolidirana bilanca poslovnih banaka

U konsolidiranu bilancu poslovnih banaka uključeni su podaci o potraživanjima i obvezama poslovnih banaka. Konsolidirana su međusobna potraživanja i obveze između poslovnih banaka. U rujnu 1999. godine izvršena je revizija podataka uključivanjem podataka štedionica. U skladu s tim revidirane su cjelokupne serije podataka.

Pričuve banaka kod središnje banke su kunske i devizne. Kunske pričuve su novčana sredstva banaka u blagajni i kunska novčana sredstva banaka na računima kod središnje banke. Devizne pričuve su devizna novčana sredstva na računima kod središnje banke.

Inozemna aktiva su sljedeći oblici deviznih i kunskih potraživanja od stranih fizičkih i pravnih osoba: strani efektivni novac u blagajni, sredstva na tekućim računima i oročeni depoziti kod inozemnih banaka (uključujući loro akreditive i ostala pokrića), vrijednosni papiri, krediti i dionice.

Potraživanja od središnje države su sljedeći oblici kunskih i deviznih potraživanja: vrijednosni papiri i krediti. Glavni oblici potraživanja od središnje države iskazani su posebno: obveznice izdane na temelju Zakona o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske i obveznice izdane na temelju Zakona o izdavanju obveznica za restrukturiranje gospodarstva u Republici Hrvatskoj.

Potraživanja od ostalih domaćih sektora obuhvaćaju sljedeće obli-

ke kunskih i deviznih potraživanja: instrumente tržišta novca, obveznice, kredite (uključujući akceptne kredite) i dionice.

Potraživanja od ostalih bankarskih institucija i ostalih financijskih institucija obuhvaćaju iste oblike kunskih i deviznih potraživanja, s tim da potraživanja od ostalih bankarskih institucija obuhvaćaju još i depozite.

Stavke Depozitni novac, Štedni i oročeni depoziti, Devizni depoziti te Obveznice i instrumenti tržišta novca obuhvaćaju obveze banaka prema ostalim domaćim sektorima, ostalim bankarskim institucijama te ostalim financijskim institucijama.

Depozitni novac uključuje novčana sredstva na žiroračunima i tekućim računima te obveze banaka po izdanim kunskim instrumentima plaćanja, a umanjuje se za novčana sredstva u platnom prometu (odnosno za čekove u blagajni banaka i čekove poslane na naplatu).

Štedni i oročeni depoziti su kunski štedni depoziti po viđenju te kunski oročeni depoziti i kunski depoziti s otkaznim rokom.

Devizni depoziti su devizni depoziti po viđenju, oročeni devizni depoziti i devizni depoziti s otkaznim rokom.

Obveznice i instrumenti tržišta novca su neto obveze banaka po izdanim vrijednosnim papirima i primljeni krediti. Izdani podređeni i hibridni instrumenti upisani od strane inozemnih investitora nisu obuhvaćeni ovom stavkom.

Inozemna pasiva obuhvaća sljedeće oblike deviznih i kunskih ob-

veza prema stranim fizičkim i pravnim osobama: žiroračune i tekuće račune, štedne depozite (uključujući loro akreditive i ostala pokrića), oročene depozite, primljene kredite i dospjele obveze. U sklopu primljenih kredita iskazuju se i izdani dužnički i hibridni instrumenti upisani od strane inozemnih investitora.

Depoziti središnje države su svi oblici kunskih i deviznih obveza (osim ograničenih i blokiranih depozita) poslovnih banaka prema središnjoj državi.

Kreditni primljeni od središnje banke su krediti primljeni od Hrvatske narodne banke i depoziti Hrvatske narodne banke kod poslovnih banaka, pri čemu se kao krediti tretiraju i poslovi reotkupa vrijednosnih papira.

Ograničeni i blokirani depoziti obuhvaćaju sljedeće obveze poslovnih banaka: kunske i devizne ograničene depozite ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija, ostalih financijskih institucija, središnje države te stranih pravnih i fizičkih osoba i blokirane devizne depozite stanovništva regulirane Zakonom o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske.

Kapitalski računi su dionički kapital, dobit ili gubitak tekuće godine, zadržana dobit (gubitak), zakonske pričuve, statutarne i ostale kapitalne pričuve i rezervacije za identificirane i neidentificirane gubitke.

Ostalo (neto) su neraspoređeni računi pasive umanjeni za neraspoređene račune aktive.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj njihov je udio u ukupnoj bilančnoj sumi iznosio 5.701,4 mil. kuna. Pritom su najveći udio u aktivi imale sljedeće stavke: potraživanja od poduzeća 4.378,7 mil. kuna i potraživanja od stanovništva 701,4 mil. kuna. U pasivi najveće se smanjenje odnosilo na sljedeće stavke: devizni depoziti 3.443,7 mil. kuna; inozemna pasiva 1.024,6 mil. kuna i kapitalski računi 854,6 mil. kuna. Od srpnja 1999. godine cjelokupni se iznos posebnih pričuva za identificirane gubitke iskazuje u stavci Kapitalski računi. Podaci za lipanj 1999. godine bit će uspoređivi s podacima za srpanj 1999. godine ako se stavke Potraživanja od ostalih domaćih sektora i Kapitalski računi povećaju za 3.513,5 mil. kuna. Ostale stavke korigirane su za male iznose.

Tablice D2 – D12

Ovaj skup tablica (s iznimkom Tablice D5) razrađeni je prikaz odgovarajućih pozicija aktive i pasive Konsolidirane bilance poslovnih banaka (Tablica D1).

Tablica D2: Inozemna aktiva poslovnih banaka

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.			
	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	X.
1. Devizna inozemna aktiva	12.352,8	19.619,2	32.763,6	25.924,4	26.879,1	26.948,4	31.355,5	30.896,3
1.1. Potraživanja od inozemnih banaka	11.598,5	19.154,9	31.660,3	21.333,5	23.598,3	23.785,5	27.276,8	26.886,3
Efektivni strani novac	886,7	1.002,8	7.324,7	1.019,8	853,0	1.270,7	1.041,0	942,6
Tekući računi	1.498,5	995,0	1.231,9	757,7	1.611,7	1.050,3	1.041,2	833,0
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	8.509,4	16.286,7	21.765,2	17.569,8	18.477,0	19.349,9	23.181,1	23.051,1
Vrijednosni papiri	–	454,9	1.008,5	1.690,2	2.330,3	1.845,2	1.749,5	1.745,0
Kreditni	569,8	370,9	290,3	278,7	308,5	252,0	246,4	297,0
Dionice inozemnih banaka	134,1	44,6	39,7	17,2	17,8	17,4	17,4	17,5
1.2. Potraživanja od stranaca	754,3	464,3	1.103,3	4.590,8	3.280,8	3.162,9	4.078,8	4.010,1
Potraživanja od stranih država	399,9	137,8	596,2	3.855,5	2.764,0	2.708,0	3.612,3	3.539,3
Potraživanja od stranih osoba	350,4	322,4	505,5	733,7	515,2	454,6	466,0	470,4
Vrijednosni papiri	4,5	–	72,1	191,3	40,3	36,7	35,9	38,5
Kreditni	345,9	322,4	433,4	542,4	474,9	417,9	430,1	431,8
Dionice stranih osoba	4,0	4,1	1,6	1,6	1,6	0,3	0,4	0,4
2. Kunska inozemna aktiva	47,3	91,2	44,1	53,4	71,7	152,2	110,4	62,7
2.1. Potraživanja od inozemnih banaka	16,6	66,1	29,2	19,6	19,3	130,2	88,9	41,0
2.2. Potraživanja od stranaca	30,6	25,1	14,8	33,8	52,4	22,1	21,5	21,7
U tome: Kreditni	29,6	23,3	13,9	33,0	51,6	21,3	20,7	20,9
Ukupno (1+2)	12.400,1	19.710,4	32.807,6	25.977,8	26.950,7	27.100,6	31.465,9	30.959,0

Tablica D2: Inozemna aktiva poslovnih banaka

U tablici se iskazuju potraživanja poslovnih banaka od stranih fizičkih i pravnih osoba.

Inozemna aktiva poslovnih banaka obuhvaća deviznu inozemnu aktivnu i kunsku inozemnu aktivnu. I u sklopu devizne i u sklopu kunske inozemne aktive posebno su prikazana potraživanja od inozemnih ba-

naka i potraživanja od stranaca (ukupno i po financijskim instrumentima).

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. inozemna aktiva tih banaka iznosila je 402,3 mil. kuna. Do lipnja 1999. godine u stavku Tekući računi uključen je i dio depozita s osnove devizne štednje stanovništva.

Tablica D3: Potraživanja poslovnih banaka od središnje države

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.			
	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	X.
1. Obveznice za blokiranu deviznu štednju građana	5.419,9	4.484,4	3.420,1	2.473,5	2.047,2	1.999,5	1.517,6	1.523,0
2. Velike obveznice	1.321,8	1.475,7	1.659,4	1.699,1	1.725,0	1.702,1	1.707,2	1.710,3
3. Ostala potraživanja	9.522,8	13.095,3	14.980,4	17.745,2	19.163,3	19.541,6	19.283,8	19.112,6
3.1. Kunska potraživanja	8.564,0	11.412,0	12.699,2	14.271,8	15.452,9	15.723,3	14.886,7	14.789,7
3.1.1. Potraživanja od Republike Hrvatske	7.831,3	9.812,6	11.150,7	12.270,8	13.605,5	13.810,0	12.970,1	12.878,4
Vrijednosni papiri	6.897,3	8.587,8	10.323,7	9.816,5	10.506,7	10.106,0	9.225,1	8.878,3
Krediti	934,0	1.224,9	826,9	2.454,3	3.098,8	3.704,1	3.745,0	4.000,1
3.1.2. Potraživanja od republičkih fondova	732,7	1.599,4	1.548,5	2.001,0	1.847,4	1.913,2	1.916,6	1.911,3
Vrijednosni papiri	–	627,3	560,1	560,7	641,7	654,7	693,1	698,6
Krediti	732,7	972,1	988,4	1.440,3	1.205,7	1.258,5	1.223,5	1.212,7
3.2. Devizna potraživanja	958,8	1.683,3	2.281,2	3.473,3	3.710,4	3.818,3	4.397,1	4.322,9
3.2.1. Potraživanja od Republike Hrvatske	921,4	1.492,7	1.390,9	2.359,1	2.591,3	2.777,2	3.207,9	3.247,2
Obveznice	518,1	869,2	1.065,5	1.733,4	1.860,8	1.687,8	1.847,1	1.822,9
Krediti	403,3	623,5	325,5	625,7	730,5	1.089,4	1.360,8	1.424,2
3.2.2. Potraživanja od republičkih fondova	37,4	190,6	890,3	1.114,2	1.119,0	1.041,1	1.189,2	1.075,8
Vrijednosni papiri	27,6	35,0	75,4	195,0	218,4	171,4	169,5	171,4
Krediti	9,8	155,5	814,8	919,2	900,7	869,6	1.019,7	904,3
Ukupno (1+2+3)	16.264,4	19.055,5	20.059,9	21.917,7	22.935,5	23.243,1	22.508,6	22.345,9

Tablica D3: Potraživanja poslovnih banaka od središnje države

U tablici se iskazuju kunska i devizna potraživanja poslovnih banaka od središnje države.

Obveznice za blokiranu deviznu štednju građana su obveznice izdane na temelju Zakona o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske.

Velike obveznice su obveznice izdane na temelju Zakona o izdava-

nju obveznica za restrukturiranje gospodarstva u Republici Hrvatskoj.

Ostala potraživanja su sva ostala kunska i devizna potraživanja poslovnih banaka od Republike Hrvatske i republičkih fondova: vrijednosni papiri, krediti i dionice.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. potraživanja tih banaka od središnje države iznosila su 17,8 mil. kuna.

Tablica D4: Potraživanja poslovnih banaka od ostalih domaćih sektora

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.			
	XII. ^a	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	X.
1. Kunska potraživanja	48.336,4	53.739,5	66.626,8	85.418,7	90.821,9	92.714,2	95.916,7	96.995,9
1.1. Instrumenti tržišta novca	365,7	231,9	544,7	1.394,7	1.483,2	1.503,7	1.386,7	1.300,1
1.2. Obveznice	0,0	1,0	7,7	72,4	60,5	78,2	69,4	73,6
1.3. Krediti	44.505,1	49.566,8	72.180,6	80.887,6	86.206,8	88.190,3	91.497,8	92.645,5
1.4. Dionice	3.465,5	3.939,8	3.893,8	3.064,0	3.071,3	2.942,0	2.962,8	2.976,8
2. Devizna potraživanja	7.063,3	6.624,3	7.657,0	10.799,8	10.195,9	9.894,6	9.772,2	9.959,0
2.1. Vrijednosni papiri	74,9	112,4	126,6	243,2	197,3	276,2	298,1	271,0
2.2. Krediti	6.988,5	6.512,0	7.530,5	10.556,6	9.998,7	9.618,4	9.474,0	9.688,0
Ukupno (1+2)	55.399,7	60.363,9	74.283,8	96.218,4	101.017,8	102.608,8	105.688,9	106.954,9

^a Devizni krediti jednokratno su smanjeni u iznosu od 2.759,4 milijuna kuna.

Tablica D4: Potraživanja poslovnih banaka od ostalih domaćih sektora

U tablici se iskazuju kunska i devizna potraživanja poslovnih banaka od ostalih domaćih sektora, klasificirana prema financijskim instrumentima: instrumenti tržišta novca, krediti (uključujući akceptne kredite i kupljena potraživanja) i dionice.

Do listopada 1994. godine odobravanje deviznih kredita bilo je dopušteno samo ako se poslovna banka istodobno zaduživala u inozemstvu u svoje ime a za račun krajnjega korisnika kredita. U svibnju 1999.

godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. potraživanja tih banaka od ostalih domaćih sektora iznosila su 5.088,0 mil. kuna. Podaci za lipanj 1999. godine bit će usporedivi s podacima za srpanj 1999. godine ako se u sklopu kunskih potraživanja stavka Krediti poveća za iznos od 2.904,3 mil. kuna, a stavka Dionice umanjuje za iznos od 520,3 mil. kuna te ako se u sklopu deviznih potraživanja stavka Krediti poveća za iznos od 1.129,4 mil. kuna.

Tablica D5: Distribucija kredita poslovnih banaka po institucionalnim sektorima

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.			
	XII. ^a	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	X.
KUNSKI KREDITI								
1. Krediti središnjoj državi	1.666,6	2.196,9	1.815,4	3.894,6	4.304,5	4.962,6	4.968,5	5.212,7
1.1. Krediti Republici Hrvatskoj	934,0	1.224,9	826,9	2.454,3	3.098,8	3.704,1	3.745,0	4.000,1
1.2. Krediti republičkim fondovima	732,7	972,1	988,4	1.440,3	1.205,7	1.258,5	1.223,5	1.212,7
2. Krediti lokalnoj državi	785,7	996,8	1.069,1	1.202,9	1.177,7	1.190,4	1.200,3	1.258,0
3. Krediti poduzećima	24.533,4	25.328,0	31.049,4	36.708,1	38.437,9	37.791,1	38.199,4	38.343,3
4. Krediti stanovništvu	19.186,1	23.242,1	30.062,1	42.976,6	46.591,3	49.208,8	52.098,1	53.044,2
U tome: Stambeni krediti	7.469,5	8.257,8	9.450,0	12.363,4	13.604,9	14.432,0	15.555,3	15.967,0
5. Krediti ostalim bankarskim institucijama	31,3	33,5	34,7	17,6	18,5	21,1	110,6	187,4
6. Krediti ostalim financijskim institucijama	138,6	105,5	240,9	521,3	827,2	815,3	597,0	622,4
A. Ukupno (1+2+3+4+5+6)	46.341,6	51.902,8	64.271,6	85.321,1	91.357,0	93.989,2	97.173,9	98.668,1
DEVIZNI KREDITI								
1. Krediti središnjoj državi	413,1	779,1	1.140,3	1.544,9	1.631,2	1.959,0	2.380,5	2.328,6
1.1. Krediti Republici Hrvatskoj	403,3	623,5	325,5	625,7	730,5	1.089,4	1.360,8	1.424,2
1.2. Krediti republičkim fondovima	9,8	155,5	814,8	919,2	900,7	869,6	1.019,7	904,3
2. Krediti lokalnoj državi	118,7	171,6	179,1	152,3	55,1	55,4	46,7	46,8
3. Krediti poduzećima	6.806,1	6.284,0	7.291,7	10.308,3	9.847,7	9.462,3	9.282,5	9.475,0
4. Krediti stanovništvu	63,7	56,3	59,7	96,0	95,8	100,6	144,8	166,2
5. Krediti ostalim bankarskim institucijama	1,7	–	–	1,2	–	7,5	169,6	137,8
6. Krediti ostalim financijskim institucijama	–	–	–	28,3	105,8	50,4	72,0	57,5
B. Ukupno (1+2+3+4+5+6)	7.403,2	7.291,0	8.670,7	12.131,0	11.735,6	11.635,4	12.096,1	12.211,9
UKUPNO (A+B)	53.744,9	59.193,9	72.942,3	97.452,1	103.092,6	105.624,5	109.270,1	110.880,0

^a Devizni krediti javnim poduzećima jednokratno su smanjeni u iznosu od 2.759,4 milijuna kuna.

Tablica D5: Distribucija kredita poslovnih banaka po institucionalnim sektorima

U tablici se iskazuju podaci o kuskim i deviznim kreditima poslovnih banaka domaćim sektorima, pri čemu krediti obuhvaćaju i akceptne kredite, financijski lizing, izvršena plaćanja na osnovi garancija i drugih jamstva i kupljena potraživanja.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. krediti tih banaka iznosili su 4.463,3 mil. kuna. Podaci za lipanj 1999. godine bit će uspoređivi s podacima za srpanj 1999. godine ako se ukupni kuskni krediti povećaju za iznos od 2.972,6 mil. kuna, a ukupni devizni krediti za iznos od 840,9 mil. kuna.

Tablica D6: Depozitni novac kod poslovnih banaka

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.			
	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	X.
1. Lokalna država	314,7	573,6	907,0	1.910,4	1.867,3	1.995,5	2.200,6	2.525,5
2. Poduzeća	4.695,6	7.087,1	8.981,6	12.344,5	10.982,9	12.301,5	11.656,0	11.918,6
3. Stanovništvo	2.686,5	3.499,7	4.872,0	6.307,4	6.594,0	7.379,5	7.658,7	7.518,7
4. Ostale bankarske institucije	6,9	11,6	17,0	42,1	86,6	30,2	61,5	91,6
5. Ostale financijske institucije	190,0	221,7	407,1	568,1	443,9	485,1	497,8	485,8
6. Manje: Čekovi banaka i obračun čekova banaka	-2,2	-7,6	-4,2	-6,4	-2,1	-4,0	-3,4	-3,3
Ukupno (1+2+3+4+5+6)	7.891,5	11.386,0	15.180,6	21.166,2	19.972,7	22.187,7	22.071,2	22.536,9

Tablica D6: Depozitni novac kod poslovnih banaka

U tablici se iskazuje depozitni novac kod poslovnih banaka, klasificiran prema domaćim institucionalnim sektorima.

Depozitni novac je zbroj novčanih sredstava na žiroračunima i tekućim računima ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i ostalih financijskih institucija umanjena za novčana sredstva u plat-

nom prometu (odnosno za čekove u blagajni banaka i čekove poslane na naplatu). Obveze banaka po izdanim kuskim instrumentima plaćanja uključene su u sektor stanovništvo.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. depozitni novac kod tih banaka iznosio je 259,3 mil. kuna.

Tablica D7: Štedni i oročeni depoziti kod poslovnih banaka

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.			
	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	X.
1. Štedni depoziti	1.371,4	1.676,1	2.006,8	2.236,2	2.212,5	2.349,4	2.418,3	2.531,0
1.1. Lokalna država	91,7	137,6	118,3	14,8	15,1	17,0	13,5	14,7
1.2. Poduzeća	92,1	142,4	88,0	213,3	124,9	140,9	208,2	169,6
1.3. Stanovništvo	1.167,3	1.348,3	1.712,2	1.996,3	2.061,9	2.129,8	2.170,5	2.309,5
1.4. Ostale bankarske institucije	2,6	0,6	20,8	0,0	0,0	0,0	-	-
1.5. Ostale financijske institucije	17,8	47,2	67,5	11,8	10,5	61,7	26,1	37,1
2. Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	4.026,2	5.975,0	8.206,3	10.764,9	12.844,3	13.476,5	15.844,6	14.810,7
2.1. Lokalna država	176,1	230,7	340,7	482,8	684,5	653,9	685,3	683,9
2.2. Poduzeća	1.417,0	2.871,4	3.618,3	4.633,6	5.620,2	6.095,8	7.606,8	6.650,6
2.3. Stanovništvo	1.531,7	1.789,8	2.554,1	3.793,8	4.451,6	4.908,1	5.487,3	5.678,7
2.4. Ostale bankarske institucije	33,5	20,8	24,7	58,4	75,3	132,8	174,6	110,1
2.5. Ostale financijske institucije	867,8	1.062,2	1.668,5	1.796,3	2.012,6	1.685,9	1.890,6	1.687,4
Ukupno (1+2)	5.397,5	7.651,1	10.213,1	13.001,1	15.056,8	15.825,9	18.262,9	17.341,7

Tablica D7: Štedni i oročeni depoziti kod poslovnih banaka

U tablici se iskazuju kunski štedni i oročeni depoziti ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i ostalih financijskih institucija kod poslovnih banaka.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko

banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. štedni i oročeni depoziti kod tih banaka iznosili su 323,7 mil. kuna. U srpnju 1999. godine određeni su depoziti sektora lokalna država, poduzeća, ostale bankarske institucije i ostale financijske institucije preklasificirani iz štednih u oročene depozite.

Tablica D8: Devizni depoziti kod poslovnih banaka

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.			
	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	X.
1. Štedni depoziti	12.228,1	14.566,3	23.748,8	21.074,4	21.649,3	20.835,2	22.363,1	22.329,3
1.1. Lokalna država	29,5	16,8	13,2	12,2	12,9	13,3	13,9	14,0
1.2. Poduzeća	1.842,6	2.408,0	2.884,2	3.346,7	3.703,9	3.473,3	4.048,6	3.979,0
1.3. Stanovništvo	10.256,6	12.041,5	20.688,3	17.537,3	17.785,4	17.232,4	18.185,2	18.099,3
1.4. Ostale bankarske institucije	6,4	10,3	23,9	34,7	6,7	2,6	0,7	71,7
1.5. Ostale financijske institucije	93,0	89,8	139,2	143,5	140,4	113,6	114,7	165,3
2. Oročeni depoziti	24.737,9	32.335,3	48.088,1	50.980,3	52.419,3	50.269,1	53.052,9	54.000,5
2.1. Lokalna država	15,5	8,2	1,7	9,5	6,8	5,0	4,5	3,8
2.2. Poduzeća	1.442,3	2.753,1	4.619,1	6.009,6	5.868,3	5.186,9	6.297,0	7.118,0
2.3. Stanovništvo	22.957,7	29.097,2	42.705,4	44.159,2	45.894,9	44.479,1	46.151,8	46.255,4
2.4. Ostale bankarske institucije	2,5	4,2	11,5	41,5	2,8	20,5	14,2	94,0
2.5. Ostale financijske institucije	320,0	472,7	750,3	760,5	646,5	577,6	585,4	529,3
Ukupno (1+2)	36.966,0	46.901,6	71.836,9	72.054,6	74.068,6	71.104,3	75.416,0	76.329,8

Tablica D8: Devizni depoziti kod poslovnih banaka

U tablici se iskazuju štedni i oročeni devizni depoziti ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i ostalih financijskih institucija kod poslovnih banaka. Devizni štedni depoziti su svi devizni depoziti po viđenju i izdani devizni instrumenti plaćanja, a oročeni devizni de-

poziti obuhvaćaju i devizne depozite s otkaznim rokom.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. devizni depoziti kod tih banaka iznosili su 3.443,7 mil. kuna.

Tablica D9: Obveznice i instrumenti tržišta novca

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.			
	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	X.
1. Instrumenti tržišta novca (neto)	1,4	–	–	5,1	0,2	–	–	–
2. Obveznice (neto)	348,1	353,5	104,4	92,8	62,5	138,9	145,5	145,8
3. Priljubljeni krediti	51,2	124,7	213,4	118,4	91,0	124,2	497,1	449,4
3.1. Lokalna država	–	–	–	–	–	0,8	0,8	0,8
3.2. Poduzeća	13,7	15,2	158,1	46,3	44,0	43,6	41,8	51,9
3.3. Ostale bankarske institucije	15,7	1,3	4,6	10,0	8,5	24,3	78,1	37,2
3.4. Ostale financijske institucije	21,8	108,2	50,7	62,0	38,5	55,5	376,4	359,6
Ukupno (1+2+3)	436,8	478,2	317,8	216,3	153,7	263,0	642,6	595,2

Tablica D9: Obveznice i instrumenti tržišta novca

U tablici se iskazuju neto obveze poslovnih banaka na osnovi izdanih vrijednosnih papira i krediti primljeni od ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i ostalih financijskih institucija.

Instrumenti tržišta novca (neto) obuhvaćaju neto obveze poslovnih banaka na osnovi izdanih blagajničkih zapisa, izdanih mjenica, akceptiranih mjenica i izdanih ostalih vrijednosnih papira.

Obveznice (neto) obuhvaćaju neto obveze poslovnih banaka na osnovi izdanih kunkskih i deviznih obveznica, te izdanih podređenih i

hibridnih instrumenata, osim onih upisanih od strane inozemnih investitora.

Priljubljeni krediti iskazani su ukupno i klasificirani prema institucionalnim sektorima.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. obveznice i instrumenti tržišta novca tih banaka iznosili su 9 mil. kuna. U srpnju 1999. godine izdani dužnički i hibridni instrumenti reklasificirani su iz stavke Oročeni depoziti u stavku Obveznice (neto) u iznosu od 3.513,5 mil. kuna.

Tablica D10: Inozemna pasiva poslovnih banaka

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.			
	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	X.
1. Devizna inozemna pasiva	17.066,0	17.669,8	21.692,7	34.198,5	36.276,5	37.421,8	38.372,7	38.784,2
1.1. Obveze prema stranim bankama	11.525,4	11.957,6	16.407,4	28.662,3	30.461,5	31.635,5	32.200,9	32.694,6
Tekući računi	157,1	176,3	147,1	130,9	100,8	118,0	109,6	115,1
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	1.267,0	345,9	1.208,3	9.002,9	9.621,7	11.003,4	11.443,7	11.558,8
Kredit	10.101,2	11.435,4	15.052,1	19.528,5	20.739,0	20.514,1	20.647,6	21.020,7
1.2. Obveze prema strancima	5.540,7	5.712,2	5.285,2	5.536,2	5.815,1	5.786,4	6.171,8	6.089,7
Štedni i oročeni depoziti	2.545,9	2.868,1	3.777,8	4.160,2	4.359,0	4.477,5	4.889,8	4.809,3
Depoziti po viđenju	754,0	745,5	873,7	875,6	938,6	855,7	969,3	894,1
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	1.791,9	2.122,6	2.904,1	3.284,6	3.420,4	3.621,8	3.920,5	3.915,2
Kredit	2.994,8	2.844,1	1.507,4	1.376,0	1.456,0	1.308,8	1.282,0	1.280,4
2. Kunska inozemna pasiva	143,1	140,0	165,1	825,0	1.180,9	3.033,8	3.069,6	3.215,0
2.1. Obveze prema stranim bankama	65,0	37,0	46,9	690,9	845,6	2.707,5	2.824,2	2.957,2
Depozitni novac	52,6	14,4	38,2	53,6	225,8	64,4	59,1	227,2
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	11,7	22,0	4,2	635,8	618,4	2.003,7	1.208,1	1.168,3
Kredit	0,7	0,7	4,5	1,5	1,5	639,4	1.557,1	1.561,7
2.2. Obveze prema strancima	78,1	103,0	118,2	134,1	335,3	326,3	245,4	257,8
Depozitni novac	42,1	50,8	60,1	56,2	54,0	67,0	85,6	87,8
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	35,9	52,2	58,1	77,9	281,4	259,3	158,1	168,4
Kredit	0,1	–	–	–	–	–	1,7	1,7
Ukupno (1+2)	17.209,1	17.809,7	21.857,8	35.023,5	37.457,5	40.455,6	41.442,3	41.999,3

Tablica D10: Inozemna pasiva poslovnih banaka

U tablici se iskazuju ukupne devizne i kunske obveze poslovnih banaka prema stranim fizičkim i pravnim osobama, uz iznimku ograničenih kunkskih i deviznih depozita stranih fizičkih i pravnih osoba.

Inozemna pasiva poslovnih banaka obuhvaća deviznu inozemnu pasivu i kunksku inozemnu pasivu.

I u sklopu devizne i u sklopu kunske inozemne pasive posebno su

prikazane obveze prema stranim bankama i obveze prema strancima (ukupno i po financijskim instrumentima). Stavke Krediti obuhvaćaju i izdane podređene i hibridne instrumente upisane od strane inozemnih investitora.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. inozemna pasiva tih banaka iznosila je 1.024,6 mil. kuna.

Tablica D11: Depoziti središnje države kod poslovnih banaka

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.			
	XII. ^a	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	X.
1. Kunski depoziti	3.269,6	3.073,3	3.335,1	4.036,8	3.805,2	3.748,8	3.892,0	4.007,2
1.1. Depoziti Republike Hrvatske	330,9	430,0	295,9	634,3	459,1	420,8	347,3	416,0
Depozitni novac	74,7	116,7	33,9	476,4	265,4	287,9	248,4	311,5
Štedni depoziti	15,9	26,1	41,6	3,3	24,9	18,3	16,0	16,0
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	202,3	259,5	217,6	153,6	167,7	113,6	81,9	87,5
Krediti	38,1	27,7	2,8	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1
1.2. Depoziti republičkih fondova	2.938,8	2.643,3	3.039,2	3.402,5	3.346,1	3.327,9	3.544,7	3.591,1
Depozitni novac	40,6	116,9	214,6	553,2	383,7	381,8	422,0	372,8
Štedni depoziti	4,5	15,2	10,8	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	57,2	32,6	195,2	144,3	173,7	196,7	208,8	214,6
Krediti	2.836,5	2.478,6	2.618,6	2.705,0	2.788,7	2.749,4	2.913,9	3.003,6
2. Devizni depoziti	2.559,0	3.657,1	2.299,6	2.058,1	1.710,3	1.504,7	1.376,6	1.247,8
2.1. Depoziti Republike Hrvatske	2.497,6	3.622,6	2.275,0	1.938,9	1.522,4	1.417,0	1.302,7	1.177,8
Štedni depoziti	59,1	1.256,1	329,8	263,0	265,5	263,4	262,8	159,2
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	10,5	27,0	55,8	293,1	4,7	4,6	–	–
Refinancirani krediti	2.428,0	2.339,4	1.889,5	1.382,8	1.252,2	1.148,9	1.039,9	1.018,6
2.2. Depoziti republičkih fondova	61,4	34,6	24,5	119,2	188,0	87,7	73,9	70,0
Štedni depoziti	55,2	25,0	22,9	114,1	177,7	79,5	73,9	70,0
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	6,1	9,5	1,6	5,0	10,3	8,3	–	–
Ukupno (1+2)	5.828,6	6.730,5	5.634,7	6.094,9	5.515,5	5.253,5	5.268,7	5.254,9

^a Refinancirani krediti su jednokratno smanjeni u iznosu od 2.759,4 milijuna kuna.

Tablica D11: Depoziti središnje države kod poslovnih banaka

U tablici se iskazuju ukupne kunске i devizne obveze poslovnih banaka prema središnjoj državi, osim ograničenih (kunskih i deviznih) depozita središnje države kod poslovnih banaka.

U tablici su odvojeno iskazani kunски i devizni depoziti Republike Hrvatske i republičkih fondova. Kunски depoziti obuhvaćaju depozitni novac, štedne depozite, kunске oročene depozite i kunске depozite s

otkaznim rokom te kunске kredite primljene od središnje države. Devizni depoziti obuhvaćaju devizne depozite po viđenju, štedne depozite, te oročene devizne depozite i devizne depozite s otkaznim rokom.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. depoziti središnje države kod tih banaka iznosili su 193,5 mil. kuna.

Tablica D12: Ograničeni i blokirani depoziti kod poslovnih banaka

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.			
	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	X.
1. Ograničeni depoziti	691,4	854,4	830,6	1.361,2	1.528,4	1.616,0	1.762,2	1.567,3
1.1. Kunски depoziti	81,8	131,6	100,3	789,6	750,5	814,2	820,5	825,5
1.2. Devizni depoziti	609,7	722,8	730,3	571,6	777,9	801,8	941,7	741,8
2. Blokirani devizni depoziti	2.742,7	1.695,1	770,2	319,3	257,5	242,3	177,2	174,6
2.1. Depoziti Republike Hrvatske	–	–	–	–	–	–	–	–
2.2. Depoziti poduzeća	–	–	–	–	–	–	–	–
2.3. Blokirani devizni depoziti stanovništva	2.742,7	1.695,1	770,2	319,3	257,5	242,3	177,2	174,6
Ukupno (1+2)	3.434,2	2.549,6	1.600,8	1.680,5	1.785,9	1.858,3	1.939,3	1.741,9

Tablica D12: Ograničeni i blokirani depoziti kod poslovnih banaka

U tablici se iskazuju ograničeni i blokirani depoziti središnje države, ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija, ostalih financijskih institucija te stranih fizičkih i pravnih osoba kod poslovnih banaka.

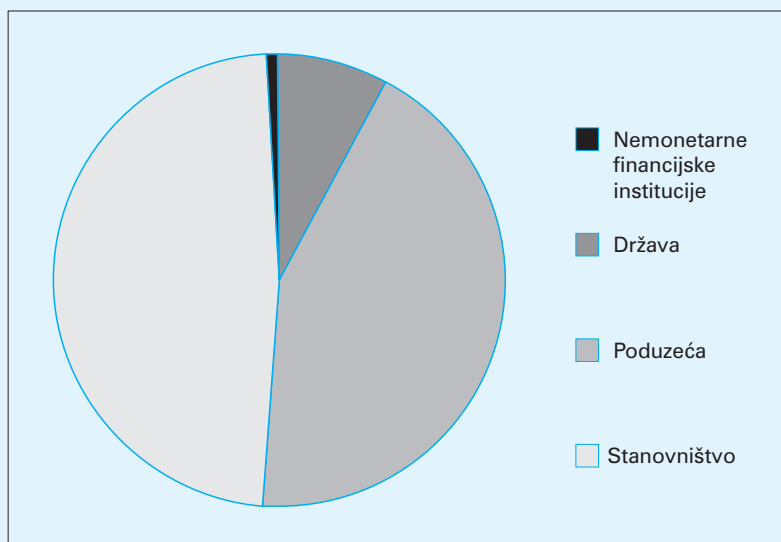
Ograničeni i blokirani depoziti obuhvaćaju dvije kategorije depozita: ograničene (kunске i devizne) depozite i blokirane devizne depozite.

Blokirani devizni depoziti uključuju devizne depozite stanovništva regulirane Zakonom o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. ograničeni i blokirani depoziti kod tih banaka iznosili su 39,9 mil. kuna. U srpnju 1999. godine revidirani su podaci o blokiranim depozitima Republike Hrvatske i poduzeća.

Slika D1.

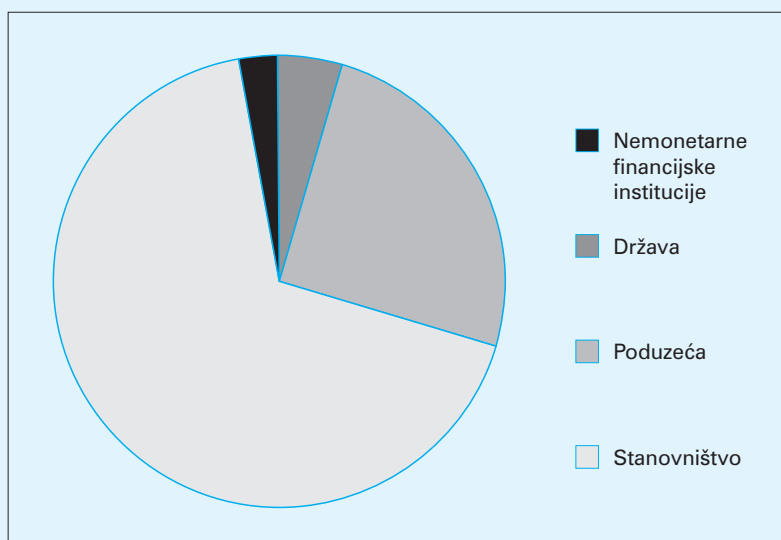
**DISTRIBUCIJA KREDITA POSLOVNIH BANAKA
PO INSTITUCIONALNIM SEKTORIMA**

listopad 2003. godine

Slika D2.

**DISTRIBUCIJA DEPOZITA POSLOVNIH BANAKA
PO INSTITUCIONALNIM SEKTORIMA**

listopad 2003. godine

Napomena:

Sektor "Država" obuhvaća središnju i lokalnu državu.

Sektor "Nemonetarne financijske institucije" obuhvaća ostale bankarske institucije i ostale financijske institucije.

Tablica E1: Agregirana bilanca stambenih štedionica

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.			
	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	X.
AKTIVA								
1. Pričuve kod središnje banke	8,6	7,6	15,5	19,1	4,2	1,6	2,1	0,0
2. Potraživanja od središnje države	81,4	497,6	1.208,8	1.983,9	2.178,9	2.445,1	2.613,4	2.714,7
3. Potraživanja od ostalih domaćih sektora	5,3	1,1	11,6	93,3	114,1	139,6	162,6	170,2
U tome: Potraživanja od stanovništva	–	0,6	11,6	91,3	114,1	139,6	162,6	170,2
4. Potraživanja od banaka	57,0	7,6	18,1	37,2	36,8	60,6	80,5	56,0
5. Potraživanja od ostalih bankarskih institucija	–	–	–	–	–	–	–	–
Ukupno (1+2+3+4+5)	152,3	513,8	1.254,0	2.133,6	2.334,0	2.646,9	2.858,6	2.941,0
PASIVA								
1. Oročeni depoziti	87,6	437,8	1.137,5	2.012,9	2.210,7	2.470,5	2.690,6	2.773,3
2. Obveznice i instrumenti tržišta novca	–	10,0	10,0	–	–	10,5	10,6	10,6
3. Kapitalski računi	117,4	112,5	124,0	141,1	159,7	181,8	170,2	164,3
4. Ostalo (neto)	–52,7	–46,5	–17,5	–20,4	–36,4	–16,0	–12,8	–7,3
Ukupno (1+2+3+4)	152,3	513,8	1.254,0	2.133,6	2.334,0	2.646,9	2.858,6	2.941,0

Tablica E1: Agregirana bilanca stambenih štedionica

U agregiranu bilancu stambenih štedionica uključeni su podaci o potraživanjima i obvezama hrvatskih stambenih štedionica. Sva potraživanja i obveze stambenih štedionica odnose se isključivo na domaće sektore.

Pričuve stambenih štedionica kod središnje banke su kunska novčana sredstva banaka u blagajni i kunska novčana sredstva banaka na računima kod središnje banke.

Potraživanja od središnje države su kunska potraživanja od Republike Hrvatske i republičkih fondova.

Potraživanja od ostalih domaćih sektora obuhvaćaju u prvom redu kunske kredite dane lokalnoj državi i stanovništvu.

Potraživanja od banaka obuhvaćaju kredite dane bankama kao i depozite kod banaka.

Potraživanja od ostalih bankarskih institucija obuhvaćaju plasmane u investicijske fondove.

Stavka Oročeni depoziti su oročeni depoziti lokalne države i stanovništva.

Obveznice i instrumenti tržišta novca su neto obveze stambenih štedionica na osnovi izdanih obveznica i primljeni krediti.

Kapitalski računi su dionički kapital, dobit ili gubitak tekuće godine, zadržana dobit (gubitak), zakonske pričuve, statutarne i ostale kapital-ske pričuve i rezervacije za identificirane i neidentificirane gubitke.

Ostalo (neto) su neraspoređeni računi pasive umanjeni za neraspoređene račune aktive.

Tablica F1: Aktivne kamatne stope Hrvatske narodne banke

U postocima, na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Eskontna stopa HNB-a	Aktivne kamatne stope						
			Na lombardne kredite ^a	Na interventne kredite za premošćivanje nelikvidnosti	Na kredite korištene unutar jednog dana ^a	Na kratkoročni kredit za likvidnost	Na korištena sredstva OP za održavanje dnevne likvidnosti ^a	Na nepravilno obračunatu ili manje izdvojenu obveznu pričuvu ^a	Na nepropisno korištena sredstva i dospelje nenaplaćene obveze
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1992.	prosinac	1.889,39	2.840,09	–	6.881,51	–	4.191,93	6.881,51	4.191,93
1993.	prosinac	34,49	46,78	–	289,60	–	101,22	289,60	166,17
1994.	prosinac	8,50	18,00	19,00	17,00	14,00	–	19,00	22,00
1995.	prosinac	8,50	25,49	19,00	17,00	–	–	19,00	22,00
1996.	prosinac	6,50	11,00	19,00	17,00	–	–	19,00	18,00
1997.	prosinac	5,90	9,50	19,00	17,00	–	–	19,00	18,00
1998.	prosinac	5,90	12,00	19,00	7,00	14,00	–	19,00	18,00
1999.	prosinac	7,90	13,00	19,00	–	14,00	–	19,00	18,00
2000.	prosinac	5,90	12,00	18,00	–	13,00	–	18,00	18,00
2001.	prosinac	5,90	10,00	–	–	11,00	–	15,00	18,00
2002.	kolovoz	5,90	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00
	rujan	5,90	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00
	listopad	4,50 ^b	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00
	studeni	4,50	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00
	prosinac	4,50	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00
2003.	siječanj	4,50	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00
	veljača	4,50	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00
	ožujak	4,50	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00
	travanj	4,50	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00
	svibanj	4,50	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00
	lipanj	4,50	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00
	srpanj	4,50	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00
	kolovoz	4,50	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00
	rujan	4,50	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00
	listopad	4,50	9,50	–	–	10,50	–	15,00	15,00

^a Lomovi u serijama podataka nastali zbog izmjena instrumentarija HNB-a; ^b Od 23. listopada 2002.

Tablica F1: Aktivne kamatne stope Hrvatske narodne banke

U tablici su iskazane kamatne stope prema kojima Hrvatska narodna banka obračunava i naplaćuje kamate na plasmane iz primarne emisije i na sva druga potraživanja.

Aktivne kamatne stope Hrvatske narodne banke utvrđuju se posebnim odlukama Savjeta Hrvatske narodne banke na godišnjoj razini. Iznimno, od lipnja 1995. godine Hrvatska narodna banka je na lombardne kredite obračunavala i naplaćivala kamatu po stopi koja je za 1,5 postotnih bodova bila veća od vagane prosječne kamatne stope na dragovoljno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke, koji su služili kao zalog za lombardne kredite, onda kada je ta vagana prosječna kamatna stopa bila veća od 16,5%. U skladu s tim, u tablici se od lipnja 1995. godine do kolovoza 1996. godine iskazuje vagana prosječna kamatna stopa na lombardne kredite. Kamatna stopa za rujna 1996. jest vagani prosjek kamatnih stopa primjenjivanih u prvih 10 dana toga mjeseca prema navedenom režimu te fiksne kamatne stope koja se primjenjuje od 11. rujna 1996.

Vremenske serije iskazane u tablici sadrže određene lomove zbog izmjena instrumentarija Hrvatske narodne banke. Tako su u koloni 4 do studenoga 1994. godine iskazivane kamatne stope na kredite za održavanje dnevne likvidnosti, koji su odobravani na temelju portfelja vrijednosnih papira, a od prosinca 1994. godine kamatne stope na lombardne kredite.

Nadalje, podaci iskazani u koloni 6 se do rujna 1994. godine odnose na kamatne stope na posebne kredite za isplate štednih uloga i za plaćanja s tekućih računa građana, a od listopada 1994. godine do rujna 1997. godine na kamatne stope na dnevne kredite za štedne uloge i tekuće račune građana u kunama. Za razliku od posebnih kredita, dnevni se krediti vraćaju istoga dana. Od listopada 1997. godine taj instrument zamjenjuje se dnevnim kreditom za premošćivanje tekuće nelikvidnosti do visine nominalne vrijednosti blagajničkih zapisa

HNB-a založenih za tu svrhu, a od prosinca 1998. godine do travnja 1999. godine inkorporira se u lombardni kredit, s diferenciranom kamatnom stopom za njegovo korištenje unutar jednoga dana.

Podaci iskazani u koloni 7 odnose se, za razdoblje do prosinca 1994. godine, na kamatne stope na inicijalne kredite za premošćivanje nelikvidnosti, a od 18. ožujka 1998. na kamatnu stopu na kredit za premošćivanje nelikvidnosti bankama nad kojima je pokrenut postupak za ocjenu mogućnosti i ekonomske opravdanosti sanacije i restrukturiranja banke, a od veljače 1999. godine na kamatnu stopu na kratkoročni kredit za likvidnost. Od prosinca 1999. godine ta se kamatna stopa odnosi na kratkoročne kredite za likvidnost korištene s rokom dužim od 3 mjeseca te se određuje kao kamatna stopa na lombardni kredit uvećana za 1 postotni bod. Za korištenje kratkoročnoga kredita za likvidnost s rokom do 3 mjeseca primjenjuje se kamatna stopa na lombardni kredit uvećana za 0,5 postotnih bodova.

Kamatne stope iskazane u koloni 8 odnose se na korištenje sredstava izdvojene obvezne pričuve, koja su banke do rujna 1994. godine mogle koristiti (u propisanom postotku) za održavanje dnevne likvidnosti. Na korištena sredstva izdvojene obvezne pričuve iznad dopuštenog iznosa i/ili roka do rujna 1994. godine primjenjivala se kamatna stopa iskazana u koloni 9. Od listopada 1994. godine na svako se korištenje sredstava izdvojene obvezne pričuve primjenjuje kamatna stopa koja se primjenjuje i na ostale oblike financijske nediscipline, u skladu s propisom o visini stope zatezne kamate (iskazane u koloni 10).

Na iznos sredstava korištenih iznad raspoloživih sredstava na žiroračunima do lipnja 1994. godine primjenjivala se ista kamatna stopa kao i na nepravilno obračunatu ili manje izdvojenu obveznu pričuvu (iskazana u koloni 9). Od srpnja do rujna 1994. godine kamatna je stopa na korištena sredstava primarne emisije iznosila 21%, a od listopada 1994. godine primjenjuje se jednaka kamatna stopa kao i na ostale oblike financijske nediscipline iskazana u koloni 10.

Tablica F2: Pasivne kamatne stope Hrvatske narodne banke

U postocima, na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na sredstva izdvojene obvezne pričuve ^a	Kamatne stope na obvezno upisane blag. zapise HNB-a	Kamatne stope na dragovoljno upisane blagajničke zapise HNB-a s rokom dospjeća ^b				Kamatne stope na dragovoljno upisane blagajničke zapise HNB-a u stranoj valuti s rokom dospjeća				
				Od 7 dana	Od 35 dana	Od 70 dana	Od 105 dana	Od 35 dana	Od 63 dana	Od 91 dana	Od 182 dana	Od 364 dana
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1992.	prosinac	367,60	556,66	1.057,67	1.889,39	–	–	–	–	–	–	–
1993.	prosinac	0,00	–	67,84	63,08	97,38	–	–	–	–	–	–
1994.	prosinac	5,15	–	9,00	12,00	14,00	–	–	–	–	–	–
1995.	prosinac	5,50	16,50	12,00	25,54	27,00	–	–	–	–	–	–
1996.	prosinac	5,50	–	–	8,00	9,50	–	–	–	–	–	–
1997.	prosinac	4,50	–	–	8,00	9,00	10,00	–	–	–	–	–
1998.	prosinac	5,90	–	–	9,50	10,50	11,00	–	4,60	3,12	3,08	–
1999.	prosinac	5,90	–	–	10,50	11,55	12,50	–	4,83	3,56	–	–
2000.	prosinac	4,50	–	–	6,65	7,00	7,70	–	5,51	4,83	–	–
2001.	prosinac	2,00	–	–	3,36	4,26	4,85	–	2,62	3,06	–	–
2002.	kolovoz	1,75	–	–	1,97	–	–	2,36	3,05	–	–	–
	rujan	1,75	–	–	2,00	–	–	2,50	3,01	–	–	–
	listopad	1,75	–	–	2,03	–	–	2,52	2,85	–	–	–
	studenj	1,75	–	–	2,08	–	–	2,70	2,85	–	–	–
	prosinac	1,75	–	–	2,08	–	–	2,30	2,68	–	–	–
2003.	siječanj	1,50 ^c	–	–	2,08	–	–	2,27	2,30	–	–	–
	veljača	1,50	–	–	2,11	–	–	1,98	2,47	–	–	–
	ožujak	1,50	–	–	2,16	–	–	1,89	2,07	–	–	–
	travanj	1,50	0,50	–	2,23	–	–	1,66	2,20	–	–	–
	svibanj	1,50	0,50	–	2,34	–	–	1,60	2,00	–	–	–
	lipanj	1,50	0,50	–	2,44	–	–	1,56	1,86	–	–	–
	srpanj	1,50	0,50	–	2,52	–	–	1,43	1,88	–	–	–
	kolovoz	1,50	0,50	–	2,52	–	–	1,74	1,35	–	–	–
	rujan	1,50	0,50	–	2,55	–	–	1,69	1,19	–	–	–
	listopad	1,50	0,50	–	–	–	–	1,65	1,65	–	–	–

^a Lomovi u serijama podataka nastali zbog izmjena instrumentarija HNB-a; ^b Od 29. siječnja 2003.

Tablica F2: Pasivne kamatne stope Hrvatske narodne banke

U tablici su iskazane kamatne stope prema kojima Hrvatska narodna banka obračunava i plaća kamate na sredstva deponirana kod Hrvatske narodne banke te na izdane vrijednosne papire.

Kamatne stope Hrvatske narodne banke na sredstva izdvojene obvezne pričuve utvrđuju se odlukom Savjeta Hrvatske narodne banke. Do 7. listopada 1993. Hrvatska narodna banka utvrđivala je različite kamatne stope na sredstva obvezne pričuve izdvojena na depozite po viđenju i na oročene depozite pa je za to razdoblje u tablici iskazana vagana prosječna kamatna stopa na sredstva izdvojene obvezne pričuve (kolona 3). Od 8. listopada 1993. do kraja veljače 1994. godine Hrvatska narodna banka nije plaćala kamatu na izdvojena sredstva obvezne pričuve, a od ožujka 1994. godine na ta se sredstva obračunavaju i plaćaju kamate po jedinstvenoj stopi.

Kamatne stope na obvezno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke utvrđuju se odlukom Savjeta Hrvatske narodne banke.

Do listopada 1993. godine odlukom Savjeta Hrvatske narodne banke utvrđivala se i kamatna stopa na dragovoljno upisane blagaj-

ničke zapise Hrvatske narodne banke, a od studenoga 1993. godine kamatna stopa na dragovoljno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke oblikuje se na aukcijama blagajničkih zapisa. U skladu s tim, od studenoga 1993. godine u kolonama 5, 6 i 7 iskazuju se vagane prosječne kamatne stope postignute na aukcijama blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke.

Do listopada 1994. godine iskazane su kamatne stope na dragovoljno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke s rokom dospjeća od 30 dana (kolona 6), odnosno 90 dana (kolona 7). Od studenoga 1994. godine do siječnja 2001. godine iskazane su kamatne stope na dragovoljno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke s rokom dospjeća od 91 dan (kolona 7), odnosno 182 dana (kolona 8).

Od travnja 1998. godine u kolonama od 9 do 13 iskazuju se prosječne vagane kamatne stope postignute na aukcijama dragovoljno upisanih blagajničkih zapisa u stranoj valuti. Blagajnički zapisi upisuju se u eurima i američkim dolarima (do prosinca 1998. godine u njemačkim markama i američkim dolarima). Kamatna stopa izračunata je kao vagani prosjek upisanih iznosa tih dviju valuta.

Tablica F3: Obvezne pričuve poslovnih banaka

Prosječna dnevna stanja i stope, u milijunima kuna i postocima

Godina	Mjesec	Vagana prosječna stopa obvezne pričuve	Obračunana obvezna pričuva			Ostali obvezni depoziti kod HNB-a	Izdvojena obvezna pričuva		Prosječna stopa remuneracije na kunsku imobilizirana sredstva	Prosječna stopa remuneracije na devizna izdvojenā sredstva
			Ukupno	U kunama	U stranoj valuti		U kunama	U stranoj valuti		
1	2	3	4=5+6	5	6	7	8	9	10	11
1993.	prosinac	25,32	894,9	894,9	–	19,8	804,0	–	1,97	–
1994.	prosinac	26,20	1.826,0	1.826,0	–	188,3	1.779,2	–	5,63	–
1995.	prosinac	30,90	2.431,8	2.431,8	–	826,5	2.215,9	–	7,93	–
1996.	prosinac	35,91	3.652,9	3.652,9	–	–	3.312,0	–	4,99	–
1997.	prosinac	32,02	4.348,8	4.348,8	–	–	3.914,2	–	4,05	–
1998.	prosinac	29,57	13.112,7	3.967,2	9.145,4	57,4	3.469,8	1.467,6	5,28
1999.	prosinac	30,50	13.579,0	4.210,1	9.368,9	37,3	3.695,1	4.606,5	5,62
2000.	prosinac	23,22	16.245,8	4.646,8	11.599,0	5,0	4.191,6	5.544,6	4,05
2001.	prosinac	19,67	21.187,1	8.691,5	12.495,5	–	6.287,8	5.950,0	1,97	2,73
2002.	kolovoz	19,00	23.967,9	10.599,9	13.368,0	–	7.578,3	6.607,1	1,71	2,55
	rujan	19,00	24.482,1	10.822,7	13.659,4	–	7.742,9	6.748,3	1,69	2,48
	listopad	19,00	24.997,1	11.056,5	13.940,5	–	7.908,7	6.909,4	1,68	2,45
	studeni	19,00	25.547,1	11.274,2	14.272,9	–	8.043,6	7.077,8	1,70	2,49
	prosinac	19,00	25.985,1	11.447,1	14.538,0	–	8.156,7	7.139,9	1,72	2,16
2003.	siječanj	19,00	26.507,2	11.693,9	14.813,3	–	8.265,0	7.182,9	1,66	1,96
	veljača	19,00	27.119,0	12.011,3	15.107,6	–	8.414,0	7.359,0	1,41	2,10
	ožujak	19,00	27.495,8	12.169,4	15.326,5	–	8.554,3	7.429,8	1,39	1,85
	travanj	19,00	27.949,3	12.394,7	15.554,6	14,0	8.723,3	7.563,2	1,40	1,73
	svibanj	19,00	28.113,0	12.591,2	15.521,8	26,7	8.679,6	7.439,0	1,41	1,82
	lipanj	19,00	28.357,6	12.952,8	15.404,8	26,7	8.872,4	7.737,2	1,40	1,65
	srpanj	19,00	28.664,6	13.191,0	15.473,5	60,1	9.063,0	7.860,7	1,39	1,43
	kolovoz	19,00	29.398,7	13.703,8	15.694,8	85,8	9.602,2	8.143,7	1,37	1,55
	rujan	19,00	29.977,8	15.743,2	14.234,6	85,8	10.676,7	7.229,5	1,38	1,41
	listopad	19,00	30.120,0	16.227,5	13.892,5	99,7	11.023,3	6.995,3	1,41	1,54

Tablica F3: Obvezne pričuve poslovnih banaka

U tablici se iskazuju osnovni podaci o mjesečnim prosjecima dnevnih stanja obveznih pričuva poslovnih banaka kod Hrvatske narodne banke u kunama i u stranoj valuti. Štedionice se uključuju od srpnja 1999. godine.

U koloni 3 iskazana je ukupna vagana prosječna stopa obvezne pričuve kao postotni udio ukupno obračunate obvezne pričuve u kunama i u stranoj valuti (kolona 4) u osnovici za obračun obvezne pričuve.

Obračunana obvezna pričuva (kolona 4) jest propisani iznos sredstava koji su banke dužne izdvojiti na poseban račun obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke ili održavati u prosjeku na svojim računima za namirenje i u blagajni odnosno na računima likvidnih deviznih potraživanja (koja uključuju efektivni strani novac i čekove u stranoj valuti, likvidna devizna potraživanja na računima kod prvoklasnih inozemnih banaka i blagajničke zapise Hrvatske narodne banke u stranoj valuti).

U koloni 5 iskazuje se iznos obračunate obvezne pričuve u kunama. Od siječnja 1995. godine do prosinca 2000. godine taj se iznos poklapa s instrumentom obvezne pričuve, dok je do prosinca 1994. godine obuhvaćao dva instrumenta: obveznu pričuvu i zahtjev za održavanje minimalne likvidnosti banaka (osim u dijelu u kojem su banke tom zahtjevu udovoljavale dragovoljnim upisom blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke). U prosincu 2000. obavljena je unifikacija obvezne pričuve u kunama i u stranoj valuti. U tom smislu unificirani su stopa obvezne pričuve, obračunska razdoblja te rokovi izdvajanja i održavanja obvezne pričuve, kao i postotak minimalnog izdvajanja obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke. Od rujna 2001. godine kolona 5 obuhvaća i dio obvezne pričuve u stranoj valuti koji se izdvaja/održava u kunama.

U koloni 6 iskazuje se iznos obračunate obvezne pričuve u stranoj

valuti tj. propisani iznos sredstava koje su banke dužne izdvojiti na poseban račun obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke ili održavati u prosjeku na računima likvidnih potraživanja. Do studenog 2000. godine osnovicu za obračun čini prosječno stanje devizne štednje stanovništva s preostalim rokom dospijanja do 3 mjeseca, a od prosinca 2000. osnovica se sastoji od deviznih izvora sredstava, i to redovnih deviznih računa, posebnih deviznih računa, deviznih računa i štednih uloga po viđenju, primljenih deviznih depozita, primljenih deviznih kredita te obveza po izdanim vrijednosnim papirima u stranoj valuti (osim vlasničkih vrijednosnih papira banke). Od studenoga 2001. godine osnovica uključuje i hibridne i podređene instrumente.

U koloni 7 iskazuje se ukupan iznos ostalih obveznih depozita kod Hrvatske narodne banke koji obuhvaća obvezno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke, dio dragovoljno upisanih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke koji su banke koristile za održavanje propisane minimalne likvidnosti, posebnu obveznu pričuvu (do srpnja 1995. godine) te obveznu pričuvu na devizne depozite, devizne kredite inozemnih banaka i garancije za takve kredite.

U koloni 8 iskazuje se dio ukupno obračunate obvezne pričuve u kunama, koji su banke izdvojile na poseban račun obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke (do prosinca 1994. godine taj se iznos poklapa s instrumentom obvezne pričuve, a od siječnja 1995. godine utvrđuje se minimalni postotak obračunate obvezne pričuve koji su banke dužne izdvojiti na poseban račun obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke). Trenutačno taj postotak iznosi 40%.

U koloni 9 iskazuje se dio ukupno obračunate obvezne pričuve u stranoj valuti koji su banke izdvojile na poseban račun obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke. Minimalni postotak obračunate obvezne pričuve koji su banke dužne izdvojiti na poseban račun obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke trenutačno iznosi 40%.

U koloni 10 iskazuje se vagana prosječna stopa remuneracije svih

Tablica F4: Indikatori likvidnosti poslovnih banaka

Prosječna dnevna stanja i stope, u milijunima kuna i postocima

Godina	Mjesec	Slobodna novčana sredstva		Stopa primarne likvidnosti	Korišteni sekundarni izvori likvidnosti	Blagajnički zapisi HNB-a u kunama	Blagajnički zapisi HNB-a u stranoj valuti	Riznički zapisi u kunama
		U kunama	U stranoj valuti					
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1993.	prosinac	-18,5	-0,52	188,0	1,9	-	-
1994.	prosinac	119,5	1,72	393,7	210,2	-	-
1995.	prosinac	49,4	0,63	199,4	218,7	-	-
1996.	prosinac	267,9	2,63	98,5	780,9	-	183,8
1997.	prosinac	396,3	2,92	32,7	728,9	-	260,7
1998.	prosinac	221,9	1,65	445,5	850,4	1.377,4	141,3
1999.	prosinac	179,6	1,30	1.183,6	1.348,7	1.507,6	410,4
2000.	prosinac	638,8	10.721,4	3,32	80,1	2.496,0	1.692,7	2.095,8
2001.	prosinac	794,4	17.247,4	3,23	2,6	2.656,2	2.630,8	3.457,2
2002.	kolovoz	916,2	12.727,4	2,83	0,6	4.766,4	1.704,2	4.091,8
	rujan	611,1	14.981,0	1,85	0,6	5.509,6	1.722,7	4.251,7
	listopad	558,4	13.230,0	1,66	0,6	5.417,9	1.596,0	4.311,3
	studeni	732,7	11.602,3	2,14	19,4	5.221,3	1.257,8	4.435,8
	prosinac	1.225,0	10.398,0	3,53	0,6	4.966,0	1.273,9	4.356,6
2003.	siječanj	890,4	9.601,7	2,50	0,6	5.118,3	1.184,0	4.418,2
	veljača	652,6	9.228,8	1,78	0,7	4.666,4	1.241,1	4.494,5
	ožujak	622,1	10.130,5	1,67	0,6	3.883,8	1.370,7	4.307,0
	travanj	973,5	11.109,2	2,57	0,6	3.384,6	1.391,4	4.203,4
	svibanj	1.282,3	10.104,0	3,29	0,4	2.809,7	1.463,6	4.184,2
	lipanj	827,9	10.479,6	2,01	0,4	3.090,7	1.457,2	4.182,2
	srpanj	756,3	13.122,4	1,79	0,4	2.004,4	1.617,3	4.167,9
	kolovoz	568,1	16.349,2	1,27	84,1	1.792,3	1.931,0	3.896,8
	rujan	326,0	18.023,3	0,70	425,5	388,8	3.911,2	3.459,9
	listopad	578,6	18.567,1	1,26	43,2	10,0	4.387,0	2.889,1

oblika imobiliziranih sredstava koja uključuju obračunatu obveznu priču i ostale obvezne depozite kod HNB-a.

U koloni 11 iskazuje se vagana prosječna stopa remuneracije na izdvojena sredstva u stranoj valuti. Na sredstva izdvojenog deviznog dijela obvezne pričuve banaka Hrvatska narodna banka plaća naknadu u visini prosječno ostvarene kamate na plasirana sredstva obvezne pričuve na inozemnom tržištu.

Tablica F4: Indikatori likvidnosti poslovnih banaka

U tablici se iskazuju mjesečni prosjeci dnevnih stanja nekih indikatora likvidnosti poslovnih banaka. Štedionice se uključuju od srpnja 1999. godine.

Kolona 3 iskazuje slobodna novčana sredstva u kunama, definirana kao ukupna novčana sredstva banke (na računima za namirenje i u blagajni) umanjena za minimalno prosječno stanje na računima za namirenje i u blagajni, propisano instrumentima Hrvatske narodne banke.

U koloni 4 iskazuju se slobodna novčana sredstva u stranoj valuti, definirana kao sredstva za održavanje obvezne pričuve u stranoj valuti (efektivni strani novac i čekovi u stranoj valuti, likvidna devizna potraživanja na računima kod prvoklasnih inozemnih banaka i blagajnički zapisi u stranoj valuti) umanjena za minimalno potrebno stanje tih sredstava u istom razdoblju.

U koloni 5 iskazuje se stopa primarne likvidnosti kao postotni udio mjesečnoga prosjeka dnevnih stanja slobodnih novčanih sredstava u kunama (kolona 3) u mjesečnom prosjeku dnevnih stanja depozita koji

čine osnovicu za obračun obvezne pričuve.

U koloni 6 iskazuje se mjesečni prosjek dnevnih stanja korištenih sekundarnih izvora likvidnosti. Sekundarni izvori likvidnosti obuhvaćaju: korištenje obvezne pričuve (do listopada 1994. godine), kredit za održavanje dnevne likvidnosti (do studenoga 1994. godine), korištenje sredstava iznad raspoloživih sredstava na žiroračunu banke (do listopada 1994. godine), izvanredni kredit za premošćivanje nelikvidnosti (inicijalni kredit, kredit za premošćivanje nelikvidnosti bankama nad kojima je pokrenut postupak za ocjenu mogućnosti i ekonomske opravdanosti sanacije i restrukturiranja banke), lombardni kredit (od prosinca 1994. godine), interventni kredit za premošćivanje nelikvidnosti (od listopada 1994. godine), kratkoročni kredit za likvidnost (od veljače 1999. godine) te nepodmirene dospjele obveze prema Hrvatskoj narodnoj banci.

U koloni 7 iskazuje se mjesečni prosjek dnevnih stanja dragovoljno upisanih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke u kunama (do prosinca 1994. godine taj je iznos bio umanjen za dio dragovoljno upisanih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke koje su banke koristile za održavanje propisane minimalne likvidnosti).

U koloni 8 iskazuje se mjesečni prosjek dnevnih stanja upisanih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke u stranoj valuti (u eurima i američkim dolarima).

U koloni 9 iskazuje se mjesečni prosjek dnevnih stanja upisanih rizničkih zapisa u kunama. Do rujna 2002. iskazuje se diskontirana vrijednost trezorskih zapisa, a od listopada 2002. godine iskazuje se njihova nominalna vrijednost.

Tablica G1: Kamatne stope poslovnih banaka na kunske kredite bez valutne klauzule

Mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na tržištu novca			Kamatne stope na kunske kredite bez valutne klauzule								
		Na prekononočne kredite	Na ostale kredite	Ukupni prosjek	Na kratkoročne kredite						Na dugoročne kredite		
					Ukupni prosjek	Trgovačkim društvima	Stanovništvu			Ukupni prosjek	Trgovačkim društvima	Stanovništvu	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
1992.	prosinac	2.182,26	2.182,26	2.332,92	2.384,89	1.166,29	
1993.	prosinac	34,49	86,90	59,00	59,00	78,97	
1994.	prosinac	8,50	17,76	15,39	15,43	13,82	
1995.	prosinac	27,26	27,15	22,32	22,56	22,23	23,81	23,75	25,58	13,48	13,39	14,38	
1996.	prosinac	9,66	10,72	18,46	19,35	19,18	20,18	19,90	23,12	11,51	11,29	14,28	
1997.	prosinac	8,46	9,49	14,06	14,12	13,17	19,26	19,34	18,11	13,24	12,98	13,75	
1998.	prosinac	10,00	15,91	16,06	16,22	14,89	20,77	20,80	19,92	11,73	11,48	13,16	
1999.	prosinac	9,92	12,78	13,54	13,52	10,55	20,83	20,84	20,39	15,14	15,31	14,16	
2000.	prosinac	2,39	4,45	10,45	10,45	6,81	20,30	20,33	19,05	9,90	9,64	12,97	
2001.	prosinac	2,49	2,18	9,51	9,49	5,43	18,81	18,85	14,88	11,42	10,06	13,14	
2002.	kolovoz	0,99	0,95	12,35	12,55	7,85	16,45	16,58	9,34	8,12	7,34	11,02	
	rujan	1,15	1,55	11,81	12,18	7,69	16,27	16,34	10,61	6,99	6,21	11,29	
	listopad	1,29	1,58	12,54	12,71	8,02	16,30	16,38	10,76	8,36	6,75	11,37	
	studen	1,96	2,39	11,91	12,02	7,97	14,91	15,38	5,98	9,19	7,56	11,07	
2003.	prosinac	1,58	1,89	10,91	11,24	7,44	15,16	15,28	9,84	7,32	6,48	7,88	
	siječanj	1,37	1,71	11,26	11,56	7,49	15,20	15,27	9,72	7,74	7,43	7,87	
	veljača	1,43	1,92	11,43	11,63	7,65	15,07	15,20	9,17	9,47	7,44	10,60	
	ožujak	1,60	2,48	11,30	11,50	7,52	15,04	15,14	11,18	9,38	6,58	10,61	
	travanj	1,90	2,83	11,41	11,62	7,64	15,00	15,10	11,71	9,85	7,19	11,23	
	svibanj	2,00	2,58	11,58	11,96	7,83	14,92	15,04	11,80	9,80	7,17	11,18	
	lipanj	1,95	2,67	11,55	11,75	7,78	14,85	15,02	10,79	10,21	6,64	11,05	
	srpanj	1,84	2,98	11,15	11,39	7,56	14,86	15,01	11,21	9,79	6,83	10,82	
	kolovoz	3,98	3,94	12,08	12,32	8,03	14,94	15,03	12,12	10,10	6,99	11,12	
	rujan	6,29	6,79	11,71	12,02	8,04	14,90	15,00	11,69	9,77	7,63	11,20	
	listopad	5,37	5,54	12,00	12,25	8,23	14,96	15,07	12,39	9,87	7,84	10,97	
	Relativna važnost ^a		-	-	63,40	56,65	22,78	33,87	32,53	1,33	6,75	2,38	4,37

^a Relativna važnost izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije kredita u ukupnim kreditima puštenim u tečaj u izvještajnom mjesecu (prema podacima za posljednje izvještajno razdoblje obuhvaćeno u tablici).

Napomena: Zbog promjene metodologije statistike kamatnih stopa od 1. siječnja 2002. došlo je do loma u vremenskoj seriji, što se posebice odražava na kamatne stope prikazane u kolonama 5, 6 i 7. Naime, iz kratkoročnih kredita trgovačkim društvima isključeni su, između ostaloga, međubankovni krediti, odobravani uz relativno niske kamatne stope. Na porast kamatnih stopa utječe i metodologija ponderiranja, pri čemu se za sve komponente koriste iznosi novoodobrenih kredita, uz iznimku okvirnih kredita, za koje se kao ponder koriste knjigovodstvena stanja, a čiji je relativan udio novim obuhvatom porastao.

Tablica G1: Kamatne stope poslovnih banaka na kunske kredite bez valutne klauzule

U tablici se iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa poslovnih banaka i štedionica na kunske kredite bez valutne klauzule, iskazani na godišnjoj razini.

Do prosinca 2001. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa poslovnih banaka (bez štedionica) na kunske kredite bez valutne klauzule odobrene pravnim osobama (koje su uključivale trgovačka društva, javni sektor, financijske institucije, neprofitne organizacije i nerezidente) i stanovništvu, iskazani na godišnjoj razini.

Od siječnja 2002. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa poslovnih banaka i štedionica na kunske kredite bez valutne klauzule odobrene samo trgovačkim društvima (javnim i ostalim) i stanovništvu, iskazani na godišnjoj razini.

Do veljače 1996. godine u kolonama 3 i 4 iskazuju se kamatne stope na međubankovnom tržištu novca, prema podacima Tržišta novca Zagreb. Od ožujka 1996. godine nadalje iskazuju se kamatne stope na tržištu novca izračunate kao vagani mjesečni prosjek vaganih dnevnih stopa ostvarenih posebno u trgovini prekononočnim kreditima, a posebno u trgovini ostalim kreditima na Tržištu novca Zagreb. U

razdoblju od svibnja 1998. godine do siječnja 2001. godine povrat kredita dobivenih na prekononočnom međubankovnom tržištu bio je osiguran sredstvima obvezne pričuve banaka izdvojene kod HNB-a. U kolonama od 5 do 13 iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa poslovnih banaka i štedionica razvrstani po ročnosti i po sektorima, pri čemu kamatne stope na kratkoročne kredite trgovačkim društvima uključuju i kamatne stope na kredite s dospijanjem na zahjev.

Podaci o kamatnim stopama poslovnih banaka i štedionica na kunske kredite bez valutne klauzule dobiveni su na temelju redovitih izvješća poslovnih banaka i štedionica. Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka su iznosi kredita koji su uz pripadnu kamatnu stopu pušteni u tečaj u izvještajnom mjesecu, uz iznimku kamatnih stopa na okvirne kredite po žiroračunima i tekućim računima, za koje su vagani prosjeci izračunavani na temelju stanja tih kredita na kraju izvještajnog mjeseca.

Relativna važnost pojedinih kamatnih stopa (iskazana u posljednjem retku tablice) odnosi se na podatke za posljednje razdoblje obuhvaćeno u tablici, a izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije kredita (na koju se kamatne stope odnose) u ukupnim kreditima koji su obuhvaćeni izračunom vaganih prosjeka za to razdoblje.

Tablica G2: Kamatne stope poslovnih banaka na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite odobrene u eurima

Mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na kunske kredite s valutnom klauzulom									Kamatne stope na kredite u eurima			
		Na kratkoročne kredite				Na dugoročne kredite					Ukupni prosjek	Na kratkoročne kredite	Na dugoročne kredite	
		Ukupni prosjek	Ukupni prosjek	Trgovačkim društvima	Stanovništvu	Ukupni prosjek	Trgovačkim društvima	Stanovništvu						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
1992.	prosinac	20,41	9,90	21,41
1993.	prosinac	21,84	19,00	23,14
1994.	prosinac	11,99	12,38	11,65
1995.	prosinac	19,56	21,62	21,09	18,10	14,33	15,79	10,48	17,18	19,06	12,27
1996.	prosinac	18,97	22,56	22,40	27,00	12,12	13,15	11,30	19,50	21,46	10,77
1997.	prosinac	14,40	16,92	17,00	14,02	12,25	13,00	11,02	13,61	14,95	9,71
1998.	prosinac	13,04	14,28	14,25	13,64	11,15	10,55	12,12	6,95	8,37	5,71
1999.	prosinac	12,53	13,66	13,54	17,21	10,81	10,46	11,65	6,75	7,43	6,07
2000.	prosinac	10,74	11,17	11,10	13,59	10,52	9,41	11,64	7,70	7,49	8,05
2001.	prosinac	9,29	9,45	9,45	11,30	9,20	7,52	10,79	5,94	5,70	7,27
2002.	kolovoz	7,99	8,70	7,95	11,52	7,83	6,61	9,40	7,37	10,14	6,55	6,48	6,61
	rujan	8,54	9,16	8,41	10,97	8,39	6,57	9,59	7,40	10,35	5,79	7,02	5,19
	listopad	8,04	8,67	7,89	11,39	7,91	6,42	9,51	7,38	10,27	6,18	7,00	5,51
	studenj	8,29	8,57	7,94	11,30	8,22	6,52	9,36	7,37	10,10	6,46	6,60	6,28
	prosinac	8,25	9,34	8,72	11,37	7,98	6,37	9,50	7,42	10,11	5,91	6,66	5,44
2003.	siječanj	8,09	8,35	7,74	10,39	8,01	6,73	9,01	7,24	9,76	6,19	6,70	5,59
	veljača	8,55	8,84	7,89	11,39	8,49	6,86	9,02	7,21	9,75	6,33	6,62	5,80
	ožujak	8,41	8,64	8,06	10,67	8,35	6,69	8,87	7,18	9,61	5,70	6,40	5,30
	travanj	8,03	8,80	7,99	10,84	7,85	6,18	8,62	7,08	9,31	6,55	6,77	6,31
	svibanj	8,07	8,31	7,66	10,86	8,02	6,74	8,49	7,12	9,27	4,60	6,00	4,03
	lipanj	7,68	8,46	7,88	10,53	7,49	5,77	8,58	7,02	9,44	5,84	6,11	5,62
	srpanj	8,05	8,67	8,17	10,54	7,90	6,41	8,62	7,04	9,47	4,74	6,31	4,20
	kolovoz	7,96	8,72	7,62	11,44	7,81	5,92	8,80	7,18	9,73	6,19	6,51	5,97
	rujan	8,12	7,79	7,25	10,21	8,24	6,64	8,77	7,10	9,81	4,77	5,14	4,42
	listopad	8,09	7,93	7,67	9,18	8,14	6,64	8,80	7,18	9,66	5,73	6,00	5,28
	Relativna važnost ^a	30,22	7,30	6,03	1,26	22,93	7,04	15,89	5,54	10,35	6,37	3,99	2,39

^a Relativna važnost izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije kredita u ukupnim kreditima puštenim u tečaj u izvještajnom mjesecu (prema podacima za posljednje izvještajno razdoblje obuhvaćeno u tablici).

Tablica G2: Kamatne stope poslovnih banaka na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite odobrene u eurima

U tablici se iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa poslovnih banaka i štedionica na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite odobrene u eurima, iskazani na godišnjoj razini.

Do prosinca 2001. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa poslovnih banaka (bez štedionica) na kunske kredite s valutnom klauzulom i kredite u eurima (odnosno njemačkim markama) odobrene pravnim osobama (koje su uključivale trgovačka društva, javni sektor, financijske institucije, neprofitne organizacije i nerezidente) i stanovništvu, iskazani na godišnjoj razini.

Od siječnja 2002. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa poslovnih banaka i štedionica na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite u eurima odobrene samo trgovačkim društvima (javnim i ostalim) i stanovništvu, iskazani na godišnjoj razini.

Podaci o kamatnim stopama poslovnih banaka i štedionica na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite u eurima dobiveni su na temelju redovitih izvješća poslovnih banaka i štedionica. Osnova za iz-

računavanje vaganih prosjeka su iznosi kredita koji su uz pripadnu kamatnu stopu pušteni u tečaj u izvještajnom mjesecu.

U kolonama od 3 do 11 iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa poslovnih banaka i štedionica razvrstani po ročnosti i po sektorima, pri čemu kamatne stope na kratkoročne kredite trgovačkim društvima uključuju i kamatne stope na kredite s dospijecom na zah-
tjev.

Kamatne stope na kredite odobrene u eurima, prikazane u kolonama 12, 13 i 14, odnose se do prosinca 2001. godine na kredite puštene u tečaj u njemačkim markama u izvještajnom mjesecu, a od siječnja 2002. godine na kredite puštene u tečaj u eurima, pri čemu se vagani prosjeci izračunavaju na temelju njihove protuvrijednosti u kunama, obračunate po tekućem tečaju. Krediti pušteni u tečaj u ostalim stran-
nim valutama nisu obuhvaćeni ovom tablicom.

Relativna važnost pojedinih kamatnih stopa (iskazana u posljednjem retku tablice) odnosi se na podatke za posljednje razdoblje obuhvaćeno u tablici, a izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije kredita (na koju se kamatne stope odnose) u ukupnim kreditima koji su obuhvaćeni izračunom vaganih prosjeka za to razdoblje.

Tablica G3: Kamatne stope poslovnih banaka na kunske depozite bez valutne klauzule

Mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na kunske depozite bez valutne klauzule									
		Ukupni prosjek	Na žiroračunima i tekućim računima	Ukupni prosjek	Na oročene depozite						
					Na kratkoročne depozite			Na dugoročne depozite			
					Ukupni prosjek	Stanovništva	Trgovačkih društava	Ukupni prosjek	Stanovništva	Trgovačkih društava	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
1992.	prosinac	434,47	184,69	1.867,18
1993.	prosinac	27,42	18,16	52,16
1994.	prosinac	5,03	3,55	9,65
1995.	prosinac	6,10	3,88	13,65	13,80	10,56	14,28	9,88	10,67	9,62	
1996.	prosinac	4,15	2,19	10,19	10,11	9,84	10,26	12,36	15,49	9,88	
1997.	prosinac	4,35	2,19	9,10	9,08	9,30	8,96	9,48	11,24	8,06	
1998.	prosinac	4,11	2,31	7,73	7,63	9,47	7,15	10,19	10,72	9,56	
1999.	prosinac	4,27	2,24	8,87	8,79	9,62	8,38	10,96	11,56	10,18	
2000.	prosinac	3,40	1,64	7,20	7,13	7,44	7,03	8,89	9,19	8,63	
2001.	prosinac	2,76	1,40	5,68	5,60	6,35	5,38	7,35	7,93	6,70	
2002.	kolovoz	1,77	1,00	4,04	3,97	5,45	3,07	6,20	7,57	3,72	
	rujan	1,71	0,98	4,18	4,10	5,24	3,17	6,46	7,33	1,82	
	listopad	1,67	0,95	3,75	3,68	5,22	2,61	6,09	7,21	2,26	
	studeni	1,58	0,94	3,52	3,44	4,36	2,80	5,56	7,11	2,37	
	prosinac	1,55	0,94	3,64	3,53	4,39	2,86	6,05	7,24	3,23	
2003.	siječanj	1,61	0,92	3,45	3,34	4,21	2,77	6,62	7,27	1,53	
	veljača	1,64	0,95	3,51	3,43	4,31	2,87	6,45	6,68	1,33	
	ožujak	1,44	0,83	3,36	3,29	3,82	2,83	4,44	5,37	3,90	
	travanj	1,40	0,80	3,16	3,12	3,87	2,62	4,73	5,31	2,23	
	svibanj	1,35	0,80	3,13	3,08	3,74	2,58	4,30	5,54	1,62	
	lipanj	1,37	0,80	3,37	3,31	3,74	2,96	5,20	5,79	2,37	
	srpanj	1,36	0,79	3,28	3,21	3,59	2,99	4,93	5,53	1,86	
	kolovoz	1,50	0,75	3,83	3,80	3,62	3,90	4,90	5,25	2,01	
	rujan	1,79	0,74	5,25	5,25	3,88	5,66	4,98	5,30	4,22	
	listopad	1,70	0,74	4,72	4,72	3,66	5,15	4,66	4,71	4,22	
Relativna važnost ^a		42,51	32,77	6,36	6,20	1,79	4,42	0,16	0,14	0,02	

^a Relativna važnost izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije depozita u ukupnim depozitima primljenim u izvještajnom mjesecu (prema podacima za posljednje izvještajno razdoblje obuhvaćeno u tablici).

Tablica G3: Kamatne stope poslovnih banaka na kunske depozite bez valutne klauzule

U tablici se iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa poslovnih banaka i štedionica na kunske depozite bez valutne klauzule, iskazani na godišnjoj razini.

Do prosinca 2001. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa poslovnih banaka (bez štedionica) na kunske depozite bez valutne klauzule primljene od pravnih osoba (koje su uključivale trgovačka društva, javni sektor, financijske institucije, neprofitne organizacije i nerezidente) i stanovništva, iskazani na godišnjoj razini.

Od siječnja 2002. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa poslovnih banaka i štedionica na kunske depozite bez valutne klauzule primljene od trgovačkih društava (javnih i ostalih) i stanovništva, iskazani na godišnjoj razini.

Podaci o kamatnim stopama na kunske depozite bez valutne klauzule poslovnih banaka i štedionica dobiveni su na temelju redovitih izvješća poslovnih banaka i štedionica.

U koloni 3 iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa na ukupne kunske depozite (depozite na žiroračunima i tekućim računima, štedne depozite stanovništva po viđenju i oročene depozite) bez valutne klauzule. U koloni 4 iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih ka-

matnih stopa na depozite na žiroračunima i tekućim računima trgovačkih društava bez valutne klauzule (do prosinca 2001. godine pravnih osoba) i stanovništva, dok se u koloni 5 iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa na ukupne oročene depozite bez valutne klauzule.

Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka kod kunskih oročenih depozita bez valutne klauzule su iznosi primljeni tijekom izvještajnog mjeseca, dok su kod žiroračuna i tekućih računa osnova za izračunavanje vaganih prosjeka knjigovodstvena stanja tih depozita na kraju izvještajnog mjeseca. Pri izračunavanju prosječnih kamatnih stopa na ukupne kunske depozite bez valutne klauzule (kolona 3) sve su komponente vagane na temelju stanja pripadnih depozita na kraju izvještajnog razdoblja.

Kunski i devizni depoziti koji služe kao polog za odobravanje kredita obuhvaćeni su podacima u tablici, dok se ograničeni depoziti (sredstva deponirana za plaćanje uvoza i ostali ograničeni depoziti) ne uključuju u izračunavanje vaganih prosjeka.

Relativna važnost pojedinih kamatnih stopa (iskazana u posljednjem retku tablice) odnosi se na podatke za posljednje razdoblje obuhvaćeno u tablici, a izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije depozita (na koju se kamatne stope odnose) u ukupnim depozitima koji su obuhvaćeni izračunom vaganih prosjeka za to razdoblje.

Tablica G4a: Kamatne stope poslovnih banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i na devizne depozite

Mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na štedne depozite po viđenju i oročene depozite s valutnom klauzulom				Kamatne stope na devizne depozite					
		Ukupni prosjek	Na kratkoročne depozite	Na dugoročne depozite	Ukupni prosjek	Ukupni prosjek	Na štedne depozite po viđenju				
							Stanovništva		Trgovačkih društava		
1	2	3	4	5	6	7	EUR	USD	EUR	USD	
1992.	prosinac	6,04	
1993.	prosinac	5,91	
1994.	prosinac	6,95	
1995.	prosinac	12,69	11,46	19,36	4,57	2,82	3,53	4,20	1,10	1,53	
1996.	prosinac	9,46	9,56	8,80	5,09	1,44	1,32	1,95	1,47	1,39	
1997.	prosinac	7,63	7,24	11,77	4,77	1,75	1,89	2,43	0,83	1,40	
1998.	prosinac	7,47	7,67	5,58	3,98	2,09	2,38	2,40	0,72	0,74	
1999.	prosinac	6,62	6,91	1,10	4,23	1,80	1,95	2,04	0,78	1,30	
2000.	prosinac	5,54	5,94	2,16	3,47	1,03	0,99	1,23	0,65	1,29	
2001.	prosinac	4,58	4,92	2,56	2,60	0,71	0,71	0,81	0,82	0,40	
2002.	kolovoz	3,44	3,66	4,90	2,59	0,57	0,56	0,48	0,60	0,87	
	rujan	3,39	4,03	3,53	2,56	0,53	0,54	0,43	0,69	0,41	
	listopad	3,62	3,57	4,54	2,54	0,53	0,53	0,42	0,65	0,44	
	studen	3,58	3,97	4,87	2,54	0,51	0,52	0,42	0,56	0,42	
	prosinac	2,92	3,45	1,48	2,55	0,50	0,52	0,41	0,52	0,38	
2003.	siječanj	3,61	3,47	4,45	2,54	0,50	0,52	0,42	0,50	0,35	
	veljača	3,30	2,82	5,17	2,50	0,45	0,47	0,31	0,54	0,30	
	ožujak	3,61	3,15	4,92	2,37	0,38	0,40	0,26	0,45	0,32	
	travanj	3,52	3,42	4,85	2,36	0,36	0,37	0,24	0,46	0,28	
	svibanj	2,98	2,62	4,47	2,26	0,35	0,37	0,23	0,37	0,25	
	lipanj	3,61	3,37	4,43	2,24	0,34	0,37	0,23	0,31	0,20	
	srpanj	3,25	3,26	4,69	2,22	0,32	0,35	0,24	0,22	0,19	
	kolovoz	3,14	2,71	4,77	2,17	0,32	0,36	0,24	0,25	0,18	
	rujan	3,40	3,46	4,89	2,22	0,32	0,36	0,24	0,26	0,19	
	listopad	3,37 ^b	3,18	4,74	2,20	0,32	0,36	0,23	0,26	0,27	
Relativna važnost ^a		1,80	1,15	0,28	55,69	33,60	23,48	4,30	4,71	1,11	

^a Relativna važnost izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije depozita u ukupnim depozitima primljenim u izvještajnom mjesecu (prema podacima za posljednje izvještajno razdoblje obuhvaćeno u tablici); ^b Od ukupnog iznosa depozita na koje se odnosi ova kamatna stopa, 53,87 posto odnosi se na trgovačka društva.

Tablica G4 a i b: Kamatne stope poslovnih banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i devizne depozite

U tablici se iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa poslovnih banaka i štedionica na kunske depozite s valutnom klauzulom i devizne depozite, iskazani na godišnjoj razini.

Do prosinca 2001. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa poslovnih banaka (bez štedionica) na kunske depozite s valutnom klauzulom i devizne depozite primljene od pravnih osoba (koje su uključivale trgovačka društva, javni sektor, financijske institucije, neprofitne organizacije i nerezidente) i stanovništva, iskazani na godišnjoj razini.

Od siječnja 2002. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa poslovnih banaka i štedionica na kunske depozite s valutnom klauzulom i devizne depozite primljene od trgovačkih društava (javni i ostalih) i stanovništva, iskazani na godišnjoj razini.

Podaci o kamatnim stopama na kunske depozite s valutnom klauzulom i devizne depozite poslovnih banaka i štedionica dobiveni su na temelju redovitih izvješća poslovnih banaka i štedionica.

U koloni 3 iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa na ukupne kunske štedne depozite po viđenju i oročene depozite s valutnom klauzulom trgovačkih društava (do prosinca 2001. godine pravnih osoba) i stanovništva, dok se u kolonama 4 i 5 iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa na kratkoročne odnosno dugoročne oročene depozite.

Kamatne stope na devizne depozite odnose se do prosinca 2001.

godine na depozite primljene u njemačkim markama i američkim dolarima, dok se od siječnja 2002. godine odnose na depozite primljene u eurima i američkim dolarima, pri čemu se vagani prosjeci izračunavaju na temelju njihove protuvrijednosti u kunama, obračunate po tekućem tečaju. Depoziti primljeni u ostalim straninim valutama nisu obuhvaćeni podacima iskazanim u ovoj tablici.

Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka kod kunskih oročenih depozita s valutnom klauzulom i oročenih deviznih depozita su iznosi primljeni tijekom izvještajnog mjeseca, dok su kod štednih depozita po viđenju s valutnom klauzulom osnova za izračunavanje vaganih prosjeka knjigovodstvena stanja tih depozita na kraju izvještajnog mjeseca. Pri izračunavanju prosječnih kamatnih stopa na ukupne kunske depozite s valutnom klauzulom (kolona 3), od siječnja 2002. godine sve su komponente vagane na temelju stanja pripadnih depozita na kraju izvještajnog razdoblja.

Prosječna kamatna stopa na ukupne devizne depozite, prikazana u koloni 6, odnosi se na vagani prosjek mjesečnih kamatnih stopa na štedne depozite po viđenju i na oročene depozite s valutnom klauzulom, pri čemu su sve komponente vagane na temelju stanja pripadnih depozita na kraju izvještajnog razdoblja.

Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka mjesečnih kamatnih stopa na ukupne devizne štedne depozite po viđenju (kolona 7) su stanja pripadnih depozita na kraju izvještajnog razdoblja.

Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka mjesečnih kamatnih stopa na ukupne devizne oročene depozite (kolona 12) su iznosi pripadnih depozita koji su primljeni tijekom izvještajnog mjeseca. Isto se

Tablica G4b: Kamatne stope poslovnih banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i na devizne depozite

Mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na devizne depozite										
		Na oročene depozite										
		Ukupni prosjek	Na kratkoročne depozite				Na dugoročne depozite					
			Ukupni prosjek	Stanovništva		Trgovačkih društava		Ukupni prosjek	Stanovništva		Trgovačkih društava	
EUR	USD	EUR		USD	EUR	USD	EUR		USD			
1	2	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
1992.	prosinac
1993.	prosinac
1994.	prosinac
1995.	prosinac	6,83	6,66	7,10	6,97	5,86	6,68	8,73	8,78	8,81	3,27	4,50
1996.	prosinac	7,77	6,95	5,65	6,21	9,86	5,47	12,24	7,71	7,97	19,92	1,50
1997.	prosinac	6,36	6,07	6,03	6,42	5,09	7,10	7,32	7,87	8,71	5,09	6,76
1998.	prosinac	4,89	4,49	5,42	6,16	2,84	5,37	7,29	7,68	8,59	4,93	6,92
1999.	prosinac	5,43	5,17	4,93	6,39	3,97	6,00	6,59	6,64	8,09	3,66	6,77
2000.	prosinac	4,57	4,36	3,65	5,15	4,59	6,62	5,56	5,17	6,61	5,97	8,53
2001.	prosinac	3,54	3,35	3,42	3,23	3,60	2,44	4,59	4,72	4,42	4,58	0,23
2002.	kolovoz	3,33	3,14	3,40	2,63	3,27	1,84	4,66	4,84	4,03	3,62	0,00
	rujan	3,28	3,16	3,35	2,59	3,29	1,89	4,47	4,64	3,87	4,18	-
	listopad	3,19	3,07	3,30	2,29	3,21	1,84	4,34	4,57	3,86	3,50	3,68
	studenj	3,12	3,00	3,25	2,19	3,20	1,49	4,46	4,61	3,80	3,53	-
	prosinac	3,13	2,96	3,27	2,21	2,89	1,43	4,59	4,69	3,84	3,46	2,30
2003.	siječanj	3,09	2,91	3,29	2,20	2,76	1,44	4,42	4,63	3,85	3,28	4,60
	veljača	3,06	2,90	3,25	2,10	2,81	1,43	4,30	4,47	3,73	3,13	3,00
	ožujak	2,91	2,78	3,12	1,90	2,72	1,46	4,33	4,53	3,29	3,22	2,00
	travanj	2,91	2,76	3,14	1,88	2,61	1,37	3,98	4,07	3,12	3,31	-
	svibanj	2,72	2,60	2,94	1,83	2,56	1,42	4,25	4,41	2,96	3,65	1,84
	lipanj	2,76	2,62	3,01	1,74	2,36	1,29	4,46	4,60	3,43	3,58	-
	srpanj	2,75	2,57	2,91	1,75	2,37	1,20	4,31	4,44	3,01	2,61	1,33
	kolovoz	2,68	2,48	2,89	1,67	2,13	1,22	4,59	4,86	3,04	2,86	1,17
	rujan	2,64	2,46	2,89	1,70	2,21	1,15	4,23	4,90	3,00	3,07	-
	listopad	2,68	2,50	2,85	1,61	2,39	1,29	4,76	4,85	3,22	6,37	2,04
	Relativna važnost ^a	22,09	20,30	10,73	1,59	6,74	1,23	1,79	1,54	0,17	0,08	0,00

^a Relativna važnost izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije depozita u ukupnim depozitima primljenim u izvještajnom mjesecu (prema podacima za posljednje izvještajno razdoblje obuhvaćeno u tablici).

odnosi i na vagane prosjeke mjesečnih kamatnih stopa na ukupne kratkoročne devizne oročene depozite (kolona 13) i na ukupne dugoročne devizne oročene depozite (kolona 18).

Relativna važnost pojedinih kamatnih stopa (iskazana u posljed-

njem retku tablice) odnosi se na podatke za posljednje razdoblje obuhvaćeno u tablici, a izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije depozita (na koju se kamatne stope odnose) u ukupnim depozitima koji su obuhvaćeni izračunom vaganih prosjeka za to razdoblje.

Tablica G5: Trgovina poslovnih banaka inozemnim sredstvima plaćanja

U milijunima EUR, tekući tečaj

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.				
					III.	VI.	IX. ^b	X. ^a	XI. ^a
A. Kupnja inozemnih sredstava plaćanja									
1. Pravne osobe	2.924,9	3.316,4	5.012,4	7.112,1	1.006,4	1.077,1	1.328,9	1.005,6	1.152,0
2. Fizičke osobe	2.170,0	2.549,2	3.339,9	3.342,7	271,2	334,4	295,8	273,8	246,6
2.1. Domaće fizičke osobe	1.794,7	2.021,1	2.684,5	2.842,0	250,4	276,3	250,8		
2.2. Strane fizičke osobe	375,3	528,0	655,4	500,8	20,9	58,1	45,0		
3. Banke	1.204,4	2.441,4	3.985,8	5.996,0	407,9	479,5	851,4	624,8	682,5
4. Hrvatska narodna banka	934,8	168,2	481,7	294,4	150,1	–	–	–	60,0
Ukupno (1+2+3+4)	7.234,0	8.475,2	12.820,1	16.745,2	1.835,7	1.890,9	2.476,1	1.904,2	2.141,1
B. Prodaja inozemnih sredstava plaćanja									
1. Pravne osobe	4.487,0	5.414,8	8.534,2	11.227,4	1.399,6	1.396,3	1.722,1	1.345,5	1.403,4
2. Fizičke osobe	893,1	963,6	1.253,5	1.333,6	119,1	93,5	141,9	112,0	102,8
2.1. Domaće fizičke osobe	892,7	962,8	1.252,3	1.325,9	118,9	92,6	140,3		
2.2. Strane fizičke osobe	0,4	0,6	1,2	3,7	0,3	0,9	1,6		
3. Banke	1.204,4	2.441,4	3.985,8	5.996,0	407,9	479,5	851,4	624,8	682,5
4. Hrvatska narodna banka	48,3	284,2	915,7	745,3	–	–	–	–	
Ukupno (1+2+3+4)	6.632,8	9.104,1	14.689,5	19.302,4	1.926,7	1.969,3	2.715,4	2.082,4	2.188,7
C. Neto kupnja poslovnih banaka (A-B)									
1. Pravne osobe	-1.562,1	-2.098,4	-3.521,9	-4.115,1	-393,2	-319,2	-393,3	-340,0	-251,4
2. Fizičke osobe	1.276,8	1.585,4	2.086,3	2.009,1	152,1	240,9	153,9	161,7	143,9
2.1. Domaće fizičke osobe	901,9	1.058,2	1.432,2	1.512,3	131,5	183,6	110,5		
2.2. Strane fizičke osobe	374,9	527,3	654,2	497,0	20,6	57,3	43,4		
3. Hrvatska narodna banka	886,5	-116,0	-434,0	-450,9	150,1	–	–	–	60,0
Ukupno (1+2+3)	601,2	-628,9	-1.869,6	-2.557,0	-91,0	-78,4	-239,4	-178,3	-47,5
Bilješka: Ostale transakcije Hrvatske narodne banke									
Kupnja inozemnih sredstava plaćanja	1.044,9	405,8	536,8	197,5	–	–	–	–	166,7
Prodaja inozemnih sredstava plaćanja	100,4	86,9	2,6	3,3	–	5,3	–	–	

^a Preliminarni podaci. ^b Revidirani podaci.

Tablica G5: Trgovanje poslovnih banaka inozemnim sredstvima plaćanja

Podaci o trgovanju poslovnih banaka inozemnim sredstvima plaćanja obuhvaćaju transakcije kupnje i prodaje inozemnih sredstava plaćanja na domaćem deviznom tržištu. Transakcije su klasificirane prema kategorijama sudionika (pravne i fizičke osobe, banke, Hrvatska narodna banka). Izvor podataka su izvješća poslovnih banaka o trgo-

ni inozemnim sredstvima plaćanja, koja se redovito dostavljaju Hrvatskoj narodnoj banci. Iznosi su iskazani u eurima, prethodnom konverzijom iz originalnih valuta prema prosječnom tečaju HNB-a za izvještajno razdoblje. Ostale se transakcije HNB-a odnose na prodaje i kupnje inozemnih sredstava plaćanja koje Hrvatska narodna banka obavlja za Ministarstvo financija.

Tablica H1: Platna bilanca – svodna tablica

U milijunima USD

	1999. ^b	2000. ^b	2001. ^b	2002. ^b	2002.				2003.		
					1.tr. ^b	2.tr. ^b	3.tr. ^b	4.tr. ^b	1.tr. ^b	2.tr. ^b	3.tr. ^a
A. TEKUĆE TRANSAKCIJE (1+6)	-1.397,2	-459,4	-725,1	-1.907,7	-934,6	-854,8	920,2	-1.038,4	-1.066,4	-1.455,3	1.998,6
1. Robe, usluge i dohodak (2+5)	-2.029,7	-1.342,6	-1.690,8	-2.983,9	-1.174,3	-1.118,1	623,5	-1.315,0	-1.394,8	-1.827,0	1.686,9
1.1. Prihodi	8.372,6	9.008,9	10.053,1	10.990,3	1.762,2	2.523,9	4.301,0	2.403,2	2.451,7	3.468,1	6.259,2
1.2. Rashodi	-10.402,2	-10.351,4	-11.743,8	-13.974,2	-2.936,5	-3.642,0	-3.677,6	-3.718,2	-3.846,5	-5.295,1	-4.572,4
2. Robe i usluge (3+4)	-1.673,4	-935,9	-1.174,3	-2.485,1	-962,6	-907,5	682,1	-1.297,1	-1.174,9	-1.026,1	1.742,6
2.1. Prihodi	8.117,8	8.663,1	9.634,2	10.562,0	1.665,1	2.420,6	4.191,0	2.285,3	2.330,6	3.354,1	6.136,5
2.2. Rashodi	-9.791,1	-9.598,9	-10.808,5	-13.047,0	-2.627,7	-3.328,1	-3.508,9	-3.582,4	-3.505,5	-4.380,1	-4.394,0
3. Robe	-3.298,6	-3.203,8	-4.101,3	-5.640,0	-1.083,8	-1.474,0	-1.506,3	-1.575,9	-1.446,0	-2.125,0	-2.090,5
3.1. Prihodi	4.394,7	4.567,2	4.758,7	4.994,6	1.051,2	1.250,2	1.319,4	1.373,8	1.490,5	1.534,9	1.481,8
3.2. Rashodi	-7.693,3	-7.770,9	-8.860,0	-10.634,6	-2.135,0	-2.724,2	-2.825,7	-2.949,7	-2.936,5	-3.659,9	-3.572,4
4. Usluge	1.625,2	2.267,9	2.927,0	3.155,0	121,2	566,6	2.188,4	278,8	271,1	1.099,0	3.833,1
4.1. Prihodi	3.723,0	4.095,9	4.875,5	5.567,4	614,0	1.170,4	2.871,6	911,5	840,1	1.819,2	4.654,7
4.2. Rashodi	-2.097,8	-1.828,0	-1.948,5	-2.412,4	-492,7	-603,8	-683,2	-632,7	-569,0	-720,2	-821,6
5. Dohodak	-356,3	-406,7	-516,5	-498,9	-211,7	-210,6	-58,7	-17,8	-219,9	-800,9	-55,7
5.1. Prihodi	254,8	345,8	418,9	428,3	97,1	103,3	110,0	117,9	121,1	114,1	122,7
5.2. Rashodi	-611,1	-752,5	-935,3	-927,2	-308,8	-313,9	-168,7	-135,7	-341,0	-915,0	-178,4
6. Tekući transferi	632,5	883,2	965,7	1.076,2	239,7	263,3	296,7	276,5	328,4	371,7	311,7
6.1. Prihodi	967,4	1.101,0	1.174,5	1.358,5	302,0	335,3	355,2	366,0	393,0	449,3	395,1
6.2. Rashodi	-335,0	-217,8	-208,8	-282,3	-62,4	-72,0	-58,5	-89,4	-64,6	-77,6	-83,3
B. KAPITALNE I FINANCIJSKE TRANSAKCIJE	2.497,1	1.197,4	1.270,5	2.779,4	770,2	884,9	155,5	968,8	1.089,2	1.255,8	-299,5
B1. Kapitalne transakcije	24,9	20,9	133,0	443,4	5,6	427,3	7,5	3,1	6,5	62,4	4,5
B2. Financijske transakcije, isključujući međ. pričuve	2.850,7	1.758,7	2.450,6	3.032,9	987,6	737,1	317,2	990,9	1.257,2	1.484,0	-26,9
1. Izravna ulaganja	1.420,0	1.084,8	1.406,7	591,1	227,8	-43,5	89,1	317,7	310,4	748,7	79,3
1.1. U inozemstvo	-47,2	-3,9	-154,6	-532,9	-9,0	-449,9	-52,2	-21,8	-22,5	-8,6	-10,9
1.2. U Hrvatsku	1.467,2	1.088,7	1.561,3	1.124,0	236,8	406,4	141,3	339,5	332,9	757,3	90,2
2. Portfeljna ulaganja	532,4	707,6	600,7	-259,8	-83,9	224,0	-111,9	-288,0	811,8	244,3	-207,7
2.1. Sredstva	-38,3	-22,7	-129,3	-669,8	-191,9	-24,9	-78,7	-374,4	78,3	79,3	-152,8
2.2. Obveze	570,8	730,3	730,0	410,0	108,0	248,9	-33,3	86,4	733,6	165,0	-54,9
3. Ostala ulaganja	898,2	-33,7	443,2	2.701,5	843,7	556,6	340,1	961,2	134,9	491,0	101,5
3.1. Sredstva	-24,7	-986,5	349,6	401,9	654,8	0,9	-282,7	28,9	-73,0	-295,9	-899,1
3.2. Obveze	922,9	952,8	93,6	2.299,6	188,9	555,6	622,8	932,3	207,9	786,9	1.000,6
B3. Međunarodne pričuve HNB-a	-378,5	-582,1	-1.313,1	-696,9	-223,0	-279,5	-169,2	-25,2	-174,5	-290,6	-277,1
C. NETO POGREŠKE I PROPUSTI	-1.099,8	-738,0	-545,5	-871,7	164,4	-30,1	-1.075,7	69,7	-22,8	199,5	-1.699,1

^a Preliminarni podaci. ^b Revidirani podaci.

Tablice H1 – H5: Platna bilanca

Platna bilanca sastavlja se u skladu s metodologijom koju je preporučio Međunarodni monetarni fond (Balance of Payments Manual, peto izdanje, 1993.). Skupine izvora podataka za sastavljanje su: izvješća Državnog zavoda za statistiku, Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, Zavoda za platni promet, poslovnih banaka, poduzeća i Hrvatske narodne banke, te statistička istraživanja jedne agencije i Hrvatske narodne banke.

Platna bilanca Republike Hrvatske iskazuje se u američkim dolarima (USD) i domicilnoj valuti (HRK). Pri sastavljanju platne bilance u obje izvještajne valute koriste se identične skupine izvora podataka, te identična načela obuhvata transakcija i procedure sastavljanja pojedinih stavki. Ovisno o raspoloživim izvorima podataka, preračunavanje vrijednosti transakcija iz originalnih valuta u izvještajne valute obavlja se:

- primjenom srednjih tečajeva Hrvatske narodne banke na dan transakcije,
- primjenom mjesečnih i tromjesečnih srednjih prosječnih tečajeva Hrvatske narodne banke,
- pri procjeni transakcija koje čine razliku stanja vrednovanih prema tečaju na kraju razdoblja, promjene stanja u originalnim valutama pretvaraju se u dolarske i kunske promjene korištenjem prosječnih mjesečnih tečajeva valuta u odnosu prema američkom dolaru.

Platnobilančne stavke Izvoz i Uvoz robe iskazuju se prema fob paritetu. Osnovni izvor podataka za te pozicije su Priopćenja Državnog zavoda za statistiku o robnoj razmjeni Republike Hrvatske s inozemstvom. Podaci Državnog zavoda za statistiku modificiraju se prema prihvaćenoj metodologiji za sastavljanje platne bilance: uvoz robe, u statistici međunarodne robne razmjene iskazan prema cif paritetu, prilagođava se fob paritetu (prilagodba za klasifikaciju), a obje se stavke (izvoz i uvoz robe) prilagođuju za obuhvat kako bi odgovarale definiciji robe kao platnobilančne kategorije, a nisu sadržane u statistici robne razmjene s inozemstvom.

Kod izvoza robe, počevši od prvog tromjesečja 1999. godine, obuhvat je uvećan za procjenu potrošnje inozemnih putnika u Republici Hrvatskoj ostvarenu individualnim kupovinama, dobivenu na temelju Ankete o potrošnji inozemnih putnika u Hrvatskoj, koju zajednički provode Hrvatska narodna banka i jedna agencija. Kod uvoza robe, razlika između cif i fob pariteta procjenjuje se na temelju statističkog istraživanja HNB-a na uzorcima najvećih i velikih uvoznika, a tako dobivena vrijednost uvoza (fob) dopunjava se podacima o popravcima brodova i njihovoj opskrbi u lukama iz statistike ostvarenoga platnog prometa s inozemstvom te procjenom individualnih kupovina hrvatskih građana u inozemstvu, dobivenom na temelju statističkog istraživanja HNB-a (od prvog tromjesečja 1999. godine koriste se procjene na temelju Ankete o potrošnji domaćih putnika u inozemstvu, koju zajednički provode Hrvatska narodna banka i jedna agencija). U razdoblju od 1993. do 1996. godine uvoz robe iz statistike međunarodne

Tablica H2: Platna bilanca – robe i usluge

U milijunima USD

	1999. ^b	2000. ^b	2001. ^b	2002. ^b	2002.				2003.		
					1.tr. ^b	2.tr. ^b	3.tr. ^b	4.tr. ^b	1.tr. ^b	2.tr. ^b	3.tr. ^a
1. Robe	-3.298,6	-3.203,8	-4.101,3	-5.640,0	-1.083,8	-1.474,0	-1.506,3	-1.575,9	-1.446,0	-2.125,0	-2.090,5
1.1. Prihodi	4.394,7	4.567,2	4.758,7	4.994,6	1.051,2	1.250,2	1.319,4	1.373,8	1.490,5	1.534,9	1.481,8
1.1.1. Izvoz fob u vanjskotrgovinskoj statistici	4.302,5	4.431,6	4.665,9	4.894,6	1.033,9	1.228,7	1.291,3	1.340,7	1.467,7	1.503,7	1.451,8
1.1.2. Prilagodbe za obuhvat	92,2	135,6	92,8	100,0	17,2	21,5	28,1	33,1	22,9	31,2	30,0
1.2. Rashodi	-7.693,3	-7.770,9	-8.860,0	-10.634,6	-2.135,0	-2.724,2	-2.825,7	-2.949,7	-2.936,5	-3.659,9	-3.572,4
1.2.1. Uvoz cif u vanjskotrgovinskoj statistici	-7.798,6	-7.886,5	-9.147,1	-10.703,8	-2.142,5	-2.748,6	-2.829,2	-2.983,5	-2.952,4	-3.652,0	-3.546,0
1.2.2. Prilagodbe za obuhvat	-448,4	-444,4	-362,3	-330,1	-72,4	-78,1	-102,1	-77,5	-94,3	-144,1	-158,6
1.2.3. Prilagodbe za klasifikaciju	553,7	559,9	649,4	399,3	79,9	102,5	105,5	111,3	110,1	136,2	132,3
2. Usluge	1.625,2	2.267,9	2.927,0	3.155,0	121,2	566,6	2.188,4	278,8	271,1	1.099,0	3.833,1
2.1. Prijevoz	83,8	178,6	166,8	163,7	34,9	28,7	55,1	44,9	53,8	74,0	97,6
2.1.1. Prihodi	484,0	557,3	588,6	590,2	118,1	141,3	177,3	153,5	153,9	206,3	228,0
2.1.2. Rashodi	-400,1	-378,7	-421,8	-426,5	-83,1	-112,6	-122,1	-108,6	-100,1	-132,3	-130,5
2.2. Putovanja – turizam	1.742,0	2.189,9	2.728,6	3.030,2	95,0	551,7	2.096,0	287,4	270,7	1.098,0	3.802,5
2.2.1. Prihodi	2.493,4	2.758,0	3.335,0	3.811,4	236,7	756,9	2.350,0	467,9	397,8	1.245,6	4.025,5
2.2.2. Rashodi	-751,4	-568,1	-606,4	-781,3	-141,7	-205,2	-254,0	-180,4	-127,1	-147,6	-223,0
2.3. Ostale usluge	-200,6	-100,6	31,6	-38,9	-8,7	-13,9	37,3	-53,5	-53,4	-73,0	-67,0
2.3.1. Prihodi	745,7	780,6	951,9	1.165,8	259,2	272,2	344,3	290,1	288,4	367,3	401,2
2.3.2. Rashodi	-946,3	-881,2	-920,3	-1.204,6	-267,9	-286,1	-307,0	-343,6	-341,8	-440,3	-468,1
Ukupno (1+2)	-1.673,4	-935,9	-1.174,3	-2.485,1	-962,6	-907,5	682,1	-1.297,1	-1.174,9	-1.026,1	1.742,6

^a Preliminarni podaci. ^b Revidirani podaci.

robne razmjene dopunjava se i procjenom uvoza u slobodne carinske zone (izrađenom u HNB-u), dok su od 1997. godine podaci o tom uvozu sadržani u statistici robne razmjene s inozemstvom.

Počevši od prvog tromjesečja 1999. godine, prihodi i rashodi vezani uz transportne usluge sastavljaju se korištenjem podataka iz novog istraživanja HNB-a o uslugama u međunarodnom prijevozu, uz dvije iznimke: prvo, prihodi i rashodi s osnove cestovnog prijevoza sastavljaju se korištenjem podataka o ostvarenom platnom prometu s inozemstvom, drugo, dio rashoda od transportnih usluga koji se odnosi na prijevoz robe prilikom uvoza u RH temelji se na anketi najvećih hrvatskih uvoznika (a koja se provodi u sklopu prilagodbe podataka o uvozu robe sa cif pariteta na fob paritet).

Prihodi od putovanja – turizam računaju se od prvog tromjesečja 1999. godine na temelju rezultata Ankete o potrošnji inozemnih putnika u Hrvatskoj, koju zajednički provode Hrvatska narodna banka i jedna agencija, a dopunjuju se podacima Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje o zdravstvenim uslugama pruženim nerezidentima.

Rashodi za putovanja – turizam izračunavaju se od prvog tromjesečja 1999. godine na temelju rezultata Ankete o potrošnji domaćih putnika u inozemstvu, a dopunjuju se podacima o deviznim rashodima HZZO-a.

Ostale usluge uključuju podatke iz statistike platnog prometa s inozemstvom koji se odnose na investicijske radove u inozemstvu, provizije za zastupanje, usluge osiguranja, usluge otpremništva, poštanske usluge te troškove hrvatskih predstavništava u inozemstvu. Tim se kategorijama dodaje i dio neklasificiranih usluga koji se može objasniti linearnim trendom te procjena izdataka međunarodnih mirovnih i humanitarnih misija na robu i usluge u Republici Hrvatskoj, izrađena na temelju statističkog istraživanja Hrvatske narodne banke.

Račun dohotka uključuje podatke iz statistike platnog prometa s inozemstvom o naknadama zaposlenima, plaćanjima i naplatama po osnovi kamata, podatke iz statističkog istraživanja HNB-a o isplaćenim i naplaćenim dohocima od inozemnih izravnih i portfeljnih ulaganja privatnih sektora, podatke Hrvatske narodne banke i Zavoda za platni promet o isplaćenim dohocima od inozemnih portfeljnih ulaganja u službene sektore te procjenu prihoda od faktorskih usluga rezidenata

mirovnih i humanitarnih misijama u Republici Hrvatskoj, izrađenu na temelju statističkog istraživanja Hrvatske narodne banke. U razdoblju od 1993. do 1996. godine podaci o dohocima od inozemnih izravnih ulaganja ne sadrže podatke o zadržanoj dobiti.

Tekućí transferi sektora države uključuju podatke iz statistike platnog prometa s inozemstvom o isplatama mirovina i ostalih socijalnih potpora, novčane pomoći i darove te podatke iz statistike robne razmjene Republike Hrvatske s inozemstvom o izvozu i uvozu robe bez obveze plaćanja protuvrijednosti.

Prihodi od transfera ostalih sektora uključuju podatke iz statistike platnog prometa s inozemstvom o ukupnoj vrijednosti deviznih doznaka primljenih iz inozemstva, koji se uvećavaju za procjenu neregistriranih transfera. Ta se procjena bilježila u razdoblju od 1993. do 1998. kao 15% razlike između neobjašnjena deviznog priljeva i odljeva sektora stanovništvo. Počevši od prvog tromjesečja 1999. godine, uključeni su podaci o otkupu inozemnih deviznih čekova od domaćih fizičkih osoba.

Devizni priljev sektora stanovništvo obuhvaća strani efektivni novac otkupljen na mjenjačkim mjestima od rezidenata i strani efektivni novac položen na devizne račune rezidenata kod domaćih banaka uvećan za prihode s osnove poslovnih putovanja, obrazovanja i specijalizacija, doznaka u turizmu te ostalih prihoda u turizmu (iz podataka o ostvarenom platnom prometu s inozemstvom). Ukupni priljev umanjuje se za objašnjeni dio: procijenjene prihode od turizma i procijenjenu potrošnju inozemnih putnika u Republici Hrvatskoj ostvarenu individualnim kupovinama (Anketa o potrošnji inozemnih putnika u Hrvatskoj, koju zajednički provode Hrvatska narodna banka i jedna agencija), te za procijenjenu potrošnju pripadnika mirovnih i humanitarnih misija u Republici Hrvatskoj na robu i usluge.

Devizni odljev sektora stanovništvo obuhvaća strani efektivni novac kupljen na mjenjačkim mjestima i strani efektivni novac podignut s deviznih računa rezidenata kod domaćih banaka uvećan za rashode s osnove poslovnih putovanja, obrazovanja i specijalizacije, doznaka u turizmu te ostalih rashoda u turizmu (iz podataka o ostvarenom platnom prometu s inozemstvom). Ukupni odljev umanjuje se za objašnjeni dio: procijenjene rashode turizma i procijenjenu potrošnju domaćih

Tablica H3: Platna bilanca – dohodak i tekući transferi

U milijunima USD

	1999. ^b	2000. ^b	2001. ^b	2002. ^b	2002.				2003.		
					1.tr. ^b	2.tr. ^b	3.tr. ^b	4.tr. ^b	1.tr. ^b	2.tr. ^b	3.tr. ^a
1. Dohodak	-356,3	-406,7	-516,5	-498,9	-211,7	-210,6	-58,7	-17,8	-219,9	-800,9	-55,7
1.1. Naknade zaposlenima	60,3	69,6	124,5	154,8	34,6	36,5	39,8	43,9	46,8	41,0	55,4
1.1.1. Prihodi	75,2	82,7	137,3	173,2	38,3	40,3	44,7	49,8	51,7	54,4	62,9
1.1.2. Rashodi	-14,9	-13,1	-12,8	-18,4	-3,8	-3,9	-4,9	-5,9	-4,9	-13,4	-7,5
1.2. Dohodak od izravnih ulaganja	-65,5	-152,9	-290,5	-320,3	-68,1	-193,0	-38,6	-20,6	-61,0	-787,9	-43,7
1.2.1. Prihodi	4,6	9,3	20,2	23,3	0,7	4,8	6,6	11,3	10,7	6,0	5,7
1.2.2. Rashodi	-70,1	-162,2	-310,7	-343,7	-68,8	-197,8	-45,2	-31,8	-71,7	-793,9	-49,3
1.3. Dohodak od portfeljna ulaganja	-129,4	-178,8	-218,1	-193,5	-142,4	-8,9	-35,1	-7,1	-176,1	-18,2	-31,4
1.3.1. Prihodi	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.3.2. Rashodi	-129,5	-178,8	-218,1	-193,6	-142,4	-9,0	-35,1	-7,1	-176,1	-18,2	-31,4
1.4. Dohodak od ostalih ulaganja	-221,6	-144,5	-132,4	-139,8	-35,8	-45,1	-24,8	-34,1	-29,6	-35,9	-36,1
1.4.1. Prihodi	174,9	253,8	261,4	231,7	58,1	58,2	58,7	56,8	58,7	53,6	54,1
1.4.2. Rashodi	-396,6	-398,3	-393,7	-371,5	-93,9	-103,3	-83,5	-90,9	-88,3	-89,6	-90,2
2. Tekući transferi	632,5	883,2	965,7	1.076,2	239,7	263,3	296,7	276,5	328,4	371,7	311,7
2.1. Država	-130,3	21,7	56,7	28,6	4,0	6,8	17,4	0,4	23,8	29,8	17,2
2.1.1. Prihodi	76,2	118,0	125,5	132,2	27,6	30,4	36,5	37,7	58,5	70,1	55,6
2.1.2. Rashodi	-206,5	-96,3	-68,9	-103,6	-23,6	-23,5	-19,1	-37,3	-34,7	-40,3	-38,5
2.2. Ostali sektori	762,7	861,5	909,0	1.047,6	235,7	256,4	279,3	276,2	304,6	341,9	294,6
2.2.1. Prihodi	891,2	983,0	1.049,0	1.226,3	274,4	304,9	318,7	328,3	334,4	379,2	339,4
2.2.2. Rashodi	-128,5	-121,5	-139,9	-178,7	-38,7	-48,4	-39,4	-52,1	-29,8	-37,3	-44,9
Ukupno (1+2)	276,2	476,5	449,2	577,4	27,9	52,7	238,0	258,7	108,5	-429,2	256,0

^a Preliminarni podaci. ^b Revidirani podaci.

putnika u inozemstvu ostvarenu individualnim kupovinama (Anketa o potrošnji domaćih putnika u inozemstvu, koju zajednički provode Hrvatska narodna banka i jedna agencija). Rashodi od transfera ostalih sektora temelje se na podacima o ukupnoj vrijednosti deviznih doznaka u inozemstvu (iz statistike platnog prometa s inozemstvom).

Kapitalni račun sastoji se od podataka o prihodima i rashodima s osnove iseljeničkih transfera (iz podataka o ostvarenom platnom prometu s inozemstvom).

Inozemna izravna i portfeljna ulaganja uključuju podatke o tim ulaganjima iz statističkog istraživanja HNB-a te podatke iz registara vrijednosnih papira službenih sektora (središnje banke i središnje države) kod Hrvatske narodne banke i Zavoda za platni promet. U razdoblju od 1993. do 1996. godine podaci o inozemnim izravnim ulaganjima privatnih sektora (banke i ostali sektori) ne sadrže dužnička izravna ulaganja, kao ni zadržanu dobit ulagača.

Ostala ulaganja klasificirana su prema sljedećim institucionalnim sektorima: Hrvatska narodna banka, država, banke i ostali sektori. Sektor država obuhvaća središnju državu, organe lokalne uprave i samouprave te lokalne fondove. Sektor banke uključuje poslovne banke.

Polozicija Sredstva – Trgovinski krediti sastavlja se od prvog tromjesečja 1996. godine i obuhvaća podatke o plaćenim avansima za uvoz robe od strane hrvatskih uvoznika, a od prvog tromjesečja 1999. godine obuhvaća i podatke o kreditima s dospijećem do 90 dana koje su hrvatski izvoznici odobrili inozemnim kupcima te podatke o odobrenim dugoročnim i kratkoročnim (od 91 dana do 1 godine) trgovinskim kreditima za sektor država i ostale sektore.

Polozicija Sredstva – Krediti sadrži podatke o kreditima odobrenim inozemstvu prema institucionalnim sektorima. Podaci se dobivaju iz statistike kreditnih odnosa s inozemstvom Hrvatske narodne banke, koja se temelji na prvobitno zaključenim kreditnim ugovorima, registriranim kod Hrvatske narodne banke.

Polozicija Sredstva – Valuta i depoziti – Banke u razdoblju od 1993. do 1998. prikazuje promjenu stanja ukupnih likvidnih deviznih sredstava banaka ovlaštenih za poslovanje s inozemstvom umanjenu za dio deviznih sredstava koje poslovne banke deponiraju u HNB-u kao dio obvezne pričuve. Počevši od prvog tromjesečja 1999. godine, promje-

ne na transakcijskoj osnovi procijenjene su tako da su promjene u originalnim valutama pretvorene u dolarske promjene korištenjem prosječnih mjesečnih tečajeva valuta prema američkom dolaru sadržanih u aktivima banaka. Polozicija Sredstva – Valuta i depoziti – Ostali sektori u razdoblju od 1993. do 1998. obuhvaća dio neto deviznog priljeva sektora stanovništvo koji nije klasificiran na tekući račun, a što iznosi 85% neto neobjašnjena deviznog priljeva preko sektora stanovništvo. Od prvog tromjesečja 1999. godine ta se polozicija ne procjenjuje.

Polozicija Obveze – Trgovinski krediti sastavlja se od prvog tromjesečja 1996. godine i uključuje podatke o kreditima s dospijećem do 90 dana koje hrvatski uvoznici koriste od inozemnih dobavljača. Od prvog tromjesečja 1999. godine ta polozicija obuhvaća i podatke o primljenim avansima za izvoz robe koje su hrvatski izvoznici primili od inozemnih kupaca, te podatke o primljenim dugoročnim i kratkoročnim (od 91 dana do 1 godine) trgovinskim kreditima za sektor država i ostale sektore.

Podaci o kreditima primljenim iz inozemstva i pripadajućim kašnjenjima prikazuju se prema institucionalnim sektorima, a dobivaju se iz statistike kreditnih odnosa s inozemstvom Hrvatske narodne banke, koja se temelji na prvobitno zaključenim kreditnim ugovorima, registriranim kod Hrvatske narodne banke.

Polozicija Obveze – Valuta i depoziti obuhvaća promjene dijelova devizne i kunske inozemne pasive sektora monetarne vlasti (HNB-a) i banke, koji se odnose na tekuće račune, oročene depozite i depozite s otkaznim rokom, depozite po viđenju te depozitni novac.

Promjene međunarodnih pričuva Hrvatske narodne banke na transakcijskoj osnovi procijenjene su korištenjem računovodstvenih podataka o stanjima deviznih pričuva u pojedinim valutama krajem mjeseca. Procjena transakcija za razdoblje od 1993. do 4. tromjesečja 1998. napravljena je tako da su promjene u originalnim valutama pretvorene u dolarske promjene korištenjem prosječnih mjesečnih tečajeva valuta sadržanih u pričuvama u odnosu prema američkom dolaru. Počevši od prvog tromjesečja 1999., izvor podataka o promjenama međunarodnih pričuva jest Izvješće o transakcijama deviznim pričuvama, koje sastavlja Direkcija računovodstva Hrvatske narodne banke.

Tablica H4: Platna bilanca – ostala ulaganja

U milijunima USD

	1999. ^b	2000. ^b	2001. ^b	2002. ^b	2002.				2003.		
					1.tr. ^b	2.tr. ^b	3.tr. ^b	4.tr. ^b	1.tr. ^b	2.tr. ^b	3.tr. ^a
SREDSTVA	-24,7	-986,5	349,6	401,9	654,8	0,9	-282,7	28,9	-73,0	-295,9	-899,1
1. Trgovinski krediti	-292,1	97,8	56,7	-87,0	45,0	-20,5	-47,7	-63,7	-31,8	2,9	-3,8
1.1. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1.1. Dugoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1.2. Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2. Ostali sektori	-292,1	97,8	56,7	-87,0	45,0	-20,5	-47,7	-63,7	-31,8	2,9	-3,8
1.2.1. Dugoročni krediti	-20,7	2,4	8,3	-10,3	-8,7	1,9	-6,1	2,5	-6,4	2,3	5,6
1.2.2. Kratkoročni krediti	-271,4	95,4	48,4	-76,7	53,7	-22,4	-41,7	-66,3	-25,4	0,6	-9,4
2. Krediti	-97,5	-93,2	34,7	-42,1	-3,7	34,9	-28,1	-45,2	11,1	26,8	-42,8
2.1. Država	1,1	0,0	-3,2	0,6	0,0	0,0	-0,3	0,9	-0,6	-0,4	-0,3
2.1.1. Dugoročni krediti	1,1	0,0	-3,2	0,6	0,0	0,0	-0,3	0,9	-0,6	-0,4	-0,3
2.1.2. Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2. Banke	-24,6	2,7	-9,2	-7,0	-4,3	-13,6	-2,0	12,9	-1,0	6,4	-2,1
2.2.1. Dugoročni krediti	-14,8	2,3	-3,0	-11,2	-0,7	-4,8	-3,0	-2,6	7,8	3,4	0,0
2.2.2. Kratkoročni krediti	-9,8	0,4	-6,3	4,2	-3,5	-8,8	1,1	15,5	-8,9	2,9	-2,0
2.3. Ostali sektori	-74,0	-96,0	47,1	-35,7	0,6	48,5	-25,8	-59,0	12,8	20,8	-40,4
2.3.1. Dugoročni krediti	-74,0	-96,0	47,1	-35,6	0,6	48,5	-25,7	-59,0	12,8	20,8	-40,4
2.3.2. Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Valuta i depoziti	364,9	-991,1	258,1	531,0	613,5	-13,5	-206,8	137,9	-52,3	-325,7	-852,6
3.1. Država	12,3	-26,7	-15,2	-28,4	3,4	75,1	-44,1	-62,8	69,4	-15,9	68,7
3.2. Banke	185,6	-921,4	-1.613,7	1.366,8	972,4	332,5	-120,7	182,7	-191,7	-269,8	-921,2
3.3. Ostali sektori	167,0	-43,0	1.887,0	-807,4	-362,3	-421,1	-42,0	18,0	70,0	-40,0	0,0
OBVEZE	922,9	952,8	93,6	2.300,5	189,0	555,9	623,0	932,7	208,1	787,1	1.000,7
1. Trgovinski krediti	310,6	276,9	72,7	474,0	-106,7	400,9	79,8	100,0	-290,6	431,6	174,8
1.1. Država	0,9	-3,2	1,1	0,1	0,4	0,0	-0,2	-0,1	-0,2	-0,1	-0,2
1.1.1. Dugoročni krediti	-1,0	-0,5	1,1	0,1	0,4	0,0	-0,2	-0,1	-0,2	-0,1	-0,2
1.1.2. Kratkoročni krediti	1,9	-2,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2. Ostali sektori	309,7	280,1	71,6	474,0	-107,1	401,0	80,1	100,0	-290,4	431,6	175,0
1.2.1. Dugoročni krediti	-9,3	-12,7	-14,9	-8,4	1,5	5,5	-3,6	-11,7	-8,4	-14,1	-17,6
1.2.2. Kratkoročni krediti	319,0	292,8	86,5	482,3	-108,6	395,5	83,7	111,8	-282,0	445,7	192,6
2. Krediti	576,7	780,8	-179,8	658,9	124,0	-135,4	345,4	324,9	394,0	-135,9	854,9
2.1. Hrvatska narodna banka	-31,4	-28,7	-30,8	-129,6	-3,0	-13,7	-3,1	-109,8	0,0	0,0	0,0
2.1.1. Krediti i zajmovi MMF-a	-31,4	-28,7	-30,8	-129,6	-3,0	-13,7	-3,1	-109,8	0,0	0,0	0,0
2.1.1.1. Korištenja	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.1.1.2. Otplate	-31,4	-28,7	-30,8	-129,6	-3,0	-13,7	-3,1	-109,8	0,0	0,0	0,0
2.1.2. Otplate	-31,4	-28,7	-30,8	-129,6	-3,0	-13,7	-3,1	-109,8	0,0	0,0	0,0
2.2. Država	186,1	300,8	-189,8	390,1	108,0	23,1	140,1	119,0	-18,2	-1,1	127,5
2.2.1. Dugoročni krediti	170,6	13,9	170,2	390,1	108,0	23,1	140,1	119,0	-18,2	-1,1	127,5
2.2.1.1. Korištenja	236,1	264,6	325,3	547,3	138,5	59,6	183,5	165,7	34,5	67,2	183,1
2.2.1.2. Otplate	-65,5	-250,6	-155,1	-157,2	-30,6	-36,5	-43,3	-46,7	-52,7	-68,3	-55,7
2.2.2. Kratkoročni krediti (neto)	15,5	286,9	-360,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.3. Banke	-5,7	101,5	127,6	65,6	-10,8	-22,8	-84,6	183,9	250,3	-227,0	340,5
2.3.1. Dugoročni krediti	-7,2	107,9	133,1	65,4	-10,5	-23,2	-84,3	183,3	250,4	-194,2	331,2
2.3.1.1. Korištenja	494,6	652,6	750,0	610,6	71,3	57,1	238,9	243,4	450,6	47,8	556,1
2.3.1.2. Otplate	-501,8	-544,7	-616,9	-545,2	-81,7	-80,3	-323,2	-60,0	-200,3	-242,0	-224,9
2.3.2. Kratkoročni krediti (neto)	1,5	-6,4	-5,5	0,2	-0,3	0,4	-0,4	0,5	-0,1	-32,8	9,2
2.4. Ostali sektori	427,7	407,2	-86,8	332,7	29,8	-122,0	293,1	131,8	161,9	92,2	387,0
2.4.1. Dugoročni krediti	439,3	466,5	-38,7	252,8	9,8	-132,7	233,2	142,6	131,6	74,6	369,5
2.4.1.1. Korištenja	979,8	971,1	690,1	1.107,0	161,6	167,1	350,2	428,0	363,7	306,4	627,7
2.4.1.2. Otplate	-540,5	-504,6	-728,8	-854,1	-151,9	-299,8	-117,0	-285,5	-232,2	-231,8	-258,1
2.4.2. Kratkoročni krediti (neto)	-11,6	-59,3	-48,1	79,9	20,1	10,8	59,9	-10,8	30,4	17,6	17,4
3. Valuta i depoziti	35,6	-104,9	200,7	1.167,6	171,7	290,3	197,7	507,8	104,7	491,5	-29,0
3.1. Hrvatska narodna banka	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3.2. Banke	35,6	-104,9	200,7	1.167,6	171,7	290,3	197,7	507,8	104,7	491,5	-29,0
4. Ostale obveze (kratkoročne)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4.1. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4.2. Banke	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4.3. Ostali sektori	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

^a Preliminarni podaci. ^b Revidirani podaci.

Tablica H5: Platna bilanca – svodna tablica

U milijunima kuna

	1999. ^b	2000. ^b	2001. ^b	2002. ^b	2002.				2003.		
					1.tr. ^b	2.tr. ^b	3.tr. ^b	4.tr. ^b	1.tr. ^b	2.tr. ^b	3.tr. ^a
A. TEKUĆE TRANSAKCIJE (1+6)	-9.953,0	-3.894,0	-6.052,7	-15.614,8	-7.965,9	-6.874,2	6.909,1	-7.683,9	-7.502,8	-9.513,2	13.374,2
1. Robe, usluge i dohodak (2+5)	-14.456,2	-11.217,5	-14.108,1	-24.114,8	-10.015,6	-8.991,6	4.687,1	-9.794,7	-9.842,7	-11.993,2	11.250,7
1.1. Prihodi	59.736,5	74.694,1	83.975,4	85.339,0	14.994,6	20.264,1	32.176,1	17.904,1	17.350,0	23.221,2	41.737,6
1.2. Rashodi	-74.192,7	-85.911,5	-98.083,6	-109.453,8	-25.010,2	-29.255,7	-27.489,0	-27.698,8	-27.192,7	-35.214,4	-30.487,0
2. Robe i usluge (3+4)	-11.928,5	-7.894,9	-10.019,2	-20.043,4	-8.208,1	-7.306,6	5.130,6	-9.659,3	-8.298,4	-6.755,0	11.698,9
2.1. Prihodi	57.919,7	71.797,8	80.246,0	82.004,5	14.176,2	19.439,5	31.358,4	17.030,4	16.477,9	22.440,1	40.988,9
2.2. Rashodi	-69.848,2	-79.692,7	-90.265,2	-102.047,8	-22.384,3	-26.746,1	-26.227,8	-26.689,7	-24.776,3	-29.195,1	-29.290,1
3. Robe	-23.586,6	-26.686,7	-34.327,9	-44.074,9	-9.241,8	-11.810,0	-11.264,3	-11.758,8	-10.216,1	-14.196,0	-13.938,7
3.1. Prihodi	31.369,6	37.910,1	39.690,9	39.129,0	8.951,5	10.088,0	9.861,3	10.228,2	10.538,2	10.176,5	9.874,8
3.2. Rashodi	-54.956,2	-64.596,7	-74.018,8	-83.203,9	-18.193,3	-21.898,0	-21.125,5	-21.987,1	-20.754,4	-24.372,5	-23.813,5
4. Usluge	11.658,1	18.791,7	24.308,7	24.031,5	1.033,7	4.503,4	16.394,8	2.099,6	1.917,7	7.441,0	25.637,5
4.1. Prihodi	26.550,1	33.887,7	40.555,2	42.875,5	5.224,7	9.351,5	21.497,1	6.802,2	5.939,7	12.263,7	31.114,1
4.2. Rashodi	-14.892,0	-15.096,0	-16.246,4	-18.843,9	-4.191,0	-4.848,1	-5.102,2	-4.702,6	-4.022,0	-4.822,7	-5.476,6
5. Dohodak	-2.527,7	-3.322,5	-4.089,0	-4.071,4	-1.807,6	-1.685,0	-443,4	-135,4	-1.544,3	-5.238,2	-448,2
5.1. Prihodi	1.816,8	2.896,3	3.729,4	3.334,5	818,4	824,6	817,8	873,7	872,1	781,1	748,7
5.2. Rashodi	-4.344,5	-6.218,8	-7.818,4	-7.405,9	-2.626,0	-2.509,7	-1.261,2	-1.009,1	-2.416,4	-6.019,3	-1.196,9
6. Tekući transferi	4.503,2	7.323,5	8.055,5	8.500,0	2.049,8	2.117,5	2.222,0	2.110,8	2.339,9	2.480,0	2.123,5
6.1. Prihodi	6.898,2	9.131,4	9.795,4	10.465,9	2.553,5	2.618,7	2.617,9	2.675,9	2.757,9	2.928,6	2.600,8
6.2. Rashodi	-2.394,9	-1.807,9	-1.740,0	-1.965,9	-503,7	-501,2	-395,9	-565,1	-418,0	-448,6	-477,3
B. KAPITALNE I FINACIJSKE TRANSAKCIJE	17.191,0	9.958,9	10.184,5	21.737,5	6.844,5	6.551,0	1.168,4	7.173,6	7.782,5	8.392,0	-1.993,5
B1. Kapitalne transakcije	178,0	172,1	1.140,1	3.695,5	47,9	3.568,9	55,8	22,9	45,8	402,5	30,7
B2. Financijske transakcije, isključujući međunarodne pričuve	20.005,0	14.596,5	20.079,4	23.614,3	8.685,3	5.197,8	2.378,0	7.353,3	8.946,3	9.993,3	-147,7
1. Izravna ulaganja	10.132,2	8.760,9	11.693,8	4.501,8	1.931,8	-443,1	673,7	2.339,4	2.255,0	4.982,0	557,5
1.1. U inozemstvo	-347,2	-32,9	-1.279,6	-4.375,9	-77,7	-3.749,2	-388,3	-160,7	-171,4	-75,9	-102,0
1.2. U Hrvatsku	10.479,3	8.793,8	12.973,4	8.877,7	2.009,5	3.306,1	1.062,0	2.500,1	2.426,4	5.057,8	659,6
2. Portfolio ulaganja	3.697,3	5.658,5	4.975,0	-1.889,0	-716,5	1.807,3	-838,6	-2.141,3	5.737,2	1.606,0	-1.385,4
2.1. Sredstva	-277,4	-189,8	-1.081,7	-5.201,6	-1.635,3	-194,1	-587,7	-2.784,5	550,3	514,2	-1.019,0
2.2. Obveze	3.974,8	5.848,2	6.056,7	3.312,6	918,9	2.001,4	-250,9	643,2	5.186,9	1.091,7	-366,4
3. Ostala ulaganja	6.175,5	177,1	3.410,6	21.001,5	7.470,0	3.833,5	2.542,9	7.155,2	954,1	3.405,4	680,2
3.1. Sredstva	-503,7	-8.136,7	2.531,2	3.424,9	5.861,8	-538,6	-2.113,5	215,2	-515,9	-1.779,6	-5.994,9
3.2. Obveze	6.679,1	8.313,8	879,4	17.576,6	1.608,1	4.372,1	4.656,4	6.940,0	1.470,0	5.185,0	6.675,1
B3. Međunarodne pričuve HNB-a	-2.992,0	-4.809,8	-11.035,1	-5.572,2	-1.888,6	-2.215,6	-1.265,4	-202,6	-1.209,6	-2.003,9	-1.876,5
C. NETO POGREŠKE I PROPUSTI	-7.238,0	-6.064,9	-4.131,8	-6.122,7	1.121,3	323,2	-8.077,6	510,3	-279,7	1.121,3	-11.380,7

^a Preliminarni podaci. ^b Revidirani podaci.

Tablica H6: Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke i devizne pričuve poslovnih banaka^a

Na kraju razdoblja, u milijunima USD

Godina	Mjesec	Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke						Devizne pričuve poslovnih banaka ^b	
		Ukupno	Specijalna prava vučenja	Pričuvna pozicija u MMF-u	Zlato	Ukupno	Devize Valuta i depoziti		Obveznice i zadužnice
1991.	prosinac	–	–	–	–	–	–	–	200,9
1992.	prosinac	166,8	–	–	–	166,8	166,8	–	484,0
1993.	prosinac	616,2	3,7	–	–	612,5	612,5	–	689,4
1994.	prosinac	1.405,0	4,5	–	–	1.400,5	1.400,5	–	878,7
1995.	prosinac	1.895,2	139,8	–	–	1.755,4	1.651,0	104,3	1.330,3
1996.	prosinac	2.314,0	125,6	–	–	2.188,4	2.016,6	171,8	1.919,5
1997.	prosinac	2.539,1	147,1	0,1	–	2.391,9	2.011,7	380,2	2.291,3
1998.	prosinac	2.815,7	231,2	0,2	–	2.584,4	1.927,0	657,4	1.885,2
1999.	prosinac	3.025,0	189,5	0,2	–	2.835,3	2.459,8	375,5	1.350,2
2000.	prosinac	3.524,8	147,7	0,2	–	3.376,9	2.574,3	802,6	2.152,9
2001.	prosinac	4.704,2	108,4	0,2	–	4.595,6	3.060,3	1.535,3	3.577,4
2002.	kolovoz	5.758,3	95,3	0,2	–	5.662,8	3.779,1	1.883,7	2.674,6
	rujan	5.705,2	91,6	0,2	–	5.613,4	3.573,5	2.039,9	2.705,4
	listopad	5.715,9	77,3	0,2	–	5.638,4	3.628,7	2.009,7	2.677,9
	studenj	5.852,9	76,5	0,2	–	5.776,1	3.914,2	1.861,9	2.665,3
	prosinac	5.885,8	2,4	0,2	–	5.883,2	3.945,0	1.938,2	2.688,7
2003.	siječanj	5.948,9	2,5	0,2	–	5.946,2	3.982,8	1.963,4	2.653,5
	veljača	6.429,5	1,4	0,2	–	6.427,9	4.275,8	2.152,1	2.443,1
	ožujak	6.207,8	1,4	0,2	–	6.206,2	3.524,0	2.682,1	2.913,1
	travanj	6.524,1	1,4	0,2	–	6.522,4	2.898,9	3.623,5	2.601,4
	svibanj	7.003,5	1,2	0,2	–	7.002,0	3.034,4	3.967,6	3.149,0
	lipanj	6.772,2	1,3	0,2	–	6.770,7	3.011,0	3.759,7	3.232,3
	srpanj	6.663,5	1,3	0,2	–	6.662,0	2.839,8	3.822,2	3.569,7
	kolovoz	6.624,1	1,0	0,2	–	6.622,8	2.986,4	3.636,4	3.404,9
	rujan	7.058,5	1,0	0,2	–	7.057,2	3.227,4	3.829,8	3.821,5
	listopad	7.237,0	1,0	0,2	–	7.235,7	3.332,4	3.903,4	3.810,8
	studenj ^c	7.860,0	0,8	0,2	–	7.859,0	3.887,7	3.971,2	4.018,7

^a Međunarodne pričuve Republike Hrvatske čine samo devizne pričuve HNB-a; ^b Izvršena je revizija podataka od svibnja 1999. godine nadalje; ^c Preliminarni podaci.

Tablica H6: Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke i devizne pričuve poslovnih banaka

Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke iskazuju se u skladu s Priručnikom za sastavljanje platne bilance (Međunarodni monetarni fond, 1993.) i uključuju ona potraživanja Hrvatske narodne banke od inozemstva koja se mogu koristiti za premošćivanje neusklađenosti međunarodnih plaćanja.

Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke iskazuju se u skladu s Priručnikom za sastavljanje platne bilance (Međunarodni monetarni fond, 1993.) i uključuju ona potraživanja Hrvatske narodne banke od inozemstva koja se mogu koristiti za premošćivanje neusklađenosti međunarodnih plaćanja.

Devizne pričuve poslovnih banaka uključuju stranu valutu i depozite domaćih poslovnih banaka kod stranih banaka. Te su devizne pričuve dopunska rezerva likvidnosti za premošćivanje neusklađenosti međunarodnih plaćanja.

Tablica H7: Međunarodne pričuve i devizna likvidnost

Na kraju razdoblja, u milijunima USD

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.			
	XII.	XII.	XII. ^b	XII.	III.	VI.	IX.	X.
I. Službene međunarodne pričuve i ostale devizne pričuve (približna tržišna vrijednost)								
A. Službene međunarodne pričuve	2.847,4	3.432,3	4.704,2	5.885,8	6.207,8	6.772,2	7.058,5	7.237,0
(1) Devizne pričuve (u konvertibilnoj stranoj valuti)	2.616,3	2.567,4	3.420,3	4.423,1	4.909,2	6.121,6	6.220,8	6.385,9
(a) Dužnički vrijednosni papiri	375,5	802,6	1.535,3	1.938,2	2.682,1	3.759,7	3.829,8	3.903,4
od toga: izdavatelji sa sjedištem u zemlji o kojoj se izvještava, ali locirani u inozemstvu								
(b) Ukupno valuta i depoziti kod:	2.240,8	1.764,8	1.885,0	2.484,9	2.227,0	2.361,9	2.391,0	2.482,5
(i) ostalih središnjih banaka, BIS-a i MMF-a	712,3	545,7	406,9	338,6	335,5	401,6	325,5	328,5
(ii) banaka sa sjedištem u zemlji o kojoj se izvještava od toga: locirane u inozemstvu								
(iii) banaka sa sjedištem izvan zemlje o kojoj se izvještava od toga: locirane u zemlji o kojoj se izvještava	1.528,6	1.219,1	1.478,1	2.146,3	1.891,5	1.960,3	2.065,5	2.154,0
(2) Pričuvna pozicija u MMF-u	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
(3) Specijalna prava vučenja (SPV)	189,5	147,7	108,4	2,4	1,4	1,3	1,0	1,0
(4) Zlato								
(5) Ostale devizne pričuve	41,4	717,0	1.175,3	1.460,1	1.297,0	649,1	836,4	849,9
– obrnuti repo poslovi	41,4	717,0	1.175,3	1.460,1	1.297,0	649,1	836,4	849,9
B. Ostale devizne pričuve	177,6	92,5						
– oročeni depoziti	177,6	92,5						
C. Ukupno (A+B)	3.025,0	3.524,8	4.704,2	5.885,8	6.207,8	6.772,2	7.058,5	7.237,0
II. Obvezatni kratkoročni neto odljevi međunarodnih i ostalih deviznih pričuva (nominalna vrijednost)								
1. Devizni krediti, dužnički vrijednosni papiri i depoziti (ukupni neto odljevi do 1 godine)	-932,6	-1.210,8	-1.191,4	-771,6	-846,3	-884,6	-1.448,7	-1.465,7
(a) Hrvatska narodna banka	-258,7	-265,0	-391,1	-174,4	-199,2	-241,4	-625,9	-626,0
Do 1 mjesec								
Glavnica	-90,2	-107,6	-172,9	-142,6	-150,6	-184,3	-477,1	-502,7
Kamate	-5,0	-4,3	-2,8	-2,3	-2,0	-1,9	-2,2	-2,1
Preko 1 do 3 mjeseca								
Glavnica	-123,6	-116,5	-179,6	-27,6	-46,4	-55,0	-146,3	-120,9
Kamate	-2,7	-2,8	-1,9	-0,1	-0,2	-0,2	-0,3	-0,3
Preko 3 mjeseca do 1 godine								
Glavnica	-29,9	-29,0	-30,4	-1,7				
Kamate	-7,3	-4,7	-3,4	-0,1				
(b) Središnja država (bez republičkih fondova)	-673,9	-945,8	-800,3	-597,3	-647,1	-643,2	-822,9	-839,8
Do 1 mjesec								
Glavnica	-63,5	-89,3	-89,7	-102,1	-3,1	-104,5	-3,5	-3,5
Kamate	-58,3	-69,0	-49,0	-44,6	-3,2	-53,6	-3,4	-2,8
Preko 1 do 3 mjeseca								
Glavnica	-6,0	-93,8	-310,1	-9,0	-55,0	-8,3	-31,9	-135,0
Kamate	-42,9	-77,1	-110,9	-154,3	-20,2	-7,3	-22,8	-63,4
Preko 3 mjeseca do 1 godine								
Glavnica	-384,6	-497,1	-150,6	-183,5	-261,0	-186,6	-441,6	-346,4
Kamate	-118,7	-119,6	-90,0	-103,8	-304,7	-282,9	-319,6	-288,8
2. Agregatna kratka i duga pozicija deviznih terminskih poslova, deviznih ročnica i međuvalutnih swapova u odnosu na domaću valutu								
(a) Kratke pozicije (-)								
Do 1 mjesec								
Preko 1 do 3 mjeseca								
Preko 3 mjeseca do 1 godine								
(b) Duge pozicije (+)								
Do 1 mjesec								
Preko 1 do 3 mjeseca								
Preko 3 mjeseca do 1 godine								
3. Ostalo	-21,3	-40,7	-66,3	-22,4	-153,8	-129,6	-391,3	-341,4
– odljevi s osnove repo poslova (-)								
Do 1 mjesec								
Glavnica	-21,3	-40,6	-66,3	-22,4	-153,6	-129,5	-391,1	-341,2
Kamate	0,0	-0,1	-0,1	0,0	-0,2	0,0	-0,3	-0,2
Preko 1 do 3 mjeseca								
Glavnica								
Kamate								
Preko 3 mjeseca do 1 godine								
Glavnica								
Kamate								
4. Ukupni kratkoročni neto odljevi međunarodnih i ostalih deviznih pričuva (1+2+3)	-954,0	-1.251,5	-1.257,7	-794,1	-1.000,1	-1.014,2	-1.840,1	-1.807,1
III. Potencijalni kratkoročni neto odljevi međunarodnih pričuva (nominalna vrijednost)								
1. Potencijalne devizne obveze	-869,9	-969,3	-960,3	-1.698,7	-1.424,9	-1.594,3	-1.437,5	-1.338,5
(a) Izdane garancije s dospeljećem od 1 godine	-263,6	-296,0	-278,6	-714,4	-370,5	-381,0	-406,9	-252,3
– Hrvatska narodna banka								
– Središnja država (bez republičkih fondova)	-263,6	-296,0	-278,6	-714,4	-370,5	-381,0	-406,9	-252,3
Do 1 mjesec	-37,3	-48,4	-43,6	-54,5	-10,9	-59,8	-9,5	-2,5
Preko 1 do 3 mjeseca	-57,6	-11,4	-21,8	-36,7	-38,0	-39,8	-44,4	-74,8

GOSPODARSKI ODNOSI S INOZEMSTVOM

Preko 3 mjeseca do 1 godine	-168,7	-236,2	-213,2	-623,2	-321,6	-281,4	-352,9	-175,0
(b) Ostale potencijalne obveze	-606,2	-673,2	-681,7	-984,3	-1.054,4	-1.213,3	-1.030,7	-1.086,3
– Hrvatska narodna banka	-606,2	-673,2	-681,7	-984,3	-1.054,4	-1.213,3	-1.030,7	-1.086,3
Do 1 mjesec								
Preko 1 do 3 mjeseca	-606,2	-673,2	-681,7	-984,3	-1.054,4	-1.213,3	-1.030,7	-1.086,3
Preko 3 mjeseca do 1 godine								
– Središnja država (bez republičkih fondova)								
2. Izdani devizni dužnički vrijed. papiri s opcijom prodaje								
3. Neiskorišteni okvirni krediti ugovoreni s:	80,0	80,0	150,7					
– BIS (+)	80,0	80,0						
– MMF (+)			150,7					
4. Agregatna kratka i duga pozicija deviznih opcija prema domaćoj valuti								
5. Ukupni kratkoročni neto odljevi međunarodnih i ostalih deviznih pričuva (1+2+3+4)	-789,9	-889,3	-809,7	-1.698,7	-1.424,9	-1.594,3	-1.437,5	-1.338,5
IV. Bilješke								
(a) kratkoročni kunski dug s valutnom klauzulom u tome: središnja država (bez republičkih fondova)								
(b) devizni financijski instrumenti koji se ne honoriraju u devizama								
(c) založena imovina	177,0							
(d) repo poslovi s vrijednosnim papirima								
– posuđeni ili repo i uključeni u Dio I.	-20,1	-40,0	-61,7	-20,8	-140,5	-122,8	-374,1	-325,6
– posuđeni ili repo ali nisu uključeni u Dio I.								
– primljeni ili stečeni i uključeni u Dio I.								
– primljeni ili stečeni ali nisu uključeni u Dio I.	37,4	685,6	1.089,3	1.385,5	1.231,3	578,3	799,3	791,5
(e) financijski derivati (neto, po tržišnoj vrijednosti)								
(f) valutna struktura službenih međunarodnih pričuva ^a								
– SPV i valute koje čine SPV	2.983,7	3.524,8	4.704,2	5.885,8	6.207,8	6.772,2	7.058,5	7.237,0
– valute koje ne čine SPV	41,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
– po pojedinim valutama:								
USD	1.186,1	922,5	1.533,2	1.667,2	1.870,9	2.135,4	2.049,1	2.166,8
EUR	1.405,1	2.453,9	3.062,0	4.215,9	4.335,2	4.427,7	5.008,1	5.069,0
Ostale	433,8	148,4	109,0	2,7	1,7	209,2	1,3	1,3

^a Do siječnja 2001.: valutna struktura međunarodnih i ostalih deviznih pričuva; ^b Prema preporuci MMF-a od 31. prosinca 2001. u Službene međunarodne pričuve (I.A) uključuju se i oročeni depoziti s dospeljećem duljim od tri mjeseca. Do sada su ti depoziti bili uključeni u Ostale devizne pričuve (I.B).

Tablica H7: Međunarodne pričuve i devizna likvidnost

Međunarodne pričuve i inozemna likvidnost iskazuju se u skladu s Predložkom o međunarodnim pričuvama i inozemnoj likvidnosti, koji je sastavio MMF. Detaljno objašnjenje Predložka nalazi se u materijalu MMF-a "International reserves and foreign currency liquidity: guidelines for a data template, 2001".

Prvi dio Predložka prikazuje ukupnu imovinu Hrvatske narodne banke u konvertibilnoj stranoj valuti. Službene međunarodne pričuve (I. A) prikazuju one oblike imovine koje HNB može u bilo kojem trenutku koristiti za premošćivanje neusklađenosti međunarodnih plaćanja. Službene međunarodne pričuve uključuju: kratkoročne inozemne utržive dužničke vrijednosne papire, efektivni strani novac, devizne depozite po viđenju, devizne oročene depozite koji se mogu razročiti prije dospeljeca, devizne oročene depozite s preostalim rokom dospeljeca do godine dana, pričuvenu poziciju u MMF-u, specijalna prava vučenja, zlato i obrnute repo poslove s inozemnim utrživim dužničkim vrijednosnim papirima.

Drugi dio Predložka prikazuje fiksno ugovorene devizne neto obveze Hrvatske narodne banke i središnje države (isključujući republičke fondove), koje dospeljevaju tijekom idućih 12 mjeseci. Devizni krediti, dužnički vrijednosni papiri i depoziti (II. 1.) uključuju buduća plaćanja kamata na deviznu obveznu pričuvenu banaka kod HNB-a (uključeno je samo plaćanje kamata za idući mjesec), plaćanja budućih dospeljeca izdanih blagajničkih zapisa HNB-a u stranoj valuti, buduće otplate glavnice i plaćanja kamata na kredite primljene od MMF-a, te buduće otplate glavnice i plaćanja kamata na devizne dugove središnje države (isključujući republičke fondove). Agregatna kratka i duga pozicija deviznih terminkih poslova (II. 2.) uključuje buduću naplatu (predznak +) ili plaćanja (predznak -) koje rezultiraju iz međuvalutnih swapova između HNB-a i domaćih poslovnih banaka (privremene prodaje ili

privremene kupnje deviza). Ostalo (II. 3.) uključuje buduća plaćanja s osnove repo poslova s inozemnim utrživim dužničkim vrijednosnim papirima.

Treći dio Predložka prikazuje ugovorene potencijalne neto devizne obveze Hrvatske narodne banke i središnje države (bez republičkih fondova), koje dospeljevaju tijekom idućih 12 mjeseci. Potencijalne devizne obveze (III.1.) uključuju buduću otplate glavnice i plaćanja kamata na inozemne kredite za koje jamči središnja država, te stanje devizne obvezne pričuvene banaka kod HNB-a (uključivanje devizne obvezne pričuve temelji se na pretpostavkama da u budućnosti neće biti promjena stope ni promjena osnovice za obračun devizne pričuve, koja se sastoji od deviznih izvora sredstava, i to redovnih deviznih računa, posebnih deviznih računa, deviznih računa i štednih uloga po viđenju, primljenih deviznih depozita, primljenih deviznih kredita te obveza po izdanim vrijednosnim papirima u stranoj valuti (osim vlasničkih vrijednosnih papira banke) te hibridnih i podređenih instrumenata). Neiskorišteni okvirni krediti prikazuju potencijalne priljeve (predznak +) ili odljeve (predznak -) koji bi nastali korištenjem tih kredita.

Četvrti dio Predložka prikazuje bilješke. Kratkoročni kunski dug s valutnom klauzulom (IV. (a)) prikazuje obveze na temelju Zakona o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske, koje dospeljevaju tijekom idućih 12 mjeseci. Založena imovina (IV. (c)) prikazuje devizne oročene depozite s ugovorenim dospeljećem dužim od 3 mjeseca iz stavke I. B, koji također čine zalog. Repo poslovi s vrijednosnim papirima prikazuju vrijednost kolaterala koji su predmet repo poslova i obrnutih repo poslova s vrijednosnim papirima, kao i način evidentiranja tih poslova u Predložku. Valutna struktura međunarodnih i ostalih deviznih pričuva odnosila se do prosinca 2000. godine na valutnu strukturu ukupne devizne imovine HNB-a (dio I). Od siječnja 2001. godine valutna se struktura odnosi na službene međunarodne pričuve (dio I).

Tablica H8: Godišnji i mjesečni prosjeci srednjih deviznih tečajeva Hrvatske narodne banke

Godina	Mjesec	HRK/EUR	HRK/ATS	HRK/FRF	HRK/100 ITL	HRK/CHF	HRK/GBP	HRK/USD	HRK/DEM
1992.		0,340174	0,024304	0,050419	0,020916	0,190597	0,375277	0,264299	0,171018
1993.		4,133563	0,305485	0,621058	0,224018	2,433869	5,369428	3,577417	2,155526
1994.		7,087400	0,524804	1,079560	0,371475	4,381763	9,166192	5,995300	3,692018
1995.		6,757758	0,518734	1,047969	0,321342	4,425311	8,252950	5,229967	3,649342
1996.		6,804708	0,513722	1,062735	0,352150	4,404976	8,479850	5,433800	3,614536
1997.		6,959708	0,505322	1,056355	0,361942	4,246962	10,081567	6,157050	3,555932
1998.		7,136608	0,514421	1,079581	0,366683	4,395149	10,539883	6,362292	3,619321
1999.		7,579622	0,550834	1,155501	0,391455	4,738375	11,504100	7,112441	3,875409
2000.		7,634973	0,554855	1,163944	0,394313	4,901679	12,529639	8,276819	3,903700
2001.		7,468966	0,542791	1,138637	0,385740	4,946376	12,010492	8,339074	3,818822
2002.		7,406773				5,050089	11,788895	7,863712	
2002.	kolovoz	7,377005				5,045000	11,605190	7,541780	
	rujan	7,346884				5,014697	11,644205	7,483577	
	listopad	7,426918				5,070771	11,795687	7,570804	
	studen	7,467559				5,090816	11,740230	7,464486	
	prosinac	7,423370				5,059394	11,566062	7,297541	
2003.	siječanj	7,500084				5,135489	11,424463	7,081599	
	veljača	7,583557				5,168355	11,367500	7,032163	
	ožujak	7,662875				5,218167	11,233061	7,098993	
	travanj	7,553503				5,052297	10,967309	6,965821	
	svibanj	7,542339				4,981129	10,611795	6,548923	
	lipanj	7,535980				4,892906	10,710707	6,443352	
	srpanj	7,497616				4,846985	10,726292	6,590582	
	kolovoz	7,514508				4,877767	10,754869	6,736661	
	rujan	7,498390				4,845884	10,782269	6,701337	
	listopad	7,591783				4,906285	10,874359	6,486725	
	studen	7,610261				4,885643	10,991890	6,502923	

Tablica H9: Srednji devizni tečajevi Hrvatske narodne banke na kraju razdoblja

Godina	Mjesec	HRK/EUR	HRK/ATS	HRK/FRF	HRK/100 ITL	HRK/CHF	HRK/GBP	HRK/USD	HRK/DEM
1992.		0,964508	0,070357	0,145244	0,054153	0,546218	1,206464	0,798188	0,495000
1993.		7,262200	0,540504	1,120052	0,381300	4,471653	9,714800	6,561900	3,801812
1994.		6,902400	0,516285	1,052510	0,346500	4,288893	8,784200	5,628700	3,632100
1995.		6,812200	0,526742	1,085365	0,335800	4,618693	8,234500	5,316100	3,705900
1996.		6,863600	0,506253	1,055662	0,362600	4,098835	9,359000	5,539600	3,562200
1997.		6,947200	0,499445	1,050510	0,357700	4,332003	10,475600	6,303100	3,511000
1998.		7,329100	0,531546	1,114954	0,377700	4,567584	10,451000	6,247500	3,739700
1999.		7,679009	0,558055	1,170657	0,396588	4,784268	12,340257	7,647654	3,926215
2000.		7,598334	0,552192	1,158359	0,392421	4,989712	12,176817	8,155344	3,884966
2001.		7,370030	0,535601	1,123554	0,380630	4,977396	12,101856	8,356043	3,768237
2002.		7,442292				5,120256	11,451442	7,145744	
2002.	kolovoz	7,376568				5,022857	11,620302	7,488902	
	rujan	7,341343				5,003642	11,677021	7,504951	
	listopad	7,498423				5,126075	11,872107	7,627325	
	studen	7,431178				5,035697	11,613030	7,482809	
	prosinac	7,442292				5,120256	11,451442	7,145744	
2003.	siječanj	7,555767				5,139628	11,544335	7,035165	
	veljača	7,620482				5,210230	11,185208	7,052737	
	ožujak	7,692318				5,210186	11,196969	7,164976	
	travanj	7,567308				5,021772	10,965524	6,889392	
	svibanj	7,546434				4,937150	10,514747	6,368836	
	lipanj	7,508844				4,856007	10,879229	6,574019	
	srpanj	7,541513				4,870205	10,704774	6,591079	
	kolovoz	7,457896				4,853189	10,816383	6,835209	
	rujan	7,571370				4,914878	10,936545	6,630502	
	listopad	7,593986				4,892087	11,055446	6,494472	
	studen	7,655148				4,949662	11,006683	6,383013	

Tablica H10: Indeksi efektivnih tečajeva kune

Indeksi 1995. = 100

Godina	Mjesec	Nominalni efektivni tečaj kune	Realni efektivni tečaj kune; deflator	
			Indeks cijena pri proizvođačima	Indeks cijena na malo
1997.	prosinac	107,96	104,89	103,27
1998.	prosinac	111,87	108,03	102,41
1999.	prosinac	122,56	116,27	109,49
2000.	prosinac	125,97	113,53	107,66
2001.	prosinac	122,99	111,96	104,32
2002.	kolovoz	119,29	108,79	101,71
	rujan	118,68	108,15	100,95
	listopad	120,00	108,69	101,71
	studen	119,93	109,08	101,89
	prosinac	118,58	108,13	100,64
2003.	siječanj	118,31	108,68	100,46
	veljača	118,95	109,68	101,38
	ožujak	120,10	110,90	102,48
	travanj	118,17	108,49	101,16
	svibanj	115,76	106,64	98,84
	lipanj	115,10	106,12	98,20
	srpanj	115,50	106,31	98,50
	kolovoz	116,45	106,78	99,60
	rujan	116,10	107,01 ^a	99,26 ^a
	listopad	115,93	106,92 ^a	98,73 ^a
	studen	116,20		

^a Preliminarni podaci

Napomena: od 1.1.2001. serija cijena koja se odnosi na eurozonu uključuje i Grčku.

Tablica H10: Indeksi efektivnih tečajeva kune

Indeks nominalnoga efektivnog tečaja kune ponderirani je geometrijski prosjek indeksa bilateralnih tečajeva kune prema euru, američkom dolaru, švicarskom franku, funti sterlinga i slovenskom tolaru. Ponderi su određeni na temelju prosječnog udjela pojedine inozemne valute u strukturi tekućeg dijela devizne bilance platnog prometa s inozemstvom u razdoblju od srpnja 1996. do siječnja 2000. godine. Baza razdoblje za izračunavanje indeksa je 1995. godina. Indeks nominalnoga efektivnog tečaja je agregatni pokazatelj prosječne vrijednosti domaće valute prema košarici stranih valuta. Povećanje indeksa nominalnoga efektivnog tečaja kune u određenom razdoblju pokazatelj je

deprecijacije tečaja kune prema košarici valuta i obratno. Indeks realnoga efektivnog tečaja ponderirani je geometrijski prosjek indeksa bilateralnih tečajeva kune korigiranih odgovarajućim indeksima relativnih cijena (odnos indeksa cijena u zemljama partnerima i domaćih cijena). Koriste se indeksi cijena pri proizvođačima i indeksi cijena na malo, odnosno ukupni harmonizirani indeks cijena na malo za države članice Ekonomske i monetarne unije. Podaci za posljednja dva mjeseca su preliminarni. Također su moguće određene korekcije prijašnjih podataka u skladu s naknadnim izmjenama podataka koje objavljuju statistički uredi zemalja čije cijene ulaze u izračun indeksa realnoga efektivnog tečaja kune.

Tablica H11: Inozemni dug prema domaćim sektorima

U milijunima USD

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.			
	XII.	XII.	XII.	XII.*	III.	VI.	IX.	X.
1. Izravna ulaganja	348,6	626,6	635,0	1.052,2	1.282,3	1.469,0	1.600,9	1.666,1
2. Država	3.975,3	4.828,4	5.132,6	6.361,0	6.894,5	7.371,2	7.508,0	8.020,3
2.1 Portfeljna ulaganja	2.522,9	3.141,2	3.677,1	4.357,1	4.882,3	5.286,2	5.289,1	5.408,1
Obveznice	2.522,9	3.141,2	3.677,1	4.357,1	4.882,3	5.286,2	5.289,1	5.408,1
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2 Ostala ulaganja	1.452,4	1.687,2	1.455,5	2.003,9	2.012,2	2.085,1	2.218,9	2.612,2
2.2.1 Trgovački krediti	3,3	0,1	1,1	1,3	1,0	1,0	0,8	0,7
Dugoročni	0,6	0,1	1,1	1,3	1,0	1,0	0,8	0,7
Kratkoročni	2,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.2 Krediti	1.449,1	1.687,1	1.454,4	2.002,6	2.011,2	2.084,1	2.218,1	2.611,5
Dugoročni	1.373,8	1.327,1	1.454,4	2.002,6	2.011,2	2.084,1	2.218,1	2.611,5
Kratkoročni	75,3	360,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Središnja banka (HNB)	196,6	158,7	122,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
U tome: Krediti MMF-a	196,6	158,7	122,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Banke	2.184,8	2.086,5	2.299,4	4.019,4	4.473,4	5.002,5	5.684,1	5.830,0
4.1 Portfeljna ulaganja	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Obveznice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4.2 Ostala ulaganja	2.184,8	2.086,5	2.299,4	4.019,4	4.473,4	5.002,5	5.684,1	5.830,0
4.2.1 Valuta i depoziti	537,7	432,8	633,5	1.975,7	2.130,0	2.737,1	2.707,9	2.792,2
4.2.2 Krediti	1.647,1	1.653,7	1.665,9	2.043,7	2.343,4	2.265,4	2.976,2	3.037,9
Dugoročni	1.627,0	1.640,0	1.657,7	2.036,5	2.334,0	2.257,0	2.912,9	2.968,4
Kratkoročni	20,1	13,7	8,2	7,2	9,4	8,4	63,3	69,4
5. Ostali sektori	3.272,6	3.354,6	3.127,5	3.959,1	4.345,3	4.717,1	5.179,8	5.324,8
5.1 Portfeljna ulaganja	48,5	38,4	54,8	167,7	374,7	409,9	428,8	439,1
Obveznice	31,1	28,9	27,3	167,7	374,7	398,6	398,5	408,1
Instrumenti tržišta novca	17,4	9,5	27,4	0,0	0,0	11,3	30,3	31,0
5.2 Ostala ulaganja	3.224,1	3.316,3	3.072,8	3.791,4	3.970,7	4.307,1	4.751,0	4.885,7
5.2.1 Trgovački krediti	383,9	334,0	293,7	325,1	321,6	328,5	326,5	321,7
Dugoročni	298,5	269,5	239,9	275,8	270,0	272,3	261,5	256,6
Kratkoročni	85,4	64,4	53,8	49,2	51,6	56,3	65,0	65,2
5.2.2 Krediti	2.840,2	2.982,3	2.779,1	3.466,3	3.649,0	3.978,6	4.424,4	4.563,9
Dugoročni	2.611,6	2.838,0	2.691,6	3.378,6	3.469,2	3.809,7	4.226,2	4.340,6
Kratkoročni	228,6	144,3	87,5	87,8	179,9	168,9	198,3	223,3
Ukupno (1+2+3+4+5)	9.977,9	11.054,8	11.316,6	15.391,6	16.995,5	18.559,7	19.972,7	20.841,2

Tablica H11: Inozemni dug prema domaćim sektorima

Inozemni dug prema novoj metodologiji koja se primjenjuje od ožujka 2000. godine obuhvaća sve obveze rezidenata na temelju: depozita primljenih od stranih osoba (do sada nisu obuhvaćani), kredita primljenih od stranih osoba s ugovorenim rokom dužim od 150 dana (do 11. srpnja 2001. taj je rok iznosio 90 dana), s tim da su financijski krediti, iznimno, uključeni neovisno o roku dospijeca, te dužničkih vrijednosnih papira izdanih na inozemnim tržištima (prema nominalnoj vrijednosti).

Struktura inozemnog duga prikazuje se po domaćim sektorima identično kao u financijskom računu platne bilance. Izravna ulaganja prikazuju dužničke transakcije između kreditora i dužnika ostalih sektora, koji su međusobno vlasnički povezani (minimalni vlasnički ulog je 10 posto). Država prikazuje inozemne dugove široko definirane države, koja uključuje središnju državu, republičke fondove (uključuju-

jući HBOR) i lokalne organe uprave i fondove. Središnja banka prikazuje dugove Hrvatske narodne banke. Banke prikazuju dugove banaka i štedionica. Ostali domaći sektori prikazuju dugove nefinancijskih poduzeća, ostalih financijskih institucija i stanovništva.

Unutar svakog sektora podaci se razvrstavaju na portfeljna i ostala ulaganja. Portfeljna ulaganja odnose se na dugoročne i kratkoročne dužničke vrijednosne papire. Ostala ulaganja uključuju valutu i depozite te kredite. Krediti se dijele na trgovačke kredite, tj. na komercijalne kredite koje kreditor odobrava za kupnju njegove robe, i sve ostale kredite.

Stanja duga iskazuju se prema srednjem deviznom tečaju HNB-a na kraju razdoblja.

Stanje duga uključuje tzv. neevidentirane otplate glavnice (koje su trebale biti plaćene, ali nije primljena statistička informacija o tome) i buduća dospijeca glavnice.

Tablica H12: Inozemni dug prema inozemnim sektorima

U milijunima USD

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.			
	XII.	XII.	XII.	XII.*	III.	VI.	IX.	X.
1. Portfeljna ulaganja	2.571,4	3.179,6	3.731,8	4.524,8	5.257,0	5.696,1	5.717,9	5.847,2
Obveznice	2.554,0	3.170,1	3.704,4	4.524,8	5.257,0	5.684,8	5.687,6	5.816,1
U tome: Londonski klub	1.380,9	1.255,4	1.106,0	956,7	876,1	876,1	795,5	795,5
Instrumenti tržišta novca	17,4	9,5	27,4	0,0	0,0	11,3	30,3	31,0
2. Ostala ulaganja	7.406,5	7.875,2	7.584,8	10.866,9	11.738,5	12.863,6	14.254,8	14.994,1
2.1. Valuta i depoziti	537,7	432,8	633,5	1.975,7	2.130,0	2.737,1	2.707,9	2.792,2
2.2. Dugoročni krediti	6.442,8	6.781,7	6.769,0	8.696,8	9.189,2	9.714,1	11.010,0	11.623,8
2.2.1. Javni kreditori	2.157,6	2.269,1	2.230,4	2.569,1	2.648,9	2.750,0	2.806,8	2.957,9
a) Međunarodne financijske organizacije	1.032,8	1.128,6	1.166,1	1.376,9	1.416,9	1.428,5	1.506,6	1.629,7
– MMF	196,6	158,7	122,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
– IBRD	396,3	417,7	468,8	611,0	618,5	629,4	634,7	752,9
– IFC	28,6	71,9	85,6	132,3	131,2	105,3	101,6	103,4
– EBRD	219,1	296,8	318,7	374,9	405,3	408,5	431,5	427,1
– EUROFIMA	78,5	85,6	82,7	109,4	111,6	115,1	115,4	117,6
– EIB	98,2	74,0	52,2	84,8	84,1	97,4	132,1	135,3
– CEF	15,4	24,0	36,0	64,5	66,2	72,7	91,4	93,4
b) Vlade i vladine agencije	1.124,9	1.140,5	1.064,3	1.192,2	1.232,0	1.321,5	1.300,2	1.328,2
– Pariški klub	771,9	687,5	622,4	631,2	613,9	630,7	605,8	614,8
– Ostalo	353,0	453,0	441,9	561,1	618,2	690,8	694,5	713,3
2.2.2. Privatni kreditori	4.285,1	4.512,6	4.538,6	6.127,7	6.540,3	6.964,1	8.203,2	8.665,9
a) Banke	3.366,8	3.397,6	3.477,9	4.716,3	5.153,6	5.425,7	6.554,6	6.973,2
U tome: osigurano od inoz. vlad. agencija	441,2	634,6	733,9	686,0	615,3	582,2	563,2	564,6
b) Ostali sektori	918,3	1.115,0	1.060,6	1.411,4	1.386,8	1.538,4	1.648,6	1.692,8
U tome: osigurano od inoz. vlad. agencija	17,8	13,8	9,8	6,0	5,5	5,8	5,1	4,0
2.3. Kratkoročni krediti	426,1	660,8	182,3	194,4	419,3	412,5	536,9	578,1
2.3.1. Javni kreditori	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.3.2. Privatni kreditori	426,1	660,8	182,3	194,4	419,3	412,5	536,9	578,1
a) Banke	246,5	486,5	62,5	47,4	123,6	105,8	196,9	222,7
U tome: osigurano od inoz. vlad. agencija	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
b) Ostali sektori	179,5	174,3	119,9	146,9	295,8	306,7	340,0	355,4
U tome: osigurano od inoz. vlad. agencija	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ukupno (1+2)	9.977,9	11.054,8	11.316,6	15.391,6	16.995,5	18.559,7	19.972,7	20.841,2

Tablica H12: Inozemni dug prema inozemnim sektorima

Tablica prikazuje strukturu inozemnog duga po inozemnim sektorima, odnosno prema inozemnim vjerovnicima. Vrednovanje pozicija provedeno je jednako kao u Tablici H11.

Tablica H13: Inozemni dug prema domaćim sektorima i projekcija otplate

U milijunima USD

	Stanje duga 31.10.2003.	Neevidenti- rane otplate glavnice	Projekcija otplate glavnice													
			4.tr. 2003.	1.tr. 2004.	2.tr. 2004.	3.tr. 2004.	4.tr. 2004.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	Ostalo
1. Izravna ulaganja	1.666,1	118,7	271,5	42,2	44,1	31,9	72,5	271,5	190,6	143,3	356,9	230,9	191,5	25,2	28,0	109,6
2. Država	8.020,3	4,6	36,3	221,5	62,3	321,5	350,0	36,3	955,4	992,7	1.008,0	761,9	626,7	1.167,6	868,4	1.598,8
2.1. Portfeljna ulaganja	5.408,1	0,0	0,0	119,1	0,0	260,0	231,4	0,0	610,5	745,9	743,4	448,3	332,8	917,5	686,0	923,7
Obveznice	5.408,1	0,0	0,0	119,1	0,0	260,0	231,4	0,0	610,5	745,9	743,4	448,3	332,8	917,5	686,0	923,7
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2. Ostala ulaganja	2.612,2	4,6	36,3	102,4	62,3	61,6	118,6	36,3	344,9	246,9	264,6	313,7	293,9	250,1	182,4	675,0
2.2.1. Trgovački krediti	0,7	0,0	0,1	0,3	0,1	0,3	0,1	0,1	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	0,7	0,0	0,1	0,3	0,1	0,3	0,1	0,1	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kratkoročni	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.2. Krediti	2.611,5	4,5	36,2	102,2	62,3	61,3	118,5	36,2	344,2	246,9	264,6	313,7	293,9	250,1	182,4	675,0
Dugoročni	2.611,5	4,5	36,2	102,2	62,3	61,3	118,5	36,2	344,2	246,9	264,6	313,7	293,9	250,1	182,4	675,0
Kratkoročni	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Središnja banka (HNB)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
U tome: Krediti MMF-a	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Banke	5.830,0	75,1	70,1	48,9	71,7	109,2	56,4	70,1	286,2	771,3	900,0	236,8	286,3	131,3	45,0	3.027,8
4.1. Portfeljna ulaganja	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Obveznice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4.2. Ostala ulaganja	5.830,0	75,1	70,1	48,9	71,7	109,2	56,4	70,1	286,2	771,3	900,0	236,8	286,3	131,3	45,0	3.027,8
4.2.1. Valuta i depoziti	2.792,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2.792,2
4.2.2. Krediti	3.037,9	75,1	70,1	48,9	71,7	109,2	56,4	70,1	286,2	771,3	900,0	236,8	286,3	131,3	45,0	235,6
Dugoročni	2.968,4	67,7	22,2	48,9	65,8	101,0	56,4	22,2	272,2	771,3	900,0	236,8	286,3	131,3	45,0	235,6
Kratkoročni	69,4	7,4	48,0	0,0	5,8	8,2	0,0	48,0	14,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5. Ostali sektori	5.324,8	561,0	206,2	305,3	235,1	233,3	331,0	206,2	1.104,6	741,4	661,4	597,7	378,7	224,9	156,1	692,8
5.1. Portfeljna ulaganja	439,1	0,0	11,6	11,5	0,0	44,2	0,0	11,6	55,7	0,0	0,0	152,0	7,7	7,7	8,8	195,6
Obveznice	408,1	0,0	0,0	0,0	0,0	36,2	0,0	0,0	36,2	0,0	0,0	152,0	7,7	7,7	8,8	195,6
Instrumenti tržišta novca	31,0	0,0	11,6	11,5	0,0	7,9	0,0	11,6	19,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5.2. Ostala ulaganja	4.885,7	561,0	194,6	293,8	235,1	189,1	331,0	194,6	1.048,9	741,4	661,4	445,7	371,0	217,2	147,3	497,2
5.2.1. Trgovački krediti	321,7	129,0	29,2	36,2	34,3	19,6	15,7	29,2	105,8	31,5	14,7	6,2	2,9	1,3	0,9	0,3
Dugoročni	256,6	97,1	18,7	21,5	28,0	17,8	15,7	18,7	83,1	31,5	14,7	6,2	2,9	1,3	0,9	0,3
Kratkoročni	65,2	31,9	10,5	14,7	6,3	1,8	0,0	10,5	22,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5.2.2. Krediti	4.563,9	432,0	165,4	257,6	200,8	169,5	315,2	165,4	943,1	709,9	646,7	439,5	368,1	215,9	146,5	496,9
Dugoročni	4.340,6	366,6	119,6	214,5	150,4	160,4	305,7	119,6	831,0	709,9	646,7	439,5	368,1	215,9	146,5	496,9
Kratkoročni	223,3	65,4	45,8	43,1	50,4	9,1	9,6	45,8	112,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ukupno (1+2+3+4+5)	20.841,2	759,4	584,0	617,9	413,2	695,8	809,8	584,0	2.536,7	2.648,7	2.926,3	1.827,4	1.483,2	1.549,0	1.097,5	5.429,0
Dodatak: Procjena plaćanja kamata		88,9	127,5	335,5	130,7	148,7	163,0	127,5	777,9	657,8	521,0	398,0	321,4	260,7	186,1	395,0
Napomena:																
Inozemni dug koji garantira središnja država	2.609,2															
U tome: banke i ostali sektori	1.228,4															

Tablica H13: Inozemni dug prema domaćim sektorima i projekcija otplate

Tablica prikazuje stanje duga i procijenjena buduća plaćanja glavnice i kamata po srednjem tečaju HNB-a na kraju razdoblja.

Procijenjena plaćanja kamata ne uključuju kamate na depozite ne-rezidenata, kao ni zatezne kamate. Buduća plaćanja kamata procijenjena su na temelju kamatne stope u trenutku zaključenja ugovora i ne

odražavaju varijacije kamatnih stopa koje postoje kod kredita ugovorenih uz varijabilnu kamatnu stopu.

U napomeni je navedeno stanje javnozajamčenog duga ukupno i stanje duga s osnove garancija izdanih sektoru banke i ostalim sektorima. Razlika prikazuje stanje duga s osnove garancija izdanih sektoru država (npr. HBOR-u, Hrvatskim cestama i sl. uključenim u široku definiciju sektora država).

Tablica H14: Stanje međunarodnih ulaganja – svodna tablica

u milijunima USD

	1999.	2000.	2001.	2002.	2002.				2003.		
					1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr.	1.tr.	2.tr.	3.tr. ^a
1. Stanje međunarodnih ulaganja, neto	-5.196,3	-5.743,5	-4.452,8	-8.867,5	-6.289,6	-6.424,8	-7.018,7	-8.867,5	-9.709,0	-12.037,1	-11.839,6
2. Sredstva	7.142,9	8.353,9	11.083,4	12.245,9	10.277,8	11.448,7	11.387,2	12.245,9	12.519,8	14.041,0	14.592,5
2.1. Izravna ulaganja u inozemstvo	881,7	875,1	967,1	1.818,1	922,1	1.477,5	1.224,9	1.818,1	1.480,4	2.144,4	1.542,9
2.2. Portfeljna ulaganja	26,0	14,3	22,5	26,3	61,6	26,5	15,0	26,3	23,4	39,5	41,1
2.2.1. Vlasnička ulaganja	26,0	14,3	22,5	26,3	61,6	26,5	15,0	26,3	23,4	39,5	41,1
2.2.2. Dužnička ulaganja	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Obveznice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.3. Izvedeni financijski instrumenti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.4. Ostala ulaganja	3.210,2	3.942,3	5.389,6	4.515,7	4.408,7	4.342,9	4.442,0	4.515,7	4.808,2	5.085,0	5.950,2
2.4.1. Trgovački krediti	194,4	186,3	181,8	188,6	183,5	179,3	188,6	188,6	195,7	199,6	211,5
2.4.2. Krediti	164,9	154,7	107,3	134,1	111,6	130,6	134,1	134,1	140,7	138,5	125,9
2.4.3. Valuta i depoziti	2.850,9	3.601,2	5.100,5	4.193,1	4.113,6	4.033,0	4.119,4	4.193,1	4.471,9	4.746,9	5.612,9
2.4.4. Ostala aktiva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.5. Međunarodne pričuve HNB-a	3.025,0	3.522,2	4.704,2	5.885,8	4.885,4	5.601,7	5.705,2	5.885,8	6.207,8	6.772,2	7.058,3
3. Obveze	12.339,2	14.097,4	15.536,3	21.113,5	16.567,4	17.873,5	18.405,9	21.113,5	22.228,8	26.078,1	26.432,1
3.1. Izravna ulaganja u Hrvatsku	2.578,1	3.560,3	4.706,4	6.710,7	5.469,9	5.186,1	5.432,4	6.710,7	6.356,4	8.800,2	8.818,1
3.2. Portfeljna ulaganja	2.700,0	3.288,4	3.880,0	4.694,6	3.916,6	4.539,3	4.461,3	4.694,6	5.410,8	5.883,4	5.876,6
3.2.1. Vlasnička ulaganja	128,3	108,8	148,2	169,8	172,6	144,2	209,5	169,8	153,8	187,3	158,7
3.2.2. Dužnička ulaganja	2.571,8	3.179,6	3.731,8	4.524,8	3.744,0	4.395,1	4.251,8	4.524,8	5.257,0	5.696,1	5.717,9
Obveznice	2.554,4	3.170,1	3.704,4	4.524,8	3.739,1	4.390,2	4.246,9	4.524,8	5.257,0	5.684,8	5.687,6
Instrumenti tržišta novca	17,4	9,5	27,4	0,0	4,9	4,9	4,9	0,0	0,0	11,3	30,3
3.3. Izvedeni financijski instrumenti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3.4. Ostala ulaganja	7.061,0	7.248,6	6.949,8	9.708,2	7.180,9	8.148,1	8.512,2	9.708,2	10.461,6	11.394,6	11.737,4
3.4.1. Trgovački krediti	390,9	334,0	294,8	312,9	288,8	332,1	319,5	312,9	322,6	329,5	327,3
3.4.2. Krediti	6.132,4	6.481,8	6.021,5	7.419,6	6.093,5	6.629,3	6.826,7	7.419,6	8.003,6	8.328,1	8.702,3
3.4.3. Valuta i depoziti	537,7	432,8	633,5	1.975,7	798,6	1.186,7	1.366,0	1.975,7	2.135,3	2.737,0	2.707,8
3.4.4. Ostala pasiva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

^a Preliminarni podaci.

Tablica H14: Stanje međunarodnih ulaganja

Tablica se sastavlja u skladu s metodologijom koju je preporučio Međunarodni monetarni fond u Priručniku za platnu bilancu (Balance of Payments Manual, peto izdanje, 1993.). Izvori podataka su izvješća poslovnih banaka, poduzeća, Hrvatske narodne banke i Zagrebačke burze.

Međunarodna ulaganja Republike Hrvatske i u Republiku Hrvatsku iskazuju se u američkim dolarima (USD). Ovisno o izvoru podataka, preračunavanje vrijednosti iz izvornih valuta u američke dolare obavlja se:

- primjenom tekućeg tečaja ili prosječnoga mjesečnog srednjeg tečaja Hrvatske narodne banke za transakcije,
- primjenom srednjih tečajeva Hrvatske narodne banke na izvještajni datum za stanja.

Podaci o inozemnim izravnim i portfeljnim vlasničkim ulaganjima preuzimaju se iz statističkog istraživanja Hrvatske narodne banke. Stanja vlasničkih ulaganja prate se od početka 2001. godine i korigiraju se za promjene službenog indeksa Zagrebačke burze (CROBEX).

Portfeljna dužnička ulaganja i ostala ulaganja klasificirana su prema sektorima: Hrvatska narodna banka, država, banke i ostali sektori. Sektor države obuhvaća središnju državu, organe lokalne uprave i lokalne fondove. Sektor banke uključuje poslovne banke.

Polozicija Portfeljna dužnička ulaganja – Sredstva i obveze obuhvaćaju podatke o ulaganjima rezidenata u dužničke vrijednosne papire koje se izdali nerezidenti (sredstva) i ulaganja nerezidenata u dužničke vrijednosne papire koje su izdali rezidenti (obveze). Podaci o

tim ulaganjima zasnovani su na registru inozemnih kredita Hrvatske narodne banke, u kojem se nalaze i potraživanja i obveze za obveznice i instrumente tržišta novca.

Polozicija Ostala ulaganja – Trgovinski krediti – Sredstva i obveze obuhvaća potraživanja spomenutih sektora od inozemstva i dugovanja spomenutih sektora prema inozemstvu s osnove trgovinskih kredita. Izvor podataka je registar kreditnih odnosa s inozemstvom Hrvatske narodne banke.

Polozicija Ostala ulaganja – Krediti – Sredstva i obveze obuhvaća podatke o odobrenim i primljenim kreditima između rezidenata i nerezidenata grupirane po sektorima. Izvor podataka je registar kreditnih odnosa s inozemstvom Hrvatske narodne banke.

Polozicija Ostala ulaganja – Valuta i depoziti – Sredstva pokazuje stanja ukupnih likvidnih deviznih sredstava banaka ovlaštenih za poslovanje s inozemstvom umanjena za dio deviznih sredstava koja poslovne banke deponiraju kao dio obvezne pričuve. Osim potraživanja banaka od inozemstva, prikazana su i potraživanja sektora države od inozemstva. Izvor podataka su izvješća države i poslovnih banaka.

Polozicija Ostala ulaganja – Valuta i depoziti – Obveze pokazuje stanja ukupnih deviznih i kunskih obveza prikazanih sektora prema inozemstvu po osnovi tekućih računa, oročenih depozita i depozita s otkaznim rokom, depozita po viđenju te depozitnog novca. Izvor podataka su izvješća banaka.

Polozicija Međunarodne pričuve HNB-a sastavlja se na osnovi izvješća Direkcije računovodstva Hrvatske narodne banke koje sadrži podatke o njihovim stanjima i promjenama.

Tablica H15: Stanje međunarodnih ulaganja – izravna ulaganja

u milijunima USD

	1999.	2000.	2001.	2002.	2002.				2003.		
					1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr.	1.tr.	2.tr.	3.tr. ^a
Izravna ulaganja, neto	-1.696,4	-2.685,2	-3.739,3	-4.892,6	-4.547,8	-3.708,6	-4.207,4	-4.892,6	-4.876,0	-6.655,8	-7.275,2
1. Izravna ulaganja u inozemstvo	881,7	875,1	967,1	1.818,1	922,1	1.477,5	1.224,9	1.818,1	1.480,4	2.144,4	1.542,9
1.1. Vlasnička ulaganja i zadržane zarade	839,7	824,1	926,8	1.776,0	881,1	1.435,7	1.182,9	1.776,0	1.428,1	2.081,7	1.474,7
1.1.1. Sredstva	839,7	824,1	926,8	1.776,0	881,1	1.435,7	1.182,9	1.776,0	1.428,1	2.081,7	1.474,7
1.1.2. Obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2. Ostala ulaganja	42,0	51,0	40,3	42,1	41,0	41,8	42,1	42,1	52,3	62,7	68,2
1.1.1. Sredstva
1.2.2. Obveze
1.3. Financijski derivati (neto)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Izravna ulaganja u Hrvatsku	2.578,1	3.560,3	4.706,4	6.710,7	5.469,9	5.186,1	5.432,4	6.710,7	6.356,4	8.800,2	8.818,1
2.1. Vlasnička ulaganja i zadržane zarade	2.205,5	2.904,1	3.760,6	5.304,4	4.469,4	3.968,3	4.168,0	5.304,4	4.663,4	6.907,3	5.877,0
2.1.1. Sredstva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.1.2. Obveze	2.205,5	2.904,1	3.760,6	5.304,4	4.469,4	3.968,3	4.168,0	5.304,4	4.663,4	6.907,3	5.877,0
2.2. Ostala ulaganja	372,6	656,2	945,9	1.406,3	1.000,5	1.217,8	1.264,3	1.406,3	1.693,0	1.892,8	2.941,1
2.2.1. Sredstva
2.2.2. Obveze
2.3. Financijski derivati (neto)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

^a Preliminarni podaci.

Tablica H16: Stanje međunarodnih ulaganja – portfeljna ulaganja

u milijunima USD

	1999.	2000.	2001.	2002.	2002.				2003.		
					1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr.	1.tr.	2.tr.	3.tr. ^a
Portfeljna ulaganja, neto	-2.674,0	-3.274,1	-3.857,5	-4.668,3	-3.855,0	-4.512,8	-4.446,3	-4.668,3	-5.387,4	-5.843,8	-5.835,5
1. Sredstva	26,0	14,3	22,5	26,3	61,6	26,5	15,0	26,3	23,4	39,5	41,1
1.1. Ulaganja u dionice i vlasničke udjele	26,0	14,3	22,5	26,3	61,6	26,5	15,0	26,3	23,4	39,5	41,1
1.1.1. Banke	0,7	7,2	7,1	8,5	6,5	8,1	6,5	8,5	3,9	5,7	4,0
1.1.2. Ostali sektori	25,3	7,1	15,4	15,7	52,5	15,8	6,5	15,7	16,4	30,6	34,4
1.2. Ulaganja u dužničke vrijednosne papire	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Obveze	2.700,0	3.288,4	3.880,0	4.694,6	3.916,6	4.539,3	4.461,3	4.694,6	5.410,8	5.883,4	5.876,6
2.1. Ulaganja u dionice i vlasničke udjele	128,3	108,8	148,2	169,8	172,6	144,2	209,5	169,8	153,8	187,3	158,7
2.1.1. Banke	61,5	36,5	36,5	40,4	42,5	36,8	96,9	40,4	31,0	43,9	37,3
2.1.2. Ostali sektori	66,8	72,3	111,7	129,4	130,1	107,5	112,6	129,4	122,8	143,4	121,5
2.2. Ulaganja u dužničke vrijednosne papire	2.571,8	3.179,6	3.731,8	4.524,8	3.744,0	4.395,1	4.251,8	4.524,8	5.257,0	5.696,1	5.717,9
2.2.1. Obveznice	2.554,4	3.170,1	3.704,4	4.524,8	3.739,1	4.390,2	4.246,9	4.524,8	5.257,0	5.684,8	5.687,6
Država	2.523,2	3.141,2	3.677,1	4.357,1	3.712,1	4.230,0	4.089,4	4.357,1	4.882,3	5.286,2	5.289,1
Ostali sektori	31,2	28,9	27,3	167,7	27,0	160,1	157,5	167,7	374,7	398,6	398,5
2.2.2. Instrumenti tržišta novca	17,4	9,5	27,4	0,0	4,9	4,9	4,9	0,0	0,0	11,3	30,3
Ostali sektori	17,4	9,5	27,4	0,0	4,9	4,9	4,9	0,0	0,0	11,3	30,3

^a Preliminarni podaci.

Tablica H17: Stanje međunarodnih ulaganja – ostala ulaganja

u milijunima USD

	1999.	2000.	2001.	2002.	2002.				2003.		
					1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr.	1.tr.	2.tr.	3.tr. ^a
Ostala ulaganja, neto	-3.850,8	-3.306,3	-1.560,2	-5.192,5	-2.772,3	-3.805,2	-4.070,2	-5.192,5	-5.653,3	-6.309,6	-5.787,2
1. Sredstva	3.210,2	3.942,3	5.389,6	4.515,7	4.408,7	4.342,9	4.442,0	4.515,7	4.808,2	5.085,0	5.950,2
1.1. Trgovinski krediti	194,4	186,3	181,8	188,6	183,5	179,3	188,6	188,6	195,7	199,6	211,5
1.1.1. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1.2. Ostali sektori	194,4	186,3	181,8	188,6	183,5	179,2	188,5	188,5	195,6	199,5	211,4
Dugoročni krediti	182,4	154,4	158,9	176,6	165,5	166,6	176,6	176,6	186,7	191,5	203,3
Kratkoročni krediti	12,0	31,9	22,9	11,9	18,0	12,7	11,9	11,9	9,0	8,0	8,1
1.2. Krediti	164,9	154,7	107,3	134,1	111,6	130,6	134,1	134,1	140,7	138,5	125,9
1.2.1. Država	3,7	3,5	5,4	5,8	5,3	5,6	5,8	5,8	5,7	5,9	6,3
Dugoročni krediti	3,7	3,5	5,4	5,8	5,3	5,6	5,8	5,8	5,7	5,9	6,3
1.2.2. Banke	94,8	121,7	73,0	97,5	76,7	95,2	97,5	97,5	104,1	101,4	88,6
Dugoročni krediti	60,0	83,6	41,4	62,7	42,5	60,2	62,7	62,7	64,9	67,9	62,6
Kratkoročni krediti	34,8	38,1	31,6	34,8	34,2	35,1	34,8	34,8	39,2	33,5	26,1
1.2.3. Ostali sektori	66,4	29,6	28,9	30,7	29,5	29,8	30,7	30,7	30,9	31,2	31,0
Dugoročni krediti	66,4	29,6	28,9	30,6	29,5	29,8	30,6	30,6	30,8	31,1	31,0
Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0
1.3. Valuta i depoziti	2.850,9	3.601,2	5.100,5	4.193,1	4.113,6	4.033,0	4.119,4	4.193,1	4.471,9	4.746,9	5.612,9
1.3.2. Država	46,0	69,0	83,5	120,5	79,3	11,4	55,4	120,5	53,2	70,7	1,5
1.3.3. Banke	1.562,9	2.389,2	3.915,0	2.868,6	2.906,3	2.837,6	2.931,0	2.868,6	3.110,7	3.472,2	4.407,4
1.3.4. Ostali sektori	1.242,0	1.143,0	1.102,0	1.204,0	1.128,0	1.184,0	1.133,0	1.204,0	1.308,0	1.204,0	1.204,0
1.4. Ostala aktiva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Obveze	7.061,0	7.248,6	6.949,8	9.708,2	7.180,9	8.148,1	8.512,2	9.708,2	10.461,6	11.394,6	11.737,4
2.1. Trgovinski krediti	390,9	334,0	294,8	312,9	288,8	332,1	319,5	312,9	322,6	329,5	327,3
2.1.1. Država	3,3	0,1	1,1	1,3	1,5	1,5	1,3	1,3	1,0	1,0	0,8
Dugoročni krediti	0,6	0,1	1,1	1,3	1,5	1,5	1,3	1,3	1,0	1,0	0,8
Kratkoročni krediti	2,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.1.2. Ostali sektori	387,6	334,0	293,7	311,6	287,3	330,6	318,2	311,6	321,6	328,5	326,5
Dugoročni krediti	302,1	269,5	239,9	262,1	237,9	269,9	262,2	262,1	270,0	272,3	261,5
Kratkoročni krediti	85,4	64,4	53,8	49,6	49,4	60,7	56,0	49,6	51,6	56,3	65,0
2.2. Krediti	6.132,4	6.481,8	6.021,5	7.419,6	6.093,5	6.629,3	6.826,7	7.419,6	8.003,6	8.328,1	8.702,3
2.2.1. Hrvatska narodna banka	196,7	158,7	122,1	0,0	118,4	111,7	107,8	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredit i zajmovi MMF-a	196,7	158,7	122,1	0,0	118,4	111,7	107,8	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.2. Država	1.450,8	1.687,1	1.454,4	1.988,0	1.553,8	1.680,6	1.805,5	1.988,0	2.011,2	2.084,1	2.218,1
Dugoročni krediti	1.375,4	1.327,1	1.454,4	1.988,0	1.553,8	1.680,6	1.805,5	1.988,0	2.011,2	2.084,1	2.218,1
Kratkoročni krediti	75,5	360,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.3. Banke	1.650,2	1.653,7	1.665,9	2.004,3	1.636,9	1.827,2	1.713,4	2.004,3	2.343,4	2.265,4	2.059,8
Dugoročni krediti	1.630,1	1.640,0	1.657,7	1.995,0	1.629,0	1.818,3	1.705,0	1.995,0	2.334,0	2.257,0	1.996,5
Kratkoročni krediti	20,1	13,7	8,2	9,3	7,9	8,9	8,5	9,3	9,4	8,4	63,3
2.2.4. Ostali sektori	2.834,7	2.982,3	2.779,1	3.427,4	2.784,4	3.009,9	3.199,9	3.427,4	3.649,0	3.978,6	4.424,4
Dugoročni krediti	2.606,5	2.838,0	2.691,6	3.258,3	2.677,8	2.880,7	3.024,2	3.258,3	3.469,2	3.809,7	4.226,2
Kratkoročni krediti	228,2	144,3	87,5	169,1	106,6	129,1	175,7	169,1	179,9	168,9	198,3
2.3. Valuta i depoziti	537,7	432,8	633,5	1.975,7	798,6	1.186,7	1.366,0	1.975,7	2.135,3	2.737,0	2.707,8
2.3.1. Banke	537,7	432,8	633,5	1.975,7	798,6	1.186,7	1.366,0	1.975,7	2.135,3	2.737,0	2.707,8
2.4. Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

^a Preliminarni podaci.

Tablica I1: Ukupni prihodi i rashodi konsolidirane središnje države

U milijunima kuna

	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.					
						III.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
PRIHODI I DOTACIJE											
1. Državni proračun	43.808,6	46.355,5	44.635,7	52.747,4	66.932,2	5.739,7	6.026,8	6.704,3	5.879,1	6.085,1	6.537,7
2. Republički fondovi	21.302,1	21.185,5	22.099,3	18.098,2	4.026,3	380,1	532,2	572,4	599,9	541,3	480,0
2.1. HZMO	10.713,4	10.799,8	11.254,2	5.806,8	129,8	7,9	5,5	7,3	22,2	10,6	6,7
2.2. HZZO	8.269,0	8.686,4	8.967,4	10.314,5	473,7	47,9	116,6	78,7	61,9	59,4	51,4
2.3. HZZ	718,2	760,6	822,4	910,9	25,4	2,2	1,6	2,0	1,1	1,7	1,1
2.4. Sredstva doplatka za djecu	542,8	9,1	7,1	5,1	-	-	-	-	-	-	-
2.5. Hrvatske vode	1.058,6	929,6	1.048,2	1.060,9	1.098,8	63,9	88,3	102,6	86,0	117,6	121,1
2.6. Fond za razvoj i zapošljavanje	-	-	-	-	1.797,8	-	-	-	-	-	-
2.7. Fond za regionalni razvoj	-	-	-	-	500,9	-	-	-	-	-	-
2.8. Hrvatske autoceste	-	-	-	-	-	136,1	161,0	191,3	198,3	195,6	177,4
2.9. Hrvatske ceste	-	-	-	-	-	94,2	111,5	106,6	111,3	121,5	104,3
2.10. DAB	-	-	-	-	-	15,3	8,5	40,7	105,6	4,5	10,3
2.11. Hrvatski fond za privatizaciju	-	-	-	-	-	12,6	39,3	43,2	13,6	30,3	7,7
A. Ukupno (1+2)	65.110,7	67.541,0	66.735,0	70.845,6	70.958,5	6.119,8	6.559,0	7.276,7	6.479,0	6.626,4	7.017,7
RASHODI I POSUDBE UMANJENI ZA OTPLATE											
3. Državni proračun	34.125,4	35.979,1	36.730,8	44.844,5	67.543,8	6.666,0	5.842,1	6.928,3	5.321,6	5.967,9	6.691,6
4. Republički fondovi	30.103,1	34.363,9	37.701,4	30.044,6	7.030,5	655,3	1.337,5	1.072,6	1.030,5	1.139,6	1.120,2
4.1. HZMO	16.170,4	18.998,5	20.180,8	12.125,3	1.558,1	139,8	152,0	149,3	148,6	155,1	163,1
4.2. HZZO	10.776,0	11.919,6	13.918,1	13.192,7	1.261,1	33,6	155,6	73,9	50,4	22,8	118,0
4.3. HZZ	571,2	824,9	995,5	983,4	236,7	11,8	9,9	12,5	10,0	10,5	11,7
4.4. Sredstva doplatka za djecu	1.032,1	1.136,2	1.250,6	2.467,0	-	-	-	-	-	-	-
4.5. Hrvatske vode	1.553,3	1.484,8	1.356,4	1.276,1	1.409,9	49,8	105,3	136,9	113,7	149,4	149,7
4.6. Fond za razvoj i zapošljavanje	-	-	-	-	2.288,0	-	-	-	-	-	-
4.7. Fond za regionalni razvoj	-	-	-	-	276,6	-	-	-	-	-	-
4.8. Hrvatske autoceste	-	-	-	-	-	291,8	653,4	509,0	600,7	588,7	570,8
4.9. Hrvatske ceste	-	-	-	-	-	102,7	150,2	180,5	102,9	104,7	101,2
4.10. DAB	-	-	-	-	-	22,5	106,5	4,9	0,9	1,2	1,4
4.11. Hrvatski fond za privatizaciju	-	-	-	-	-	3,2	4,6	5,7	3,2	107,1	4,3
B. Ukupno (3+4)	64.228,6	70.343,0	74.432,3	74.889,1	74.574,3	7.321,3	7.179,6	8.001,0	6.352,1	7.107,5	7.811,8
C. Ukupni višak/manjak (A-B)	882,1	-2.802,1	-7.697,3	-4.043,5	-3.615,8	-1.201,5	-620,6	-724,2	126,9	-481,1	-794,1
5. Državni proračun (1-3)	9.683,1	10.376,4	7.904,8	7.902,9	-611,6	-926,3	184,8	-224,1	557,5	117,2	-154,0
6. Republički fondovi (2-4)	-8.801,1	-13.178,4	-15.602,1	-11.946,4	-3.004,2	-275,2	-805,3	-500,2	-430,6	-598,3	-640,2

Izvor: Ministarstvo financija

Tablica I2: Operacije državnog proračuna

U milijunima kuna

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.			
					III.	VI.	IX.	X.
1. Ukupni prihodi	46.355,5	44.635,7	53.503,6	69.869,1	6.012,1	6.315,6	6.382,9	6.761,3
1.1. Tekući prihodi	40.044,6	41.535,0	48.906,3	69.651,1	5.989,9	6.297,3	6.359,9	6.732,9
1.1.1. Porezni prihodi	38.317,6	39.939,0	47.274,0	67.965,5	5.850,0	6.202,7	6.246,9	6.611,0
1.1.2. Neporezni prihodi	1.727,0	1.595,9	1.632,3	1.685,6	139,8	94,7	113,0	121,9
1.2. Kapitalni prihodi	6.310,9	3.100,7	4.597,3	218,0	22,2	18,3	23,0	28,4
2. Potpore	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	9,6
2.1. Tekuće potpore	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	9,6
2.2. Kapitalne potpore	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
A. Ukupno prihodi i potpore (1+2)	46.355,5	44.635,7	53.503,6	69.869,1	6.012,1	6.315,6	6.382,9	6.770,8
3. Ukupni rashodi	47.379,6	49.567,5	56.723,3	71.992,1	6.716,0	6.003,5	6.388,9	7.033,5
3.1. Tekući rashodi	38.476,1	44.237,4	52.819,2	68.923,5	6.540,0	5.569,5	6.046,7	6.636,7
3.2. Kapitalni rashodi	8.903,5	5.330,1	3.904,1	3.068,7	176,1	434,0	342,2	396,8
4. Posudbe umanjene za otplate	1.499,2	1.176,1	1.089,5	1.377,5	388,8	326,3	96,0	119,3
B. B. Ukupno rashodi i posudbe umanjene za otplate (3+4)	48.878,8	50.743,5	57.812,8	73.369,6	7.104,8	6.329,8	6.484,9	7.152,7
5. Višak na tekućem računu bez potpora (1.1. – 3.1.)	1.568,5	-2.702,4	-3.912,9	727,6	-550,1	727,8	313,2	96,2
6. Višak na tekućem računu s tekućim potporama (5+2.1.)	1.568,5	-2.702,4	-3.912,9	727,6	-550,1	1.727,8	313,2	105,7
7. Stvaranje bruto fiksnog kapitala ^a	-2.216,9	-395,4	-3.101,4	966,7	45,0	127,5	178,8	130,4
8. Stvaranje bruto kapitala ^b	-2.216,9	-395,4	-3.101,4	966,7	45,0	127,5	178,8	130,4
C. Ukupni višak/manjak (A-B)	-2.523,3	-6.107,9	-4.309,1	-3.500,5	-1.092,8	-14,2	-102,0	-381,9
9. Strano financiranje	4.615,1	6.921,5	2.299,6	2.347,8	3.014,4	1.046,3	-74,1	602,5
10. Domaće financiranje	-2.091,8	-813,6	2.009,6	1.152,7	-1.921,6	-1.032,2	176,1	-220,6
10.1. Od ostale opće države	-87,0	-92,0	-11,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
10.2. Od monetarnih vlasti	2,0	-12,5	-389,1	241,7	-2.027,6	-947,5	189,1	-829,5
10.3. Od depozitnih banaka	-1.859,4	-288,8	2.559,1	782,9	83,4	-121,0	-109,5	595,3
10.4. Ostalo domaće financiranje	-147,4	-420,3	-149,4	128,1	22,6	36,3	96,6	13,6
D. Ukupno financiranje (9+10)	2.523,3	6.107,9	4.309,1	3.500,5	1.092,8	14,2	102,0	381,9

^a Neto kupnja fiksne kapitalne imovine; ^b Neto kupnja fiksne kapitalne imovine i neto kupnja dionica. Izvor: Ministarstvo financija.

Tablica I3: Dug središnje države

Na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.			
	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	X.
1. Unutarnji dug središnje države	16.754,6	21.324,2	24.907,3	28.746,7	30.814,2	32.554,8	32.186,9	32.722,3
1.1. Unutarnji dug Republike Hrvatske	16.012,1	18.509,7	21.467,9	24.735,0	27.000,1	28.759,7	28.262,8	28.919,4
Trezorski zapisi	776,7	2.564,6	4.892,3	5.632,7	5.696,1	5.983,8	5.645,9	5.940,3
Instrumenti tržišta novca	153,3	14,2	7,4	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1
Obveznice	13.720,7	14.082,5	15.415,8	16.021,7	17.472,6	17.980,8	17.508,1	17.552,3
Krediti Hrvatske narodne banke	24,1	0,0	–	0,5	2,0	1,5	3,0	2,5
Krediti banaka	1.337,3	1.848,4	1.152,4	3.080,0	3.829,3	4.793,5	5.105,8	5.424,3
1.2. Unutarnji dug republičkih fondova	742,5	2.814,4	3.439,4	4.011,8	3.814,1	3.795,1	3.924,1	3.802,9
Instrumenti tržišta novca	–	–	–	–	–	–	–	–
Obveznice	–	1.686,8	1.636,1	1.652,2	1.707,7	1.667,0	1.680,8	1.685,9
Krediti banaka	742,5	1.127,6	1.803,3	2.359,6	2.106,4	2.128,1	2.243,2	2.117,0
2. Inozemni dug središnje države	29.981,4	38.927,2	42.413,4	45.056,1	49.025,3	48.100,0	49.452,0	51.759,0
2.1. Inozemni dug Republike Hrvatske	28.617,0	36.845,7	39.656,8	41.296,8	45.243,0	44.432,9	45.602,7	46.665,9
Instrumenti tržišta novca	–	–	–	–	–	–	–	–
Obveznice	18.903,3	25.231,2	30.029,0	30.115,3	33.936,6	33.747,4	34.056,8	34.113,1
Krediti	9.713,7	11.614,5	9.627,8	11.181,6	11.306,4	10.685,5	11.545,9	12.552,9
2.2. Inozemni dug republičkih fondova	1.364,3	2.081,5	2.756,7	3.759,3	3.782,2	3.667,1	3.849,3	5.093,0
Instrumenti tržišta novca	–	–	–	–	–	–	–	–
Obveznice	390,6	386,5	696,6	1.019,3	1.045,1	1.004,0	1.012,4	1.009,4
Krediti	973,7	1.695,0	2.060,0	2.739,9	2.737,2	2.663,1	2.836,9	4.083,6
3. Ukupno (1+2)	46.735,9	60.251,4	67.320,8	73.802,9	79.839,4	80.654,8	81.638,9	84.481,3
Dodatak: Izdana jamstva Republike Hrvatske								
– domaća	3.412,3	6.025,6	7.528,1	7.683,7	6.807,7	6.534,8	6.761,5
– inozemna	8.844,0	9.636,0	8.548,9	7.786,1	8.231,6	7.741,8	8.104,9	8.077,2

Tablica I3: Dug središnje države

Podaci o dugu središnje države sastavljeni su iz raspoloživih podataka i nisu usklađeni s Ministarstvom financija Republike Hrvatske. Dug središnje države sastoji se od unutarnjeg i inozemnog duga. Izvori podataka za unutarnji dug središnje države su Mjesečni statistički prikaz Ministarstva financija, Bilanca Hrvatske narodne banke i Konsolidi-

rana bilanca poslovnih banaka. Izvor podataka za inozemni dug središnje države je statistika inozemnog duga, koju sastavlja Hrvatska narodna banka. U dodatku je naveden podatak o izdanim jamstvima Republike Hrvatske. Izvor podataka o domaćim jamstvima su banke, a o inozemnim jamstvima statistika inozemnog duga, koju sastavlja Hrvatska narodna banka.

Tablica J1: Indeksi cijena na malo, troškova života i cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima

Godina	Mjesec	Lančani indeksi			Godišnji mjesečni indeksi			Godišnji kumulativni indeksi		
		Cijene na malo	Troškovi života	Cijene proizvođača	Cijene na malo	Troškovi života	Cijene proizvođača	Cijene na malo	Troškovi života	Cijene proizvođača
1992.	prosinac	122,4	125,3	129,1	1.053,4	1.026,3	1.120,9	745,4	694,7	846,6
1993.	prosinac	99,5	100,6	98,5	1.249,7	1.225,1	1.175,6	1.616,6	1.591,3	1.610,4
1994.	prosinac	100,2	100,9	100,2	97,0	102,5	94,5	197,5	207,2	177,7
1995.	prosinac	100,2	100,7	100,5	103,7	104,6	101,6	102,0	104,0	100,8
1996.	prosinac	100,0	100,4	100,3	103,4	103,7	101,5	103,5	104,3	101,4
1997.	prosinac	100,7	101,2	99,9	103,8	104,9	101,6	103,6	104,1	102,3
1998.	prosinac	100,2	100,7	100,0	105,4	105,3	97,9	105,7	106,4	98,8
1999.	prosinac	100,3	101,0	100,3	104,4	103,6	105,9	104,2	103,5	102,6
2000.	prosinac	100,0	100,5	100,2	107,4	106,8	111,2	106,2	105,3	109,7
2001.	prosinac	99,8	100,6	99,0	102,6	102,5	96,9	104,9	104,8	103,6
2002.	kolovoz	99,9	99,8	99,9	101,2	101,1	100,7	102,4	102,0	98,7
	rujan	100,5	100,3	100,4	101,5	101,1	100,4	102,2	101,9	98,9
	listopad	100,5	100,3	101,0	102,1	101,8	100,6	102,2	101,9	99,2
	studenj	99,7	100,3	99,4	102,0	102,0	101,5	102,3	101,9	99,4
	prosinac	100,1	100,4	99,9	102,3	101,8	102,3	102,2	101,9	99,6
2003.	siječanj	100,4	100,4	100,5	101,6	100,8	102,9	101,6	100,8	102,9
	veljača	100,2	100,2	100,4	101,7	101,0	102,7	101,6	100,9	102,8
	ožujak	100,4	100,5	100,8	101,7	101,4	104,7	101,7	101,1	103,4
	travanj	99,6	100,2	99,1	100,9	101,1	102,8	101,5	101,1	103,3
	svibanj	100,2	101,0	99,2	100,9	101,3	101,8	101,4	101,1	103,0
	lipanj	100,1	99,9	100,2	101,1	102,3	101,7	101,3	101,3	102,8
	srpanj	100,0	99,7	100,2	101,5	102,9	101,4	101,3	101,5	102,5
	kolovoz	100,1	99,6	100,5	101,7	102,8	102,0	101,4	101,7	102,5
	rujan	100,4	100,6	99,6	101,6	103,2	101,2	101,4	101,9	102,4
	listopad	100,3	100,1	100,2	101,5	103,0	100,0	101,4	102,0	102,1
	studenj	100,1	100,1	100,3	101,9	102,8	100,9	101,5	102,0	102,0

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica J2: Temeljni indeksi cijena na malo

Godina	Mjesec	Lančani indeksi			Godišnji mjesečni indeksi		
		Ukupno	Robe	Usluge	Ukupno	Robe	Usluge
1994.	prosinac	100,1	99,9	101,2	96,3	94,8	109,1
1995.	prosinac	100,1	100,0	100,5	103,1	102,6	107,1
1996.	prosinac	100,0	100,0	100,0	102,8	101,9	109,5
1997.	prosinac	100,2	100,2	100,5	102,5	102,3	104,5
1998.	prosinac	100,1	100,0	100,2	105,7	105,3	107,8
1999.	prosinac	100,1	100,2	100,0	104,2	104,2	104,1
2000.	prosinac	100,1	100,1	100,2	104,6	104,8	103,5
2001.	prosinac	99,8	99,7	100,8	101,7	101,1	105,6
2002.	kolovoz	100,0	100,0	99,9	100,3	99,9	102,9
	rujan	100,3	100,3	100,1	100,6	100,3	102,7
	listopad	100,5	100,5	100,5	101,1	100,8	103,0
	studenj	99,9	100,2	98,4	101,0	101,0	101,2
	prosinac	100,0	100,0	100,0	101,2	101,4	100,2
2003.	siječanj	99,7	99,6	100,1	100,6	100,7	99,2
	veljača	99,9	99,9	99,9	100,3	100,5	98,9
	ožujak	100,1	100,1	100,2	100,2	100,4	99,1
	travanj	100,0	99,9	100,5	100,1	100,1	99,5
	svibanj	100,3	100,2	100,7	100,3	100,3	100,1
	lipanj	100,2	100,2	100,1	100,5	100,5	100,2
	srpanj	99,8	99,7	100,8	100,6	100,5	101,0
	kolovoz	99,9	99,8	100,1	100,5	100,3	101,3
	rujan	100,7	100,9	100,2	100,9	100,9	101,4
	listopad	100,5	100,4	100,6	101,0	100,8	101,5
	studenj	100,2	100,2	100,3	101,3	100,9	103,5

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica J3: Prosječne mjesečne neto plaće

U tekućim cijenama, u kunama

Godina	Mjesec	Prosječne mjesečne neto plaće	Lančani indeksi	Godišnji mjesečni indeksi	Godišnji kumulativni indeksi
1992.	prosinac	74,4	120,2	681,7	409,4
1993.	prosinac	1.073,2	105,2	1.442,1	1.605,3
1994.	prosinac	1.646,0	119,0	153,4	233,2
1995.	prosinac	1.883,0	99,4	114,4	145,7
1996.	prosinac	2.217,0	104,4	117,7	111,8
1997.	prosinac	2.544,0	100,8	114,8	116,9
1998.	prosinac	2.935,0	104,6	115,4	112,8
1999.	prosinac	3.262,0	100,9	111,2	114,0
2000.	prosinac	3.499,0	99,9	107,3	108,9
2001.	prosinac	3.582,0	96,6	102,4	106,5
2002.	kolovoz	3.738,0	99,5	104,8	104,3
	rujan	3.673,0	98,3	107,1	104,6
	listopad	3.766,0	102,5	106,4	104,8
	studen	3.916,0	104,0	105,7	104,8
	prosinac	3.839,0	98,0	107,2	105,0
2003.	siječanj	3.891,0	101,4	108,2	108,2
	veljača	3.786,0	97,3	108,2	108,2
	ožujak	3.846,0	101,6	106,2	107,5
	travanj	3.892,0	101,2	105,3	106,9
	svibanj	3.973,0	102,1	104,6	106,5
	lipanj	3.988,0	100,4	107,2	106,6
	srpanj	3.981,0	99,8	106,0	106,5
	kolovoz	3.915,0	98,4	104,7	106,3
rujan	3.899,0	99,6	106,1	106,3	

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica J2: Temeljni indeksi cijena na malo

Temeljni indeks cijena na malo izračunava se u Državnom zavodu za statistiku, a dobiva se tako da se iz košarice robe i usluga za izračunavanje indeksa cijena na malo isključuje cijene poljoprivrednih proizvoda i administrativno regulirane cijene (među ostalim, tu su svrstane i

cijene električne struje i naftnih derivata). Ukupno je isključeno 92 proizvoda i usluga, čiji je udio u košarici za izračunavanje indeksa cijena na malo u 2003. godini iznosio 25,14% (od toga 2,18 postotnih bodova otpada na poljoprivredne proizvode, a 22,96 postotnih bodova na administrativno regulirane cijene). Isključivanje se provodi metodom nultog pondera.

Popis banaka i štedionica

1. prosinca 2003.

Banke koje imaju odobrenje za rad

1. Banka Brod d.d., Slavonski Brod¹
2. Banka Kovanica d.d., Varaždin¹
3. Banka Sonic d.d., Zagreb¹
4. Brodsko-posavska banka d. d., Slavonski Brod
5. Centar banka d.d., Zagreb
6. Credo banka d.d., Split
7. Croatia banka d.d., Zagreb
8. Dresdner Bank Croatia d.d., Zagreb
9. Dubrovačka banka d.d., Dubrovnik
10. Erste & Steiermärkische Bank d.d., Zagreb
11. Gospodarsko kreditna banka d.d., Zagreb
12. Hrvatska poštanska banka d. d., Zagreb
13. HYPO Alpe-Adria-Bank d.d., Zagreb
14. Imex banka d.d., Split
15. Istarska kreditna banka Umag d.d., Umag
16. Jadranska banka d.d., Šibenik
17. Karlovačka banka d.d., Karlovac
18. Kreditna banka Zagreb d.d., Zagreb
19. Križevačka banka d.d. Križevci¹
20. Kvarner banka d.d., Rijeka
21. Međimurska banka d.d., Čakovec
22. Nava banka d.d., Zagreb
23. Nova banka d.d., Zagreb
24. Partner banka d.d., Zagreb
25. Podravska banka d.d., Koprivnica
26. Požeška banka d.d., Požega
27. Primorska banka d.d. Rijeka
28. Primus banka d.d., Zagreb
29. Privredna banka – Laguna banka d.d., Poreč
30. Privredna banka Zagreb d.d., Zagreb
31. Raiffeisenbank Austria d.d., Zagreb
32. Riadria banka d.d., Rijeka
33. Samoborska banka d.d., Samobor
34. Slatinska banka d.d., Slatina
35. Slavonska banka d.d., Osijek
36. Splitska banka d.d., Split
37. Splitsko-dalmatinska banka d.d., Split¹
38. Štedbanka d.d., Zagreb
39. Varaždinska banka d.d., Varaždin
40. Volksbank d.d., Zagreb
41. Zagorska banka d.d., Krapina¹
42. Zagrebačka banka d.d., Zagreb

Stambene štedionice koje imaju odobrenje za rad

1. PBZ Stambena štedionica d.d., Zagreb
2. Prva stambena štedionica d.d., Zagreb
3. Raiffeisen stambena štedionica d.d., Zagreb
4. Wüstenrot stambena štedionica d.d., Zagreb

Ostale institucije koje imaju odobrenje za rad i veliko ovlaštenje

1. Hrvatska banka za obnovu i razvitak, Zagreb

Predstavništva inozemnih banaka

1. Bank für Kärnten und Steiermark AG, Zagreb
2. Commerzbank Aktiengesellschaft, Zagreb
3. Deutsche Bank AG, Zagreb
4. LHB Internationale Handelsbank AG, Zagreb
5. San Paolo IMI S.p.A., Zagreb

Banke i štedionice u stečaju

Naziv banke/štedionice	Datum otvaranja stečaja
1. Adria štedionica d.o.o., Zagreb	12.10.2000.
2. Agroobrtnička banka d.d., Zagreb	14.06.2000.
3. Alpe Jadran banka d.d., Split	15.05.2002.
4. Cibalae banka d.d., Vinkovci	20.10.2000.
5. Glumina banka d.d., Zagreb	30.04.1999.
6. Gold štedionica d.o.o., Split	05.10.2001.
7. Gospodarska štedionica d.d., Vrbovec	03.04.2003.
8. Gradska banka d.d., Osijek	03.05.1999.
9. Građanska štedionica d.o.o., Karlovac	03.11.1998.
10. Hrvatska gospodarska banka d.d., Zagreb	19.04.2000.
11. Ilirija banka d.d., Zagreb	06.04.1999.
12. Invest štedionica d.o.o., Zagreb	30.06.1999.
13. Kaptol banka d.d., Zagreb	25.11.2002.
14. Komercijalna banka d.d., Zagreb	30.04.1999.
15. Neretvansko gospodarska banka d.d., Ploče	10.05.1999.
16. Promdei banka d.d., Zagreb	22.12.1999.
17. Razvojna banka Dalmacija, d.o.o., Split	24.09.2001.
18. Slavonska štedionica d.d., Zagreb	04.12.2002.
19. Štedionica Dugi pogled d.o.o., Zagreb	19.01.2001.
20. Štedionica Groš banak d.o.o., Zagreb	23.04.2001.
21. Štedionica Mediteran d.o.o., Split	05.12.2001.
22. Štedionica za razvoj i obnovu d.o.o, Zagreb	02.07.2001.
23. Trgovačko-turistička banka d.d., Split	08.09.2000.
24. Vukovarska banka d.d., Vukovar	25.02.1998.
25. Županjska banka d.d., Županja	03.05.1999.

¹ Banka je, temeljem članka 190. Zakona o bankama, dužna uskladiti visinu svog temeljnog kapitala sa Zakonom o bankama, propisanom dinamikom do 31. prosinca 2006. godine.

Banke i štedionice u likvidaciji

Naziv banke/štedionice

1. Convest banka d.d. , Zagreb
2. Investicijsko-komercijalna štedionica d.d., Zagreb
3. Međimurska štedionica d.d., Čakovec
4. Štedionica Dora d.d., Zagreb
5. Štedionica SA-GA d.d., Zagreb

Datum pokretanja likvidacije

- 01.11.2003.
- 31.05.2000.
- 15.10.2003.
- 01.01.2002.
- 31.12.2001.

6. Štedionica Zlatni vrutak d.d., Zagreb
7. Trgovačka štedionica d.o.o., Zagreb

- 28.12.2001.
- 01.01.2002.

Banke i štedionice koje su izgubile odobrenje za rad, a nisu pokrenule postupak likvidacije

Naziv banke/štedionice

1. Hibis štedionica d.d., Zagreb
2. Marvil štedionica d.d., Zagreb

Datum oduzimanja odobrenja za rad

- 07.03.2001.
- 08.06.2001.

Članovi Savjeta i rukovodstvo Hrvatske narodne banke

1. prosinca 2003.

Članovi Savjeta Hrvatske narodne banke

Predsjednik Savjeta	dr. sc. Željko Rohatinski
Članovi Savjeta	prof. dr. sc. Mate Babić dr. sc. Alen Belullo prof. dr. sc. Božidar Jelčić dr. sc. Branimir Lokin Čedo Maletić Relja Martić mr. sc. Adolf Matejka mr. sc. Damir Novotny prof. dr. sc. Silvije Orsag mr. sc. Tomislav Presečan dr. sc. Sandra Švaljek dr. sc. Boris Vujčić dr. sc. Branko Vukmir

Rukovodstvo Hrvatske narodne banke

Guverner	dr. sc. Željko Rohatinski
Zamjenik guvernera	dr. sc. Boris Vujčić
Viceguverner	Čedo Maletić
Viceguverner	Relja Martić
Viceguverner	mr. sc. Adolf Matejka
Viceguverner	mr. sc. Tomislav Presečan

Izvršni direktori

Sektor za istraživanja i statistiku	mr. sc. Ljubinko Jankov
Sektor za centralnobankarske operacije	Irena Kovačec
Sektor za odnose s inozemstvom	Jadranka Granić
Sektor nadzora i kontrole	Marija Mijatović-Jakšić
Sektor plana, analize i računovodstva	
Sektor platnog prometa	Neven Barbaroša
Sektor za informatičke tehnologije	mr. sc. Mario Žgela
Sektor pravnih, ekonomskih, tehničkih i općih poslova i upravljanja ljudskim resursima	Boris Ninić

Kratice i znakovi

b.b.	– bazni bodovi
BDP	– bruto domaći proizvod
BDV	– bruto dodana vrijednost
blag.	– blagajničke
BND	– bruto nacionalni dohodak
BZ	– blagajnički zapisi
DAB	– Državna agencija za sanaciju banaka
dep.	– depoziti
dev.	– devizni
dom.	– domaći
dr.	– drugih
DZS	– Državni zavod za statistiku
EBRD	– Europska banka za obnovu i razvoj
EMU	– Europska monetarna unija
eviden.	– evidencije
ESB	– Europska središnja banka
EU	– Europska unija
fik.	– fiksni
FINA	– Financijska agencija
HAC	– Hrvatske auto ceste
HBOR	– Hrvatska banka za obnovu i razvoj
HC	– Hrvatske ceste
HEP	– Hrvatska elektroprivreda
HFP	– Hrvatski fond za privatizaciju
HNB	– Hrvatska narodna banka
HZMO	– Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje
HZZ	– Hrvatski zavod za zapošljavanje
HZZO	– Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje
ind.	– industrijski
kred.	– krediti
lik.	– likvidni
MF	– Ministarstvo financija
mil.	– milijun
mj.	– mjesec
mlrd.	– milijarda
MMF	– Međunarodni monetarni fond
nefin.	– nefinancijski
nedrž.	– nedržavni
NIA	– neto inozemna aktiva
NKD	– Nacionalna klasifikacija djelatnosti
NN	– Narodne novine
NRP	– Neto raspoložive pričuve
OP	– obvezna pričuva

p.	– procjena
PDV	– Porez na dodanu vrijednost
plas.	– plasmana
pol.	– polugodište
potr.	– potrošnja
PPI	– Producer Price Index
pr.	– proizvodi
RH	– Republika Hrvatska
RPI	– Retail Price Index
SPV	– specijalna prava vučenja
tis.	– tisuća
TNZ	– Tržište novca Zagreb
tr.	– tromjesečje
trg.	– trgovačka
TZ	– trezorski zapisi
val.	– valutna
WTO	– Svjetska trgovinska organizacija

Kratice za valute

HRK	– hrvatska kuna
ATS	– austrijski šiling
FRF	– francuski franak
DEM	– njemačka marka
CHF	– švicarski franak
GBP	– funta sterlinga
ITL	– talijanska lira
USD	– američki dolar
EUR	– euro
JPY	– japanski jen

Znakovi

–	– nema pojave
....	– ne raspolaže se podatkom
0	– podatak je manji od 0,5 upotrijebljene jedinice mjere
∅	– prosjek
a, b, c, ...	– oznaka za napomenu ispod tablice i slike
*	– ispravljen podatak
()	– nepotpun, odnosno nedovoljno provjeren podatak

